

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว
มิถุนายน 2559

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

มิถุนายน 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว
มิถุนายน 2559

ถิรพร แสงพิรุณ. (2559). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินญาณินพนธ์ ปร.ด. (การกีฬา นันทนาการ และการท่องเที่ยว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.สุนทรตรี นิมเนตพันธ์.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อสำรวจการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ เพื่ออธิบายกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อศึกษาศักยภาพและประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชน สถิติที่ใช้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การประยุกต์ใช้เทคนิคกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เทคนิคการวิเคราะห์ระบบชนบทกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกับการท่องเที่ยวในชุมชน

ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์อยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมาก นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ภูมิฐานะ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพและประเมินมาตรฐานคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และได้รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ (RANGKHE Model) คือ ความเป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมชนบท (R = Rural) ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (A = Authentic) ที่นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว (R = Recreation) เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจายรายได้สู่ชุมชน เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา (A = Attraction) ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ (N = Natural, Nature) นักท่องเที่ยวได้รับมิตรภาพที่ดี (G = Goodwill) ได้รับความรู้จากการท่องเที่ยว ชุมชนมีความรู้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว (K = Knowledge) ด้วยการเป็นเจ้าบ้านโฮมสเตย์ที่ดี มีมาตรฐานการจัดการบ้านพัก (H = Homestay, House, Host) เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น เพราะรายได้จากการท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น (E = Economic) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ชุมชนคลองรางจระเข้

A DEVELOPMENT MODEL OF TOURISM IN THE RANGCHORAKHE CANAL
COMMUNITY, AMPHOR SENA, PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Philosophy degree in Sport, Leisure and Tourism
at Srinakharinwirot University

June 2016

Thiraporn Sangpiroon. (2016). *A development Model of Tourism in the Rangchorakhe Canal Community, Amphor Sena Phranakhon Si Ayutthaya Province.*

Dissertation, Ph.D. (Sport, Leisure and Tourism). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Sumonratree Nimnatipun.

The objectives of this study were to explore the offering of homestay accommodation, explain recreational activities for tourism, study potential, evaluate the standard of quality for tourism destinations and develop a model of tourism in communities. Statistics that were used for Thai and foreign tourists include average, percentage, standard deviation, and multiple regression analysis and analyzing the internal and external environment, evaluating the standard of ecotourism destinations, in-depth interviews, focus group, applying the techniques of Rural System Analysis (RSA) and Appreciation Influence Control (AIC).

The research results show that for Thai and foreign tourists there was a high level of satisfaction concerning homestay accommodation, and a high level of agreement concerning the development of sustainable tourism. Foreign tourists had a high level of satisfaction concerning recreational activities for tourism. The hypothesis test of foreign tourists shows that age, marital status, education level, place of residence, and average monthly income had a relationship to the development of sustainable tourism. The satisfaction of Thai and foreign tourists concerning homestay accommodations had a relationship to the development of sustainable tourism. The satisfaction of foreign tourists concerning recreational activities for tourism had a relationship to the development of sustainable tourism, significant at 0.05. Tourist destinations had potential and a very good standard quality assessment. Development of sustainable tourism in Rangchorakhe Canal Community is a model that shows the way of life and culture in the countryside (R = Rural), authenticity that tourists can experience (A = Authentic), recreational activities for tourism supplement tourism and help to inject income into the community (R = Recreation), attract tourists to come (A = Attraction), the community has abundant natural resources (N = Natural, Nature), tourists see friendliness (G = Goodwill), tourists gain knowledge from tourism, the community has knowledge of offering tourism (K = Knowledge), being good owners of homestays, having a standard of offering housing (H = Homestay, Housing, Host), for injecting income into the local community because income from tourism improves the economics (E = Economics), for the development of sustainable tourism.

Key words: The development model of tourism, Rangchorakhe Canal Community.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ได้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.สมนตรี นิ่มเนติพันธ์

นิสิตต้องขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการลงพื้นที่ศึกษา จากชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น อีกทั้งยังได้รับคำแนะนำ ปรัชชาด้านสถิติเพื่อการวิจัยจากอาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล และนิสิตได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นบุคลากรจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมในการตรวจแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูล ในการทำแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้รับความอนุเคราะห์จากนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว และสาขาที่เกี่ยวข้องจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร รวมทั้งการให้สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานพระนครศรีอยุธยา ผู้อำนวยการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเสนา ประธานชมรมธุรกิจท่องเที่ยวทางน้ำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่สละเวลาเป็นกรรมกรสอบปากเปล่าของ นิสิตในครั้งนี้ ได้แก่ ดร.สุตชาย กำเนิดมณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรินทน์ งามนิยม ดร.อุษกร พันธุ์วานิช และดร.คมสิธิ์ เกียนวัฒนา

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ให้ทุนพัฒนาบุคลากรสายวิชาการในการศึกษาต่อ ระดับดุษฎีบัณฑิต

สุดท้ายนี้ต้องขอบคุณครอบครัวนาเคเสถียร และครอบครัวแสงพิรุณ ที่ให้ความรัก ความเข้าใจ และกำลังใจสำคัญจากสามी และบุตรชาย ที่ทำให้ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จ

ธีรพร แสงพิรุณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำ	11
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	14
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางน้ำ	14
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	21
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	26
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงชนบท	32
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการมีส่วนร่วม	40
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	45
แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว	47
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	54
ทฤษฎีการจัดการเชิงพื้นที่	61
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพ	63
ประวัติอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและความเป็นมาของชุมชน โฮมสเตย์ คลองรางจระเข้	68
บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	72
3 วิธีดำเนินการวิจัย	83
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	83
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การเก็บรวบรวมข้อมูล	88
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	88
4 ผลการวิจัย	90
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	137
สรุปผลการวิจัย	137
อภิปรายผล	145
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	148
บรรณานุกรม	150
ภาคผนวก	158
ภาคผนวก ก	159
ภาคผนวก ข	190
ภาคผนวก ค	198
ภาคผนวก ง	200
ประวัติย่อผู้วิจัย	204

บัญชีตาราง

[illegible]

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการจัดบริการบ้านพักแบบ โฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้	99
16 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้	102
17 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้	103
18 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ (ตัวแปรอิสระ) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา/ประเทศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนร่วมกันทำนายตัวแปรตาม “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้” ด้านที่ 1 ด้านสิ่งแวดล้อม	105
19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา/ประเทศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนร่วมกันทำนายตัวแปรตาม “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้” ด้านที่ 2 ด้านสังคมวัฒนธรรม	106
20 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา/ประเทศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนร่วมกันทำนายตัวแปรตาม “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้” ด้านที่ 3 ด้านเศรษฐกิจ	107
21 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้ร่วมกันทำนายตัวแปรตาม “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้” ด้านที่ 1 ด้านสิ่งแวดล้อม	108
22 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้ร่วมกันทำนายตัวแปรตาม “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้” ด้านที่ 2 ด้านสังคมวัฒนธรรม	109

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
23 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้ร่วมกันทำนาย ตัวแปรตาม “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจะเข้” ด้าน ที่ 3 ด้านเศรษฐกิจ	110
24 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวร่วมกันทำนายตัวแปรตาม “การ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจะเข้” ด้านที่ 1 ด้าน สิ่งแวดล้อม	112
25 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวร่วมกันทำนายตัวแปรตาม “การ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจะเข้” ด้านที่ 2 ด้านสังคม วัฒนธรรม	113
26 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวร่วมกันทำนายตัวแปรตาม “การ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจะเข้” ด้านที่ 3 ด้าน เศรษฐกิจ	114
27 ผลการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้	115
28 ผลการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้	116
29 แสดงผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อแสดงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวใน ชุมชนคลองรางจะเข้	117
30 แสดงเกณฑ์การวัดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	121
31 แสดงวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชน	126

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2 การท่องเที่ยวทางน้ำและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ใช้ แม่น้ำเป็นเส้นทางในการท่องเที่ยว	16
3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวทางน้ำที่เชื่อมโยงกัน	18
4 การจัดการท่องเที่ยวแบบองค์รวม	23
5 การท่องเที่ยวทางธรรมชาติเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ	24
6 รูปแบบแนวคิดสำหรับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงชนบทอย่างยั่งยืน	39
7 แนวคิดช่วงชั้นโอกาสนันทนาการ	52
8 ความสัมพันธ์ของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ	55
9 รูปแบบของความยั่งยืนทางนิเวศและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ	57
10 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางน้ำที่เป็นอัตลักษณ์และเหมาะสมกับ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน	59
11 สามเสาหลักของการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ	61
12 ที่ตั้งของชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสองแคว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	69
13 ที่ตั้งของโฮมสเตย์คลองรางจระเข้	72
14 แสดงรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ (RANGKHE Model)	129

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) คาดการณ์อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอนาคต แนวโน้มของการท่องเที่ยวถึงปี พ.ศ. 2563 จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจากทั่วโลกมีอัตราการเพิ่มขึ้น 1,600 ล้านคน ภูมิภาคที่นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางมา คือ เอเชียตะวันออก เอเชียแปซิฟิก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะตลาดเอเชียและแอฟริกาใต้ มีอัตราการเติบโตสูงที่สุดในโลก และกลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหม่ (Emerging Market) ได้แก่ กลุ่มประเทศ BRIC (ประเทศบราซิล รัสเซีย อินเดียและจีน) มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีศักยภาพในการส่งออกนักท่องเที่ยว การเดินทางท่องเที่ยวของประชากรทั่วโลกจะเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ เกิดการสลายเส้นแบ่งอายุของนักท่องเที่ยว กล่าวคือ ช่วงอายุของคนไม่ชัดเจน เด็กคิดว่าตนโตเป็นผู้ใหญ่ ในขณะที่ผู้ใหญ่ไม่รู้สึกตัวว่ามีอายุเพิ่มขึ้น ลักษณะการท่องเที่ยวจึงเป็นแบบความสนใจสวนทาง คือ การแสวงหาสิ่งที่สวนทางกับแนวโน้มยุคสมัยในปัจจุบัน เช่น การค้นหาคุณค่าในอดีต การตื่นตัวทางศาสนา และการบริโภคในวิถีชีวิตดั้งเดิม การเดินทางท่องเที่ยวมีการเชื่อมโยงระบบคมนาคมตามเส้นทางท่องเที่ยวทั้งทางอากาศ ทางบก ทางน้ำ เข้าด้วยกันโดยเน้นเรื่องความเชื่อมั่นและความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น (การศึกษาแนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวไทยในปี 2563. 2558: 15)

ประเทศไทยมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม ถึงแม้ว่ายังมีขีดความสามารถด้านการขนส่งต่ำกว่าสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินเดีย อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังคงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เพราะเส้นทางท่องเที่ยวของประเทศไทยเชื่อมโยงกับเส้นทางในเอเชีย อีกทั้งประเทศไทยมีจุดแข็งในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และคนไทยมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีกับนักท่องเที่ยว จึงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวกลุ่มสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) คือนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์แปลกใหม่จากการท่องเที่ยว ได้สัมผัสธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ได้ร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติ และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเทศไทยมีความพร้อมของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน มีแนวทางการดำเนินการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพ เป็นการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มตามกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพ 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและภาคเหนือตอนบน กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง

กลุ่มท่องเที่ยว Active Beach กลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast และกลุ่มท่องเที่ยวมหัศจรรย์สองสมุทร ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่ม ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2554: 28-61)

การคาดการณ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำให้ทราบแนวโน้มในอนาคตและการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรตระหนักและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ “ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำ” เป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดไป เนื่องจากธรรมชาติสร้างให้มียูทตลอดเวลา และหมุนเวียนเป็นวัฏจักร (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2554: ออนไลน์) การนำทรัพยากรน้ำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มนุษย์เริ่มจากความเชื่อและความศรัทธา แหล่งน้ำเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่ง น้ำทำให้เกิดสิ่งมีชีวิตและความอุดมสมบูรณ์ มีพิธีกรรมหรือประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและความศรัทธา เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น ในประวัติการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มักสร้างใกล้กับแหล่งน้ำ ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาต่อไปไม่แพ้กัน โดยใช้วิธีการถ่อแพไปตามที่ต่าง ๆ หรือล่องไปตามลำน้ำ และมีการวิวัฒนาการขุดตักไม้ทั้งต้นมาทำเป็นเรือ ซึ่งเรือในสมัยแรก ๆ เรียกว่าเรือขุดเพื่อประโยชน์ในการสัญจรไปมาในลำน้ำ เรือใช้ในการประกอบอาชีพประมง (สมบัติ พลายน้อย. 2552: คำนำ) ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีมีการติดต่อทำการค้ากับประเทศต่าง ๆ เนื่องจากมีชัยภูมิที่ตั้งเหมาะสมต่อการติดต่อเพื่อทำการค้าขายทางเรือ อยุธยาจึงอยู่ในฐานะเมืองทำการค้าสำคัญของโลกในสมัยนั้น และได้ชื่อว่า “เวนิสตะวันออก” สำหรับชาวต่างประเทศที่เข้ามาทำการค้าขายกับกรุงศรีอยุธยาจึงมาโดยเรือสำเภา อาทิเช่น ชาวจีน ชาวฮอลันดา ชาวญี่ปุ่น ชาวเปอร์เซีย เป็นต้น (สถาบันอยุธยาศึกษา. 2551: 4)

ชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพ “กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง” โดยชุมชนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ มีมนต์เสน่ห์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา ด้วยรูปแบบการจัดน้ำเที่ยว นันทนาการและการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมชนบท นักท่องเที่ยวมีความประทับใจในวิถีชีวิตอันเรียบง่ายของชาวบ้านในชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ เริ่มจากชาวบ้านในชุมชนรวมกลุ่มกันตั้งวิสาหกิจชุมชนคลองรางจระเข้ขึ้น “โฮมสเตย์คลองรางจระเข้” ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2545 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยามาท่องเที่ยวในชุมชนและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ปัจจุบันเป็นเวลามากกว่า 10 ปีที่การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ได้รับความนิยม เนื่องจากคลองรางจระเข้มีความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ อยู่ไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม และยังมีภาพการจับปลาด้วยวิธีพื้นถิ่น เช่น การยกยอ การทอดแห การใช้ไม้ไผ่กัน

ผักตบชวาเข้ามาใกล้ตลิ่งของชาวบ้าน ทำให้ปลามาอาศัยอยู่ชุกชุม บนผืนแผ่นดินมีนาข้าว มีฝูงห่าน และฝูงเป็ดที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ นอกจากนี้ยังมีนกนานา ๑ ชนิด เช่น นกกระจาบ นกกระยาง นกเป็ดน้ำ ฯลฯ อาศัยอยู่ มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาและความร่มรื่นริมสองฝั่งคลอง เช่น ต้นตาล ต้นมะกอกน้ำ ต้นสะตือ ริมคลองเต็มไปด้วยพืชน้ำ เช่น โสน พังพวยน้ำ ผักบุ้ง ผักสันตะวา และนาบัว ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำ และเป็นอาหารของปลาหลากหลายชนิด เช่น ปลาสวาย ปลาชิว ปลาจีน ปลาช่อน ปลาดุกเพียน ฯลฯ (ศูนย์ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา. 2556: ออนไลน์) นอกจากนี้ยังมีตำนานของชื่อคลองเล่าขานกันต่อมาว่าในคลองมีกระเช้าอาศัยอยู่ และวางไข่บริเวณลำรางของคลองซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับวัดรางจระเข้ เนื่องจากบริเวณนี้เงียบสงบและมีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาหารที่ดีของจระเข้ ปัจจุบันจระเข้ได้สูญหายไปจากคลองรางจระเข้หมดสิ้นแล้ว เนื่องจากมีการตั้งชุมชนอยู่กันอย่างหนาแน่น บริเวณลำรางของคลองจึงไม่เงียบสงบอีกต่อไป แต่ชาวบ้านในชุมชนยังคงมีความเชื่อเรื่องการใช้เวทมนตร์ปราบจระเข้ หลังจากสร้างวัดรางจระเข้แล้ว ไม่มีใครเคยพบเห็นจระเข้ในคลองอีกเลย จึงมีเรื่องเล่ากันต่อ ๆ มาว่ามีการใช้คาถาสกดจระเข้ไว้ที่หน้าบันของพระอุโบสถภายในวัดรางจระเข้ ซึ่งปรากฏหลักฐานเป็นรูปปั้นเทวดาเหยียบหัวจระเข้ (ดาวเรือง ฤกษ์บุปผา; และ เรืองไชย ฤกษ์บุปผา. 2555: สัมภาษณ์)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ยังคงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว แต่ยังคงพบปัญหาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ จากผลการวิจัยของสิริเกตุองค์ ไตรรัตนทรงพล (2547: บทคัดย่อ) พบว่า ชุมชนคลองรางจระเข้ต้องมีการปรับปรุงเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน บ้ายบอกทางที่ไม่ชัดเจน การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จากผลการวิจัยของจำปูน ศรีเมฆ (2549: บทคัดย่อ) พบว่า ชุมชนคลองรางจระเข้ยังมีปัญหาในด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร จึงควรมีการอบรมในหลักสูตรมัคคุเทศก์ ปัญหาการขาดการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์ จากผลวิจัยดังกล่าว ปัจจุบันนี้ผู้วิจัยยังคงพบปัญหาดังกล่าวและยังพบปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์และจำนวนบ้านพักคงเหลือ 5 หลังคาเรือน คือมีการแยกกันบริหารจัดการบ้านพัก การจัดทำเที่ยวในคลองรางจระเข้ และปัญหามาตรฐานบ้านพักแบบโฮมสเตย์ (ดาวเรือง ฤกษ์บุปผา; และ เรืองไชย ฤกษ์บุปผา. 2555: สัมภาษณ์)

ดังนั้น หากไม่มีการศึกษาวิจัยจะเกิดผลกระทบด้านลบอย่างรุนแรงต่อแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนระยะยาวและระบบนิเวศริมคลองจะถูกทำลายและเป็นช่องทางให้นายทุนเข้ามาหาผลประโยชน์จากชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นจึงเป็นที่มาในการศึกษาวิจัยของนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาเอก การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ ในการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเพื่อให้ได้รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เหมาะสมทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์ โดยประยุกต์โมเดลของชาร์ปเลย์, ริชาร์จ; และ ชาร์ปเลย์, จูเลีย (Sharpley, Richard; & Sharpley, Julia. 1997: 125) ซึ่งผู้วิจัยนำรูปแบบแนวคิดนี้ มาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยให้ชุมชนเกิดการดำเนินงานด้านการพัฒนาท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนต่อไป

คำถามวิจัย

1. การที่ชาวบ้านไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ เพราะสาเหตุอะไร
2. การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวควรจะดำเนินการอย่างไร จึงจะเหมาะสม ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อสำรวจการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่ออธิบายกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาศักยภาพและประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. เพื่อการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่得益จากการวิจัย

1. ทราบการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้
2. ทราบกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้
3. ทราบศักยภาพและมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้
4. ได้รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ที่พัฒนาเหมาะสมกับชุมชนและชุมชนได้รับผลประโยชน์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเชิงคุณภาพ

งานวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยดังนี้

1. ภาครัฐ ประกอบด้วย นักวิชาการจากสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา
2. ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านธุรกิจท่องเที่ยว ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ในชุมชน สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชมรมธุรกิจท่องเที่ยวทางน้ำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมัคคุเทศก์
3. ภาคประชาชน ประกอบด้วย ชาวบ้านที่เป็นผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวและอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระมีดังนี้
 - 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล
 - 1.1.1 เพศ
 - 1.1.2 อายุ
 - 1.1.3 สถานภาพ
 - 1.1.4 ระดับการศึกษา
 - 1.1.5 อาชีพ
 - 1.1.6 ภูมิลำเนา
 - 1.1.7 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
 - 1.2 การจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์
 - 1.2.1 การจัดเตรียมที่พัก
 - 1.2.2 การจัดการด้านอาหาร
 - 1.2.3 การจัดการด้านความปลอดภัย
 - 1.2.4 การจัดการระบบการจองที่พัก
 - 1.2.5 การต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก
 - 1.3 กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว
 - 1.3.1 สภาพพื้นที่
 - 1.3.2 ลักษณะของทรัพยากร
 - 1.3.3 รูปแบบกิจกรรมนันทนาการ

2. ตัวแปรตาม มีดังนี้

2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1.1 ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1.2 ด้านสังคมวัฒนธรรม

2.1.3 ด้านเศรษฐกิจ

2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาทำปฏิญาณพันธันี้ คือ ชุมชนริมคลองรางจระเข้ด้านทิศเหนือทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของลำคลองในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฝั่งขวาของลำคลองประกอบด้วย ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลหัวเวียง ตำบลบ้านกระทุ่ม ฝั่งซ้ายของลำคลองประกอบด้วย ตำบลรางจระเข้ ตำบลลาดงา รวม 12 หมู่บ้าน

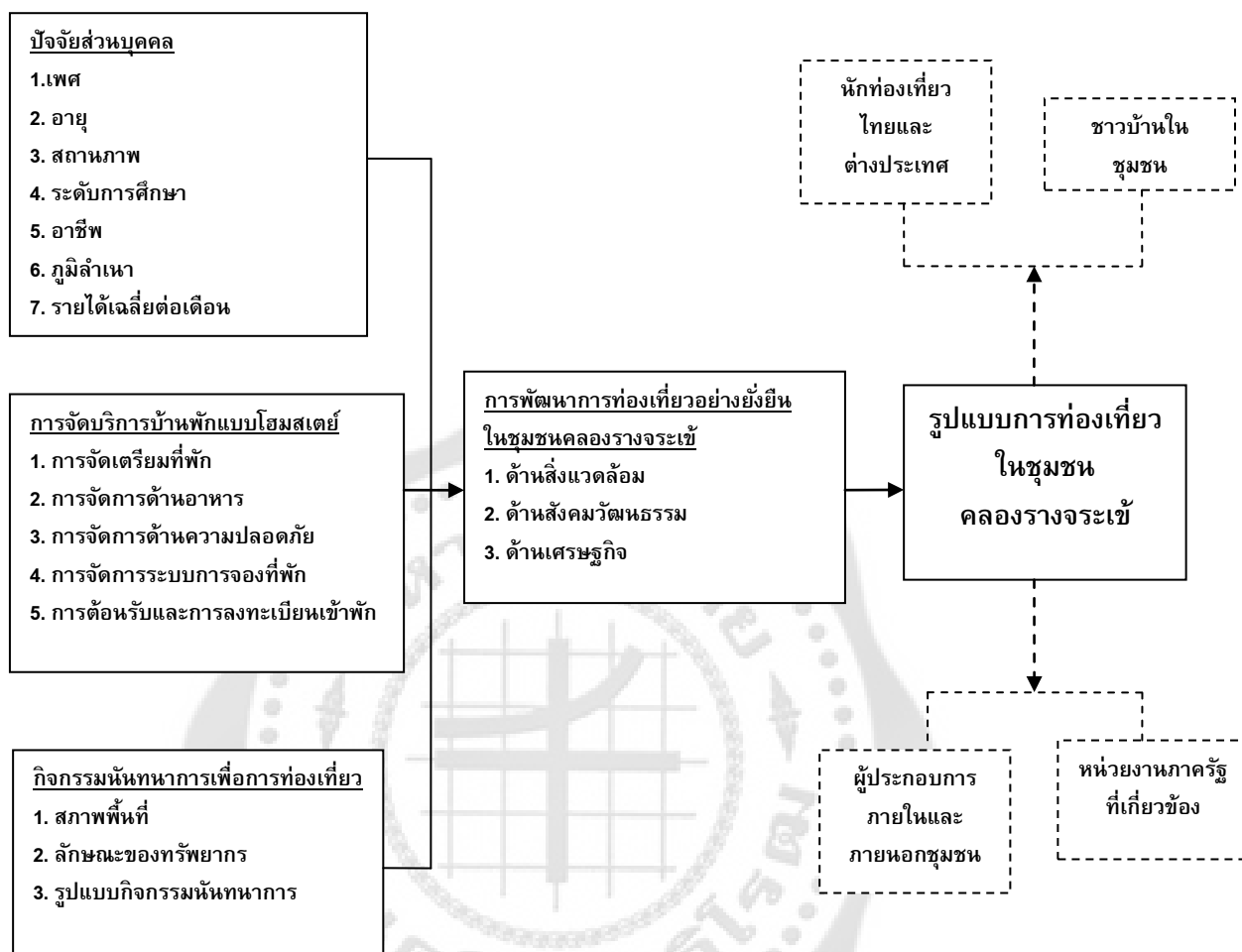
ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทางน้ำ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงชนบท การท่องเที่ยวเชิงชุมชน และการมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทฤษฎีการจัดการเชิงพื้นที่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพ ประวัติอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและความเป็นมาของชุมชนโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการศึกษาและรวมการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยทั้งสิ้น 36 เดือน (ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2555 ถึง เดือนธันวาคม 2558)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิสำเนา/ประเทศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสามารถทำนายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์สามารถทำนายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมนันทนาการ เพื่อการท่องเที่ยวสามารถทำนายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยให้ความหมายและจำกัดขอบเขตของศัพท์บางคำเฉพาะของงานวิจัยดังนี้

การท่องเที่ยวทางน้ำ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวโดยใช้เส้นทางน้ำเป็นหลัก มีพาหนะในการเดินทาง โดยมีกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ และมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นการเดินทางโดยที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัส รับรู้บรรยากาศ ทศนียภาพสองฟากฝั่ง อันเป็นการใช้ประโยชน์จากลำน้ำได้ตลอดระยะเวลาการเดินทาง

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่รักษาความสมดุลของเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในสังคม ชุมชนท้องถิ่นที่ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เป็นการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ให้อยู่คงอยู่ มีการให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสมดุล มีความมั่นคง การท่องเที่ยวแต่ละประเภทจะอยู่ภายใต้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีการจัดการแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง การท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการปกป้องรักษาธรรมชาติให้อยู่คงอยู่ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ รู้คุณค่าทางธรรมชาติ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ ปกป้องแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษา และเรียนรู้ประสบการณ์จากธรรมชาติ โดยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ช่วยให้นักในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา การจัดการท่องเที่ยวในชุมชน และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวยังคงอยู่ในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงชนบท หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่ชนบท ที่นักท่องเที่ยวมองเห็นวิถีชีวิตคนในท้องถิ่น เรียนรู้วิถีการเกษตร เรียนรู้โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมให้เป็นลักษณะเฉพาะของชนบทนั้น ๆ

การท่องเที่ยวเชิงชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งที่ชุมชนสร้างขึ้นเองและที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณีนิยม ตำนาน เรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย การดำเนินชีวิตที่ดีงามที่สืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ

การจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ หมายถึง การจัดการบ้านพักเพื่อสัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรมชนบท ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การจัดเตรียมที่พัก การจัดการด้านอาหาร การจัดการด้านความปลอดภัย การจัดการระบบการจองที่พัก และการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก กำหนดเป็นมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

นันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ คลายความวิตกกังวล กิจกรรมนั้นไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงามและขนบธรรมเนียมประเพณีแต่ละชนชาติ ซึ่งกิจกรรมนันทนาการในการท่องเที่ยวมีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับลักษณะการท่องเที่ยวและประเภทของการท่องเที่ยวนั้น ๆ

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ มีการกำหนดคุณภาพมาตรฐานสามารถประเมินคุณภาพได้โดยแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเมินได้ 4 ด้าน ในกรณีเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการบริหารจัดการแล้ว คือ 1) ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ หมายถึง ลักษณะการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนโดยได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนคลองรางจระเข้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปริยฐานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งบทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการศึกษา โดยแบ่งส่วนของการศึกษาเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางน้ำ
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
 - 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงชนบท
 - 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการมีส่วนร่วม
 - 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 - 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว
 - 2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ทฤษฎีการจัดการเชิงพื้นที่
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพ
5. ประวัติอำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและความเป็นมาของชุมชนโฮมสเตย์
คลองรางจระเข้
6. บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำ

1. ความหมายของพื้นที่ชุ่มน้ำ

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2556: ออนไลน์) ได้ให้คำจำกัดความของ “พื้นที่ชุ่มน้ำ” (Wetland) หมายถึงลักษณะทางภูมิประเทศที่มีรูปแบบเป็น พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ลุ่มชื้นแฉะ พื้นที่น้ำท่วม มีน้ำท่วม มีน้ำขัง พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำ ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ของทะเล ในบริเวณซึ่ง เมื่อน้ำลดลงต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร

2. คุณประโยชน์ของพื้นที่ชุ่มน้ำ

สำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2543) กล่าวว่า “น้ำมีคุณค่าอันน้อยที่สุดต่อทุกสิ่งมีชีวิตบนโลกใบนี้” ต่อไปนี้คือคุณประโยชน์ของพื้นที่ชุ่มน้ำ

2.1 เป็นแหล่งน้ำ แหล่งเก็บกักน้ำฝนและน้ำท่า

2.2 เป็นแหล่งทรัพยากรและผลผลิตทางธรรมชาติ มนุษย์และสิ่งมีชีวิตประเภทอื่น สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้

2.3 มีความสำคัญต่อท้องถิ่นในด้านการคมนาคมขนส่ง

2.4 เป็นแหล่งผู้ผลิตสำคัญของห่วงโซ่อาหาร เป็นแหล่งอาหารและการขยายพันธุ์ของ พืชและสัตว์ จึงมีความสำคัญทางนิเวศวิทยาและเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติ

2.5 เป็นแหล่งกิจกรรมนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวในด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรม สังคมวิทยา รวมถึงการเกิดประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่น

2.6 เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการวิจัยทางธรรมชาติวิทยา

3. หน้าที่ของพื้นที่ชุ่มน้ำ

สำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2543) กล่าวว่าพื้นที่ชุ่มน้ำมีหน้าที่โดยการอุ้มซับพลังอันรุนแรงของลมและคลื่น พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นตัวปกป้อง แผ่นดินที่เชื่อมต่อกับพายุน้ำท่วม และยังช่วยลดความเสียหายที่เกิดจากแรงกระแทกของคลื่น ดันไม้ในพื้นที่ชุ่มน้ำยังช่วยกรองมลพิษและคราบสิ่งสกปรกที่ปะปนมากับน้ำ ที่ราบลุ่มชื้นแฉะน้ำจืด ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณที่ราบน้ำท่วมของแม่น้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่บริเวณน้ำขึ้นน้ำลงจึงเป็นตัวอย่างที่ดี ที่สุด แสดงให้เห็นว่ามีการแพร่กระจาย (Invasion) การปรับตัว (Modification) และการทดแทน (Succession) ของพืชพรรณที่อยู่ในพื้นที่ ตัวอย่างของการแพร่กระจายและการทดแทน ได้แก่ การ เจริญเติบโตของหญ้าทะเล ประโยชน์ของพืชเหล่านี้คือดักตะกอนและช่วยเพิ่มอัตราการตกตะกอน โดยตะกอนที่ถูกจับไว้จะเพิ่มและกลายเป็นที่เลนราบ สิ่งมีชีวิตในเลนเริ่มก่อตัวพร้อมกับกระตุ้นให้ เกิดสิ่งมีชีวิตรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้องค์ประกอบอินทรีย์ของดิน ป่าแสม โกงกาง ชื่นองกงาม บนพื้นที่น้ำตื้นที่มีความลาดเลยไปจากที่เลนราบ เป็นผลให้ความรุนแรงของกระแสน้ำขึ้นลงลดลง พวกต้นไม้เหล่านี้ทำให้การตะกอนตมมากขึ้นทำให้การเกิดที่ลุ่มชื้นแฉะน้ำเค็มขึ้น ความเค็มตาม

ธรรมชาติของดินจำกัดให้มีเฉพาะพืชพรรณทนเค็มเท่านั้นที่ขึ้นทดแทนได้ เช่น หญ้าชายเลน หญ้าทรงกระเทียม ฯลฯ ในระหว่างการทดแทนกันแต่ละครั้งก็ยังมี การเปลี่ยนความหลากหลายในชนิดพืช และสัตว์ของการเกิดทดแทนแต่ละครั้งด้วย

ในที่ลุ่มชื้นแฉะที่เป็นน้ำเค็มมีความหลากหลายในชนิดพืชพรรณค่อนข้างมาก วัฏจักรทางอาหารและที่อยู่สำหรับสิ่งมีชีวิตที่ต้องการวิถีชีวิตเฉพาะ (Niche Specialisation) มาก ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำประเภทนี้กลายเป็นระบบนิเวศที่ให้ผลิตผลสูงที่สุดในพื้นที่ประเภทอื่นใดบนโลก

4. ความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำต่อชุมชนท้องถิ่น

สิทธิพล เหล่าสิงลา (2556: ออนไลน์) กล่าวถึงความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ ที่มีต่อประชาชนในท้องถิ่นชนบท คือ คนไทยมีความผูกพันกับพื้นที่ชุ่มน้ำมายาวนาน โดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำในการดำรงชีวิต ทางด้านสังคมวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา และการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ใช้ในการเพาะปลูก การทำนาข้าว การปลูกพืชสวนครัว การทำประมง เพราะฉะนั้นพื้นที่ชุ่มน้ำจึงเป็นแหล่งอาหารของคนในท้องถิ่นและในระดับประเทศ เป็นเสมือนอุ้งข้าว อุ้งน้ำหล่อเลี้ยงชีวิตคนไทย สังเกตได้จากการตั้งบ้านเรือนตลอดเส้นทางน้ำ มีตลาดน้ำ มีการสร้างวัดและศาสนาสถานอยู่บริเวณริมสองฝั่งของแม่น้ำ มีกิจกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำ เช่น ประเพณีการไหลเรือไฟ ประเพณีโยนบัว ประเพณีการแข่งขันเรือยาว ประเพณีลอยกระทง และพื้นที่ชุ่มน้ำยังเป็นแหล่งสร้างรายได้ และกระจายรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นในชนบท จากวิถีเกษตรแบบดั้งเดิม ไปจนถึงผลิตผลจากปลาซึ่งเป็นแหล่งอาหารโปรตีนของคนในชนบท แหล่งน้ำในพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำ คลอง ลำธาร พรุ และสระน้ำ รวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำระยะแรกก็เกิดขึ้นในพื้นที่ชุ่มน้ำด้วย

5. การปรับตัวให้เข้ากับความเครียดทางธรรมชาติ

สำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2543) กล่าวว่า พื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณน้ำขึ้นน้ำลงถือเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ที่รับความเครียดทางธรรมชาติ (Natural Stress) นี้เกิดจากความเค็มและการขึ้นลงของน้ำทะเล พื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณน้ำขึ้นน้ำลงนี้จึงต้องทนและสามารถอยู่รอดจากสภาพที่รุนแรงมากที่สุดจากคลื่นน้ำเค็มที่ขึ้นสูงสุดและความจืดของน้ำจืดเมื่อเวลาน้ำลง และในช่วงน้ำเอ่อที่เป็นน้ำกร่อยซึ่งขึ้นลงเป็นประจำในเวลาต่างๆ ต้นโกงกางสีเทาจัดการกับปัญหานี้โดยไล่เกลือออกจากทุ่มตามระบบรากที่ลอย มีการกักตุนเกลือในใบและมีใบเคลือบมันที่ลดการสูญเสียน้ำ แต่ถึงกระนั้นต้นโกงกางเหล่านี้ก็ยังอ่อนแอต่อการเปลี่ยนระดับความจืดหรือเค็มที่ผิดปกติ

การเปลี่ยนแปลงการขึ้นลงของน้ำทะเล จากการไหลตามผิวบนที่เพิ่มขึ้น หรือระบบการระบายน้ำที่เปลี่ยนไปทำให้น้ำท่วมรากไม้แสมโกงกางมากขึ้นนานกว่าปกติ ย่อมมีผลต่อรากหายใจที่โผล่จากผิวดินพื้นน้ำที่ระดับปกติ นอกจากนี้คุณภาพน้ำที่เปลี่ยนไปยังอาจทำให้เกินขีดความสามารถที่จะรอดชีวิตของต้นไม้เหล่านี้ได้สิ่งมีชีวิตบางชนิด เช่น หอย และหอยกาบ เป็นตัวช่วยบ่งชี้ความสมบูรณ์หรือการเสื่อมถอยของระบบนิเวศที่กำลังอยู่ในสภาวะเครียดได้ การลด

ปริมาณธาตุอาหารในระบบนิเวศมีผลให้การผลิตของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ลดลง การเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดขึ้น พื้นที่ชุ่มน้ำส่วนใหญ่จะถูกเติมน้ำหรือระบายให้แห้ง เพื่อการใช้ประโยชน์หลายๆ อย่างของมนุษย์ ตั้งแต่เกษตรกรรมไปถึงที่จอดรถ สาเหตุคือความไม่รู้ กล่าวคือยังไม่รู้คุณค่าทางเศรษฐกิจของพื้นที่ชุ่มน้ำ ตัวอย่างเช่น กุ้งและปลาที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจที่จับขายได้ในน้ำลึกเกิดจากการขยายพันธุ์และอนุบาลเติบโตในช่วงแรกในพื้นที่ชุ่มน้ำมนุษย์สามารถเพิ่มพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณน้ำขึ้นน้ำลงให้สมบูรณ์และได้ประโยชน์สูงสุดด้วยการลดสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทบให้เหลือน้อยที่สุด คิดค้นยุทธวิธีการจัดการที่จะช่วยปกป้อง และหากเป็นไปได้ควรทำการฟื้นฟูระบบนิเวศส่วนที่เสียหายหรือที่เสี่ยงต่อการเสียหาย

6. การปกป้องหรือฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณน้ำขึ้นน้ำลง

สำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2543) กล่าวว่า ในช่วงที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์ มนุษย์ได้ทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อระบายน้ำในพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อพัฒนา เพื่อการต่างๆ เติมน้ำหรือกันฝายยกระดับน้ำให้สูงเพื่อกิจกรรมทางนันทนาการ นับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา ได้เกิดความพยายามในรูปแบบใหม่เพื่อการสงวนรักษาหน้าที่ใช้สอยที่เป็นธรรมชาติดั้งเดิมของพื้นที่ชุ่มน้ำไว้ ในบางครั้งต้องใช้งบประมาณที่สูงมาก มีตัวอย่างของความพยายามของหน่วยงานทหารช่างของสหรัฐอเมริกา ในการที่จะเอาชนะกับธรรมชาติ ด้วยการควบคุมการเกิดน้ำท่วม แล้วใช้พื้นที่นั้นเพื่อการพัฒนา ซึ่งโครงการดังกล่าว ในปัจจุบันยังมีอยู่แต่กลายเป็นการฟื้นฟูและปกป้องพื้นที่ชุ่มน้ำไว้ให้กลับคืนสู่สภาพปกติ เป็นแหล่งขยายพันธุ์และอนุบาลสิ่งมีชีวิตทางธรรมชาติ รวมทั้งเปลี่ยนแปลงวิธีการควบคุมน้ำท่วม คือ

6.1 การแยกออกหรือกันออก หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำมักจัดให้มีทางเข้าและทางสัญจรให้ไปถึงเฉพาะบริเวณที่กำหนดไว้ ในขณะที่เดียวกันก็ออกข้อจำกัดไม่ให้คนเข้าถึงพื้นที่อื่นที่เปราะบาง การออกแบบจัดวางทางเดินไม้สะพานไม้ (Boardwalks) หรือทางเดินเฉพาะบนดิน ซึ่งนับเป็นยุทธวิธีการจัดการสงวนรักษาพื้นที่เปราะบางทางนิเวศไว้ รวมทั้งการออกใบอนุญาตที่มีการจำกัดจำนวน

6.2 การศึกษา ในอดีตพื้นที่ชุ่มน้ำถูกมองว่าเป็นที่ดินที่เปล่าไร้ประโยชน์ การรณรงค์ด้านการศึกษาได้ช่วยให้ความเข้าใจและปรับเปลี่ยนแนวความคิดของสาธารณชนไปในทางที่ดีและถูกต้องขึ้น ทำให้สาธารณชนหันมาสนับสนุนพื้นที่ชุ่มน้ำ แต่เนื่องจากพื้นที่ชุ่มน้ำอยู่กระจายในพื้นที่รับน้ำ จึงต้องจัดให้มีไกด์คอยให้คำอธิบายสำหรับประชาชนทั่วไป มีการไปบรรยายให้ความรู้ตามโรงเรียน ทำการติดต่อประสานงานกับสื่อต่าง ๆ รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ

สรุปได้ว่า “ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำ” มีความสำคัญและมีคุณค่าประโยชน์มหาศาลต่อสรรพสิ่งมีชีวิตบนโลก รวมถึงมนุษย์ด้วย มนุษย์รู้จักใช้ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำมาช้านาน อีกทั้งพื้นที่ชุ่มน้ำยังมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพความเปลี่ยนแปลงบนโลก การปรับตัวนี้ทำให้เกิดสภาวะความเครียดต่อทรัพยากร อาจทำให้เกิดอุทกภัย ตัดวงจรการขยายพันธุ์ของสัตว์และพืชบางชนิด

ส่งผลเสียต่อระบบนิเวศ ต่อมามนุษย์ตระหนักถึงความเสียหายที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรน้ำแบบขาดความสมดุล จึงมีการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำโลก ซึ่งประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในสมาชิกร่วมกันอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำโลกด้วย เรียกว่า “อนุสัญญาแรมซาร์”

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางน้ำ

ความหมายของการท่องเที่ยว

นิคม จารุมณี (2535: 1) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว เป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้างขวางเพราะว่ามีได้หมายความว่าเฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ดังที่คนส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อการศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องนับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

ชนกฤต สังข์เฉย (2550: 38) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางที่มีกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างการเดินทาง โดยต้องมียอดประกอบเหล่านี้ คือ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐบาล และประชาชนในท้องถิ่น

กุลวรา สุวรรณพิมล (2548: 12) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางซึ่งมีเงื่อนไขตามหลักสากลโดยเฉพาะขององค์การการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of Official Travel Organization หรือ IUOTO) คือ ต้องเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ต้องเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และต้องเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ในกรณีนั้น

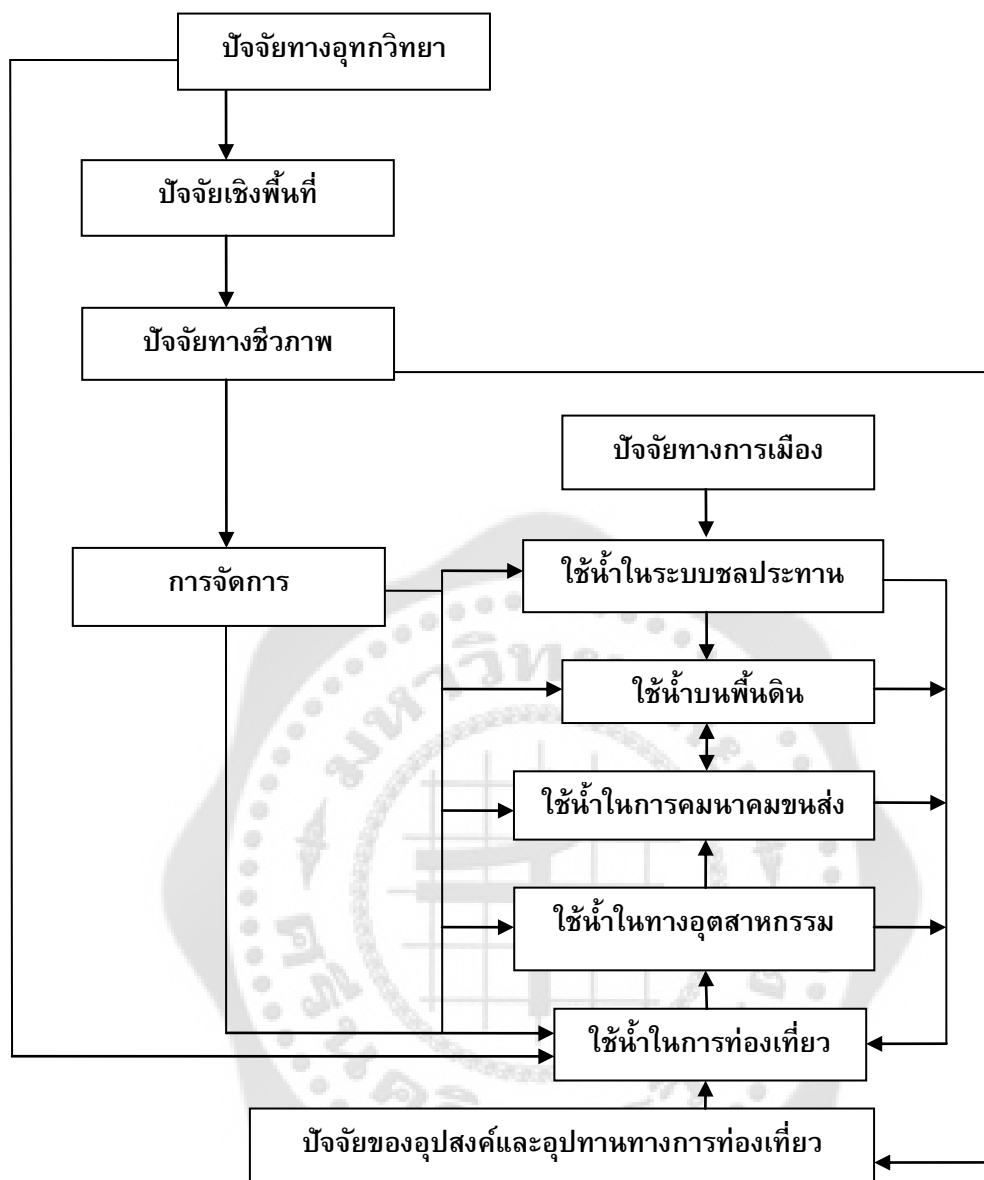
วิมล จิโรจพันธุ์; ประชิต สุกณะพัฒน์; และอุดม เขยกิจวงศ์. (2548: 47) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึงการที่ผู้คนหรือประชาชนได้ไปเยี่ยมเยียนยังสถานที่หนึ่ง เพื่อการเที่ยวชมเมือง เยี่ยมญาติและเพื่อน พักผ่อนวันหยุดทั้งระยะสั้นและระยะยาว และอาจหมายรวมถึงบุคคลที่เดินทางไปเข้าร่วมการประชุมทางวิชาการ ทางการเมือง การประชุมธุรกิจ หรือเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ทางธุรกิจ ตลอดจนการเดินทางไปศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ หรือไปทำการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ด้วย โดยที่มาเหล่านี้สามารถใช้การคมนาคมขนส่งได้ทุกรูปแบบ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังหมายถึง การเดินทางไปสู่สถานที่ต่าง ๆ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการศึกษา การแลกเปลี่ยนทางศิลปวัฒนธรรม การประชุม การแสดง ธุรกิจและอื่น ๆ

สรุป การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปยังที่พำนักหรือสถานที่หนึ่ง ที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยของตน โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ และมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมญาติ เพื่อการสัมมนา โดยมีองค์ประกอบ คือ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐบาล ประชาชนในท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยว

น้ำกับมุมมองในการท่องเที่ยว

พริตริก, ทิมโมธี และคูเปอ (Prideaux, Timothy; & Cooper. 2009: 20) กล่าวว่า แม่น้ำคือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ มนุษย์จัดการท่องเที่ยวทางน้ำเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพราะภูมิทัศน์ของแม่น้ำมีความกว้างใหญ่และเป็นศูนย์รวมของความน่าสนใจทางการท่องเที่ยวมากมาย การคมนาคมขนส่งทางน้ำก็เป็นการขนส่งที่สำคัญ เพราะช่วยลดต้นทุนในการขนส่งได้ดีกว่าทางบกและทางอากาศ นอกจากมนุษย์จะใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคแล้ว ยังใช้ในวงการอุตสาหกรรมด้วยการเดินทางของนักท่องเที่ยวในแม่น้ำขนาดใหญ่จะใช้เวลาในการเดินทางที่ยาวนาน การเดินทางเส้นทางน้ำของมนุษย์เริ่มขึ้น เมื่อ 450 ปี ก่อนคริสตกาล เพื่อการสำรวจและการค้นหาดินแดนแห่งใหม่ เพื่อการตั้งอาณานิคม ขยายอำนาจและอาณาเขตไปยังดินแดนแห่งใหม่ ต่อมาวิวัฒนาการเป็นอุตสาหกรรมการขนส่งทางน้ำขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะการใช้เส้นทางน้ำในการขนส่งนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการล่องเรือสำราญ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 การท่องเที่ยวทางน้ำและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ใช้น้ำเป็นเส้นทางในการท่องเที่ยว

ที่มา: Prideaux; Timothy; & Cooper. (2009). *River Tourism*. p. 20.

จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค ไม่ว่าจะเป็นใช้การเดินทางด้วยเส้นทางน้ำ ทางบก และอากาศ ต่างต้องเกี่ยวข้องกับน้ำและหากการจัดการน้ำไม่สมดุลก็จะนำมาซึ่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

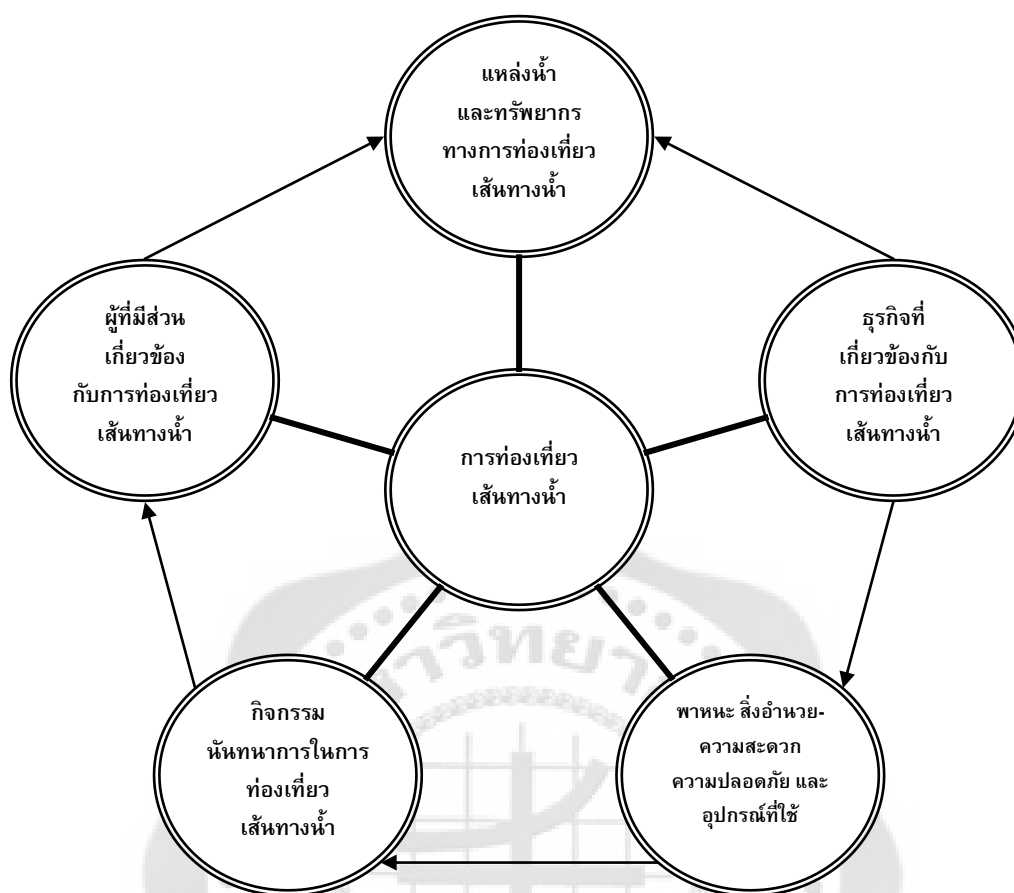
ความหมายของการท่องเที่ยวทางน้ำ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางน้ำ จึงได้นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวทางน้ำ คือ การเดินทางท่องเที่ยวโดยใช้เส้นทางน้ำเป็นหลัก มีพาหนะในการเดินทาง โดยมีกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ และมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นการเดินทางโดยที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัส รับรู้บรรยากาศ ทศนียภาพสองฝั่ง ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากลำน้ำได้ตลอดระยะเวลาการเดินทาง (ผู้วิจัย: 2552)

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวทางน้ำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวทางน้ำ สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสกับธรรมชาติ เพื่อชมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาชีวิตสัตว์น้ำ หรือเพื่อการสำรวจความสวยงามใต้ท้องทะเล หรือเป็นการท่องเที่ยวทางน้ำเพื่อการผจญภัย โดยมีองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้ (ผู้วิจัย: 2552)

1. แหล่งน้ำและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางน้ำ มีทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น
2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางน้ำ ประกอบด้วย นักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและคนในชุมชนท้องถิ่น
3. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางน้ำ อาทิเช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหาร เป็นต้น
4. พาหนะในการท่องเที่ยวทางน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และมาตรฐานความปลอดภัยในการท่องเที่ยวทางน้ำ และรวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการท่องเที่ยวทางน้ำ
- 4.5 กิจกรรมนันทนาการในการท่องเที่ยวทางน้ำรวมถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนริมน้ำ ซึ่งมีลักษณะของกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อชื่นชมกับธรรมชาติ และเพื่อรักษาวัฒนธรรมประเพณีไว้ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบของการท่อดึงน้ำที่เชื่อมโยงกัน

ที่มา: ผู้วิจัย. (2552).

อธิบายได้ว่าการท่อดึงน้ำมีความเชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาทิเช่น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่อดึงน้ำ ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการจัดการท่อดึงน้ำ ซึ่งเป็นภาคเอกชนร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่อดึงน้ำ เช่น การท่อดึงน้ำแห่งประเทศไทย กลุ่มนักท่อดึงน้ำ และชาวบ้านในชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนริมแม่น้ำ ซึ่งนักท่อดึงน้ำได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำ นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำและทรัพยากรการท่อดึงน้ำ ซึ่งมีทั้งแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ส่วนทรัพยากรการท่อดึงน้ำ นอกจากนี้ยังมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่อดึงน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่ทางร้านอาหารจะทำธุรกิจกับบริษัทเรือเพื่อส่งอาหารจากร้านอาหารและจากโรงแรมมาให้ นักท่อดึงน้ำรับประทานในเรือ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก มีพาหนะ คือ เรือหรือแพ มีความปลอดภัย เช่น มีชูชีพประจำทุกที่นั่งในเรือ เป็นต้น ระหว่างท่อดึงน้ำลงเรือ มักดูแลก็จะจัดกิจกรรมในเรือ เช่น การแสดงรำไทย บรรเลงดนตรีไทย เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี

ให้นักท่องเที่ยวให้มีความสนุกสนานเพลิดเพลินตลอดระยะเวลาการล่องเรือ ดังงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทางน้ำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” กรณีศึกษา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา (ผู้วิจัย: 2552)

ประเภทของการท่องเที่ยวทางน้ำ

1. การท่องเที่ยวในแหล่งน้ำตามธรรมชาติ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2554: ออนไลน์) แหล่งน้ำตามธรรมชาติ หมายถึง แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ “น้ำ” เป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมด หรือสูญสลายไป เราสามารถใช้ทรัพยากรน้ำได้อย่างไม่จำกัด เนื่องจากธรรมชาติสร้างให้มีใช้อยู่ตลอดเวลา บรรยากาศจะอยู่ในวัฏจักร ซึ่งเกิดจากการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของน้ำตลอดเวลา แหล่งน้ำตามธรรมชาติสำหรับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง ทะเล มหาสมุทร เป็นต้น สำหรับกิจกรรมที่นิยม อาทิเช่น การพายเรือคายัค การแข่งเรือยาว การล่องเรือเพื่อชมบรรยากาศริมน้ำ

2. การท่องเที่ยวในแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการล่องเรือเพื่อชมบรรยากาศ เช่น การล่องเรือในเขื่อนแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น

สายน้ำ: จุดกำเนิดชีวิต และภูมิทัศน์วัฒนธรรม

เกรียงไกร เกิดศิริ (2551: 52) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของสิ่งมีชีวิตในโลกนี้มีน้ำเป็นองค์ประกอบถึง 3 ใน 4 ส่วน น้ำจึงเป็นต้นกำเนิดของสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในโลก ในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ยังใช้ประโยชน์จากน้ำ ซึ่งมักเลือกที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนริมฝั่งแม่น้ำ และใช้น้ำสำหรับอุปโภคและบริโภคเป็นเช่นนี้ทุกชนชาติ

สำหรับชาวไทยมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับแม่น้ำ แยกกันไม่ขาด “น้ำ” เป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกทำเลที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชน และมีการหาเลี้ยงชีวิตด้วยการหาประโยชน์จากน้ำ เพราะในน้ำมีแหล่งอาหารทั้งคนและสัตว์ จึงเกิดอาชีพประมง อาชีพทำการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการทำนา หรือการเพาะปลูกพืชประเภทต่าง ๆ ล้วนต้องใช้น้ำด้วยกันทั้งสิ้น รวมทั้งการค้าขายที่ใช้การสัญจรทางน้ำ แหล่งน้ำมีตะกอนทับถมที่เกิดจากการไหลของน้ำพัดพาซากพืชซากสัตว์ ซึ่งเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของสิ่งมีชีวิตมารวมกันในฤดูน้ำหลากของทุก ๆ ปี เป็นปฏิตามธรรมชาติที่ทำให้พืชผักเจริญงอกงามดี และยังเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำนานาชนิด และเป็นแหล่งอาหารของมนุษย์ด้วย

การต่อสู้กับความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเพื่อรับมือกับสภาพธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นฤดูน้ำหลาก ฤดูแล้ง ฤดูฝน ดังนั้นบ้านเรือนของไทยภาคกลางซึ่งอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำธรรมชาติจึงนิยมการปลูกบ้านใต้ถุนสูง และบ้านทุกหลังจะมีเรือที่ทำจากไม้ ใต้ถุนจะมีอุปกรณ์ประมง อุปกรณ์การทำนาและการเกษตรอื่น ๆ ซึ่งสิ่ง

เหล่านี้สั่งสมจนกลายเป็นภูมิปัญญาเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งผลลัพธ์เหล่านี้จึงกลายเป็น “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” สำหรับความหมายของ “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” นั้น หมายถึง “สภาพแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์ เป็นสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ซึ่งการก่อรูปขึ้นของสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมนั้น เป็นผลมาจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสภาพแวดล้อมนั้น” (เกรียงไกร เกิดศิริ. 2551: 21)

แม่น้ำเจ้าพระยา: สายธารแห่งชีวิตและวัฒนธรรมไทย

“เจ้าพระยา” เป็นชื่อของแม่น้ำของชนชาติไทย แม่น้ำเจ้าพระยาเกิดจากแม่น้ำ 4 สายไหลมาบรรจบกันที่จังหวัดนครสวรรค์ แม่น้ำทั้ง 4 สาย ได้แก่ ปิง วัง ยมและน่าน ซึ่งไหลผ่านจังหวัดในภาคเหนือและภาคกลางของประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่ถึง 22 จังหวัด นับความยาวรวมแม่น้ำทั้ง 5 สาย มีความยาวถึง 2,925 กิโลเมตร แม่น้ำเจ้าพระยาจึงเป็นสายเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนไทยและเป็นที่หล่อหลอมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย

ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาใช้พื้นที่ในการทำเกษตรถึง 10 ล้านไร่ ในแต่ละปีมีการผลิตข้าวประมาณ 5 ล้าน 1 แสนตัน นับได้ว่าเป็นที่ราบลุ่มที่เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของประเทศ และส่งออกไปยังต่างประเทศติดอันดับโลก แม่น้ำเจ้าพระยาจึงเป็นอู่ข้าว อู่น้ำที่สำคัญของไทย จากหลักฐานทางโบราณคดียังพบซากเรือโบราณจมอยู่ที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา มีเครื่องถ้วยจีนสมัยพุทธศตวรรษที่ 19 ทำให้ทราบว่าไทยติดต่อทำการค้าขายกับจีนในสมัยกรุงศรีอยุธยารุ่งเรือง แม่น้ำเจ้าพระยาจึงเป็นประตูเปิดเพื่อทำการค้าขายตามเส้นทางน้ำ นอกจากนี้ไทยยังติดต่อทำการค้าขายทางเรือกับชาวต่างชาติในแถบยุโรปทั้งอังกฤษ ฝรั่งเศสและฮอลันดา แสดงให้เห็นบทบาททางการค้าและการเมืองต่อกรุงสยามในสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยและเกิดการพัฒนาเป็นประเทศที่มีความทันสมัยในเวลาต่อมา หากย้อนอดีตราชธานีเก่าของอาณาจักรต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยล้วนมีการปกครองและเรื่องอำนาจโดยการตั้งอาณาจักรบริเวณริมฝั่งแม่น้ำทั้งสิ้น อาทิเช่น นพบุรีศรีนครพิงค์หรือเมืองเชียงใหม่ ราชธานีสำคัญของชนชาติไทยตอนเหนือ ซึ่งอยู่ท่ามกลางเทือกเขาภูดอยและที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง อาณาจักรสุโขทัยก็มีแม่น้ำยมเกื้อหนุนทางเศรษฐกิจและความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม อาณาจักรอยุธยาแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นทางการค้าขายเพื่อแสดงควมมีอำนาจทางการค้าและความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม รวมทั้งกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ด้วยเช่นเดียวกัน

ชื่อเมือง “เบ๊จ๊อค” มาจากคำว่า “บางกอก” เพี้ยนมาจากคำว่า “บางเกาะ” เพราะเป็นเมืองที่มีแม่น้ำลำคลองล้อมรอบเหมือนตั้งอยู่บนเกาะนั่นเอง ยังพบเห็นภาพเรือแพและบ้านเสาสูงริมน้ำ ภาพตลาดน้ำและการแข่งเรือ ตามท้องถิ่นชนบทริมฝั่งน้ำแม่น้ำของไทย เป็นคำอธิบายว่า คนไทยผูกพันกับสายน้ำมากเพียงใด จึงเกิดเป็นวิถีวัฒนธรรมที่เรียกกันว่า “วัฒนธรรมชาวน้ำ” โดยแสดงให้เห็นในชีวิตประจำวันผ่านงานบุญและงานประเพณีและพิธีสำคัญต่าง ๆ ของไทย

เมื่อความเจริญทางเทคโนโลยีเข้ามา จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมก้าวเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมที่ทันสมัย ต่อมา มีการสร้างถนนและเปลี่ยนจากการเดินทางตามเส้นทางน้ำด้วยเรือเป็นการเดินทางทางบกด้วยรถยนต์และการเดินทางทางอากาศด้วยเครื่องบิน ซึ่งมีความสะดวกสบายและปลอดภัยมากกว่า มีการขยายสังคมเมืองและการขยายตัวของประชากรแต่ขาดการวางแผนที่ดี ส่งผลเสียต่อแม่น้ำเพราะกลายเป็นแหล่งระบายน้ำเสียจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม จนกระทั่งแม่น้ำเจ้าพระยาประสบกับภาวะวิกฤติหนัก โดยเฉพาะช่วงที่น้ำไหลผ่านกรุงเทพมหานคร และรัฐบาลก็ยอมรับว่าน้ำบริเวณดังกล่าวเน่าเสียจนยากจะเยียวยา ทำให้เกิดความตื่นตัวของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จัดทำโครงการเพื่ออนุรักษ์รักษาแม่น้ำเจ้าพระยาให้เกิดความใสสะอาดและปรับปรุงทัศนียภาพสองฝั่งให้แลดูงามตาได้ดังเดิม โดยชื่อของ “แม่น้ำเจ้าพระยา” มีที่มาจากบรรดาศักดิ์ชั้นสูงของขุนนางไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา คือ บรรดาศักดิ์ชั้น “เจ้าพระยา” มีปรากฏชื่อแม่น้ำนี้เป็นหลักฐานครั้งแรกในสนธิสัญญาที่สยาม (กรุงศรีอยุธยา) ทำกับฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (ธีรภาพ โลหิตกุล. 2534: 160)

สรุป “น้ำ” เป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดไปจากโลกนี้ “น้ำ” มีการหมุนเวียนไปตามวัฏจักร มนุษย์เรียนรู้วิธีการใช้ “น้ำ” ในการอุปโภคบริโภคมาช้านาน มีความผูกพันเกี่ยวข้องกับน้ำอยู่ตลอดเวลา ในมุมมองของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เช่นเดียวกัน เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่ใช้กำลังคน อุปกรณ์ขนส่งมากมาย จึงมีการใช้น้ำจำนวนมาก และหากใช้ไม่สมดุลก็จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และอาจเกิดภาวะขาดแคลนน้ำได้ ดังนั้น “น้ำ” จึงมีความสำคัญทั้งต่อมนุษย์เองและทุกชีวิตบนโลก การใช้น้ำในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงควรใช้อย่างรู้คุณค่า และใช้ให้สมดุลจึงจะเกิดความยั่งยืน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Nature-Based Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความมุ่งหวังในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ การท่องเที่ยวที่มีความใส่ใจและทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดกับแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่เดิมนักท่องเที่ยวต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรและตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่กำลังจะสูญสลายจากฝีมือของมนุษย์เอง เริ่มจากแนวคิดของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) แล้วทำให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีแนวคิดของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อจะทำให้เกิดการพัฒนาสาธิตูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ยกย่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ดีขึ้น รวมทั้งช่วยปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีความรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน อันจะนำมาซึ่งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการใช้ทรัพยากรอย่างมีจิตสำนึก การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งกับทุกประเทศ เพราะถ้าหากปราศจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวจะเติบโตตามยถากรรมและเป็นตัวเร่งให้ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เดิมเสื่อมโทรมสูญสลายไป

อย่างรวดเร็ว ป้องกันและแก้ไขไม่ทันเวลา สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นเกิดขึ้นจากการประชุมที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา ในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2535 และจากผลของการประชุมครั้งนี้ ทำให้เกิดแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมโลก นำมาสู่การจัดการด้านการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาทิเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อมสีเขียว การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาชีวิตสัตว์ป่า การท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั่นเอง (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. 2548: 1)

ความหมายของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Nature-Based Tourism)

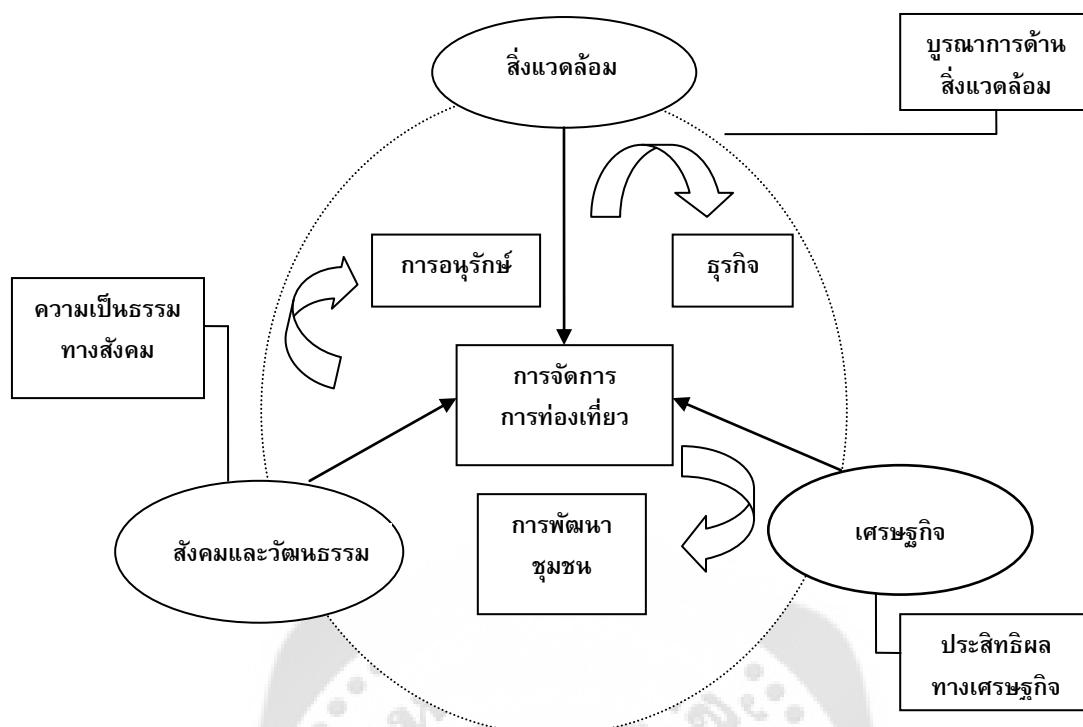
สมาคมการท่องเที่ยวแห่งนิวส์เซาเวลส์ (New South Wales Tourism Associate. 2005: Online) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและรวมถึงการมีประสบการณ์ท่องเที่ยวในสถานที่ที่เป็นธรรมชาติ และมีการทำกิจกรรมกลางแจ้งที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554: ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Nature-Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสสัมผัสธรรมชาติและจารีตประเพณีของแต่ละท้องถิ่นที่ดำรงวิถีชีวิต และเป็นการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมในปกป้องรักษาธรรมชาติแห่งนั้นให้ยั่งยืน

ชาร์เฟอร์ และชอย (Shafer; & Choi. 2003: 3) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติไว้ว่า คือการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับแหล่งธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศรวมทั้งวัฒนธรรม

โกเอเดเนอ; และ ริคชี (Goeldner; & Ritchie. 2009: 336) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรทางธรรมชาติกับการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวมีทั้งสร้างสรรค์และทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น การเล่นกีฬากอล์ฟทำให้ป่าถูกทำลาย การล่าสัตว์เพื่อเกมส์กีฬาถ้าไม่มีการจัดการที่ดีสัตว์บางชนิดอาจจะสูญพันธุ์ได้ ดังนั้นประเด็นการพิจารณาพื้นที่ทางธรรมชาติต้องมีหลายฝ่ายร่วมมือกันช่วยกันปกป้องอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้คงอยู่และมีการเพิ่มจำนวนทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติขึ้นจึงจะเกิดความยั่งยืนได้จริง

สรุป การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นหลัก ต้องมีหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือร่วมใจประสานสามัคคีกันจึงจะเกิดผลดีต่อส่วนรวม ปัญหาของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกิดผลกระทบในปัจจุบันเป็นปัญหาใหญ่ระดับโลก มิใช่เพียงประเทศใดประเทศหนึ่ง ดังนั้น จึงต้องมีการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติแบบองค์รวม ซึ่งคำนึงถึงมุมมองหรือมิติหลัก 3 มิติ ดังภาพประกอบ 4

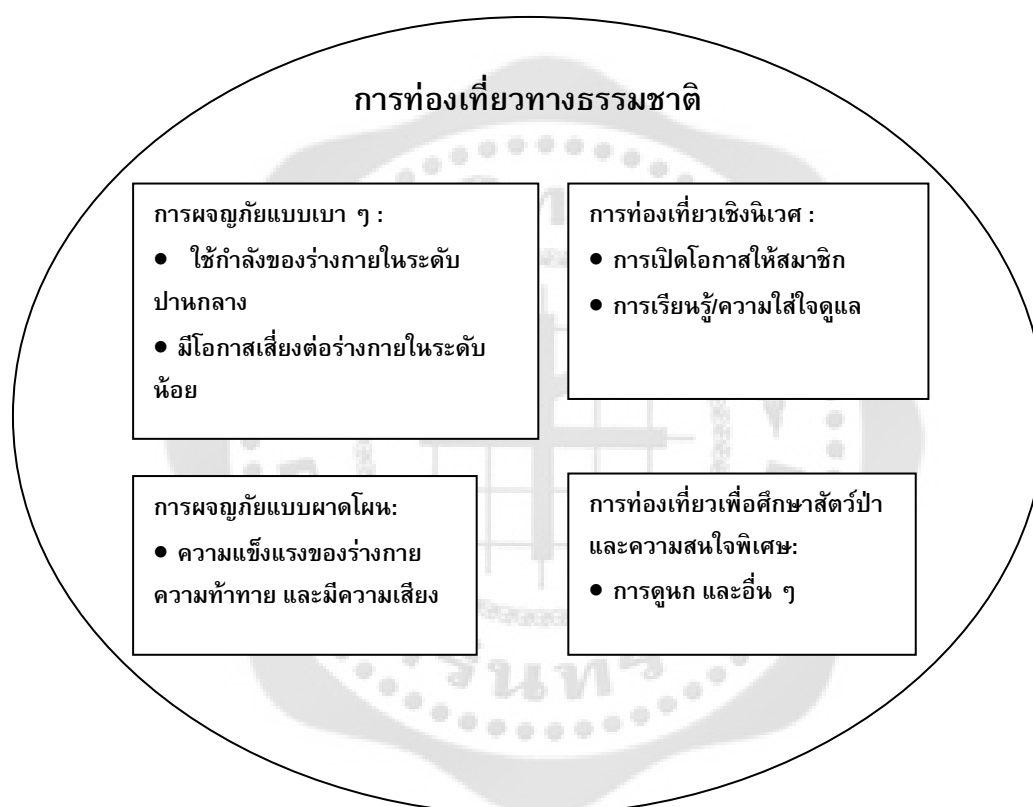

ภาพประกอบ 4 แสดงการจัดการท่องเที่ยวแบบองค์รวม

ที่มา: Anucha, Leksakundilok. (2004). *Community Participation in Ecotourism Development in Thailand*. p.19.

1. มุมมองหรือมิติด้านสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายที่การจัดการเชิงระบบนิเวศ และรักษาสิ่งแวดล้อมระบบการท่องเที่ยว
2. มุมมองหรือมิติด้านสังคม คำนึงถึงการหลีกเลี่ยงและลดผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ตลอดจนสร้างเสริมพลังของชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการอนุรักษ์และการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์พื้นถิ่น
3. มุมมองหรือมิติด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาใดๆ ต่างมุ่งผลตอบแทนที่คุ้มค่าเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเงินลงทุน อย่างไรก็ตามความคุ้มค่าเป็นธรรมนี้ต้องมองผลตอบแทนในระยะยาว ที่มีความยั่งยืน ตลอดจนมีการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่า โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและจำเป็น ในปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจระดับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจชุมชนที่ให้ชุมชนสามารถได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของแนวความคิดและรูปแบบที่สำคัญต่อการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และมีการกระจายรายได้ที่เหมาะสม (Anucha; & Leksakundilok. 2004: 19)

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Nature-Based Tourism) จึงเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการปกป้องรักษาธรรมชาติให้ยั่งยืน โดยอาศัยกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ชื่นชมคุณค่าทางธรรมชาติ และไม่ทำลายหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว แต่ถ้ามีก็ควรส่งผลกระทบต่อให้น้อยที่สุด รวมไปถึงการได้สัมผัสจารีตประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น เน้นการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างเป็นธรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติจึงสามารถรวมไปถึง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาชีวิตสัตว์ป่า เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แสดงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ

ที่มา: New South Wales Tourism Associate. (2005: 4). (Online).

การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ทางธรรมชาติ

วรรณ ศิลปอาษา (2550: 5) ได้กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ทางธรรมชาติไว้ดังนี้

1. ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ทางธรรมชาติ

การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ทางธรรมชาติ หมายถึง การนำทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ อุทยานแห่งชาติ เขตสงวนพันธุ์สัตว์ป่า สวนรุกขชาติ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น มาใช้อย่างชาญฉลาดให้เกิดประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวมากที่สุด โดยก่อให้เกิดการสูญเสียหรือเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ทั้งนี้ ต้องเน้นการกระจายประโยชน์โดยทั่วถึงกัน และใช้ประโยชน์ได้นานที่สุด รวมถึงการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม หรือทดแทนความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติต้องอาศัยการจัดการและวิทยาการสมัยใหม่เพื่อเสริมสร้างปัจจัยและบริการต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน คงความงดงาม มีคุณค่าสามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนและเป็นทรัพยากรของชาติสืบไป

2. ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองหรือมีอยู่ตามธรรมชาติ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว ดังนั้น ในเรื่องนี้จะนำเสนอถึงประเภทของทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นำมาใช้ประโยชน์เชิงนันทนาการ ดังนี้

2.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ สามารถแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

2.1.1 ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดเปลืองหรือสูญหายไป (Inexhaustible Natural Resources) ซึ่งประกอบด้วยบรรยากาศ และน้ำที่อยู่ในวัฏจักร เช่น น้ำฝน หิมะ ลูกเห็บ เป็นต้น

2.1.2 ทรัพยากรที่ทดแทนได้หรือรักษาไว้ได้ (Replace-able and Maintainable Natural Resources) ได้แก่ น้ำที่อยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง หรือน้ำที่เราใช้อยู่ทุกวัน ดิน ที่ดิน ป่าไม้ พืช สัตว์ป่าที่เป็นสัตว์บกและสัตว์น้ำ และกำลังงานมนุษย์

2.1.3 ทรัพยากรที่ไม่ออกเเงยใช้แล้วหมดไป (Exhaustible Natural Resources) ได้แก่ แร่ และที่ดินในสภาพธรรมชาติ

2.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรืออาจเรียกว่าทรัพยากรนันทนาการทางธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ เป็นต้น มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 อุทยานแห่งชาติ หมายถึง พื้นที่ซึ่งรัฐบาลเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะเป็นพื้นที่สมควรสงวนไว้เป็นพิเศษเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติให้คงสภาพเดิมถาวรตลอดไป เพื่อประโยชน์ในการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจและการศึกษาหาความรู้ตามหลักสากล ซึ่งมีอุทยานแห่งชาติทั้งทางบกและทางทะเล

2.2.2 วนอุทยาน หมายถึง พื้นที่ที่มีขนาดเล็กกว่าอุทยานแห่งชาติจัดตั้งขึ้นเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีความสำคัญในระดับท้องถิ่น จุดเด่นอาจได้แก่ น้ำตก หุบเหว ถ้ำ หรือหาดทราย โดยปกติวนอุทยานเป็นสถานที่ที่อยู่ไม่ห่างจากชุมชนมากนัก สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก

2.2.3 สวนพฤกษศาสตร์ หมายถึง สวนที่สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมพันธุ์ไม้นานาชนิด ทั้งที่เป็นป่าไม้ท้องถิ่นและไม่ต่างถิ่นที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ มีความสวยงามและหายาก หรือมีความสำคัญทางศาสนา ประวัติศาสตร์หรือวรรณคดี โดยมีการปลูกไว้เป็นลำดับหมวดหมู่และสกุล เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและเผยแพร่ขยายพันธุ์

2.2.4 สวนรุกขชาติ หมายถึง พื้นที่ที่รวบรวมพันธุ์ไม้ต่าง ๆ มาปลูกไว้เพื่อการ ศึกษาวิจัย เช่นเดียวกับสวนพฤกษศาสตร์ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นไม้ยืนต้นมากกว่าไม้ดอกไม้ประดับไม้ ไม้กระดัดในเรื่องการจัดลำดับหมวดหมู่และสกุล สวนรุกขชาติทั่วไปจะมีขนาดเล็ก

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ ที่เน้นการมี ส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการปกป้องรักษาธรรมชาติให้คงอยู่ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ รู้คุณค่าทางธรรมชาติ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวต้องไม่ ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมการส่องนก ไม่ควรส่งเสียงดังหรือสร้างบรรยากาศที่ทำให้นก หยุดพฤติกรรมทางธรรมชาติ ซึ่งมีผลเสียต่อการขยายพันธุ์และการดำรงชีวิตของนก ไม่นำผลผลิตจากธรรมชาติกลับบ้าน ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่รู้ตัว การท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติยังรวมไปถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเพื่อ ความสนใจพิเศษ การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาชีวิตสัตว์ป่า เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เสรี เวชบุษกร (2550: 314) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือ “นิเวศวิทยา” กับคำว่า “Tourism” หรือ “การท่องเที่ยว” นอกจากนี้มีคำที่ใช้แทนกันได้ เช่น Nature Tourism, Biotourism, Green Tourism, Environmentally Responsible Tourism, Ecologically – Friendly Tourism, Biotourism, Green Tourism, Environmentally ซึ่งคำนิยามของคำเหล่านี้บอกให้ทราบว่า เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สำหรับภาษาไทย ได้บัญญัติไว้หลายความหมาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อ รักษาระบบนิเวศ นิเวศสัญจร และราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติศัพท์คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ให้ใช้เป็นภาษาทางการ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (ดร.ชเนิ เอ็มพันธ์; สุทัศน์ วรรณะเลิศ; และเรณูภา รัชโน. 2547: 5; อ้างอิงจาก สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่ง ประเทศไทย. 2540) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวอย่างมี ความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยว มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบ นิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยว อย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

The Ecotourism Society (ดรรชนี เอ็มพันท์; สุทัศน์ วรรณะเลิศ; และ เรณูภา รัชโน. 2547: 6; อ้างอิงจาก The Ecotourism Society, 1991) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ธรรมชาติด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศและในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

จากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้างต้น จึงสรุปความหมายได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ธรรมชาติและรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย โดยมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
2. เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไม่ทำลายและทำให้สิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติเสื่อมโทรม
3. เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ หรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวก
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะเดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม (ดรรชนี เอ็มพันท์. 2547: 6-7)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ในแหล่งธรรมชาติด้วย เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ ปกป้องแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์จากธรรมชาติ โดยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ

หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดรรชนี เอ็มพันท์; สุทัศน์ วรรณะเลิศ; และ เรณูภา รัชโน. (2547: 7) ได้ให้แนวคิดในหลักการพื้นฐานทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 4 ประการ ได้แก่

1. มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สามารถควบคุมผลกระทบให้อยู่ในระดับต่ำ และมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน
2. มีการสร้างจิตสำนึก และมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้กับธรรมชาติ

3. เน้นการคงไว้ซึ่งธรรมชาติ หากมีการดัดแปลงหรือพัฒนา ก็กระทำให้น้อยที่สุด และข้อสำคัญต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ

4. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นและได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มต่าง ๆ

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เสรี เวชชบุษกร (2550: 317) ได้กล่าวสรุปถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรงจากการท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจะต้องได้รับทั้งความรู้และทั้งประสบการณ์ในการมาท่องเที่ยวไปพร้อม ๆ กัน จึงจำเป็นที่ต้องมีผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณภาพ และมีประสบการณ์ในการนำเที่ยวที่ดี จึงจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการมาเที่ยว และกลับไปบอกต่อหรือมาท่องเที่ยวซ้ำอีก เนื้อหาสาระของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องคำนึงถึงการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่สำคัญในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ลักษณะอีกประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเป็นการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความสนใจพิเศษในด้านการท่องเที่ยวประเภทนี้เท่านั้น

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อลลคอร์ก และคนอื่นๆ (เสรี เวชชบุษกร, 2550: 317; อ้างอิงจาก Allcock; et. al. 1994. National Ecotourism Strategy) กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 4 ประการดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ มีความโดดเด่นน่าสนใจด้วยกันหลากหลาย อาทิเช่น ลักษณะทางธรณีสัณฐาน วิถีทัศน์ ป่าไม้ สัตว์ป่า สิ่งมีชีวิตในท้องทะเล รวมถึงอากาศสดชื่นเย็นสบาย ดังนั้น ในการวางแผนพัฒนารวมถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเน้นที่การป้องกันและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่ธรรมชาติเป็นจำนวนมากจะมีคุณค่าของวิถีวัฒนธรรมรวมอยู่ด้วย เช่น วัฒนธรรมของคนท้องถิ่น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เป็นต้น ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมุ่งให้ความสนใจที่คุณค่าทางธรรมชาติก็ตาม แต่แท้จริงแล้วเรายังไม่สามารถแบ่งแยกคุณค่าทางธรรมชาติและคุณค่าทางวัฒนธรรมออกจากกันอย่างสิ้นเชิงได้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ทางธรรมชาติจึงเป็นหนึ่งในกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย ดังนั้น “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” จึงรวมถึงการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

2. ความยั่งยืนในระบบนิเวศและวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และไม่ก่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น ไม่ถือว่าเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ฉะนั้น จะต้องจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดผลกระทบเสียหายน้อยที่สุด

แต่ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องสร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการทางธุรกิจมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวที่มีส่วนช่วยในการติดตามผลงานวิจัย ช่วยฟื้นฟูสภาพธรรมชาติหรือบริจาคเงินเพื่อป้องกันรักษาพื้นที่อนุรักษ์

3. การศึกษาและการสื่อความหมาย เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาสัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ฉะนั้น ผู้ประกอบการจะต้องว่าจ้างมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถมาบริการนักท่องเที่ยว และนอกจากนี้ควรให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวทั้งก่อนและระหว่างการเดินทางด้วย

4. การให้ผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น และภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องกระจายสู่ชุมชนท้องถิ่น และธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ประโยชน์ที่ชุมชนท้องถิ่นได้รับมีหลายประการ เช่น การจ้างมัคคุเทศก์ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การขายสินค้า การใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การขนส่ง และการเป็นลูกจ้างในเขตอนุรักษ์ ประโยชน์ดังกล่าวจะต้องเห็นได้ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับผลกระทบที่มีต่อท้องถิ่นที่อาจมีบ้างเพียงเล็กน้อย ซึ่งสามารถแก้ไขได้

จากข้อที่ 1-4 สามารถสรุปองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวน้อย
3. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร

ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จูนิต้า (เสรี เวชบุษกร. 2550: 318-9; อ้างอิงจาก Juanita C. Liu. 1994) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นดีกว่าการท่องเที่ยวแบบทั่วไปซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) เนื่องจาก

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แนวทางพัฒนาที่ยั่งยืน และยืดหยุ่นกว่า
2. ใช้แรงงานและเงินทุนของท้องถิ่นได้มากกว่า
3. สามารถเปลี่ยนอาชีพเดิม ซึ่งมีผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว
4. สามารถป้องกันความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและแก้ไขมลภาวะ

ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นเครื่องมือแก้ไขผลกระทบต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการทำมาหากินของราษฎร โดยเปลี่ยนอาชีพดั้งเดิมมาให้บริการนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นการส่งเสริมเศรษฐกิจแก่ราษฎรในท้องถิ่นโดยให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว แทนการเข้าไปเก็บหาทรัพยากรซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวโดยตรง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึง

ไม่ใช้กับพื้นที่ธรรมชาติทั่วไป แต่จะเน้นเฉพาะพื้นที่ซึ่งต้องการแก้ปัญหาด้านอนุรักษ์อันเกิดจากราษฎรในบริเวณนั้น และประโยชน์ต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้เพิ่มเติมดังนี้

1. สามารถใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและปัจจัยทางสังคมของท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการที่พักแรมและบริการอาหารของท้องถิ่น รวมทั้งร่วมกิจกรรมกับราษฎรในพื้นที่นั้น

2. เป็นกิจกรรมที่ใช้แรงงานเป็นหลัก และช่วยให้เกิดการจ้างงานโดยคนท้องถิ่นเป็นเจ้าของกิจการ เป็นผู้ผลิตงานฝีมือ เป็นผู้บริการ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยว

3. สามารถป้องกันคุณค่าทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ต้องการความหรูหราหรือความสะดวกสบายมากนัก แต่ต้องการได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตมากกว่า

4. รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถนำมาใช้เพื่อป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นได้ เช่น ใช้เงินรายได้จากค่าธรรมเนียมและค่าบริการเพื่อฟื้นฟูสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

5. สามารถให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนวิถีการยังชีพของคนท้องถิ่น ซึ่งมีผลกระทบเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งอาจส่งผลให้พืชหรือสัตว์บางชนิดสูญพันธุ์ได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงช่วยให้เกิดทางเลือกในการทำมาหากินที่ไม่ก่อผลกระทบขณะเดียวกันก็ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เหมือนเช่นเดิมหรือดีกว่าเดิม

6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยให้เกิดโครงการศึกษาวิจัย เนื่องจากสามารถป้องกันรักษาสภาพธรรมชาติไว้ได้อย่างสมบูรณ์ มีความสงบ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการ ซึ่งเหมาะสำหรับนักวิจัยจะเข้าไปศึกษาค้นคว้า นอกจากนี้บริการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ต้องมีการศึกษาเพื่อนำข้อมูลไปบรรยายให้นักท่องเที่ยว

สรุปการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือหลักการในการสร้างความสมดุลระหว่างการท่องเที่ยว การอนุรักษ์และวัฒนธรรม แต่เราจะนำหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไปใช้กับแหล่งท่องเที่ยวในธรรมชาติทั้งหมดไม่ได้ ควรเริ่มต้นในพื้นที่ขนาดเล็ก แล้วดำเนินการอย่างจริงจัง ยึดหลักการและให้เน้นเฉพาะกลุ่มที่รักธรรมชาติเท่านั้น ข้อสำคัญควรเริ่มต้นในพื้นที่ซึ่งมีปัญหา ก่อนโดยใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าไปแก้ไขปัญหารักษาทรัพยากร

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (World Wide Fund for Nature-WWF. 2001: 1) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สุดในโลก จากจำนวนตัวเลขมากกว่า 10 % ของการจ้างงาน และ 11% จากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ทำนายได้ว่าการเดินทางของนักท่องเที่ยวในอนาคตจะเพิ่มสูงขึ้นถึง 1.6 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 และอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวนี้ยัง

ส่งผลกระทบต่อประชาชนและธรรมชาติ ผลกระทบนั้นมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสม จะมีผลกระทบเชิงลบ คือ มีการเพิ่มขึ้นของขยะและมลพิษ มีชุมชนและที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น มีการลดลงของภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ในทางตรงกันข้ามผลกระทบเชิงบวก การท่องเที่ยวช่วยให้คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อธรรมชาติจะช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์และสร้างการรับรู้ที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับประเทศและชุมชน องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล คือองค์การที่ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และช่วยลดผลกระทบเชิงลบและเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มความรับผิดชอบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่เพียงแต่ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นแล้ว ยังช่วยให้มีทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมคงอยู่ในประเทศนั้นต่อไป

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (World Wide Fund for Nature-WWF. 2001: 2) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน (Community-Based Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติและเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและช่วยให้คนในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืน คำว่า “ชุมชน” ตามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ชุมชนท้องถิ่นมีการควบคุมอย่างมีนัยสำคัญมากกว่าและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการชุมชน และที่สำคัญผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวยังคงอยู่ในชุมชน

การวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย

องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (World Wide Fund for Nature-WWF. 2001: 10) กล่าวว่า หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกับชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย คือการวางแผนโครงสร้างและกระบวนการที่จำเป็นภายในชุมชนเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำงานได้ดี และเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น สภาพแวดล้อมเหล่านี้ไม่ได้ทำตามลำดับขั้นตอน แต่ควรพิจารณาร่วมกัน วิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้เกิดโครงสร้างของชุมชนที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้นั้น ชุมชนต้องมีอิทธิพลต่อการจัดการ และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ในทางปฏิบัติสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง และมีความซับซ้อนที่จะประสบความสำเร็จในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนได้ โอกาสและการแก้ปัญหาจะแตกต่างกันอย่างมากในพื้นที่ที่แตกต่างกันและระหว่างชุมชนที่แตกต่างกัน หลักการที่สำคัญคือการพยายามที่จะทำงานร่วมกับโครงสร้างทางสังคมและชุมชนที่มีอยู่ แม้ว่าชุมชนเหล่านี้จะสามารถสร้างความท้าทาย เช่นเดียวกับการสร้างโอกาส นอกจากนี้ยังสามารถช่วยให้ค้นพบผู้นำที่มีศักยภาพและผู้ที่มีแรงบันดาลใจทำตามวัตถุประสงค์หลักได้ ควรบรรลุผลประโยชน์ในวงกว้างและมี

ความเป็นธรรมทั่วทุกคนในชุมชน ต้องคำนึงถึงประเด็นความเสมอภาคทางเพศ เพราะยังมีความสำคัญ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเปิดโอกาสสำหรับเพศหญิงด้วย

ก่อนที่จะมีความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนตามกรอบของกฎหมายสิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบของชุมชนเหนือทรัพยากรที่ดินและการพัฒนา ควรนำไปใช้ในการดำรงตำแหน่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในดินแดนที่ยึดชุมชนและสิทธิเหนือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการใช้อื่น ๆ บนดินแดนเหล่านี้ทำให้ชุมชนที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมและได้รับรายได้จากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังนำไปใช้กับการมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ที่ดินและการควบคุมการพัฒนาในทรัพย์สินส่วนตัวได้ สิ่งสำคัญ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือธุรกิจ เช่นเดียวกับความคิดริเริ่มที่จะมีการลงทุนกับคนในชุมชน หรือองค์กรเอกชน ควรจะมีการส่งเสริมที่เหมาะสมภายในโครงสร้าง ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนได้รับประโยชน์และมีอำนาจในการตัดสินใจในระดับและลักษณะของการท่องเที่ยวในพื้นที่ของชุมชนอย่างแท้จริง จึงมีหลายวิธีที่นำไปใช้ในชุมชนซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับองค์กรเอกชน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน และการได้มีโอกาสพัฒนา และได้รับประโยชน์มากขึ้น ตัวอย่างเช่น มีผู้ริเริ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลุ่มแม่น้ำอเมซอน มีบ้านพักในชุมชนที่เอกชนเป็นผู้ลงทุนสร้าง มีสัมปทานให้กับชุมชน มีข้อตกลงทางธุรกิจร่วมกัน มีการจ้างงานและการจัดโครงการฝึกอบรมให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น

สรุป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มีประสบการณ์โดยตรงในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพราะได้เรียนรู้จากธรรมชาติ จึงเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติขึ้น

สรุป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้หลักความเสมอภาคและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกัน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงชนบท

ชาร์ปเลย์, ริชาร์ด; และ ชาร์ปเลย์, จูเลีย (Sharpley, Richard; & Sharpley, Julia. 1997: 4) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงชนบทเกิดขึ้นช่วงกลางศตวรรษที่ 18 ซึ่งในสมัยนั้นการเดินทางไปยังพื้นที่ชนบทยังอันตราย จึงเกิดการสร้างทางรถไฟเพื่อให้สามารถเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวในชนบท เมื่อความเจริญมาถึงยังพื้นที่ชนบททำให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ที่สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น ความสำคัญของการท่องเที่ยวในชนบทก็คือการเชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชน วิถีการเกษตร สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมด้วยกัน

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงชนบท

ชาร์ปเลย์, ริชาร์ด และ ชาร์ปเลย์, จูเลีย (Sharpley, Richard; & Sharpley, Julia. 1997: 5) ได้ให้นิยาม “การท่องเที่ยวเชิงชนบท” (Rural Tourism) คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งมีขึ้นในพื้นที่ของชนบท โดยเชื่อมโยงวิถีชีวิตคนในท้องถิ่น วิถีการเกษตรกรรม สังคม วัฒนธรรมและ

สิ่งแวดล้อมหล่อหลอมให้มีลักษณะเฉพาะของชนบทนั้น ๆ ชนบทหรือพื้นที่ในชนบทนั้นมีความหมายทางภูมิศาสตร์ คือลักษณะของชุมชนที่มีโครงสร้างทางสังคมที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมของสังคมและชุมชนร่วมกัน มีคำที่ใช้แทน “การท่องเที่ยวเชิงชนบท” อาทิเช่น การท่องเที่ยวสีเขียวหรือการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลักการท่องเที่ยวในชนบท

ชาร์ปเลย์, ริชาร์ด; และ ชาร์ปเลย์, จูเลีย (Sharpley, Richard; & Sharpley, Julia. 1997: 19) ได้กล่าวถึงหลักการสำหรับการท่องเที่ยวในชนบทมี 6 ข้อด้วยกัน ดังนี้

1. ความสนุกสนานเพลิดเพลิน (Enjoyment) คือ การส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวสนุกสนานเพลิดเพลินกับการมาท่องเที่ยวโดยมีกิจกรรมเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น กิจกรรมการวาดภาพวิวทิวทัศน์ในชนบท ซึ่งได้ทั้งความงาม ได้เรียนรู้วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และเห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนและสัตว์ป่า
2. การพัฒนา (Development) คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชนบทตามวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และนันทนาการ ตัวอย่างเช่น การอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมบ้านเก่า ๆ ในชนบทให้คงเดิม กิจกรรมการพัฒนารายได้เสริมจากการทำไร่ทำสวน การช่วยบุกเบิกที่ดินที่ถูกทิ้งร้างเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นในชนบท
3. การออกแบบ (Design) คือ การวางแผน การจัดวาง การจัดการ และพัฒนาการท่องเที่ยวแบบใหม่ ๆ ขึ้น ทั้งนี้ควรเก็บรักษาภูมิทัศน์ลักษณะแบบเดิมให้คงไว้
4. เศรษฐกิจในชนบท (Rural Economy) คือ การลงทุนในการท่องเที่ยวควรได้รับการสนับสนุนทางเศรษฐกิจในชนบทด้วย ในแง่ทางภูมิศาสตร์ควรมองให้กว้าง และควรให้มีการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสู่ชนบท
5. การอนุรักษ์ (Conservation) คือ ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในชนบทควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเพิ่มประสิทธิภาพของสินทรัพย์ที่มีค่าที่สุดของชนบทผ่านการสนับสนุนทางการเมือง และมีการปฏิบัติตามนโยบายสนับสนุนของรัฐในด้านโครงการการอนุรักษ์และการนันทนาการต่อไป
6. การตลาด (Marketing) คือ การประชาสัมพันธ์สาธารณะผ่านโครงการข้อมูลและการตลาดของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ควรพยายามทำความเข้าใจกับประชาชนและลดความวิตกกังวลสำหรับการท่องเที่ยวในชนบทเพื่อนำไปสู่ความสนุกสนานและเพลิดเพลินในการท่องเที่ยวต่อไป

ชนบท: ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

ชาร์ปเลย์, ริชาร์ด และชาร์ปเลย์, จูเลีย (Sharpley, Richard; & Sharpley, Julia. 1997: 22) การท่องเที่ยวเชิงชนบทตามคำนิยาม คือ การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชนบท นอกจากนี้พื้นที่

ระหว่างชนบท ซึ่งไม่ใช่ชนบทและเป็นรอยต่อระหว่างพื้นที่ของเมืองก็ยังไม่ชัดเจน แต่มีบรรยากาศของชนบทและมีประสบการณ์การท่องเที่ยวคล้ายกับชนบท ซึ่งเป็นข้อควรพิจารณาในการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวชนบทได้หรือไม่ ดังนั้นพื้นที่ชนบทจึงให้ความรู้สึกทางกายภาพและวัฒนธรรม คำว่า ทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยว ก็คือทรัพยากรที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจของสังคมชนบทดีขึ้น สินค้าทางการเกษตรที่ถูกซื้อขายกันในพื้นที่กลายเป็น “พืชเงินสด” โดยใช้การตีมูลค่าด้วยเงินสด จะกล่าวว่า “ชนบท” เป็น “ทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยว” สิ่งเหล่านี้จึงเกี่ยวข้อง และมีความสัมพันธ์กันระหว่างสังคมเกษตรกรรมและนโยบายการพัฒนาชนบทและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลประโยชน์และผลกระทบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบทควรคำนึงถึง 3 ประการ คือ

1. ชนบทเป็นทรัพยากรอเนกประสงค์ ที่สนับสนุนความหลากหลายของความต้องการและการใช้งานรวมทั้งการท่องเที่ยว
2. ชนบทมีทรัพยากรที่เปราะบาง
3. การจัดการและการวางแผนเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลดความขัดแย้งและเพื่อให้การใช้ศักยภาพของทรัพยากรในชนบทเป็นไปอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชนบท: ผลประโยชน์

ชาร์ปเลย์, ริชาร์ด และชาร์ปเลย์, จูเลีย (Sharpley, Richard; & Sharpley, Julia. 1997:

40) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชนบทเป็นมากกว่าวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นต่างประเทศหรือในประเทศที่มีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกได้นำเอาการท่องเที่ยวไปช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจโลกโดยรวมดีขึ้น ประเมินการว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สุดในโลก คือ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวซึ่งมีมูลค่าสูงถึง 34 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นตัวเลขร้อยละ 10.1 ของโลกจากผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งโลก และร้อยละ 10.6 ของการจ้างงานในโลก การท่องเที่ยวชนบทเป็นการท่องเที่ยวขนาดเล็กในตลาดโลก แต่ยังคงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในชนบท อย่างไรก็ตามผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวสามารถวัดได้จากการจ้างงาน ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาของการท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบท มีรายละเอียดดังนี้

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

การท่องเที่ยวในชนบทเป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนในชนบท ผลก็คือ;

1. มีตำแหน่งงานใหม่เกิดขึ้นในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านค้าปลีก การขนส่งและความบันเทิง
2. มีโอกาสในการจ้างงานด้านการให้บริการทางด้านการคมนาคมขนส่ง การบริการ หรือการดูแลสุขภาพแพทย์ และการคงอยู่ของอุตสาหกรรมในครัวเรือนดั้งเดิมของชาวชนบท เช่น งานที่ใช้ฝีมือ งานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น

3. ฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพมากขึ้น
4. สร้างโอกาสที่ดีและปกป้องภาวะถดถอยและการปกป้องระดับรายได้ในชุมชน
5. สนับสนุนธุรกิจและบริการที่มีอยู่ในชุมชน
6. ธุรกิจใหม่ช่วยดึงดูดให้พื้นที่ชนบทมีความน่าสนใจ มีความหลากหลายและมีความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในท้องถิ่น ช่วยลดความจำเป็นในการอุดหนุนเงินของรัฐด้านเกษตรกรรม

ผลประโยชน์ทางสังคม

การพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางสังคมมากมายให้กับชุมชนในชนบทรวมทั้ง

1. การบำรุงรักษาและการสนับสนุนงานบริการในท้องถิ่น เช่น การคมนาคมขนส่ง สาธารณะและการดูแลสุขภาพ
2. เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกใหม่และการดึงดูดความสนใจ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางทางศิลปวัฒนธรรมหรือศูนย์กีฬา
3. การเพิ่มขึ้นของการติดต่อกันทางสังคม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ผ้าพื้นเมืองและงานฝีมือ
4. เกิดความตระหนักมากขึ้นและเกิดการฟื้นฟูผ้าพื้นเมือง งานฝีมือ และวัฒนธรรมความเป็นชาติพันธุ์
5. แนวโน้มของประชากรในพื้นที่ชนบทลดจำนวนลงและมีประชากรที่มีอายุมากขึ้นเพิ่มจำนวนขึ้น
6. เกิดการพัฒนาบทบาทของสตรีในชุมชนชนบทแบบดั้งเดิมมากขึ้น

ผลประโยชน์ทางสิ่งแวดล้อม

นักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก มีแรงจูงใจในการเดินทางมายังพื้นที่ชนบทซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทจะประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับการดึงดูดใจทางสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว

1. สิ่งแวดล้อมเป็นทรัพยากรทางการเงินที่กระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์ การปกป้องและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในชนบท
2. สนับสนุนการดูแลรักษาและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่สร้างความเป็นประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น รวมทั้งบ้าน สวนไม้ดอกไม้ประดับ และสวนสาธารณะ
3. การท่องเที่ยวยังนำไปสู่การพัฒนาใหม่ในสถานที่เก่า การสร้างอาคารเก่าที่ชำรุดในชนบท ตัวอย่างเช่น โรงเรือนเก่าหรือโรงสีเก่าสามารถแปลงสภาพเป็นศูนย์ สินค้าหัตถกรรมหรือย้งฉางเก่าสามารถแปลงสภาพเป็นที่พัก)

4. นำไปสู่การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในเมืองชนบทและหมู่บ้าน เช่น การกำจัดขยะ การควบคุมการจราจรและการปรับปรุงอาคารต่าง ๆ

การวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเชิงชนบท

ชาร์ปเลย์, ริชาร์ด และชาร์ปเลย์, จูเลีย (Sharpley, Richard; & Sharpley, Julia. 1997: 111) กล่าวว่า ตั้งแต่ต้นทศวรรษในปี ค.ศ.1980 หลายพื้นที่ในชนบทกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมจำนวนมาก และได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศและภูมิภาค มีพื้นที่ไม่กี่แห่งที่หนีปัญหาด้วยการลดจำนวนประชากรลง ส่งผลให้การจ้างงานลดลง และรายได้น้อยลง การบริการสาธารณะและการสูญเสียตัวตนของความเป็นชนบทและวัฒนธรรมลง เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่ากลยุทธ์ใหม่นี้จะช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในชนบทฟื้นฟูอย่างไรก็ตามการเติบโตทางเศรษฐกิจ ยังต้องอาศัยการท่องเที่ยวเป็นวิธีการรักษาชุมชนในชนบท โดยจะกำหนดและดำเนินการดำเนินนโยบายเชิงรุกในการพัฒนาและการจัดการของการท่องเที่ยวชนบทต่อไป วิธีนี้มุ่งเน้นไปที่ประเด็น การควบคุมนักท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งสำคัญในบริบทของการจัดการกับนักท่องเที่ยว แต่มีข้อจำกัดว่า หากเกิดความล้มเหลวในการแก้ไข จะเกิดผลกระทบในวงกว้างทางเศรษฐกิจและสังคม หากการพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทยังเป็นที่น่าสนใจอยู่ ในการวางแผนการท่องเที่ยวโดยทั่วไป ส่วนใหญ่ปัญหาเฉพาะการจัดการท่องเที่ยวในชนบท ซึ่งไม่ควรมองข้าม ยังมีข้อยกเว้น ตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 1989 การศึกษานโยบายแห่งชาติด้านการท่องเที่ยวเชิงชนบทและการดำเนินธุรกิจขนาดเล็กในประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้การดูแลของสถาบันการท่องเที่ยวและการเดินทางสหรัฐอเมริกา ใช้เวลาในการศึกษาวิจัย 6 เดือน จึงได้ข้อสรุปว่านโยบายของรัฐบาลกลางเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทมีความจำเป็นที่ต้องใช้ธุรกิจการท่องเที่ยวเข้ามาช่วยในชนบท การท่องเที่ยวจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ต้องดูแลและสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท ในประเทศฝรั่งเศสก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องมีการท่องเที่ยวเชิงชนบท แสดงให้เห็นว่าร้อยละ 25 คือการท่องเที่ยวในฝรั่งเศสทั้งหมด จึงจัดทำเป็นแผนในยุทธศาสตร์แห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวในชนบท และเกิดสมาคมด้านการท่องเที่ยวชนบท ซึ่งก่อตั้งขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1980 มีหน้าที่ประสานการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในชนบทของประเทศฝรั่งเศส องค์การนี้มีการพัฒนาขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสภาองค์กรการท่องเที่ยวแห่งยุโรปให้สนับสนุนชนบทโดยสภายุโรป ในขณะนั้นกระทรวงการท่องเที่ยวในประเทศออสเตรเลียยังเผยแพร่เอกสารกลยุทธ์สำหรับการท่องเที่ยวในชนบท โดยผ่านการตรวจสอบอุตสาหกรรมจากรัฐบาลและสามารถนำไปสู่การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวชนบทด้วยการพัฒนาและการวางแผนการจัดการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายตัวอย่างของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของท้องถิ่นในการออกแบบเพื่อวางแผนและพัฒนาการจัดการแบบบูรณาการและความสมดุลของการท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นในประเด็นของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการพัฒนาการท่องเที่ยวโดย

ชุมชน นอกจากนี้จำนวนขององค์กรการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการผลิตนโยบาย ซึ่งหมายถึงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชนบท อย่างไรก็ตามยังคงมี “ช่องว่างในการดำเนินนโยบายระหว่างการรับรู้ของผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบทและการปฏิบัติการอย่างบูรณาการของการท่องเที่ยวเข้าไปในแผนพัฒนาชนบท ดังนั้นจึงเป็นการตรวจสอบและมีความจำเป็นในการจัดการที่มีประสิทธิภาพและการวางแผนการท่องเที่ยวชนบทนี้”

1. การท่องเที่ยวเชิงชนบท: กระบวนการการวางแผนและการจัดการ

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องเรียนรู้ทุกขั้นตอนของกระบวนการในการวางแผนการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่แสดงว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวได้วางแผนไว้ในระยะยาวและช่วยในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคม เป็นผลประโยชน์ด้านศักยภาพของการท่องเที่ยว หากไม่มีการควบคุมและไม่มีการจัดการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวก็จะลดความสนใจของนักท่องเที่ยวลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมขั้นร้ายแรงสำหรับชุมชนท้องถิ่น อาจเกิดกระบวนการทำลายการท่องเที่ยวในระยะเวลานาน

การเพิ่มขึ้นของผลกระทบเชิงลบในด้านการท่องเที่ยวสะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขนาดใหญ่ในช่วงปี ค.ศ. 1970 และตั้งแต่นั้นมา ได้มีงานวิจัยในด้านการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น ในงานวิจัยมุ่งประเด็นไปที่วิธีการแก้ปัญหาด้วยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และศึกษาความสัมพันธ์ของการพัฒนากับแหล่งท่องเที่ยว บางงานวิจัยเฉพาะเจาะจงพื้นที่หรือรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจก็คือการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวจะศึกษาในพื้นที่ชนบทเป็นครั้งแรกในยุโรป จากการศึกษาวิจัยนี้นำไปสู่การเกิดข้อเสนอซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว และในช่วงปี ค.ศ. 1990 แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับให้เป็นทางเลือกในด้านความรับผิดชอบในพื้นที่สีเขียวที่เหมาะสมต่อการเดินทางท่องเที่ยว โดยเสนอวิธีการลดผลกระทบเชิงลบของการท่องเที่ยว โดยทั่วไปแล้วความห่วงใยและความตระหนักในสิ่งแวดล้อมจะสะท้อนให้เห็นถึงการเจริญเติบโตในมุมมองที่กว้างขึ้นของการพัฒนาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางนับแต่นั้นมา

ประเด็นเฉพาะของการวางแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นหนึ่งในข้อพิจารณาในการอภิปรายของบรรดานักวิชาการทั้งในด้านการท่องเที่ยวและผู้ปฏิบัติงาน ได้มีการพิจารณาในรายละเอียดแต่ละจุดที่สำคัญ ซึ่งไม่ใช่ผลของการวางแผนการท่องเที่ยวหรือที่เกี่ยวข้อง แต่หมายความว่ากระบวนการที่ทำให้บรรลุผลสำเร็จ วัตถุประสงค์ของการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวชนบทนั้น โดยทั่วไปก็คือความต้องการความสมดุลและเพื่อลดความขัดแย้งในชนบทลง และให้ใช้ฐานทรัพยากรให้เต็มศักยภาพและไม่เสื่อมสภาพ เกิดคำถามว่าสิ่งที่ผ่านกระบวนการวางแผนและการจัดการจะมีความสมดุลและประสบความสำเร็จใช้หรือไม่ สำหรับกระบวนการวางแผนและการจัดการในชนบทมีรายละเอียดดังนี้

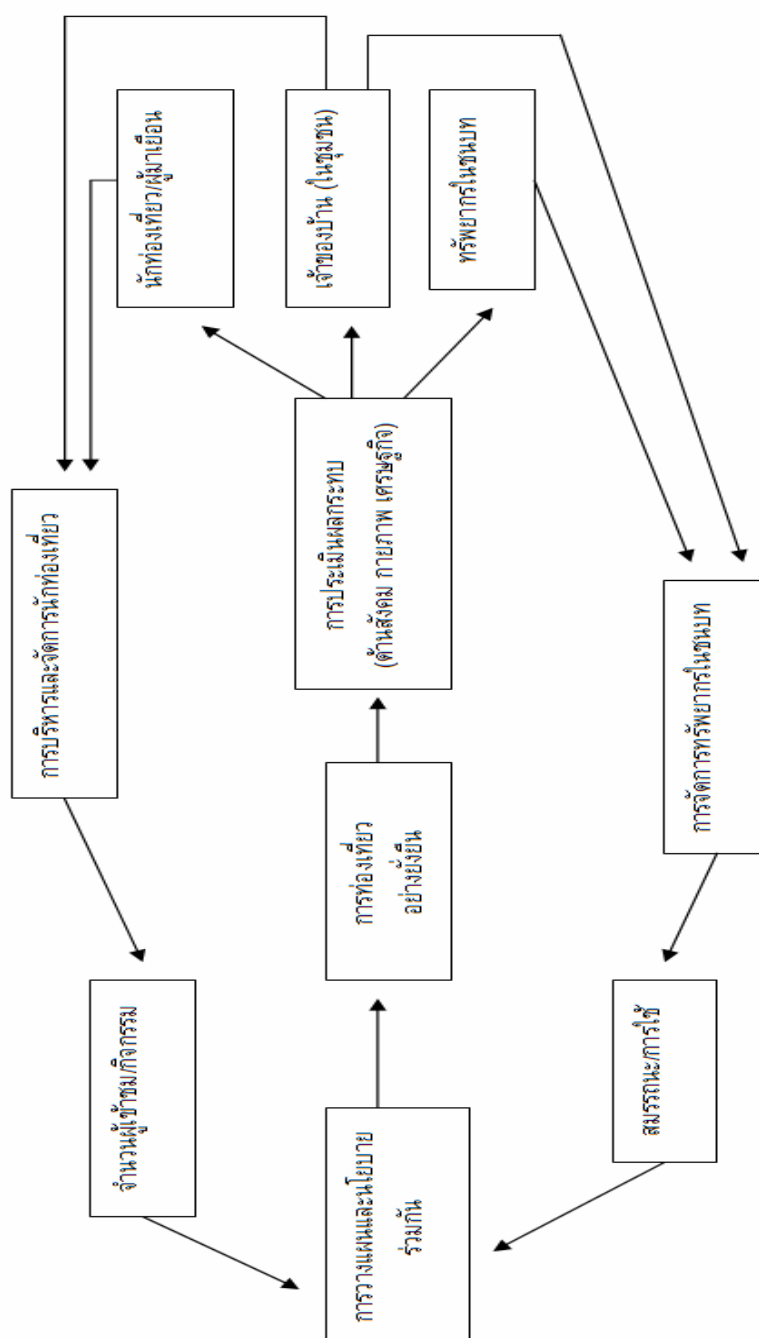
2. การท่องเที่ยวสามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพได้ในความหมายของการปฏิรูปพื้นที่

ชนบทในระยะยาว เป็นแหล่งที่มาของความหลากหลาย ซึ่งเป็นตัวเร่งให้เกิดการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ

- 2.1 นโยบายต่าง ๆ ที่ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรจะรวมอยู่ในแผนกลยุทธ์ของการพัฒนาด้วย
- 2.2 ใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวเร่งให้มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานการบริการสาธารณะในพื้นที่ชนบท
- 2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวควรมีประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาชนบท
- 2.4 ไม่จำเป็นต้องพัฒนาธุรกิจทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศ
- 2.5 ผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวอาจเป็นกำไรที่ได้จากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น
- 2.6 ความต้องการของนักท่องเที่ยวในเมืองหรือชายฝั่งทะเลมีมากกว่านักท่องเที่ยวในชนบท เพราะคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกในเมืองมีมากกว่าในชนบท

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชนบทอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นวิธีการเชิงบวกโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดความตึงเครียดและแรงเสียดทานที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมและชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพื้นที่ชนบท ระหว่างการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมอย่างเห็นได้ชัดที่สุด อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัจจุบันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเป็นที่ยอมรับหลักการอย่างกว้างขวาง แต่ยังคงมีการถกเถียงกันถึงบริบทและความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวอยู่นั่นเอง ในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชนบทจะอยู่ในหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในชนบทมีมรดกทางธรรมชาติและที่สร้างขึ้นเอง ซึ่งเป็นมรดกของชุมชนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังพื้นที่ชนบท อย่างไรก็ตามหลายคนยังคงสงสัยแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง เช่น การหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ) หรือสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน (เช่น การพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์) และเป็นวัตถุประสงค์สำคัญ นี่มีแนวโน้มที่จะมองข้ามความจริงที่ว่าพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชนบท เป็นแนวคิดกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในชนบท เป็นประสบการณ์สำหรับนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางมาท่องเที่ยวและยังเห็นศักยภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวในชนบทในระยะยาวอีกด้วย ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 รูปแบบแนวคิดการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงชนบทอย่างยั่งยืน

ที่มา: Sharpley, Richard; & Sharpley, Julia. (1997). *Rural Tourism*. p.125. (adapted from Hvenegaar, 1994)

รูปแบบแนวคิดนี้ทำให้ชนบทเกิดการพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีการวางแผนนโยบายร่วมกัน และมีการประเมินผลกระทบโดยประเมินด้านสังคม กายภาพ และเศรษฐกิจ โดย

ประเมินกับนักท่องเที่ยว คนในชุมชน และประเมินทรัพยากรในชุมชน ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าอันนับเป็นทรัพยากรที่เอื้อประโยชน์ต่อคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการจัดการทรัพยากรในชุมชนเป็นอย่างดีมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมแก่คนในชุมชนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงจะเกิดความยั่งยืน

สรุป การท่องเที่ยวเชิงชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนของชนบทที่มีนักท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น เรียนรู้วิถีการเกษตร เรียนรู้โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมให้เป็นลักษณะเฉพาะของชนบทนั้น ๆ มีคำที่ใช้แทน การท่องเที่ยวเชิงชุมชน เช่น การท่องเที่ยวสีเขียวหรือการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการมีส่วนร่วม

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน

พิมพะระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2553: 10) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงชุมชน (Community-Based Tourism) หมายถึง เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เน้นผลประโยชน์ลงสู่ชุมชน รายได้เพื่อชุมชนโดยชุมชนบริหารจัดการเอง

ดังนั้นการท่องเที่ยวลักษณะนี้จึงเป็นความหวังของชุมชนในด้านการนำรายได้มาสู่ชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในประเทศกำลังพัฒนา กระแสของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางนั้นมีการให้การสนับสนุนมาตั้งแต่ระดับโลก เช่น องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) จนถึงในระดับรากหญ้าคือชุมชนต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้การท่องเที่ยวที่กำเนิดในชุมชนต้องถูกยอมรับจากชุมชนนั้น ๆ นับถือเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งยังประโยชน์ให้แก่ชุมชนนั้น ๆ

1. ความหมายของชุมชน คือ ปรากฏการณ์ทางสังคม หรืออาจมองในแง่เชิงพื้นที่หรือภูมิศาสตร์ หรือมุมมองทางความรู้สึกเชิงจิตวิทยา จึงพอสรุปความหมายของชุมชนจากนักวิชาการหลายท่านได้ดังนี้

1.1 ชุมชนคือตัวแทนของสถานที่ที่พวกเขาอยู่เพื่อสร้างความโดดเด่นให้แก่สถานที่นั้น ๆ (พิมพะระวี โรจน์รุ่งสัจย์. 2553: 10; อ้างอิงจาก Webber. 1975)

1.2 ชุมชนเป็นการรวมตัวของความคาดหวังที่ร่วมกันและหน้าที่ที่มีร่วมกัน (พิมพะระวี โรจน์รุ่งสัจย์. 2553: 10; อ้างอิงจาก Long. 1975)

1.3 ชุมชนคือเครือข่ายทางสังคมที่มีลักษณะประจำชุมชนเป็นพื้นฐาน หรือมีความสนใจที่ร่วมกัน (พิมพะระวี โรจน์รุ่งสัจย์. 2553: 10; อ้างอิงจาก Jones. 1993)

สรุปได้ว่า ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ได้คือ ชุมชนต้องมีถิ่นฐาน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกัน และมีระบบขององค์กรทางสังคม คือ มีการจัดระบบเมื่อมีความสนใจที่หลากหลายหรือเกิดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งขึ้น และความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงชุมชน” คือการ

ท้องถิ่นที่ชุมชนมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมิน และร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยชุมชนและเพื่อชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

เสรี เวชชบุษกร (2550: 332) ได้กล่าวสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะเมื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมก็จะย่อมจะได้รับการสนับสนุน โครงการใด ๆ หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่นก็จะพัฒนาไปด้วยความยากลำบาก นักสิ่งแวดล้อมยังพบว่า การรักษาทรัพยากรจะเกิดผลสำเร็จได้ยากหากประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ความร่วมมือ นักวางแผนทั้งหลายจึงให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอันดับแรก และถือว่าเป็นความจำเป็นในแง่ศีลธรรมที่จะต้องรับความคิดเห็นของประชาชนเนื่องจากโครงการมีผลกระทบต่อพวกเขา

1. คำนิยามของการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

ดาร์ค (เสรี เวชชบุษกร. 2550: 332; อ้างอิงจาก Drake.1991) คือ ความสามารถของชุมชนท้องถิ่น ที่ทำให้เกิดสิ่งที่ต้องการจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ และเป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึง การให้อำนาจแก่ประชาชน เพื่อใช้ความสามารถของตนในการจัดการทรัพยากร การวางแผนและควบคุมโครงการต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเขาเอง

จากคำนิยาม อาจสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการอย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจและดำเนินการปรับปรุงโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

2. ข้อดีและข้อเสียของการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

ดาร์ค (เสรี เวชชบุษกร. 2550: 333; อ้างอิงจาก Drake.1991) ได้กล่าวไว้ดังนี้

ข้อดี

1) เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการ โดยวิธีการปรึกษาหารือกับประชาชนในช่วงการวางแผนโครงการ หรือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน

2) เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าโครงการจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกประการ และผลประโยชน์จะไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

3) เป็นการให้ความรู้แก่ผู้รับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนาโดยให้โอกาสเข้าไปร่วมวางแผน และปฏิบัติตามแผนของโครงการ

4) เป็นการเพิ่มอำนาจให้แก่องค์กรท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากร และในการตัดสินใจต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร ซึ่งหมายความว่า ราษฎรจะได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรด้วย

5) ประชาชนจะมีส่วนช่วยสนับสนุนโครงการโดยใช้แรงงาน ทรัพย์ หรือการดูแลรักษา หลังจากที่มีความเข้าใจ และเกิดข้อตกลงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแล้ว

ข้อเสีย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นมีไชยาครอบจักรวาล (Panacea) ที่จะสามารถรักษาได้ทุกโรค (เสรี เวชบุษกร. 2550: 333; อ้างอิงจาก Drake.1991) ได้สรุปข้อเสียของการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1) เป็นการเพิ่มบุคลากรและงบประมาณเพื่อดำเนินการเรื่องใดโดยเฉพาะ ผลที่ตามมา ก็มักจะมีแรงกดดันจากชุมชนเพื่อให้เปิดบริการมากขึ้น ซึ่งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในแผน

2) ผู้วางแผนไม่สามารถควบคุมการพัฒนาให้เป็นไปตามแผน เนื่องจากการวิงวอนของสนับสนุนโครงการพิเศษจากหน่วยงานที่ควบคุมงบประมาณ

3) เกิดความไม่มั่นใจว่าผลประโยชน์จะไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้

4) เมื่อประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาไปแล้ว ถ้าเกิดการดำเนินงานล่าช้าไป หรือพัฒนาได้ต่ำกว่าเป้าหมายในแผนก็อาจรู้สึกไม่พอใจได้

5) ในพื้นที่ซึ่งมีความอ่อนไหวทางการเมือง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งได้ง่าย จึงทำให้โครงการดำเนินไปได้โดยยาก หรืออาจทำให้มีปัญหามากขึ้น

โดยสรุปแล้ว จะมีข้อเสียอยู่หลายประการ แต่ถ้าไม่มีกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการพัฒนาแล้ว ก็อาจจะเป็นการเสี่ยงต่อการล่มสลายของโครงการได้เช่นกัน

การมีส่วนร่วมในการจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ในชุมชน

มิ่งสรรพ ขาวสะอาด (2549: 44) ได้ให้แนวทางในการมีส่วนร่วม ในการจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ในชุมชนไว้ ซึ่งมีการจัดการได้หลายรูปแบบ เช่น โฮมสเตย์ (Homestay) สถานที่กางเต็นท์ (Camp Site) ขน้าและเกสต์เฮาส์ สำหรับ “โฮมสเตย์” เป็นบ้านพักประเภทหนึ่งที่นักท่องเที่ยวสามารถมาพักพร้อมกับเจ้าของบ้านซึ่งเป็นชาวบ้านในชุมชน บ้านพักจะรวมราคาอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยวแล้ว ซึ่งในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงชุมชนในรูปแบบโฮมสเตย์กำลังได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้นจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อันเนื่องมาจากกระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) มีมากขึ้น

1. ความหมายของ “โฮมสเตย์”

โฮมสเตย์ (Homestay) หรือคำแปลในภาษาไทย คือ “ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท” หมายถึง บ้านพักประเภทหนึ่งที่นักท่องเที่ยวพักพร้อมกับเจ้าของบ้าน และมีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเต็มใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและ

กัน พร้อมทั้งจัดที่พักและอาหารให้กับนักท่องเที่ยวโดยได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสม (มิ่งสรรพ ขาวสอาด. 2549: 44; อ้างอิงจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545) จึงสรุปความหมายไว้ดังนี้

“โฮมสเตย์... เป็นบ้านที่มีความพร้อม
สำหรับการแบ่งพื้นที่ของบ้านพักอาศัยเพื่อให้บริการกับนักท่องเที่ยว
เสมือนเป็นสมาชิกหรือญาติของเจ้าของบ้านพัก
โดยมีความพร้อมภายใต้การบริหารจัดการของชุมชน”

2. คำจำกัดความของ “โฮมสเตย์มาตรฐานไทย” (มิ่งสรรพ ขาวสอาด. 2549: 44; อ้างอิงจากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2547)

- 1) เจ้าของบ้านและสมาชิกในครอบครัวต้องถือว่าการทำโฮมสเตย์เป็นเพียงรายได้เสริม นอกเหนือรายได้จากอาชีพหลัก
- 2) มีพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเหลือและไม่ได้ใช้ประโยชน์ สามารถนำมาดัดแปลงให้นักท่องเที่ยวเข้าพักได้
- 3) นักท่องเที่ยวต้องเข้าพักค้างแรมในบ้านพักเดียวกับที่เจ้าของบ้านอาศัยอยู่ โดยมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมระหว่างกัน
- 4) สมาชิกในครอบครัวต้องมีความเต็มใจและยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวให้พักค้างแรมในบ้าน พร้อมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นนั้นแก่นักท่องเที่ยว
- 5) เจ้าของบ้านและสมาชิกในครอบครัวให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีกับชุมชนในการบริหารจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์
- 6) บ้านพักนั้นควรเป็นสมาชิกในกลุ่ม ชุมชน หรือสหกรณ์ที่ร่วมกันจัดตั้งโฮมสเตย์ของชุมชน

3. ความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรมโฮมสเตย์

- 1) การพักผ่อนทางร่างกายและจิตใจ
- 2) ความเป็นมิตรไมตรี
- 3) ความสุภาพอ่อนโยนของเจ้าของบ้านและท้องถิ่น
- 4) ความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 5) การศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรม
- 6) ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว
- 7) กิจกรรมท่องเที่ยว
- 8) ความสะดวกสบายของที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก

4. บัญญัติ 10 ประการของการจัดการบ้านพักโฮมสเตย์

- 1) เติ่งนอนที่สบายในราคาสสมเหตุสมผล
- 2) ห้องอาบน้ำและห้องสุขาที่สะอาด
- 3) อาหารพื้นบ้านง่าย ๆ แต่ปรุงมาอย่างถูกสุขลักษณะ
- 4) ทิวทัศน์และธรรมชาติของชนบทที่สงบและสวยงาม
- 5) ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- 6) กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่
- 7) ร้านค้าทั่วไปและร้านจำหน่ายของที่ระลึก
- 8) ความบันเทิง เช่น ดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน
- 9) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
- 10) ความเป็นมิตรและรอยยิ้มของเจ้าของบ้าน

5. การบริหารจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์

การจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ ควรต้องมีการรวมตัวกันจัดตั้งในรูปของกลุ่มท่องเที่ยว ชมรมหรือสหกรณ์ โดยสมาชิกกลุ่มและสมาชิกชุมชนจะต้องมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการจัดการบ้านพัก

6. องค์ประกอบในการจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์

มีงสรพ์ ชาวสอาด (2549: 46) กล่าวถึง สิ่งสำคัญที่ชาวบ้านในชุมชนจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ คือ การจัดเตรียมที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้มาพักค้างแรมด้วยความเต็มใจ ซึ่งมีกระบวนการจัดการ ดังนี้

- 1) การเตรียมที่พัก
- 2) การจัดการด้านอาหาร
- 3) การจัดการด้านความปลอดภัย
- 4) การจัดการระบบการจองที่พัก
- 5) การต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการมีส่วนร่วมในชุมชนเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนทั้งที่ชุมชนสร้างขึ้นเองและที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ชุมชนมีการบริหารจัดการชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว หากมีการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ในชุมชนท้องถิ่นจะทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมิน และร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวร่วมกัน

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ราณี อิศัยกุล (2546: 83) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) คือ การท่องเที่ยวเพื่อการชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษาและวรรณกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์และดนตรี รวมทั้งงานเทศกาล ประเพณี ตลอดจนการเที่ยวชมมรดกทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนสถาน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา; และ เพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557: 209-210) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การเดินทางจากสถานที่พักอาศัยประจำไปยังต่างท้องถิ่น เพื่อการท่องเที่ยว และศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นความแตกต่างกันในแต่ละสังคม แตกต่างกันในด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ภาษา การแต่งกาย ประเพณี เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องเคารพในความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ ขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม ต้องได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้านการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว

ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์ (2545: 29) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบ่งตามลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงศิลปกรรมทุกแขนง ได้แก่

1.1 สถาปัตยกรรม หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย อาคาร ศาสนา สถูป เจดีย์ หรือสิ่งที่ใช้เป็นที่เคารพทางศาสนา สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม คติความเชื่อ และศาสนา ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและสามารถรักษารูปลักษณ์ไว้ได้อย่างไม่มีการเปลี่ยนแปลง สืบทอดกันมานาน สถาปัตยกรรมไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1) สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น วัดวาอาราม สถูป เจดีย์ ปราสาท หอไตร เป็นต้น

2) สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่วนมากเป็นสิ่งก่อสร้างหรือที่อยู่อาศัยของพระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ และข้าทาสบริวาร เช่น ปราสาทราชวัง พระที่นั่ง พระตำหนัก และอาคารที่สร้างขึ้นตามความเชื่อและประเพณีของกษัตริย์ เช่น ศาลหอเทพเจ้า เป็นต้น

3) สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับประชาชนทั่วไป ส่วนมากเป็นบ้านเรือนที่พักอาศัยทั้งที่เป็นถาวร เช่น อาคารบ้านเรือน และที่พักชั่วคราว เช่น กระโจม ตูบ เฟิง เป็นต้น

1.2 จิตรกรรมหรือภาพเขียน เป็นศิลปะสาขาหนึ่งที่แสดงความงามจากเรื่องราวรูปทรง สี ปริมาตร และการจัดองค์ประกอบ ที่เป็นภาพสะท้อนชีวิตจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ประเพณี สังคมและ

สิ่งแวดล้อม จิตรกรรมไทยนิยมเขียนไว้เป็นพุทธบูชาตามผนังโบสถ์ วิหารและศาลาการเปรียญ ในคูหาภายในองค์พระปรางค์ พระสถูปเจดีย์ และที่ผนังถ้ำ

1.3 ประติมากรรม เป็นผลงานทางศิลปะที่มีรูปทรง 3 มิติ คือมีความสูงประเภทหนึ่งของไทยเกิดจากฝีมือและความคิดสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษไทยที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงออกถึงจินตนาการ ความรู้สึก ความเชื่อ และความต้องการที่จะเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ประติมากรรมของไทยอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1.4 ประติมากรรมรูปเคารพ เป็นงานศิลปกรรมที่แสดงความเชื่อทางศาสนา เช่น พระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ พระโพธิสัตว์ เทวรูป เป็นต้น

1.5 ประติมากรรมตกแต่ง เป็นงานประติมากรรมที่แฝงอยู่กับศิลปกรรมอื่น ๆ ตั้งแต่สถาปัตยกรรมถึงประณีตศิลป์ ได้แก่ ลวดลายต่าง ๆ ที่ใช้ตกแต่งโบสถ์วิหาร พระปรางค์ เจดีย์ พระที่นั่ง หรือประติมากรรมที่สะท้อนความเชื่อ เช่น มารแบกประคองฐานพระปรางค์ เทพพนม ครุฑพนมและอสุรพนมที่ฐานพระมณฑป เป็นต้น

1.6 ประติมากรรมเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น การสลักคุณาชนะ เครื่องใช้ขนาดเล็กด้วยลายไทยต่าง ๆ ทั้งขันน้ำ ฟานรอง และคนโท การจำหลักไม้ลงบนเครื่องใช้ขนาดใหญ่ เช่น โต๊ะ ตู้ คั่นช่อง การแกะสลักตัวหมากรุก การแกะสลักเทียนพรรษาและปราสาทผึ้ง เป็นต้น

1.7 ภาษาและวรรณกรรม ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะตัวคือเป็นภาษาที่มีพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ภาษาเป็นที่เกิดของวรรณกรรม วรรณกรรม หมายถึง งานเขียนทุกชนิดรวมทั้งเรื่องราวที่เล่าสืบทอดและจดจำกันมา ไม่ได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เพลงพื้นบ้าน นิทาน สำนวนภาษิต และตำรายา

1.8 หัตถกรรม หมายถึง ผลงานอันละเอียดอ่อนที่เกิดขึ้นโดยฝีมือมนุษย์แสดงออกให้เห็นถึงความชำนาญในความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นการสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยและเพื่อความสวยงาม หัตถกรรมไทยที่เป็นของใช้สอยและของที่ระลึก ได้แก่ เครื่องถม เครื่องลงยา เครื่องเขิน เครื่องมุก เครื่องไม้แกะสลัก เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เครื่องโลหะ เครื่องถักทอ เครื่องกระดาศ การทำหัวโขน การทำตุ๊กตา การแกะสลักผลไม้ และการประดิษฐ์ดอกไม้สดและใบตอง

1.9 นาฏศิลป์ เป็นศิลปวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรือง ความงดงามของท่าร่ายรำตามจังหวะและทำนองเพลง ตลอดจนการแสดงสื่อความหมายด้วยบทเจรจาทำทางและคำร้องเป็นลำนำ ทำให้ผู้ชมสนุกสนานและเกิดอารมณ์คล้อยตาม นาฏศิลป์ไทย ได้แก่

- 1) ระบำ เช่น ระบำดาวดึงส์ ระบำนกยูง เป็นต้น
- 2) ละคร เช่น ละครโนรา ละครนอก ละครใน ละครพันทาง เป็นต้น
- 3) โขน เช่น โขนกลางแปลง โขนนั่งราว โขนโรงใน โขนหน้าจอ เป็นต้น
- 4) หนัง เช่น หนังใหญ่ หนังตะลุง เป็นต้น
- 5) หุ่น เช่น หุ่นใหญ่ หุ่นเล็ก หุ่นกระบอกและหุ่นละครเล็ก

1.10 ดนตรี เป็นวัฒนธรรมที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษที่เป็นการร้องและการบรรเลงเครื่องดนตรีต่าง ๆ ดนตรีไทยแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

- 1) ประเภทเครื่องดีด เช่น พิณชนิดต่าง ๆ ซึ่ง กระจับปี จะเข้ และจ้องหน่อง
- 2) ประเภทเครื่องสี เช่น ซออู้ ซอสามสาย และสะล้อ
- 3) ประเภทเครื่องตีที่ทำด้วยไม้ เช่น กราะ กรับ ระนาด อังกะลุง โปงลาง เครื่องตีที่ทำด้วยโลหะ เช่น ม้อง ฉิ่ง ฉับ ขิม เครื่องตีที่ขึงด้วยหนัง เช่น กลองทุกลชนิด เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวงานเทศกาล ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ การบวช การถวายเทียนพรรษา การไหลเรือไฟ การแห่ปราสาทผึ้ง การลอยกระทง การแข่งเรือ การรดน้ำดำหัว การชักพระ เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวในแหล่งประวัติศาสตร์ ได้แก่ เมืองร้าง ย่านประวัติศาสตร์และแหล่งโบราณคดีหรือท่องเที่ยวโบราณสถานที่สร้างขึ้นเพื่อกิจกรรมทางการเมือง การปกครองและสังคม เช่น พระราชวัง กำแพงเมือง เป็นต้น และศาสนสถาน เช่น พระอารามหลวง วัดราษฎร์ที่ใช้เป็นที่จำพรรษาของพระสงฆ์และเป็นประกอบศาสนกิจ เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเป็นกิจกรรมการได้สัมผัสและการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

1. การเที่ยวชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์หรืออาคารบ้านเรือน เช่น การชมการทำศิลปหัตถกรรมไทย เช่น การทำเครื่องเขิน การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น
2. การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. การชมการแสดงนาฏศิลป์ และดนตรีไทย
4. การเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนสถาน เช่น อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย วัดต่าง ๆ เป็นต้น

5. การร่วมงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตลอดทั้งปีในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

สรุป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การเดินทางไปยังต่างท้องถิ่น เพื่อท่องเที่ยวและเรียนรู้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ในด้านศิลปะ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่สืบทอดมายาวนาน ฯลฯ และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวอีกทั้งมีจิตสำนึกความเป็นไทยและอนุรักษ์มรดกของชาติให้ยังคงอยู่

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว

ความหมายของนันทนาการ

สุวิมล ตั้งสัจพจน์ (2539: 80) ได้กล่าวถึง “นันทนาการ” ไว้ว่า นันทนาการ เป็นคำที่นำมาใช้ในวงการพลศึกษาเมื่อประมาณ ค.ศ. 1938 แต่เดิมใช้คำว่า “สันทนาการ” ซึ่งเป็นคำที่

บัญญัติโดยพระยาอนุมานราชธน ในปี พ.ศ. 2507 หมายถึง การพักผ่อนหย่อนใจ หรืองานอดิเรก (สุวิมล ตั้งสัจพจน์. 2539: 80; อ้างอิงจาก มานิตย์ มานิตเจริญ. 2538. *พจนานุกรมไทย*. หน้า 962) กิจกรรมสันทนาการเป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ความสนใจในการได้รับประสบการณ์ที่พึงพอใจ ให้ความสุขแก่ตน ต่อมากิจกรรมสันทนาการจึงครอบคลุมการใช้เวลาว่าง ทำให้มีการนำคำว้านันทนาการมาใช้ โดยให้ความหมายตามพจนานุกรมว่า เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติในยามว่าง เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและพักผ่อนจากความตึงเครียด ในประเทศตะวันตกมักพบคำว่า Leisure แทนคำว่า Recreation ซึ่งเป็นคำที่เริ่มใช้ตั้งแต่สมัยกรีก (สุวิมล ตั้งสัจพจน์. 2539: 80; อ้างอิงจาก Torkildsen. 1992. *Leisure and Recreation Management*. pp. 62) ที่มีความหมายถึง กิจกรรมที่เข้าร่วมในยามว่าง ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน (Enjoyment) และความพึงพอใจในตนเอง (Self-Satisfaction)

สมบัติ กาญจนกิจ (2557: 4) ได้ให้ความหมายของนันทนาการไว้ว่า การทำให้สดชื่นหรือการสร้างพลังขึ้นมาใหม่ มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Re + Fresh, Re + Creation คือ การที่บุคคลได้รับประทานอาหารเข้าไปแล้วเปลี่ยนเป็นพลังงานโดยแรงขับภายใน จะทำให้เขาต้องใช้พลังงานในรูปของการเคลื่อนไหว หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ แล้วทำให้เกิดอาการเมื่อยล้า เหนื่อย จึงต้องการนันทนาการเพื่อสร้างพลังขึ้นมาใหม่หรือสร้างความสดชื่นมาอีกครั้งหนึ่ง หรือการที่บุคคลมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ เพื่อสร้างความสดชื่นและพลังงานขึ้นมาใหม่ในรูปแบบของการเล่น การแสดงออกในด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ งานอดิเรกหรือไปท่องเที่ยว เป็นต้น

ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์ (2553: 5) ได้ให้ความหมายคำว่า “นันทนาการ” (Recreation) ซึ่งเดิมใช้คำว่า “สันทนาการ” ต่อมาพระยาอนุมานราชธน (เสถียรโกเศศ) ได้บัญญัติศัพท์ขึ้นมาใหม่ โดยให้ความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษ เรียกว่า “นันทนาการ” โดยมาจากคำว่า “นันท” ซึ่งหมายความว่า “ร่าเริงสนุกสนาน” มาสนธิกับคำว่า “อาการ” (นันทะ+อาการ) หมายถึง “อาการที่แสดงออกถึงความสนุกสนานร่าเริง หรือ การทำให้สนุกสนานร่าเริง”

เพื่อให้เข้าใจความหมายของนันทนาการชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคุณลักษณะของนันทนาการ ซึ่ง จอร์จ ดี บัคเทอร์ (ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์. 2553: 5; อ้างอิงจาก George) ได้ให้หลักการไว้ 5 ข้อ ดังนี้

1. นันทนาการต้องเป็นกิจกรรม (Activity) คือ ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของร่างกายต่อกิจกรรมนั้น เช่น การเล่นกีฬา ฟังดนตรี เป็นต้น
2. ต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ (Voluntary) คือ ต้องเข้าร่วมกิจกรรมโดยความสมัครใจ เต็มใจทำ ไม่ได้ถูกบังคับ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม
3. กิจกรรมนั้นต้องกระทำในเวลาว่าง (Free Time) ใช้เวลาที่นอกเหนือจากภารกิจในชีวิตประจำวัน ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบหรือกิจวัตรประจำวัน
4. กิจกรรมที่เข้าร่วมทำให้เกิดความพึงพอใจ สนุกสนานทันทีและโดยตรง เช่น การร้องเพลง หรือการเล่นกีฬา
5. กิจกรรมที่กระทำนั้นไม่ใช่เป็นอาชีพหรือภารกิจประจำ

ก๊อดบี้ (วิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว. 2555: 31; อ้างอิงจาก Godbey. 2008. *Leisure in Your Life: New Perspective*. pp. 15) ได้ให้ความหมายของ “นันทนาการ” ไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่ทำตรงกันข้ามกับการทำงาน ซึ่งทำให้สดชื่น และฟื้นฟู ซ่อมแซมร่างกาย นันทนาการจึงเป็นตัวแทนของทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับภาวะสันทนาการที่ทำให้เกิดความสนใจ

คณิต เขียววิชัย (วิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว. 2555: 32; อ้างอิงจาก คณิต เขียววิชัย. 2531: 13) ได้ให้ความหมายของ “นันทนาการ (Recreation)” ไว้ว่า เป็นกิจกรรมยามว่างที่ทุกคนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ และกิจกรรมนั้นจะก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เข้าร่วมในทันทีทันใด ทั้งนี้กิจกรรมนั้น ๆ จะต้องไม่ขัดต่อวัฒนธรรมที่ดำรงของสังคม

โกเอเดนเนอร์ และริกชี (Goeldner; & Ritchie. 2009: 226) ได้ให้ความหมายของ “นันทนาการ” ไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ทำแล้วสันทนาการกับชีวิต โดยกิจกรรมนี้สามารถสนุกได้กับครอบครัว และเพื่อน ๆ และไม่ใช่งานหรืองานที่ทำในชีวิตประจำวัน

สรุป นันทนาการ คือ กิจกรรมยามว่างที่สมัครใจในการทำ และไม่ใช้กิจวัตรประจำวัน ทำแล้วมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และทำให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตแข็งแรง และกิจกรรมนั้นไม่ขัดต่อวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม

นันทนาการในชุมชน

นันทนาการในชุมชน (Community Recreation) หมายถึง การจัดการนันทนาการให้แก่คนในชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา จิตใจ การจัดการนันทนาการในชุมชนทำให้คนในชุมชนรักและสามัคคีกัน ช่วยให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข (วิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว. 2555: 38)

หน้าที่และคุณค่าของนันทนาการต่อการพัฒนาชุมชน

เคร่าส์ (วิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว. 2555: 39; อ้างอิงจาก Kraus. 2001. *Recreation and Leisure in Modern Society*.) กล่าวถึงหน้าที่และคุณค่าของนันทนาการที่มีต่อการพัฒนาชุมชน 10 ข้อ ดังนี้

1. เพิ่มพูนคุณภาพชีวิตที่ดี

นันทนาการช่วยเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ภายใต้เงื่อนไขของการสร้างความพึงพอใจและช่วยสร้างสรรค์โอกาสสำหรับผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนทุกช่วงวัย ทุกภูมิหลังและชนชั้นทางเศรษฐกิจ

2. ช่วยในการพัฒนาบุคคล

นันทนาการมีส่วนช่วยให้แต่ละบุคคลในชุมชนมีสุขภาพที่ดี มีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตวิญญาณ ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว และความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน

3. ช่วยสร้างชุมชนให้น่าอยู่

นันทนาการช่วยเพิ่มพูนสภาพแวดล้อมทางกายภาพในชุมชนให้มีความน่าอยู่มากยิ่งขึ้น มีการปรับปรุงสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างความน่าดึงดูดใจในการใช้เวลาว่าง เช่น สวนสาธารณะ

4. ช่วยป้องกันพฤติกรรมการต่อต้านสังคม

นันทนาการช่วยป้องกันพฤติกรรมการต่อต้านสังคม เช่น การกระทำความผิดกฎหมาย หรือ การติดยาเสพติด โดยจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีความท้าทายให้กับเยาวชน เพื่อช่วยพัฒนาการใช้เวลาว่างในทางสร้างสรรค์ เยาวชนจึงไม่หันมาสนใจสิ่งผิดกฎหมายหรือยาเสพติด

5. ช่วยปรับปรุงความสัมพันธ์ของกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน และความแตกต่างระหว่างช่วงวัยในสังคม

นันทนาการช่วยปรับปรุงความสัมพันธ์ของกลุ่มที่มีความแตกต่างกันทางภูมิหลังทางเชื้อชาติ ศาสนา ทางชาติพันธุ์ หรือความแตกต่างของช่วงวัยที่อยู่อาศัยในชุมชนเดียวกัน ได้แลกเปลี่ยนและแบ่งปันประสบการณ์ทางนันทนาการและวัฒนธรรมแก่กันและกัน ด้วยการจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกันในชุมชน จึงลดปัญหาความแตกต่างลงได้เพราะกิจกรรมนันทนาการ

6. สร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ที่อยู่อาศัยและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

นันทนาการช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้วยการจัดกิจกรรมอาสาสมัคร

7. ช่วยพัฒนาตามความต้องการของบุคคลพิเศษ

นันทนาการสามารถช่วยเหลือบุคคลพิเศษในชุมชนที่มีความพิการ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้วยบริการนันทนาการบำบัด ช่วยในการรักษาและจัดบริการให้แก่บุคคลพิเศษในชุมชนตามลักษณะของความพิการของแต่ละบุคคล

8. ช่วยดำเนินงานด้านเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขและเสถียรภาพในชุมชน

นันทนาการช่วยในการดำเนินงานและดำรงรักษาเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขในชุมชน หรือ เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข คือ กระบวนการศึกษาการประยุกต์หลักเศรษฐศาสตร์ในการวางแผน และการจัดบริการสุขภาพ เพื่อใช้ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดบริการสุขภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ด้วยการลงทุนทางธุรกิจด้านนันทนาการในชุมชน

9. เพิ่มพูนวิถีวัฒนธรรมชุมชน

นันทนาการจะช่วยเพิ่มพูนวิถีวัฒนธรรมชุมชน โดยการส่งเสริมงานด้านวิจิตรศิลป์ ศิลปะการแสดง กิจกรรมพิเศษตามเทศกาล และกิจกรรมนันทนาการทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชนเพื่อรักษาให้คงอยู่ในชุมชน

10. ส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัย

นันทนาการช่วยส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยของชุมชน โดยนำเสนอการบริการ และกิจกรรมที่จำเป็น รวมไปถึงการฝึกฝนความเป็นผู้นำและหลักสูตรที่ได้รับการรับรองว่ามีความเสี่ยงสูงให้อยู่ในกฎเกณฑ์และการควบคุมดูแลจากผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรม

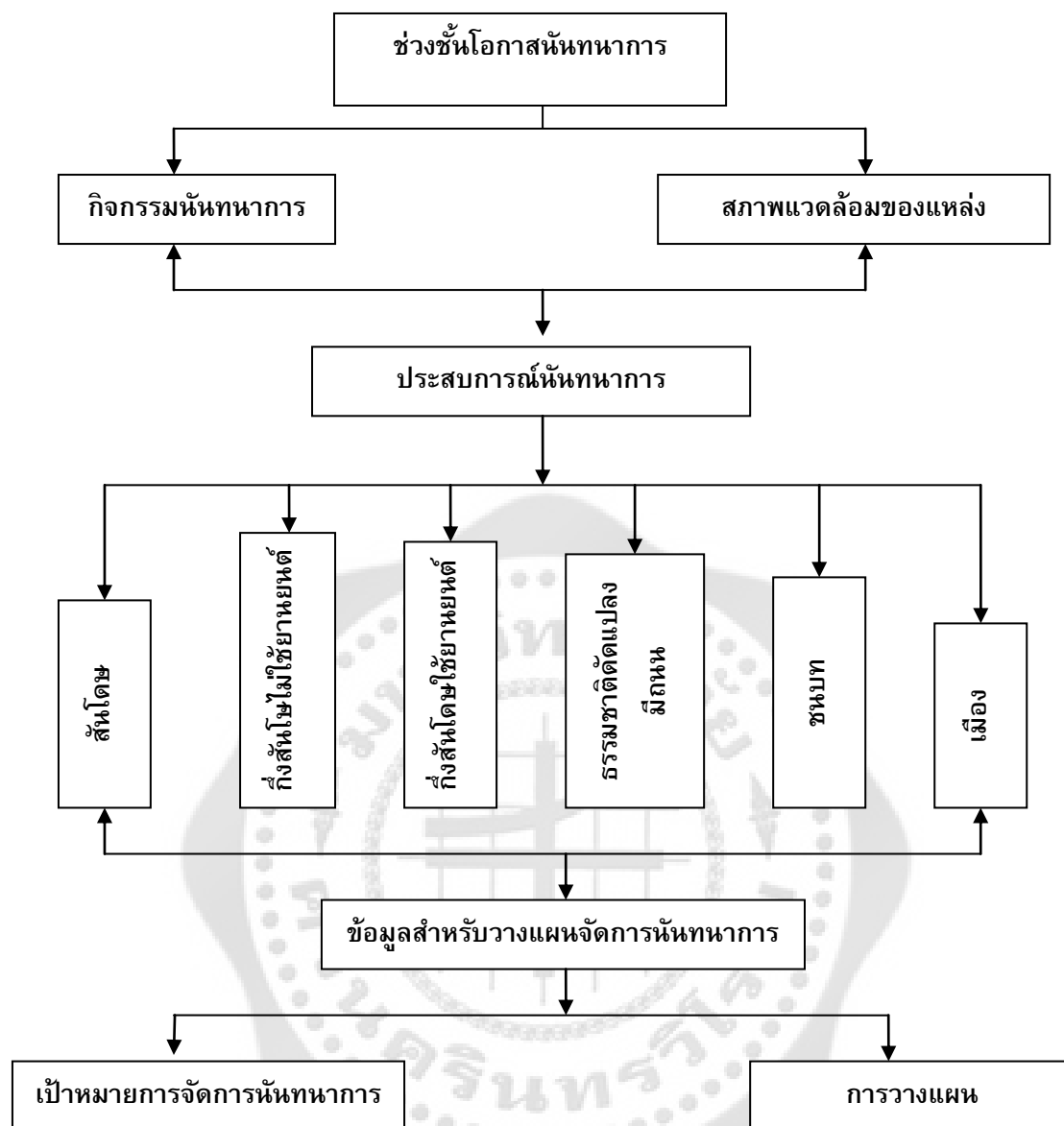
นันทนาการและการท่องเที่ยว

ในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับนันทนาการ เพราะทำให้นักท่องเที่ยวมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการบริการนักท่องเที่ยว ตัวอย่างกิจกรรมนันทนาการในการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมนันทนาการด้านวัฒนธรรมไทยของสยามนิรมิต ที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการร้องเพลง การแสดงนาฏศิลป์ไทย

ดังนั้นนันทนาการจึงมีความสำคัญกับการท่องเที่ยว และเป็นกิจกรรมหนึ่งในการเดินทางท่องเที่ยว ตลอดระยะเวลาการเดินทางนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ประสบการณ์แปลกใหม่ทางด้านนันทนาการ นักท่องเที่ยวจึงได้รับความประทับใจ ความพึงพอใจ ความเพลิดเพลิน สนุกสนานต่อกิจกรรมนันทนาการเหล่านี้ เป็นสิ่งดึงดูดใจที่นักท่องเที่ยวนำไปบอกต่อถึงความประทับใจและอยากกลับมาเยือนใหม่อีกครั้ง

หลักการช่วงชั้นโอกาสนันทนาการ

ดรรชนี เอมพันธ์, สุทัศน์ วรรณเลิศ และเรณูภา รัชโน. (2547: 2-8) กล่าวว่า ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการต้องคำนึงสภาพพื้นที่ ลักษณะของทรัพยากร และรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ช่วงชั้นโอกาสนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum: ROS) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับประสบการณ์นันทนาการตามที่กำหนดได้ แนวคิดนี้ได้เริ่มพัฒนาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 โดยคลาร์กและสแตนเก้ (Clark and Stankey) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการสำรวจและจำแนกพื้นที่นันทนาการออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่ให้ประสบการณ์นันทนาการที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนั้น การกำหนดเขตหรือประเภทของพื้นที่นันทนาการโดย ROS ยังใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจดำเนินการจัดการหรือพัฒนาพื้นที่ เช่น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเป้าหมายของประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ได้กำหนดไว้ และเป็นแนวคิดช่วงชั้นโอกาสนันทนาการ ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 แนวคิดช่วงชั้นโอกาสค้นหาการ

ที่มา: ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์; สุทัศน์ วรรณเลิศ; และ เรณูภา รัชโน. (2547). *คู่มือจำแนกเขตท้องที่เชิงนิเวศ*. หน้า 2-8. (ปรับปรุงจาก Forest Service, 1982)

ลักษณะสภาพแวดล้อมในช่วงชั้นโอกาสค้นหาการประเภทต่าง ๆ

1. ธรรมชาติสันโดษ มีพื้นที่เป็นผืนใหญ่ติดต่อกันที่ยังเป็นธรรมชาติสมบูรณ์ ยังไม่ถูกดัดแปลงหรือมีร่องรอยของการพัฒนาใด ๆ การพบปะบุคคลอื่น ๆ ต่ำมาก ไม่มีร่องรอยของมนุษย์ และกิจกรรมอันเกิดจากมนุษย์หรือน้อยมาก การควบคุมเป็นไปอย่างอิสระด้วยจิตสำนึกอันดีของนักท่องเที่ยวงเอง และไม่ใช้เครื่องยนต์ทุกชนิด

2. ธรรมชาติกึ่งสันโดษ มีพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นธรรมชาติสมบูรณ์ มีขนาดค่อนข้างใหญ่ การพบปะบุคคลอื่นค่อนข้างต่ำ แต่มักพบเห็นร่องรอยที่เกิดจากการใช้พื้นที่บุคคลอื่น ๆ การจัดการพื้นที่กระทำโดยมีมาตรการควบคุมในพื้นที่ ปรากฏให้เห็นบ้างแต่น้อยมาก และไม่ใช้เครื่องยนต์ทุกชนิด

3. ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ มีพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงมีลักษณะแวดล้อมเป็นธรรมชาติ ที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ มีปริมาณผู้เข้าไปใช้พื้นที่ต่ำ แต่มักพบเห็นร่องรอยที่เกิดจากการใช้พื้นที่ของบุคคลอื่น ๆ เสมอ การจัดการพื้นที่กระทำโดยมีมาตรการควบคุมในพื้นที่ ปรากฏให้เห็นบ้างแต่น้อย สามารถใช้ยานพาหนะหรืออุปกรณ์ที่ใช้เครื่องยนต์ได้

4. ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ธรรมชาติดัดแปลง มีพื้นที่ที่ยังคงมีสภาพเป็นธรรมชาติอยู่ แต่มีการดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงแบบ เลียนแบบธรรมชาติอย่างเห็นได้ชัดเจน การพบเห็นและได้ยินเสียงจากบุคคลอื่นอยู่ในระดับปานกลางแต่ก็กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกปานกลาง และสามารถใช้อุปกรณ์เครื่องยนต์ได้เกือบทุกประเภท

5. ชนบท สภาพพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติอย่างเห็นได้ชัดเจน เพื่อเปิดโอกาสให้มีกิจกรรมนันทนาการมากขึ้น และเพื่อให้ครอบคลุมการป้องกันผลกระทบอันเนื่องจากการท่องเที่ยวที่มีผลต่อ พืช ดิน และน้ำ การพบเห็นและได้ยินเสียงจากบุคคลอื่นเป็นเรื่องปกติ โอกาสพบปะบุคคลอื่น ๆ มีปานกลางถึงสูง มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนหมู่มาก และสามารถใช้อุปกรณ์เครื่องยนต์ได้ทุกประเภท

6. เมือง มีสภาพแวดล้อมของสังคมเมือง ซึ่งมีการตกแต่งและประดับประดาพื้นที่ด้วยไม้จากต่างถิ่น ส่วนใหญ่จะได้ยินเสียงจากมนุษย์และเครื่องยนต์ต่าง ๆ โอกาสพบปะบุคคลอื่น ๆ มีสูงมาก สิ่งอำนวยความสะดวกถูกออกแบบมาเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์สำหรับคนหมู่มาก ให้ความสะดวกและสบาย มีพาหนะโดยสารประจำทางและสามารถใช้อุปกรณ์เครื่องยนต์ได้ทุกประเภท

สรุป กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญและจำเป็นในการทำธุรกิจท่องเที่ยว พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่สนองตอบต่อกิจกรรมนันทนาการ คือ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ คลายความกังวลลงได้ กิจกรรมนันทนาการในการท่องเที่ยวมีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับลักษณะการท่องเที่ยวและประเภทของการท่องเที่ยวนั้น ๆ ซึ่งกิจกรรมนันทนาการในการท่องเที่ยวจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะการท่องเที่ยว และมีความแปลกใหม่ มีนักท่องเที่ยวที่มีความเชี่ยวชาญและเก่งกิจกรรม เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ

2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ซูวิทย์ ศิริเวชกุล (2544: 14) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวและการจัดบริการอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตวัฒนธรรมที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว ต้องมีความตระหนักที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว ต้องยอมให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน ต้องขึ้นภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

รชพร จันทรสว่าง และคณะ (2549: 218) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา; และ เพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557: 5) ให้ความหมาย การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องเอื้อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กัน

สรุปความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่ใส่ใจในสภาพแวดล้อม และทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวโดยมีผลต่อเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม มีความเสมอภาคในการบริหารจัดการท่องเที่ยว และผลประโยชน์กระจายสู่ชุมชนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ

หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

เชอเรีย และคนอื่น ๆ (Shirley; et al. 1992) กล่าวถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน ควรยึดหลักการพัฒนา 10 ประการ ดังนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การใช้ทรัพยากรอย่างพอดีและคุ้มค่า เป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในระยะยาว
2. การลดบริโภคเกินขนาดและมากเกินพอดี เป็นการลดปริมาณขยะ เพื่อช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อคุณภาพในการท่องเที่ยว
3. การรักษาและคงความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว
4. บูรณาการการท่องเที่ยวในการวางแผน เป็นการประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว และช่วยเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว
5. การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น ซึ่งช่วยป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นไว้

6. การร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวในชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทน จึงช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นได้

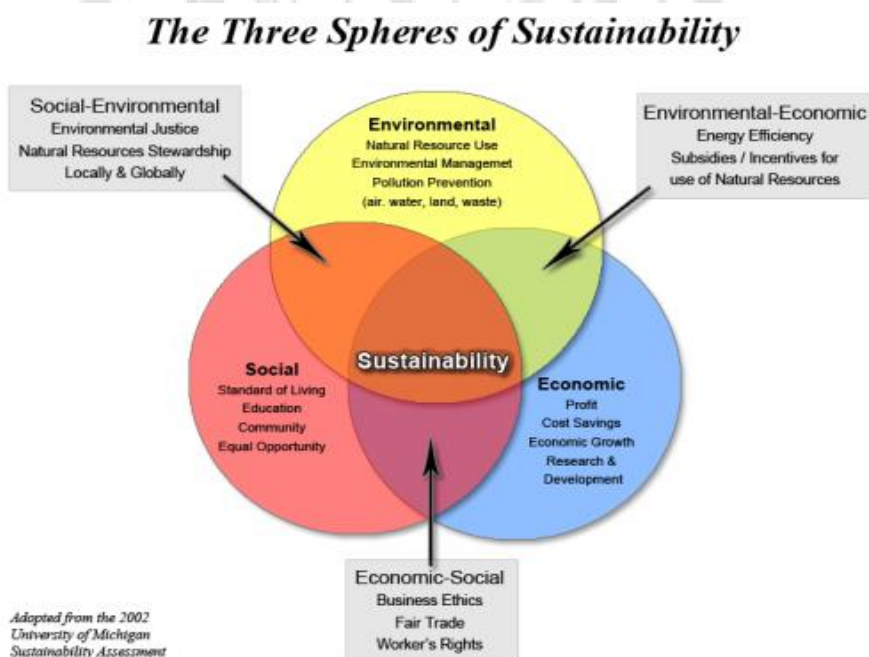
7. การปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนกับประชาสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและลดความขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกันในชุมชน

8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิด วิธีการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ ช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการท่องเที่ยว

9. การตลาดการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ มีการสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว ช่วยให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจในการมาเที่ยว

10. การวิจัยและติดตามการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมแสดงดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 ความสัมพันธ์ของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

ที่มา: Beach. (2013). *Sustainability*. (Online).

จึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืนของปัจจัยทั้ง 3 ด้าน อธิบายได้ดังนี้

1. ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา ได้แก่ อากาศ น้ำ ดิน ขยะหรือของเสีย โดยมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ ทำให้สิ่งแวดล้อมเกิดมูลค่าขึ้นทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน

2. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยการค้าถึงต้นทุน กำไร การเติบโตทางเศรษฐกิจ การวิจัยและการพัฒนา โดยมีความสัมพันธ์กับสังคม ทำให้เศรษฐกิจในสังคมหรือชุมชนท้องถิ่นดีขึ้นเมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น

3. ด้านสังคม ประกอบด้วยคุณภาพชีวิต มาตรฐานของที่อยู่อาศัย มีการศึกษาที่ดี ชุมชนดี มีโอกาสที่เท่าเทียมกัน โดยมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เมื่อสังคมมีคุณภาพมาตรฐานที่ดีย่อมหมายถึงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นดีขึ้น จึงหันมาใส่ใจสิ่งแวดล้อม ไม่เบียดเบียนและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ในรูปนี้บอกถึงความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความยั่งยืนจะไม่เกิดขึ้น (Beach. 2013: Online)

ลักษณะการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน

จิตต์กิต พุฒजर; และคนอื่น ๆ (2552: 29) กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนจะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

คุณภาพ (Quality)

1. คุณภาพของประสบการณ์ในการท่องเที่ยวและนันทนาการ (Quality of Experiences)
2. คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว (Quality of Life)
3. คุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว (Quality of Environment)

ความต่อเนื่อง (Continuity)

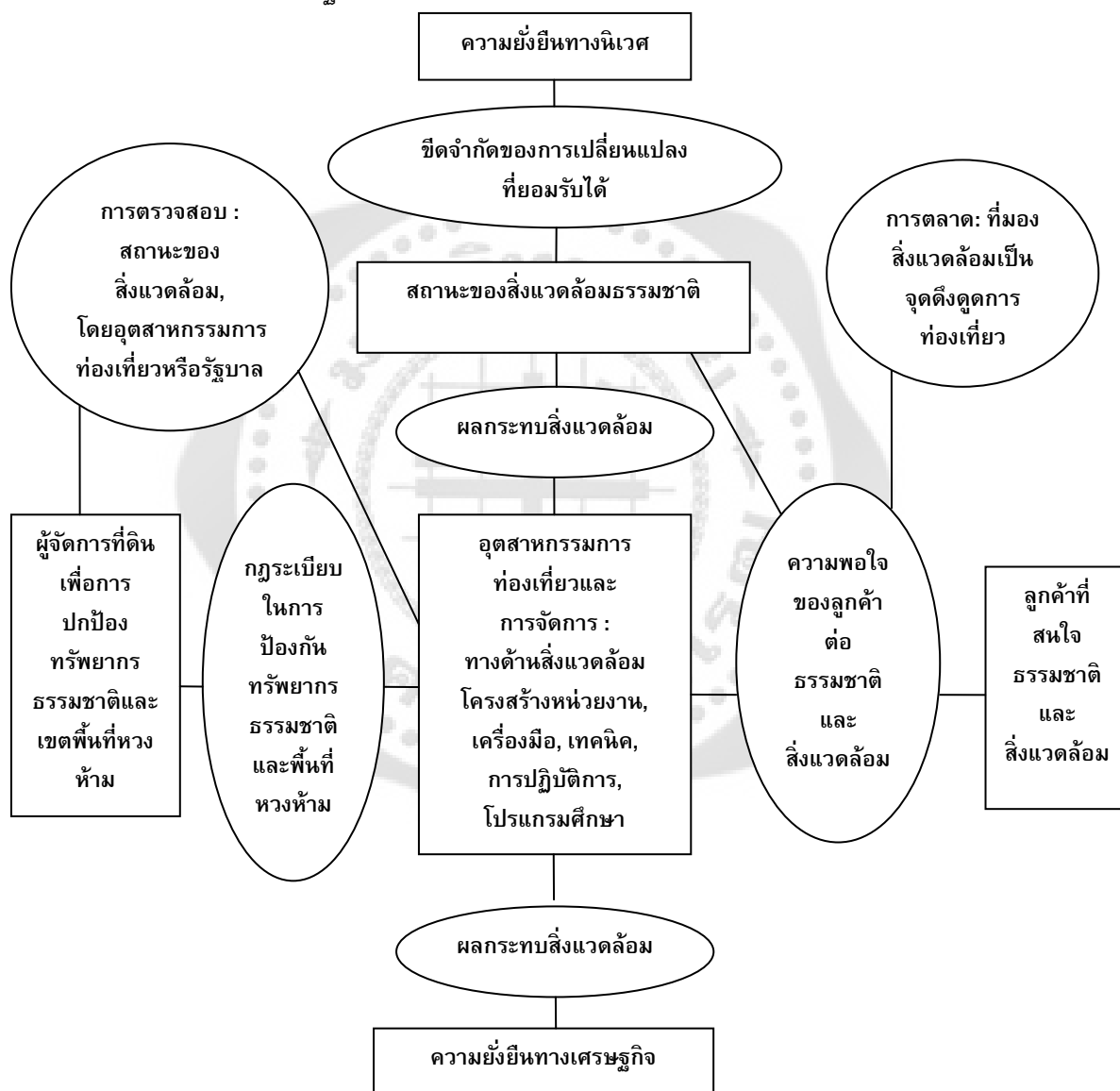
1. ความต่อเนื่องยั่งยืนในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Continuity of Natural Resources and Environment)
2. ความต่อเนื่องในทรัพยากรทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน (Continuity of Cultural Resources and Environment)

ความสมดุล (Balance)

1. ความสมดุลระหว่างความต้องการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความต้องการของชุมชน และขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) ของทรัพยากรท่องเที่ยวรวมถึงสิ่งแวดล้อม
2. ความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่ได้รับในปัจจุบัน กับประโยชน์ที่พึงจะได้รับในอนาคต

ความยั่งยืนทางนิเวศและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

ระบบนิเวศมีความสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิตบนโลก รวมทั้งมนุษย์ด้วย มนุษย์เป็นทั้งผู้สร้างและ
ผู้ทำลายธรรมชาติ ในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องใช้
บุคลากรในด้านต่าง ๆ มากมาย ทำให้ต้องกระทบกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระบบ
นิเวศ เช่น การเดินป่าของคณะท่องเที่ยว เป็นการเข้าไปรบกวนธรรมชาติ หากท่องเที่ยวอย่างผิดวิธี
นำทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้กลับไปจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในเชิงลบ และมีผลต่อความ
ยั่งยืนทางนิเวศและทางเศรษฐกิจ แสดงดังภาพประกอบ 9

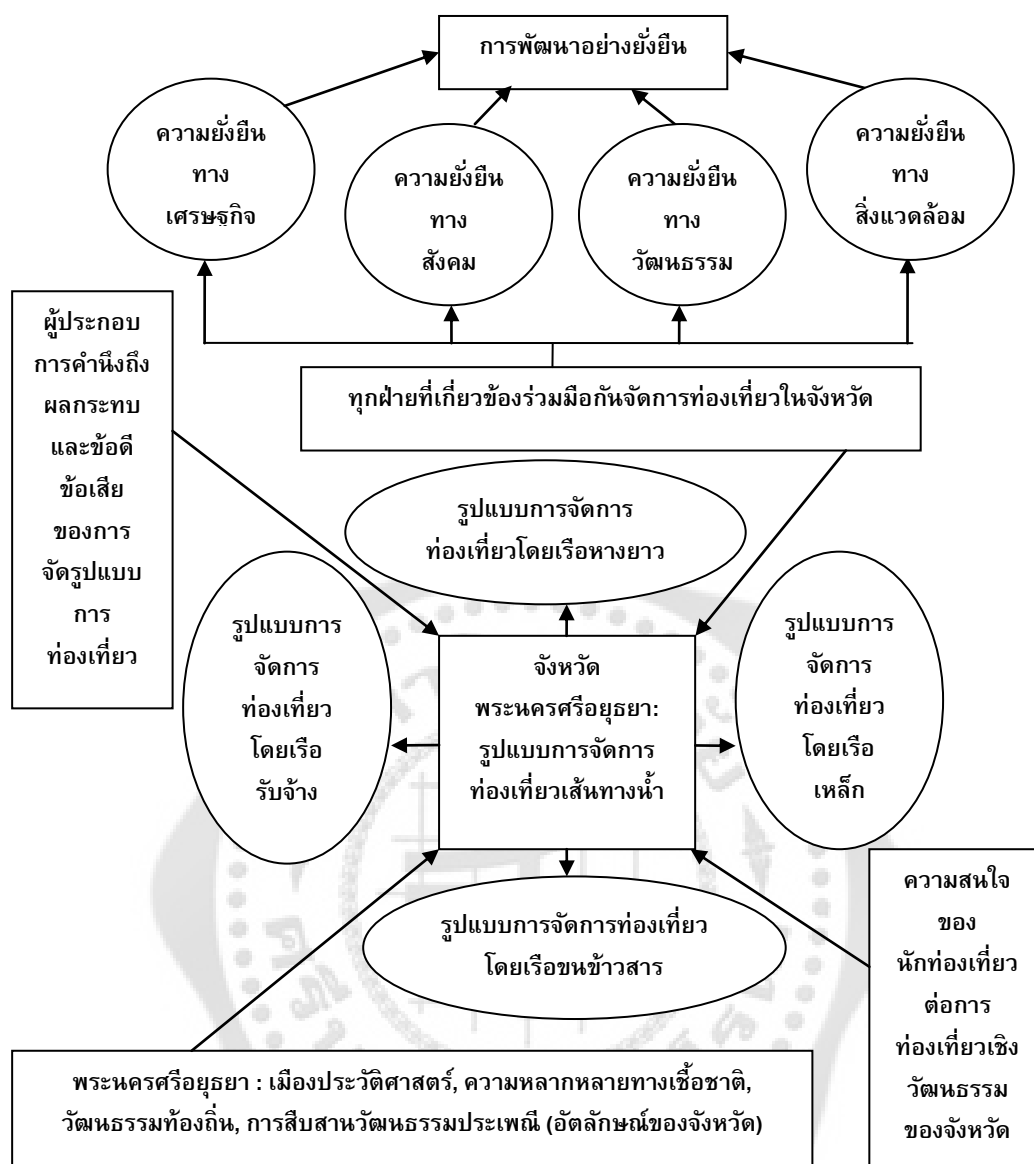

ภาพประกอบ 9 รูปแบบของความยั่งยืนทางนิเวศและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

ที่มา: Buckley. (2004). *Environmental Impacts of Ecotourism*. p.389.

จากแนวคิดของบาร์คเลย์ (Buckley. 2004) ทำให้เกิดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อระบบนิเวศและยั่งยืนต่อเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยต้องมีการจัดการการท่องเที่ยวที่ดี ผลของการทำการตลาดท่องเที่ยว จึงมีลูกค้าเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมีความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยว จึงต้องมีมาตรการการป้องกันที่รัดกุมกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โดยการออกกฎหมายจากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นำมาปฏิบัติเพื่อจะได้ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยลง ทำให้เกิดความยั่งยืนทางระบบนิเวศและเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยว จากแนวคิดของบาร์คเลย์ (Buckley. 2004) สรุปเป็นรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางน้ำของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางน้ำที่เป็นอัตลักษณ์และเหมาะสม กับจังหวัด พระนครศรีอยุธยาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน ดัดแปลงมาจากบาร์คเลย์ (Buckley. 2004)

ที่มา: ผู้วิจัย (2552). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางน้ำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. หน้า 148.

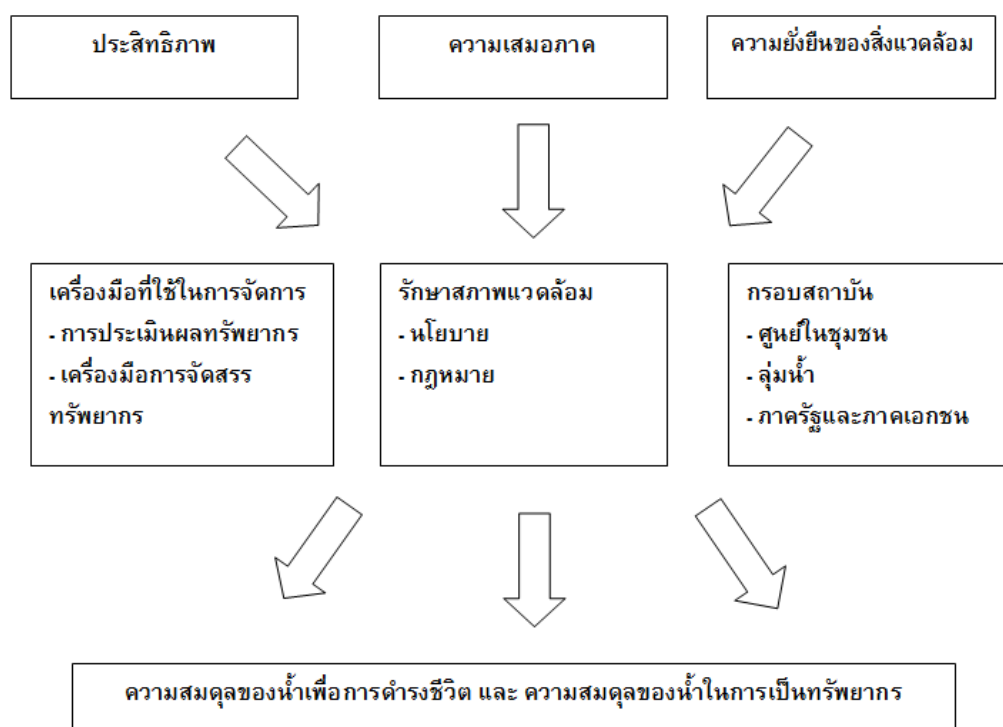
จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวิถีวัฒนธรรมไทย มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ปรากฏให้เห็นจากการสร้างวัดวาอารามตามศาสนาพุทธ มีชุมชนตั้งชาวพุทธตั้งอยู่ริมน้ำ โบสถ์และโรงเรียนของศาสนาคริสต์ของชุมชนโปรตุเกส ที่สะท้อนความเป็นชนชาติตะวันตกที่เข้ามาตั้งรกรากอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำลพบุรี ล้อมรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา มีการสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น

ประเพณีลอยกระทง การแข่งเรือประเพณี ซึ่งมีรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางน้ำ 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยเรือหางยาว รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยเรือเหล็ก รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยเรือชนข้าวสาร และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยเรือรับจ้าง ซึ่งแต่ละรูปแบบได้สะท้อนความเป็นจังหวัด กล่าวคือ ขณะล่องเรือมีบรรยากาศและวิถีชีวิตริมน้ำที่นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ถึงความเป็นอัตลักษณ์ของพระนครศรีอยุธยา บ้านทรงไทยริมน้ำ วิถีชีวิตของคนที่ยังคงรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม การพายเรือไม้ การทำนา ซึ่งนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ และเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รูปแบบ (Model) ของการท่องเที่ยวเส้นทางน้ำรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาจึงต้องได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการบริการท่องเที่ยวทางน้ำ เจ้าของบริษัททัวร์มัคคุเทศก์ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว เจ้าของชุมชนท้องถิ่นร่วมกันจัดการท่องเที่ยวเส้นทางน้ำเพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

การจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

นาคากามิ และคิน (Nakagami; & Khin. 2009: 217) กล่าวถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อมว่า ทุกวันนี้มีแต่ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ที่นั้นเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่ทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสิ่งแวดล้อม ในการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องอาศัยสถานการณ์ที่เหมาะสม ได้มาตรฐานและเป็นระบบจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ ซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลก็คือรัฐบาลและสถาบันเอกชน ที่จะทำให้ความรู้ความเข้าใจกับตัวแทนของท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวในการร่วมกันรักษาทรัพยากรในแหล่งน้ำ อาทิเช่น แม่น้ำ ทะเลสาบ ปัญหาการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ต้องสร้างความเข้าใจต่อ 2 สิ่งที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ

1. การจัดการสิ่งแวดล้อมเกี่ยวข้องกับการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สุขภาพและการมีความสุขที่เกิดจากภายใน จะทำให้เพลิดเพลินกับชีวิตได้อย่างเต็มที่
2. การจัดการสิ่งแวดล้อมต้องสร้างความมั่นใจว่าเราจะดูแลทรัพยากรทางกายภาพของเราให้เกิดความยั่งยืนและช่วยกันกำจัดหรือลดมลภาวะเป็นพิษลงได้ ตามความหมายนี้ยังรวมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับหลาย ๆ ชุมชน ที่จะจัดการ หรือบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานในด้านสุขภาพของประชาชน รักษาบรรยากาศที่น่ารื่นรมย์และการสร้างการดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าการวางแผนด้านการรักษาสุขภาพแวดล้อมของชุมชนจะมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสุขได้ในอนาคต การจัดการทรัพยากรน้ำก็เช่นกัน รูปข้างล่างนี้แสดงให้เห็นการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการเพื่อความยั่งยืนดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 สามเสาหลักของการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ

ที่มา: Nakagami; & Khin. (2009). *Sustainable Water Resources and Water Security*. p. 217.

สรุป การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่รักษาความสมดุลของเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในสังคม ชุมชนท้องถิ่นที่ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เป็นการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นให้คงอยู่ มีการให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสมดุล มีความมั่นคง การท่องเที่ยวแต่ละประเภทจะอยู่ภายใต้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีการจัดการแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

3. ทฤษฎีการจัดการเชิงพื้นที่ (Grounded Theory)

ความเป็นมาของทฤษฎีเชิงพื้นที่หรือทฤษฎีฐานราก

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2556: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ในบทความหนึ่งสื่อระเบียบวิธีทฤษฎีเชิงพื้นที่ (Grounded Theory) ไว้ว่า เริ่มต้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 1960s โดยมีนักสังคมวิทยาสองคนคือ บาร์เน่ จี กาสเซอร์; และ เอนเซม เอล สตาสส์ (Barney G. Glaser; & Anselm L.

Strauss) ทั้งสองได้พัฒนาศาสตร์เชิงระเบียบวิธีอย่างเป็นระบบในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งทำให้นักสังคมศาสตร์สามารถนำไปประยุกต์ในการศึกษางานวิจัยอื่น ๆ ได้เป็นจำนวนมาก

ในปี ค.ศ.1967 วิจัยเชิงคุณภาพถูกพิจารณาว่าเกี่ยวกับระเบียบวิธีที่ใช้ในการศึกษาจากนักวิชาการที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพว่าเป็นเพียงการวิจัยแบบพรรณนา เรื่องเล่า ไร้ระบบ มีอคติ และไม่อาจพัฒนาความรู้ในศาสตร์ได้ ต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณที่สามารถพัฒนาความรู้ไปอย่างน่าเชื่อถือ เพราะสามารถพัฒนาระเบียบวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างซับซ้อน และมีฐานคติเชิงระเบียบวิธีที่หยิบย่นมาจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งมีความเชื่อในการพัฒนาความรู้ต้องมีการสังเกตอย่างเป็นระบบ มีการทดลองที่สามารถทำซ้ำได้ มีนิยามเชิงปฏิบัติของแนวความคิด มีสมมติฐานซึ่งใช้การนิรนัยเชิงตรรกะและยืนยันหลักฐาน ฐานคตินี้เป็นกระบวนการทัศน์ปฏิฐานนิยม (Positivism) ซึ่งเน้นภววิสัย (Objectivity) สามัญการ (Generalization) การพิสูจน์ผิด (Falsification) การอธิบายเชิงสาเหตุ และการทำนาย ซึ่งกลาสเซอร์และสตาสส์ (Glaser and Strauss) ก็ได้นำเสนอการวิเคราะห์ในงานวิจัยเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบ มีตรรกะในตัวเองและสามารถสร้างการอธิบายเชิงทฤษฎีที่เป็นนามธรรมของกระบวนการทางสังคม โดยใช้องค์ประกอบเชิงปฏิบัติของทฤษฎีเชิงพื้นที่ 7 ประการ คือ

1. การดำเนินการไปพร้อมๆ กันระหว่างการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล
2. สร้างรหัสการวิเคราะห์และการจัดประเภทจากข้อมูล ไม่ใช่จากแนวคิดที่กำหนดมาก่อนภายใต้สมมติฐานที่ถูกนิรนัยเชิงตรรกะ
3. ใช้วิธีการเปรียบเทียบที่คงเส้นคงวา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบตั้งแต่ระยะขั้นแรกๆ ของการวิเคราะห์
4. พัฒนาทฤษฎีระหว่างแต่ละขั้นตอนของการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. การเขียนบันทึกเพื่อสร้างรายละเอียดของประเภท การระบุคุณลักษณะ การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างประเภท และการระบุความแตกต่าง
6. การเลือกกลุ่มเป้าหมายการศึกษาหน่วยการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งอยู่บนฐานของการสร้างทฤษฎีไม่ใช่เชิงพื้นที่ของการเป็นตัวแทนประชากร
7. กระทำการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีหลังจากพัฒนาการวิเคราะห์อย่างเป็นอิสระ

แนวคิดของกลาสเซอร์ และสตาสส์ (Glaser; & Strauss) ที่เสนอระเบียบวิธีทฤษฎีเชิงพื้นที่เริ่มมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยกลาสเซอร์ (Glaser) ยืนยันหลักการเดิมว่านักวิจัยไม่ควรนำความรู้ที่มาก่อนไปใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ในขณะที่สตาสส์ (Strauss) ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดโดยมีแนวคิดใหม่ร่วมกับคอร์บิน (Corbin, 1990) เสนอกระบวนการและเทคนิคใหม่ที่เพิ่มความยืดหยุ่นขึ้นโดยใช้คำถามเชิงวิเคราะห์ การตั้งสมมติฐานและการประยุกต์ระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งแตกต่างจากเทคนิคเดิมที่เน้นวิธีการเปรียบเทียบและการแยกประเภทโดยไม่มีการตั้งสมมติฐานของกลาสเซอร์ (Glaser) แต่สิ่งที่แตกต่างกันมากระหว่างบุคคลทั้งสองคือ การจัดวางตำแหน่งของนักวิจัยกับโลกทางสังคมที่พวกเขาศึกษา สตาสส์ (Strauss)

สนับสนุนให้นักวิจัยใช้ประสบการณ์ทั้งส่วนบุคคลและวิชาชีพ เพื่อเพิ่มความละเอียดอ่อนทางทฤษฎีมากกว่าการพยายามสร้างความคลุมเครือทางความคิดในการวิจัย แต่สิ่งที่เหมือนกันก็คือ การมีฐานคติทางญาณวิทยาแบบปฏิฐานนิยม ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดแย้งเพราะทั้งสองคนเสนอทฤษฎีเชิงพื้นที่เพื่อให้การวิจัยเชิงคุณภาพหลุดพ้นจากการครอบงำของการวิจัยเชิงปริมาณแบบปฏิฐานนิยม แต่ก็กลายเป็นว่าทฤษฎีเชิงพื้นที่ของนักวิชาการทั้งสองนั้นมีฐานคติแบบปฏิฐานนิยมเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะประเด็น การค้นพบความจริง การอธิบายเชิงสาเหตุ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ศึกษากับสิ่งที่ถูกศึกษาเพียงแต่เป็นปฏิฐานนิยมเชิงอุปนัย ขณะที่การวิจัยเชิงปริมาณเป็นปฏิฐานนิยมเชิงนิรนัย ในขณะที่นักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้พัฒนาระเบียบวิธีวิจัยทฤษฎีเชิงพื้นที่ให้หลุดจากฐานคติแบบปฏิฐานนิยม ไปสู่ฐานคติแบบการตีความนิยม (Interpretation) โดยในจำนวนนี้มีนักวิชาการที่โดดเด่นมากท่านหนึ่งชื่อ คาเธีย ชามาส (Kathy Charmaz, 2006) เป็นศาสตราจารย์ด้านสังคมวิทยาของมหาวิทยาลัยโซโนมา สเตต (Sonoma State) ได้เสนอแนวทางการใช้ทฤษฎีเชิงพื้นที่ภายใต้การตีความนิยมและสร้างสรรค์นิยม (Constructionism) และได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับทฤษฎีเชิงพื้นที่หรือทฤษฎีฐานราก ชื่อ Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis โดยวิธีการผสมผสานการใช้ฐานคติของกระบวนการตีความเพื่อความเข้าใจต่อโลกทางสังคมที่ศึกษากับกระบวนการตีความปฏิฐานนิยมเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา

สรุปได้ว่าจากแนวคิดการพัฒนาระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพของกาสเซอและสตาส์นำไปสู่ทฤษฎีเชิงพื้นที่หรือทฤษฎีฐานราก ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีการพัฒนายุทธศาสตร์การคิดเชิงระบบของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลและเป็นแนวทางให้นักสังคมศาสตร์ได้นำไปประยุกต์ในการศึกษาต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน ทฤษฎีเชิงพื้นที่จึงนำมาใช้ในกระบวนการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะถูกวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการว่าเป็นเพียงงานวิจัยแบบพรรณนา เป็นเรื่องเล่า ไร้ระบบ ผู้วิจัยอาจมีอคติต่อสิ่งที่เสนอและไม่อาจพัฒนาความรู้ในศาสตร์ได้ ต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณที่สามารถพัฒนาความรู้และมีความน่าเชื่อถือมากกว่า ต่อมานักวิชาการที่ชื่อชามาส ศาสตราจารย์ด้านสังคมวิทยาได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับทฤษฎีเชิงพื้นที่หรือทฤษฎีฐานราก และนำแนวคิดนี้มาใช้ในการศึกษาวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมา

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพ

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ดรรชนี เอมพันท์ (2552: 46) กล่าวถึง การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาตินั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านตัวทรัพยากรและคุณภาพด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดการผลกระทบ การจัดการด้านสื่อความหมาย และการให้ข้อมูล การจัดการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ การวิเคราะห์และประเมินศักยภาพเป็นการประเมินเชิงเปรียบเทียบ

คุณภาพ โดยกำหนดปัจจัยชี้วัดศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการตั้งแต่ระดับ ศักยภาพต่ำไปจนกระทั่งศักยภาพสูง ซึ่งเกณฑ์โดยทั่วไป มีการกำหนดเป็น 3 ระดับ คือ ศักยภาพต่ำ ศักยภาพปานกลาง และศักยภาพสูง ไปจนถึง 5 ระดับ คือ ระดับไม่มีศักยภาพ ศักยภาพต่ำ ศักยภาพปานกลาง ศักยภาพสูง และสูงมาก ซึ่งเป็นการทราบถึงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถนำมาวิเคราะห์ด้านปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก เพื่อจะได้ทราบถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

การกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 องค์ประกอบ คือ

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548: 3) ได้สร้างแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้กล่าวคือ

1. ศักยภาพความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. การจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน
3. การสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

จากหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้กำหนดเป็นดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบในเรื่องของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนับว่ามีความสำคัญที่สุด ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะเป็นแหล่งธรรมชาติที่สามารถก่อให้เกิดความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ อาจมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติหรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ นอกจากนี้การคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวก็เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ สามารถสรุปดัชนีมาตรฐานคุณภาพได้ 4 ดัชนี ได้แก่

- 1.1 แหล่งธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้
- 1.2 มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ
- 1.3 แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 1.4 ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว
2. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ในการประเมินมาตรฐานด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจะต้องพิจารณาการจัดการใน 4 ด้าน คือ

- 2.1 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว

2.2 การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว

2.3 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.4 การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อัน

เนื่องมาจากการท่องเที่ยว

3. การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

การจัดการด้านการเรียนรู้และการสร้างจิตสำนึกจะพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบนี้ประกอบด้วย 4 ดัชนี ได้แก่

3.1 มีศูนย์บริการที่ให้อบรมแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

3.2 มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี

3.3 มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่

3.4 มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชุมชน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

การเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เป็นการช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย องค์ประกอบนี้มี 2 ดัชนี ได้แก่

4.1 ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

4.2 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

ดังนั้นการจัดทำดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวดูแลและนำไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนให้ได้มาตรฐาน และยังทำให้นักท่องเที่ยวได้รับคุณภาพในการมายังแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวจะมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้บริการของแหล่งท่องเที่ยว นำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดการยอมรับทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เป็นผลดีต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวในประเทศไทยและส่งผลที่ดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ

ทฤษฎีการวิเคราะห์แบบ SWOT

การพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน

ครรชิต พุทธิโกษา (2554: 80) ความเป็นผู้นำ เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่สามารถสร้าง ขึ้นได้ การพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนก็เช่นเดียวกันสามารถสร้างขึ้นได้ คือ การทำให้ผู้นำชุมชน มีภาวะความเป็นผู้นำเพิ่มมากขึ้น หรือทำให้ผู้นำชุมชนมีการปรับปรุงความสามารถในการทำหน้าที่ หรือเข้าไปมีบทบาทในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อให้ผู้นำชุมชนมีความมั่นใจที่จะดึงเอาศักยภาพที่ มีอยู่ในตัวออกมาได้อย่างเต็มที่ อาจจะพัฒนาให้ผู้นำชุมชนกลายเป็นวิทยากรชุมชน มีการ พัฒนาการเรียนรู้วิธีการสื่อสารกับชาวบ้านให้เข้าใจง่าย ซึ่งสามารถจูงใจคนในชุมชนได้มากกว่าคน นอกชุมชนที่มาเป็นวิทยากร เพราะคนในชุมชนมีความไว้วางใจ ความเชื่อใจเป็นฐาน จึงทำให้เกิด การคล้อยตามผู้นำชุมชนได้ง่ายกว่าคนนอกชุมชน

การพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน สามารถพัฒนาได้หลายวิธี เช่น

1. การจัดฝึกอบรมเพื่อสร้างภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาบุคลิกภาพ การพูด ต่อหน้าที่ประชุมชน การพัฒนาทักษะในการติดต่อสื่อสาร การพัฒนาความจำ ฯลฯ
2. การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม/สัมมนาในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ ระดับ ท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ เพื่อเปิดวิสัยทัศน์ และให้รู้จักการเข้าสังคม
3. เปิดเวทีให้มีโอกาสได้พูดหรือเสนอความคิดเห็นบ่อย ๆ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ
4. การเปิดโอกาสให้เข้ารับการฝึกฝนหรือฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมความ ขำนาญหรือเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทั้งที่เป็นความรู้เฉพาะด้านและความรู้ในเรื่องรอบตัวทั่ว ๆ ไป
5. ใช้ระบบพี่สอนน้องโดยผู้นำรุ่นก่อน ๆ หรือส่งเสริมให้ใช้แบบอย่างที่ดีจากคนที่ชาวบ้าน ศรัทธาหรือคนที่น่าศรัทธาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

ครรชิต พุทธิโกษา (2554: 86) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก หรือที่ รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่า SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ที่ มักจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์สถานภาพของชุมชน เพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง ตรงจุด และสามารถปรับเปลี่ยนหรือปรับตัวรองรับการ เปลี่ยนแปลงได้ทันที SWOT เป็นตัวย่อที่มีความหมาย ดังนี้

S มาจาก Strengths หมายถึง จุดแข็ง จุดเด่น ความสามารถและสถานการณ์ภายในชุมชน ที่ควรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน หรือควรดำรงไว้เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดอ่อน จุดด้อย ความสามารถและสถานการณ์ภายใน ชุมชนที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไป

O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาสข้อได้เปรียบ ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอก ชุมชนที่เอื้ออำนวยให้การพัฒนาชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่

เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของชุมชน ชุมชนสามารถจกฉวยสถานการณ์เหล่านั้นมาเสริมสร้างความเข้มแข็งได้

T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรค ความเสี่ยง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการพัฒนาชุมชนไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป็นปัญหาต่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งชุมชนจำต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพให้แข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญสภาพการณ์ดังกล่าว

SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ของชุมชน โดยดูจากสภาพแวดล้อมภายในชุมชนว่าอะไรเป็นจุดแข็ง (S) หรือจุดอ่อน (W) ที่ต้องเสริมสร้างหรือแก้ไข และดูจากสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชนว่าอะไรเป็นโอกาส (O) หรืออุปสรรค (T) ที่จะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการดำเนินงานหรือพัฒนาชุมชน กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า SWOT Analysis เป็นการประเมินสภาพของชุมชน โดยนำจุดแข็งและโอกาส หรือศักยภาพและความพร้อมที่ชุมชนมีอยู่มาใช้เพื่อก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่ พยายามหลีกเลี่ยงอุปสรรคหรือความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมภายนอก รวมทั้งหาแนวทางแก้ไขจุดด้อยของชุมชนด้วย

ขอบเขตแนวทางการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

การวิเคราะห์หรือการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน จะเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์พิจารณาทรัพยากรและความสามารถของชุมชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็ง (S) และจุดอ่อน (W) ของชุมชน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน นอกจากจะพิจารณาจากตัวแบบ 7 ปัจจัย (7S Model) ของ R. Waterman ได้แก่ ระบบ (System) โครงสร้าง (Structure) กลยุทธ์ (Strategy) บุคลากร (Staff) ทักษะ (Skill) สไตล์ (Style) และค่านิยมร่วม (Shared Values) แล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ต้องนำมาพิจารณาด้วย เช่น ความอุดมสมบูรณ์ทางกายภาพ/ทรัพยากร ประสิทธิภาพในระดับผลลัพธ์/ผลผลิต เอกลักษณ์ของชุมชน เป็นต้น

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนอก

การวิเคราะห์หรือการประเมินสภาพแวดล้อมนอก เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกชุมชน แต่เป็นสภาพแวดล้อมที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ตัวแบบในการวิเคราะห์ที่นิยมใช้โดยทั่วไป เรียกว่า “SREP Analysis” ซึ่งประกอบด้วย สังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Component: S) เทคโนโลยี (Technological Component: T) เศรษฐกิจ (Economic Component: E) การเมือง (Political Component: P)

3. ระบุสถานการณ์จากการวิเคราะห์หรือการประเมินสภาพแวดล้อม

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค จากการวิเคราะห์หรือการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกแล้ว ควรสรุปผลการวิเคราะห์โดยมีแนวทางอย่างง่าย ดังนี้

3.1 ระบุและจัดทำรายการปัจจัยด้านจุดแข็ง (S) จุดอ่อน (W) โอกาส (O) และอุปสรรค (T) ที่วิเคราะห์

3.2 เรียงลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยจากการพิจารณาว่าปัจจัยเหล่านั้นมีผลต่อชุมชนมากน้อยเพียงใด โดยอาจใช้วิธีถ่วงน้ำหนักคะแนนความสำคัญของแต่ละปัจจัย ประเด็นที่มีน้ำหนักมากที่สุด จะถือว่ามีความสำคัญต่อชุมชนมากที่สุด หรือวิธีเรียงลำดับอย่างง่ายอื่นๆ

3.3 สร้างตาราง Matrix โดยระบุรายการจุดแข็ง (S) จุดอ่อน (W) ที่เรียงคะแนนไว้แล้ว ในแนวนอน และระบุรายการโอกาส (O) และอุปสรรค (T) ที่เรียงคะแนนไว้แล้วอยู่ในแนวตั้ง ก่อนจะนำไปช่วยในการกำหนดกลยุทธ์ต่อไปในอนาคต

สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพของพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยต้องศึกษาถึงความพร้อมของพื้นที่นั้น ๆ โดยการวิเคราะห์ศักยภาพหรือ SWOT Analysis คือการศึกษา จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยว จุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยว โอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และอุปสรรคในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรมีการประเมินศักยภาพของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ซึ่งมาตรฐานและมีคุณภาพโดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวจากสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และยังมีการประเมินความเหมาะสมของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้วย ซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษาวิจัยมีการพัฒนาต่อยอดทางความคิด มีการเรียนรู้ และมีการประสบการณ์ในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน และมีคุณภาพกับนักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันผลของการวิเคราะห์ และประเมินจะทำให้เกิดความยั่งยืนกับพื้นที่ ประชาชนมีความมั่นคงกับอาชีพและรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเกิดขึ้น

5. ประวัติอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และความเป็นมาของชุมชน โฮมสเตย์คลองรางจระเข้

5.1 ประวัติอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อำเภอเสนาเป็น 1 ใน 16 อำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีคำขวัญประจำอำเภอว่า “หลวงพ่อปานเป็นศรี หุ่นเสนาเขียวขจี หัตถกรรมมากมี ตลาดดีบ้านแพน” สำหรับข้อมูลทั่วไปของอำเภอเสนามีดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา

อำเภอเสนาเป็นอำเภอเก่าแก่ ในอดีตมีการตั้งถิ่นฐานการเป็นชุมชนกันอย่างหนาแน่น ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน้อย ซึ่งเป็นสายน้ำสายหนึ่งของแม่น้ำเจ้าพระยา มีฐานะเป็นแขวงมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี อำเภอเสนาได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอำเภอเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2438

1.1 เนื้อที่/พื้นที่

อำเภอเสนามีเนื้อที่ทั้งหมด 205,568 ตารางกิโลเมตร

1.2 สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป ค่อนข้างอบอุ่น ไม่ร้อนจัดและไม่หนาวจัด

1.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ชาวอำเภอเสนาประกอบอาชีพหลัก คือ การทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริม คือ การทำหัตถกรรมในครัวเรือน มีธนาคารในอำเภอเสนาอยู่ 8 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารธนชาติ ธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และมีห้างสรรพสินค้า 1 แห่ง

1.4 ข้อมูลด้านสังคม อำเภอเสนามีโรงเรียนมัธยมด้วยกัน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” โรงเรียนราษฎร์บำรุงศิลป์ โรงเรียนสาธิตวิทยา ตำบลบางนมโค โรงเรียนลาดงาประชาบำรุง ตำบลลาดงา

1.5 ข้อมูลด้านประชากร อำเภอเสนามีจำนวนประชากรทั้งหมด 65,233 คน เป็นจำนวนประชากรชาย 31,631 คน และจำนวนประชากรหญิง 33,602 คน โดยมีความหนาแน่นของประชากร 317.34 คนต่อตารางกิโลเมตร (ข้อมูลล่าสุด 7 กุมภาพันธ์ 2555)

1.6 ข้อมูลด้านการคมนาคม สำหรับการเดินทางมายังอำเภอเสนา ใช้การเดินทางทางบกโดยรถยนต์ รถบริการการขนส่งมวลชนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3111 แสดงดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 ที่ตั้งของชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มา: Google earth. (2016). (Online).

1.7 ข้อมูลด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม ชาวอำเภอเสนามีผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ไม้ผล ไม้ประดับ (กล้วยไม้) แหล่งน้ำสำคัญที่ชาวอำเภอเสนาใช้ในการเกษตร ได้แก่ แม่น้ำน้อย เชื่อมคลองปลายนาและเป็นแม่น้ำที่ไหลไปรวมกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.8 อำเภอเสนามีโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ สวนอุตสาหกรรมบ้านแพน อยู่หมู่ 11 ตำบลบางนมโค บริษัทซิงเกอร์ (ประเทศไทย) จำกัด อยู่หมู่ 4 ตำบลบางนมโค และบริษัทนิโปร (ประเทศไทย) จำกัด ตำบลบางนมโค อำเภอเสนา (ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. 2556: ออนไลน์)

5.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชนโฮมสเตย์คลองรางจระเข้

อดีต ศักดิ์ พูลพิพัฒน์ (2548: ออนไลน์) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมคลองรางจระเข้ โดยการริเริ่มของผู้บังคับบัญชาของ จ.ส.ต. เร่งไชย ถูกขบพญา เนื่องจากที่บ้านมีเรือหลายลำ ซึ่งมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวทางน้ำได้ ต่อมาคุณดาวเรืองภรรยาได้สานต่อการดำเนินการท่องเที่ยวในชุมชน โดยการชักชวนชาวบ้านริมคลองรางจระเข้มาจัดทำบ้านให้เป็นที่พักแบบโฮมสเตย์สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว และเริ่มอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2545 และมีชาวบ้านร่วมเป็นสมาชิกให้บริการทั้งหมด 8 หลังคาเรือน (ในปี 2548) โดยมีแนวคิดในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการใช้ประโยชน์จากลำคลองและทำให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

ดาวเรือง ถูกขบพญา; และ เร่งไชย ถูกขบพญา (2556: ออนไลน์) กล่าวถึงลักษณะของโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ที่สำคัญมีดังนี้

1. รักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาชุมชนแห่งนี้มีการสืบสานและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันเก่าแก่ของคนรุ่นก่อน ๆ ไว้ รวมทั้งวิถีชีวิตดั้งเดิมตามแบบของวิถีชนบทไทย ยังคงมีให้เห็นตามสองฝั่งคลองไม่ขาดสาย ทำให้เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจและได้รับประสบการณ์จากการท่องเที่ยว

2. การจัดกิจกรรมนันทนาการให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมชนบทในชุมชนคลองรางจระเข้มีความโดดเด่นของชุมชนที่มีวิถีชีวิตแบบพอเพียง เน้นความเรียบง่าย เป็นวัฒนธรรมชนบทอย่างแท้จริง ซึ่งมีการจัดกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเหล่านี้ จึงทำให้นักท่องเที่ยวได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ที่มีคุณค่าและน่าประทับใจกลับไป

3. สร้างรายได้ให้กับชุมชน และชุมชนมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ทำให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน เช่น การแสดงนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมต้นที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองรางจระเข้ ทำให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีความคิดสร้างสรรค์จริงใจ อีกทั้งได้สืบสานวัฒนธรรมไทย และมีรายได้เสริมจากกิจกรรม ทำให้คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการท่องเที่ยวมากขึ้น

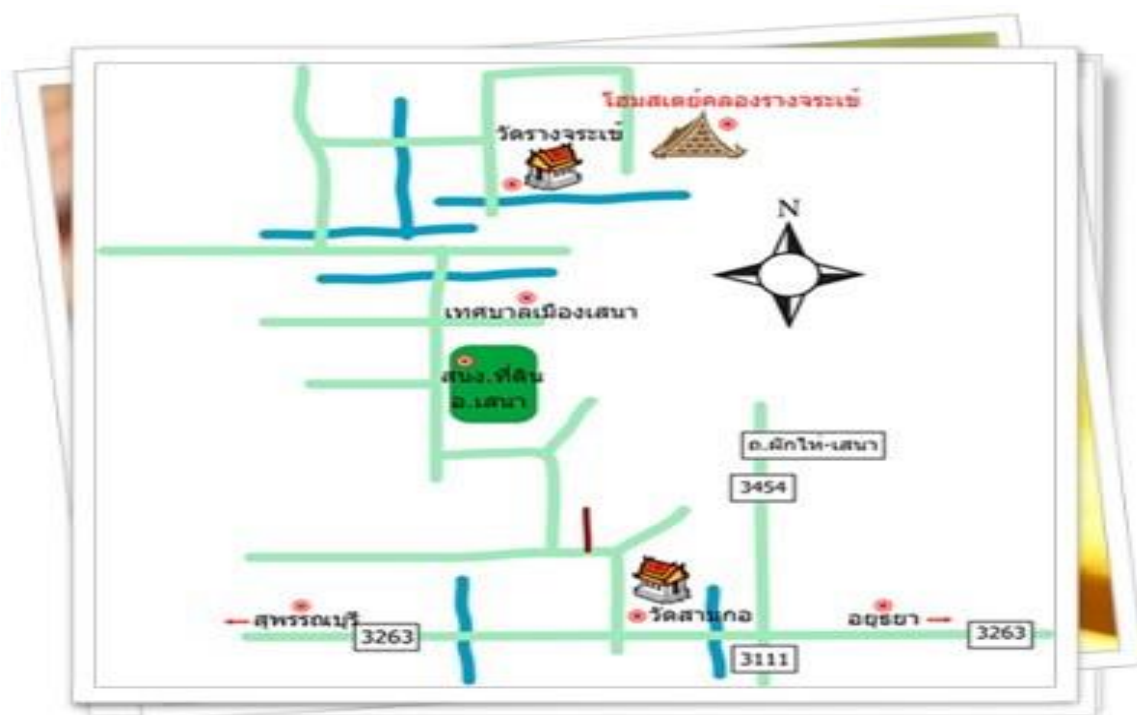
4. มีการส่งเสริมการตลาดโฮมสเตย์แบบไม่เสียค่าใช้จ่าย การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้าใช้วิธีการส่งเสริมการตลาดแบบปากต่อปาก ซึ่งทำให้ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวที่มาที่นี่จะนำข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ทำให้มีการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้าเกือบจะทุกวัน

5. การปรับภูมิทัศน์สองฝั่งคลอง เมื่อเกิดการท่องเที่ยวในคลองรางจะเข้า ทำให้ผักตบชวาลอยไปด้วยเพราะเป็นอุปสรรคและกีดขวางการสัญจรของการเรือล่องไปมา เพราะหน่วยงานภาครัฐและที่เกี่ยวข้องจะเข้ามาดูแลกำจัดออกไป หรือชาวบ้านจะใช้วิธีปักไม้ไผ่ป้องกันผักตบชวามาใกล้บริเวณบ้านของตน และมีวิธีการกำจัดผักตบชวาเพื่อให้ดูสะอาดเป็นการปรับภูมิทัศน์สองฝั่งคลองให้น่ามองมากขึ้น

6. มีการบริการที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว คนไทยจะมีบุคลิกลักษณะเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน มีน้ำใจ และชอบช่วยเหลือ ซึ่งลักษณะเหล่านี้สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพักที่โฮมสเตย์คลองรางจะเข้า ดังคำกล่าวของ จ.ส.ต. เริงไชย ฤกษ์บุบผา ผู้ประกอบการธุรกิจโฮมสเตย์คลองรางจะเข้า ว่า

“คุณสมบัติของผู้ที่จะทำโฮมสเตย์ คือ ต้องมีเวลา และเจ้าของบ้านควรเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี รักงานบริการ และต้องเสียเวลา ถ้ามองกันในเรื่องของสถานที่พักอาศัย เจ้าของบ้านควรตรวจสอบความแข็งแรงของบ้าน ดูบริเวณบันไดที่จะให้แขกขึ้นลง ความสะอาดในครัวและห้องน้ำ ความสะอาดด้านอาหารและของใช้ภายในบ้านทั้งหมด โดยเฉพาะห้องน้ำคือหัวใจสำคัญ สิ่งเหล่านี้จะต้องมีมาตรฐานด้านความสะอาดและความปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพักอาศัย”

สำหรับการเดินทางมายังคลองรางจะเข้านั้น นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางจากกรุงเทพฯ ผ่านจังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานีมายังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3111 ถนนปทุมธานี - สามโคก - เสนา แล้วแยกขวาที่อำเภอเสนา เข้าสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3263 ถนนสุพรรณบุรี - อยุธยา แสดงดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 ที่ตั้งของโฮมสเตย์คลองรางจระเข้

ที่มา: ดาวเรือง ฤกษ์บุบผา; และ เรืองชัย ฤกษ์บุบผา. (2556). (ออนไลน์).

6. บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทความและงานวิจัยต่างประเทศ

สิขากการรินี (Sekartjakrarini.1997: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา เกาะศรีบอร์ต ประเทศอินโดนีเซีย” ใช้วิธีการวิเคราะห์การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศอินโดนีเซียทั้งปัจจัยด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะศรีบอร์ต จากการสำรวักนักท่องเที่ยว 144 คน และการสัมภาษณ์ประชาชนที่เป็นคนพื้นเมืองในเกาะศรีบอร์ต ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศอินโดนีเซียทำให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้ให้กับคนในประเทศ ปัจจุบันการท่องเที่ยวในเกาะศรีบอร์ตจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดีรวมถึงพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเพียงพอ ด้วยแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้จึงเป็นจุดมุ่งหมายที่ทำให้เกิดความพยายามในการสนับสนุนการอนุรักษ์โดยเชื่อมโยงกับการจัดการพื้นที่ทางธรรมชาติ ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในชุมชนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า มี 7 ปัจจัยที่สำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอนาคต (1) แนวโน้มทางการตลาด (2) ทรัพยากรทางธรรมชาติ (3) ทรัพยากรทางวัฒนธรรม (4) บทบาทของภาครัฐ (5) บทบาทของภาคเอกชน (6) การคมนาคมขนส่ง และ (7) ข้อมูลการส่งเสริมการตลาด ประเทศอินโดนีเซียควรส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วน

ร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเสนอนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สลิงเกอร์ (Slinger. 2002: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเกาะเล็ก ๆ ในทะเลแคริบเบียน: บทเรียนที่ได้รับจากการพัฒนาเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์ธรรมชาติ” ผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศโดมินีกา คือการสร้างเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ ของประเทศโดมินีกา รวมทั้งภาคการเกษตรด้วย และการส่งเสริมการพัฒนาในระดับภูมิภาคที่มีความหลากหลายมากขึ้นบนเกาะ หลักฐานเกี่ยวกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเพื่อบรรเทาฤดูกาลท่องเที่ยวบนเกาะ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาสภาพแวดล้อมโดยรอบเป็นปัจจัยกระตุ้นที่สำคัญ รัฐบาลมีความเป็นห่วงกังวลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม จึงมีมาตรการอนุรักษ์ธรรมชาติมากขึ้น สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัย การท่องเที่ยวช่วยให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนในประเทศกำลังพัฒนาบนเกาะขนาดเล็กในทะเลแคริบเบียน และมีความสำคัญต่อรัฐบาลเป็นอย่างมาก หากเศรษฐกิจอ่อนแอลง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยลดและหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศ

ลีพ (Lepp. 2004: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงชนบทในหมู่บ้านของชาวอูแกนดา: ผลกระทบของชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนา” วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาและค้นหาผลกระทบของการท่องเที่ยวในหมู่บ้านบิโกติ ด้วยการวิเคราะห์จากคำบอกเล่าของคนในชุมชนท้องถิ่น โดยมีคำถามในการวิจัย คือ การท่องเที่ยวมีความหมายอะไรต่อคนในหมู่บ้านบิโกติ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการกับเจ้าของบ้านจำนวน 50 คนในหมู่บ้านบิโกติและการสังเกตเจ้าหน้าที่ท่องเที่ยวด้านการอนุรักษ์จำนวน 15 คน โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 10 เดือน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทฤษฎีเชิงพื้นที่ เป็นกรอบการทำงานวิจัยโดยการใช้เครื่องมือคือ การเปรียบเทียบที่ต่อเนื่องยาวนาน การวิเคราะห์เป็นการนำความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาใช้เป็นการท่องเที่ยวสำหรับบิโกติ กำไรจากการท่องเที่ยวมีหลายทาง ซึ่งมีทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน กำไรที่เป็นตัวเงิน เช่น รายได้หลักจากต้นทุนที่มาจากพืชผลทางการเกษตร กำไรที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น การเพิ่มขึ้นของตลาดการค้าด้านการเกษตร ผลการวิจัยพบว่าการศึกษานี้มีข้อเสนอแนะที่ไม่ขึ้นอยู่กับการท่องเที่ยวโดยตรง เจ้าของชุมชนมีความเชื่อว่าการควบคุมเพียงเล็กน้อยกลับส่งผลต่อชีวิตของพวกเขาอย่างมาก เจ้าของชุมชนควรมีความรู้พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ การเมือง และความกดดันทางเศรษฐกิจและการสร้างสรรค์ทางสังคม วิทาสังแวดล้อมด้วยการท่องเที่ยว ในอนาคตจะมีการพิจารณา และให้ความสำคัญกับการควบคุมความหลากหลายของพื้นที่เพื่อความสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวต่อไป

ซามันต้า (Samantha. 2005: 303-324) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน: การให้ความสำคัญกับทุนทางสังคม” วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อประยุกต์ใช้แนวคิดทุนทางสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างความเข้าใจในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนที่เมืองแกมเบีย ผลการวิจัยพบว่า ระดับตัวชี้วัดของทุนทางสังคมมีระดับสูง อาจเนื่องจากการได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในค่ายพักแรม ซึ่งมี

ผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมตามมา เนื่องจากผลของวิธีการจัดการค่ายพักแรม ยังพบว่าทุนทางสังคม ให้น้ำหนักยืนยันแนวคิดนี้ไม่น้อย ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการร่วมกันระหว่าง ด้ำนทุนทางสังคมและด้ำนองค์ความรู้ในการจัดการท่องเที่ยว

แอบบี้ (Abby. 2006: 878-889) เขียนบทความเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงชนบทในกึ่งดั่ง ประเทศมาเลเซีย” ศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบท เพื่อดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยวให้มากขึ้น “กึ่งดั่ง” ตั้งอยู่ตอนบนของมาเลเซียตะวันตกติดกับยะลาและจังหวัดสงขลา ของ ประเทศไทย มีประชากรเชื้อสายไทยอยู่กันอย่างหนาแน่น จึงมีวัฒนธรรมประเพณีแบบไทยที่สืบทอดกันมา ผลการศึกษาพบว่า ชนบทขาดการวางแผนที่ดีในการพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องไม่เร่งรีบจนเกินไปในการพัฒนา เพราะหากมีการพัฒนารวดเร็วจะส่งผลเสียให้กับชุมชนชนบทได้ มีการสร้างรีสอร์ท หรือทำโฮมสเตย์ ต้องคำนึงถึงการจ้างแรงงานที่เป็นคนในชนบท โดยอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนให้คงอยู่ และการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องส่งผลกระทบต่อทรัพยากรให้น้อยที่สุด

หยาง (Yang. 2006: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีศึกษา จังหวัดไโฮหนัน ประเทศจีน” เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีฐานะยากจนด้านการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจด้วยความเสมอภาค เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต ผลการวิจัยพบว่า ใน 4 ชุมชนมีความแตกต่างกันทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม การพัฒนาท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน เป็นสิ่งเร้าที่มากระตุ้นให้ชุมชนประสบความสำเร็จทั้งในปัจจุบันและอนาคต และควรมีการกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชนท้องถิ่นด้วย

บานเอจี (Banerjee. 2007: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินศักยภาพและการจำกัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่เปราะบางของประเทศอินเดีย” วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อประเมินการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 4 ข้อ คือ ประเมินผลกระทบ ประเมินผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น ประเมินการจัดการด้านการอนุรักษ์ และประเมินการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เปราะบางมีผลกระทบต่อระบบนิเวศน้อย คนในชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวน้อย ซึ่งการอนุรักษ์ได้เปรียบเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาหาผลประโยชน์ด้วยการส่องสัตว์ สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เปราะบางไม่สามารถประกอบธุรกิจได้อย่างโปร่งใสตามนโยบายหรือข้อเสนอแนะของรัฐบาล ทั้งนี้บุคลากรที่จัดการด้ำนพื้นที่เปราะบางจะต้องมาจากคนในชุมชนและหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร เพื่อให้เกิดการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ผู้เชี่ยวชาญต้องให้คำปรึกษาและแนะแนวทางและการตัดสินใจโดยต้องกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ต้นทุนจะต้องสมเหตุสมผลกับการอนุรักษ์และการพัฒนาชุมชน ผู้มาท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาต้องได้รับประสบการณ์ที่มากขึ้น

ซู และวอลล์ (Xu; & Wall. 2007: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชุ่มน้ำหยาหนิง ประเทศจีน” การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหนทางที่จะช่วยปกป้องทรัพยากรและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำได้ วิธีการศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่

เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับข้อมูลด้านทรัพยากรทางธรรมชาติในหยานเซิง ประเทศจีน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันคนในชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อย ผลที่ตามมาคือ ไม่มีการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำและชุมชนอยากให้มีการท่องเที่ยว ถึงแม้จะรู้ว่ารายได้ก็น้อยก็ตาม ควรให้ความรู้กับคนในชุมชนในเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และทำให้เกิดการจ้างงานเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนจากการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน

เอ็มไบวา (Mbaiwa. 2008: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยว วิถีชีวิต ชนบทและการอนุรักษ์เมืองโอกาแวนโก้ เดลต้า ประเทศบอสตาวา” วัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อศึกษาวิเคราะห์ด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชนบทก่อนและหลังการพัฒนาการท่องเที่ยวที่หมู่บ้าน-คไว หมู่บ้านมาบาเบและหมู่บ้านซานโกโยในเมืองโอกาแวนโก้ เดลต้า ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะปฏิภณของชาวชนบทกับยีราฟ ละมั่งดำและวิธีการมุงหลังคาด้วยหญ้า ก่อนและหลังการพัฒนาการท่องเที่ยว ใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามในการวิจัยภาคสนาม การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า หมู่บ้านคไว หมู่บ้านมาบาเบและหมู่บ้านซานโกโยในเมืองโอกาแวนโก้ เดลต้า มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติในท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ก่อนจะเป็นอาณานิคมของบอสตาวา อย่างไรก็ตามประเทศอังกฤษมีบทบาทต่อการเป็นอาณานิคม ช่วงปี ค.ศ. 1885-1966 ซึ่งทำให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ อาณานิคมอังกฤษมีบทบาทในช่วง 15-20 ปี หลังจากที่ยบอสตาวาเป็นอิสระจากอังกฤษ ทรัพยากรก็ค่อย ๆ ลดน้อยลง ซึ่งองค์การด้านการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชนใช้เป็นตัวชี้วัดและได้เริ่มศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 ในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีทั้งผลด้านบวกและผลด้านลบต่อวิถีชีวิตชาวชนบท ผลด้านบวกนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวมุ่งเป้าไปที่การอนุรักษ์วิถีชีวิตชนบท ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่น ผลด้านลบเกิดการล่าสัตว์และการลดลงของผลผลิตทางการเกษตร การท่องเที่ยวมีผลต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในหลาย ๆ ประเทศ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่ผู้ประกอบการขนาดเล็กจัดการท่องเที่ยวภายในเมืองโอกาแวนโก้ ประเทศบอสตาวา เพราะต้องการมาสัมผัสวิถีชีวิตที่หลากหลายของคนในชุมชน โดยรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นตัวชี้วัดเพื่อบรรลุเป้าหมาย ใช้องค์การด้านการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชนเป็นตัวชี้วัด

โจว (Zhao. 2009: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็ก: มุมมองของประเทศกำลังพัฒนา” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อตรวจสอบการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็กในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวและเพื่อบรรเทาปัญหาความยากจนในประเทศกำลังพัฒนาด้วยการท่องเที่ยวที่มีสมมติฐาน 3 ประการในการศึกษา โดยวิธีการศึกษาประการแรก คือ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ โดยการสำรวจเจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็กในประเทศออสเตรเลียตะวันตกสองกลุ่ม คือ ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็กเจ้าของกิจการคนเดียว และผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวแบบครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบทำให้เห็นความแตกต่างในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวของสองกลุ่มประการที่สอง ใช้การสำรวจผลกระทบทางเศรษฐกิจ จากผลการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็ก

เล็ก ที่มีเจ้าของกิจการคนเดียวกับธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็กแบบครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็กทั้งสองกลุ่มได้รับการสนับสนุนที่ดีและมีผลการประกอบธุรกิจที่ดี และช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและยังบรรเทาปัญหาความยากจนได้ และประการที่สาม เป็นการศึกษาแบบประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดทางสังคมมาวิเคราะห์ซึ่งเป็นระบบทุนนิยม จากสมมติฐานทั้ง 3 ประการนี้ ใช้วิธีการศึกษาความสัมพันธ์เป็นรูปแบบของสมการถดถอยเชิงเส้น ผลการวิจัยพบว่า มีสาเหตุหลายประการในมิติที่แตกต่างกันในแต่ละตัวชี้วัดที่มีหลายตัว ประเทศกำลังพัฒนายังมีระบบสังคมและเศรษฐกิจที่อ่อนแอ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาสังคมและการเมืองให้ดีขึ้น ก่อนจึงจะจัดการการท่องเที่ยวได้ดี

ชินนามอน (Shinnamon. 2010: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “กิจกรรมการท่องเที่ยว: มุมมองของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความยั่งยืน” การปฏิบัติงานด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวให้แก่พื้นที่ชุมชนนั้นได้รับการสนับสนุนจากองค์การแลกเปลี่ยนด้านมนุษยชาติระดับนานาชาติ ชานฟรานซิสโก ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมการแลกเปลี่ยนทางการท่องเที่ยวที่หมู่เกาะคาร์รีเบียน ประเทศสาธารณรัฐคอสตาริกา ซึ่งมีแนวโน้มที่ดีในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และตัวแทนของคนในชุมชนคอสตาริกาและองค์การเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีการหันหน้ามาสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ประเทศสาธารณรัฐคอสตาริกามีทัศนียภาพที่สวยงาม มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีสัตว์ป่าหลากหลายพันธุ์ ซึ่งเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งกันในชุมชนที่มีความหลากหลายในประเทศ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว อาทิเช่น องค์การแลกเปลี่ยนทั่วโลก ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ผู้นำเที่ยวในคอสตาริกา และคนในชุมชนท้องถิ่นและองค์กรที่เป็นตัวแทนของชุมชน การวิจัยนี้ให้โอกาสชุมชนท้องถิ่นในคอสตาริกาได้แบ่งปันประสบการณ์ของพวกเขา ผ่านการเล่าเรื่องราวด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นประเด็นหลักที่นักท่องเที่ยวได้มีแรงจูงใจมากขึ้น มีประสบการณ์ที่มากขึ้นในการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนและเป็นการท่องเที่ยวอีกทางเลือกหนึ่ง

แซมมี (Sammy. 2010: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสำรวจความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา การท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ชุมชน” วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติในชุมชน เพื่อให้เห็นความต้องการที่สูงขึ้นในการอนุรักษ์และการพัฒนาเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชน เพื่อลดปัญหาความยากจนในท้องถิ่น และเพื่อให้เศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนเกิดความยั่งยืน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์กับกลุ่มองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มภาครัฐ ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยตรง การจัดประชุม สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสำรวจข้อมูลทางแผนที่และสอบถามชาวบ้านแต่ละครัวเรือน จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน ทำให้ได้กรอบแนวคิดทางระบบนิเวศวิทยาการเมืองแบบใหม่ และใช้กรอบแนวคิดอธิบายความเปลี่ยนแปลงของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมและช่วยพัฒนาและแก้ปัญหาความยากจนในชุมชนได้

ชโลคัม (Slocum. 2010: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน: กรณีศึกษาประเทศแทนซาเนีย” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความเข้าใจในบริบทของชุมชนด้านเศรษฐกิจรวมทั้งการใช้ชีวิตของคนในชุมชนปัจจุบันและอนาคต เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า จากการสำรวจการรับรู้ของคนในชุมชนต่อการท่องเที่ยวในเชิงเปรียบเทียบทางเศรษฐกิจ ได้ศึกษาหมู่บ้าน 3 แห่งที่มีความแตกต่างกัน โดยใช้การสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีการรับรู้ด้านบวกต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ชุมชนมีข้อจำกัดในด้านกายภาพ การเงินและความสามารถของบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ในชุมชน ชาวแทนซาเนียมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวน้อย ควรมีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น

เบอเรน (Baoren. 2011: 1-4) เขียนบทความเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงชนบทในประเทศจีน” พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทช่วยสร้างโอกาสและรายได้ให้กับคนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นผลิตงานหัตถกรรม เช่น การแกะสลักหิน การใช้ไม้ทำกระดาด การแปรรูปวัสดุจากไม้ไผ่ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น การแสดงทางวัฒนธรรม ได้แก่ ดนตรีพื้นบ้านและการเต้นรำ ตลอดจนอาหารประจำท้องถิ่น การหมักไวน์ การนำสมุนไพรมาทำเครื่องหอม เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทจึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และช่วยขจัดปัญหาความยากจนในชนบท

กัสแมน-โลเปส; บอเจท; และ ซีเรโซ (Guzman-Lopez; Borges; & Cerezo. 2011: 1608-1617) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการท่องเที่ยวเชิงชุมชน: กรณีศึกษา เมืองเคปเวิร์ด, เกาะซานติเอโก” เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี ใช้การสำรวจผู้ประกอบการท่องเที่ยวขนาดเล็ก และขนาดกลางในหมู่เกาะซานติเอโก และใช้แบบสอบถามความคิดเห็นและการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดผลประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่นในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ การจัดการธุรกิจท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีคุณภาพและมีความเป็นจุดเด่นของชุมชน และการท่องเที่ยวเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาชุมชน

จามารูดิล, อ็อคแมน และ อแวง (Jamaludin, Othman; & Awang. 2012: 451-459) เขียนบทความวิจัยด้านโฮมสเตย์ของชุมชน ในประเทศมาเลเซีย โดยศึกษาโฮมสเตย์ 2 แห่ง ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า โฮมสเตย์ทั้ง 2 แห่ง มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับดี นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรม ดนตรีพื้นบ้าน การเต้นรำ การสอนทำอาหาร แต่มีปัญหาการสื่อสารระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว เจ้าของโฮมสเตย์ควรดูแลด้านความสะอาด ความปลอดภัยและการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา ให้อยู่ในระดับดี

บุญยาน และคนอื่นๆ (Bhuiyan; et al. 2012: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาที่พักแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เศรษฐกิจชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย” โดยโฮมสเตย์ของชาวมาเลเซียแตกต่างจากโฮมสเตย์ของประเทศอื่น กล่าวคือ โฮมสเตย์ของชาวมาเลเซียจะเน้นความคิดเชิงสร้างสรรค์ทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นโฮมสเตย์ของชาวมาเลเซียจึงมีศักยภาพทางเศรษฐกิจ และได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็น

อย่างดี วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาศักยภาพของโฮมสเตย์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ของโฮมสเตย์ในพื้นที่เศรษฐกิจชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของผู้ประกอบการโดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง ในปี ค.ศ. 2006 พบว่า โฮมสเตย์มี 31 หลัง และในปี ค.ศ. 2008 เพิ่มขึ้นเป็น 38 หลัง และจำนวนผู้ประกอบการจาก 482 บริษัท เพิ่มขึ้นเป็น 648 บริษัทตามลำดับ สิ่งที่ผู้ประกอบการต้องการให้เจ้าของโฮมสเตย์ปรับปรุง คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยวและด้านความปลอดภัย ชุมชนนี้มีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการทำโฮมสเตย์ และคนวัยหนุ่มสาวมีความกระตือรือร้นในการทำโฮมสเตย์กันมากขึ้น ผู้ประกอบการที่เป็นผู้หญิงมีความพึงพอใจกับรายได้จากการท่องเที่ยว ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลบ้าง และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการบริการโฮมสเตย์ ภาครัฐควรพิจารณานโยบายทางการตลาดให้มากขึ้น เพื่อการพัฒนาโฮมสเตย์ให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่เศรษฐกิจชายฝั่งทะเลตะวันออกต่อไป

ยูโซฟ มุด้า และอะมิน (Yusof, Muda; & Amin. 2013: 300-306) เขียนบทความเรื่อง “โครงการโฮมสเตย์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงชนบทในประเทศมาเลเซีย” วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาความเข้าใจของชุมชนด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ และเพื่อวิเคราะห์การจัดการโฮมสเตย์ พบว่า การท่องเที่ยวในชนบทช่วยพัฒนาและส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ สังคมของชุมชน การทำโฮมสเตย์ต้องมีการวางแผน การพัฒนา และส่งเสริมการขาย และรายได้จากการท่องเที่ยวจะช่วยให้เศรษฐกิจของชุมชนรวมถึงคุณภาพชีวิตดีขึ้น

บทความและงานวิจัยในประเทศ

สิริเกศอนงค์ ไตรรัตน์ทรงพล (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนริมคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คลองรางจระเข้ ความพร้อมด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ทศนคติของชาวบ้านทั่วไปที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนและผลกระทบที่ได้รับ ตลอดจนแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นในชุมชน วิธีการวิจัยเชิงปริมาณใช้การสำรวจ และแบบสอบถาม วิจัยเชิงคุณภาพใช้การศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคลองรางจระเข้มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และทรัพยากรบุคคล สมาชิกของกลุ่มยังขาดความรู้และทักษะในด้านการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ขาดการวางแผนการท่องเที่ยว การจัดการองค์การการท่องเที่ยว การดำเนินงานการท่องเที่ยว การควบคุมการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์และการตลาด ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) สมาชิกของกลุ่มท่องเที่ยวมีผลกระทบด้านบวกทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และได้รับผลกระทบด้านลบทางด้านจิตวิทยา กลุ่มที่ 2) ชาวบ้านในชุมชนได้รับผลกระทบด้านบวกทางสิ่งแวดล้อมและทางจิตวิทยา ส่วนผลกระทบด้านลบคือด้านการ

ประกอบอาชีพประมง แต่ยังมีผลกระทบน้อยเนื่องจากปริมาณการท่องเที่ยวยังไม่มากนัก ส่วนนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดในการบริการ บ้านพัก อาหารและอภัยภัยของเจ้าของบ้าน รวมถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในชุมชน เสนอแนะให้มีการปรับปรุงด้านกิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่ง ควรมีป้ายบอกทางที่หาง่ายและชัดเจน กลุ่มควรเสริมสร้างความรู้และทักษะในการจัดการด้านต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกและบริหารงานโดยยึดหลักความโปร่งใส รวมถึงผลประโยชน์คืนกลับให้แก่สมาชิกในกลุ่มและแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชน ตลอดจนติดตามประเมินผลการดำเนินงานและผลกระทบระยะยาวอย่างต่อเนื่อง และควรมีการปรึกษารื้อกับสมาชิกในกลุ่มและชาวบ้านในชุมชนเป็นระยะ ๆ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือลดผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้น งานวิจัยครั้งต่อไป เสนอแนะให้มีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอื่น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนที่ครบถ้วน และให้มีการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาพักโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ หมั่นตรวจสอบและปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คงรักษาระบบนิเวศน์และวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตให้คงอยู่ต่อไป

ชลดา พุ่มพฤษ (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารในการดำเนินงานของโฮมสเตย์มาตรฐานไทยในเขตพื้นที่ภาคกลาง” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาลักษณะการสื่อสาร ปัญหาการสื่อสาร ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานอย่างมีมาตรฐานของโฮมสเตย์ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการกำหนดเกณฑ์ด้านการสื่อสารที่จำเป็นต่อการดำเนินงานอย่างมีมาตรฐานของโฮมสเตย์ โดยใช้การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ ชาวบ้านที่ดำเนินการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ชาวบ้านแวดล้อมภายนอกโฮมสเตย์ และนักท่องเที่ยว จำนวนกลุ่มตัวอย่างละ 3 คนต่อหนึ่งโฮมสเตย์ในโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ในเขตพื้นที่ภาคกลางจำนวน 4 แห่ง คือ 1. โฮมสเตย์บ้านบางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง 2. โฮมสเตย์คลองรางจระเข้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3. โฮมสเตย์บ้านท่าดาน จังหวัดนครนายก 4. โฮมสเตย์บ้านท่าขาม จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. ลักษณะการสื่อสารที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของโฮมสเตย์ คือ การสื่อสารเพื่อสร้างความหมายให้กับชุมชน การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน ได้แก่ การสื่อสารเพื่อการจัดการและเตรียมความพร้อมในการใช้พื้นที่ของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว การสื่อสารเพื่อการปฏิบัติงานจริงในการให้บริการกับนักท่องเที่ยว การสื่อสารเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจตรงกันกับชาวบ้านในชุมชน การสื่อสารเพื่อใช้ในการบริการนักท่องเที่ยว การสื่อสารเพื่อเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับโฮมสเตย์ และการสื่อสารเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ 2. ปัญหาการสื่อสารที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของโฮมสเตย์ ได้แก่ ปัญหาการสื่อสารที่ขาดการอธิบายรายละเอียดและเหตุผลที่ชัดเจน ปัญหาการสื่อสารที่ขาดการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ปัญหาการสื่อสารกับหน่วยงานภาครัฐ ปัญหาการสื่อสารในระบบการจองที่พัก 3. เกณฑ์ด้านการสื่อสารที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน อย่างมีมาตรฐานของโฮมสเตย์ ได้แก่ การกำหนดนโยบายของ

โฮมสเตย์ต้องมาจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกทุกคนในโฮมสเตย์ โฮมสเตย์ต้องมีการสื่อสารเพื่อบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะในโฮมสเตย์ ผู้นำโฮมสเตย์จะต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการสื่อสาร นโยบายทุกอย่างในโฮมสเตย์ต้องเป็นลายลักษณ์อักษร การติดต่อในระบบการจองที่พักต้องชัดเจน โฮมสเตย์ต้องสื่อสารทำความเข้าใจกับชาวบ้านในท้องถิ่นที่ไม่ได้ทำโฮมสเตย์ โฮมสเตย์ต้องมีการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานของรัฐอย่างสม่ำเสมอ

จำปูน ศรีเมฆ (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคลองรางจระเข้ ตำบลรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคลองรางจระเข้ ตำบลรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นมาตรฐานที่ประกาศโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศึกษากับกลุ่มประชากร คือ เจ้าของบ้านพักแบบโฮมสเตย์ที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชนคลองรางจระเข้ คณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คลองรางจระเข้ และนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนคลองรางจระเข้ โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36-45 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานและลูกจ้าง และรายได้มากกว่า 20,001 บาท ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคลองรางจระเข้ทั้ง 8 ด้าน อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ 4.44 ซึ่งเป็นโฮมสเตย์ที่มีมาตรฐานระดับดีเยี่ยม โดยผู้มาพักที่โฮมสเตย์ได้ให้ข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ควรเพิ่มการจัดเวรยามตรวจตราความเรียบร้อย เพื่อป้องกันการเกิดเหตุร้ายต่าง ๆ ด้านการจัดการควรเพิ่มรายละเอียดในข้อมูลของกิจกรรมด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น และมีความประสงค์ในการเลือกกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น ด้านกิจกรรมท่องเที่ยวควรเพิ่มกิจกรรมให้มากขึ้น ในส่วนของกิจกรรมพื้นบ้านและท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในท้องถิ่น ด้านการเพิ่มมูลค่า ควรมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ เช่น การเข้าอบรมในหลักสูตรมัคคุเทศก์ ควรมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน ควรเพิ่มการส่งเสริมการตลาด การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนคลองรางจระเข้ให้มากขึ้นแก่บุคคลภายนอก

วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และเกศริน อิ่มเล็ก (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณภาพการบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ของภาคตะวันออก: การพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งและความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยว” โดยวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการเดินทาง และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวที่พักแบบโฮมสเตย์ของภาคตะวันออก พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ร่วมเดินทางในแต่ละครั้งของนักท่องเที่ยวใน 6 เดือนที่ผ่านมา และอายุมีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้ร่วมเดินทาง การจัดการสภาพแวดล้อม และลักษณะของที่พักแบบโฮมสเตย์ มี

ระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ร่วมเดินทางในแต่ละครั้งของนักท่องเที่ยวในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา และจำนวนผู้ร่วมเดินทางของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจรวม ได้แก่ การส่งเสริมการตลาด ราคาค่าบริการ จำนวนวันที่เข้าพัก คุณภาพการบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ลักษณะของที่พักแบบโฮมสเตย์ ราคาค่าบริการ ช่องทางการให้บริการ การส่งเสริมการตลาด การจัดการด้านกระบวนการต่าง ๆ ผู้ให้บริการ และการจัดการสภาพแวดล้อม มีข้อเสนอแนะในการวิจัย ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทำให้การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ของชุมชน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ควรมีการประเมินและติดตามผลคุณภาพการบริการของที่พักแบบโฮมสเตย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานของที่พักแบบโฮมสเตย์อย่างยั่งยืนต่อไป

ปวิรรต สมนึก (2552: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐาน เกาะภูเก็ต ตำบลโนนกลาง อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 5 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนเกาะภูเก็ตในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวและแนวทางในการดำเนินธุรกิจชุมชน 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินกิจกรรมธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐาน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐาน 4) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการที่มีต่อการให้บริการและการจัดการพื้นที่/กิจกรรมของชุมชน และ 5) เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และประยุกต์ใช้เทคนิค AIC และ PRA นอกจากนั้นยังใช้การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การประชุมกลุ่ม และใช้แบบสอบถามแบบทดสอบความรู้และแบบวัดทัศนคติในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก และสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบความแตกต่าง t-test ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเกาะภูเก็ตผ่านเกณฑ์มาตรฐานศักยภาพของพื้นที่โดยใช้เกณฑ์ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่าสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ในกรณีที่ไม่มีการบริหารจัดการมาก่อน และกรรมการชมรมมีศักยภาพในการบริหารจัดการการบริการดีขึ้นกว่าก่อนกระบวนการให้การศึกษา มีรายการนำเที่ยวที่แตกต่างกันถึง 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ รายการนำเที่ยวครึ่งวัน รายการนำเที่ยวเต็มวัน และรายการนำเที่ยวพักค้างคืน มีกระบวนการบริหารการนำเที่ยว โดยเริ่มตั้งแต่การรับข้อมูลการเข้ามาของผู้ใช้บริการ การเตรียมการนำเที่ยว การบริหารการนำเที่ยว จนกระทั่งถึงการประเมินผลความพึงพอใจในการให้บริการ นักท่องเที่ยวมีความไม่พึงพอใจระดับน้อยในบริการด้านต่าง ๆ ในภาพรวม แต่กลับพึงพอใจระดับน้อยในด้านมัคคุเทศก์ ค่าบริการ และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน ต่อมาในระยะประเมินความก้าวหน้า นักท่องเที่ยวก็ยังคงมีความพึงพอใจระดับน้อยในบริการด้านต่าง ๆ ในภาพรวม แต่ดีขึ้นกว่าระยะแรก และคนในชุมชนเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลที่ดีขึ้นต่อสถานะ

เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และปกป้องรวมทั้งมีจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น

อารี นัยพินิจ และธีรชยา มณีนาถ (Aree, Naipinit; Thirachaya, Maneenetr. 2010: 103-109) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านบัวสายโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย” เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านบัวสายโฮมสเตย์ และเพื่อศึกษาผลกระทบและทัศนคติของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการทำโฮมสเตย์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ผลการวิจัยพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัย ความสะอาด ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง ชุมชนมีการวางแผนงบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนสิ่งดึงดูดใจและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ทัศนคติของชาวบ้านต่อการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง และองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว

อภิรดี ช้วนตัน เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันศรี และชนิษฐา ชูสุข (2554: 48-71) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษาถ้าภูผาเพชร และถ้าเจ็ดคต ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล” ใช้แบบประเมินศักยภาพ 3 รูปแบบ คือ แบบประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ออกแบบเฉพาะสำหรับพื้นที่ศึกษา มีผลการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับสูง แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพอยู่ในระดับดี และแบบประเมินมาตรฐานกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีมาตรฐานอยู่ในระดับสามดาว และมีประเด็นในการกำหนดแนวทางพัฒนาศักยภาพ 15 ประเด็น มีประเด็นที่กำหนดแนวทางให้ชุมชนร่วมมือกับองค์กรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ 6 ประเด็นและประเด็นด้านแนวทางในการพัฒนาศักยภาพที่เสนอต่อองค์กรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ ให้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพให้มีศักยภาพที่ดียิ่งขึ้น 9 ประเด็น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาปริญญาโทครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณโดยการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย และได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีไม่ทราบขนาดของประชากรที่แท้จริงโดยใช้สูตรการคำนวณของ W.G. Cochran (1953) (ยุทธ ไกยวรรณ. 2551) โดยกำหนดสัดส่วนของประชากรที่ต้องการจะสุ่ม 20% หรือ 0.2 มีค่าความเชื่อมั่น 95% และยอมให้คลาดเคลื่อนได้ 5% หรือ 0.05 ใช้สูตรดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

- เมื่อ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
- P คือ สัดส่วนของขนาดประชากรที่ผู้วิจัยต้องการจะสุ่ม
- Z คือ ค่าความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติของการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยเท่ากับ 0.05 หรือมีค่าเท่ากับ 1.96 (ค่าความเชื่อมั่น 95%)
- d คือ สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

$$\begin{aligned}\text{แทนค่า } n &= \frac{0.2 (1-0.2) 1.96^2}{(0.05)^2} \\ &= 245.86\end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเท่ากับ 246 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และจากการสัมภาษณ์ตัวแทนเครือข่ายชุมชนโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ (ดาวเรือง ฤกษ์บุปผา; และเริงไชย ฤกษ์บุปผา. 2555: สัมภาษณ์) พบว่า โฮมสเตย์ไม่มีการเก็บสถิติของนักท่องเที่ยวที่แน่ชัด แต่สามารถประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพัก โดยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยมากกว่านักท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ร้อยละ 60 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ร้อยละ 40 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำสถิติที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวมาเกณฑ์เบื้องต้นในการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวในลักษณะโฮมสเตย์ของชุมชน ที่ไม่สามารถกำหนดตัวเลขนักท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจึงได้เก็บกลุ่มตัวอย่างให้ใกล้เคียงไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้ นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 139 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 57 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 107 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 43

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคแบบลูกโซ่หรือวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสโนบอลล์ (Snow ball Sampling) คือ การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยการแนะนำของหน่วยตัวอย่างที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้ว ซึ่งวิธีนี้หน่วยตัวอย่าง 1 คน จะแนะนำกลุ่มตัวอย่างให้หลายคน (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2554: ออนไลน์)

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ โดยแบบสอบถามมี 2 ชุด มีลักษณะของแบบสอบถามและความหมายเหมือนกันต่างกันตรงภาษาที่ใช้ (ชุดที่ 1 ภาษาไทยและชุดที่ 2 ภาษาอังกฤษ) แต่ละชุดแบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้ (ดูภาคผนวก ก)

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคล มี 7 ข้อ เพื่อจำแนกเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิสำเนา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) โดยให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ให้ตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าพักโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ มี 7 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ มี 40 ข้อ

1. การจัดเตรียมที่พัก
2. การจัดการด้านอาหาร
3. การจัดการด้านความปลอดภัย
4. การจัดการระบบการจองที่พัก
5. การต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเพื่ออธิบายความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ประกอบด้วย 3 ด้าน

1. สภาพพื้นที่
2. ลักษณะของทรัพยากร
3. รูปแบบกิจกรรมนันทนาการ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1. ด้านสิ่งแวดล้อม
2. ด้านสังคมวัฒนธรรม
3. ด้านเศรษฐกิจ

แบบสอบถามตอนที่ 3, 4 และ 5 ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจและความคิดเห็นของท่านเพียงข้อละหนึ่งคำตอบ โดยผู้วิจัยสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะการตอบเป็นการประเมินระดับความพึงพอใจและระดับความคิดเห็นมากน้อย เพื่อวัดว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีคุณลักษณะอยู่ในระดับใด โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบจัดประเภท (Category Rating Scale) (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์, 2551: 196) มี 5 ระดับและมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ

ระดับ 5	หมายถึง	มากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน
ระดับ 4	หมายถึง	มาก	เท่ากับ 4 คะแนน
ระดับ 3	หมายถึง	ปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
ระดับ 2	หมายถึง	น้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
ระดับ 1	หมายถึง	น้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

ผู้วิจัยจัดแบ่งระดับการประเมินโดยการคำนวณแบ่งระดับคะแนนตามความกว้างของ
 อันตรภาคชั้นดังนี้ โดยใช้สูตร (ณรงค์ โพธิ์พฤกษ์นันทน์. 2551: 228)

$$I = \frac{R}{C}$$

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

จากสูตรดังกล่าวจะได้ช่องระหว่างระดับเท่ากับ 0.80 คะแนน แล้วจึงนำมาจัดช่วงคะแนน
 และเกณฑ์ความหมายของระดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับ
4.20 – 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด
3.40 – 4.19	หมายถึง ระดับมาก
2.60 – 3.39	หมายถึง ระดับปานกลาง
1.80 – 2.59	หมายถึง ระดับน้อย
1.00 – 1.79	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มี 4 ข้อ

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพกับบุคลากรในภาคส่วนที่
 เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น นักวิชาการจาก
 สถาบันการศึกษาด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา
 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเสนา มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชน เจ้าของโฮมสเตย์
 ตัวแทนจากชมรมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวิธีการศึกษาวิจัยดังนี้

1. แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ผู้ประเมินคือนักวิชาการด้าน
 การท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน) มี 4 ด้าน 77 ข้อ (สถาบัน
 วิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2548) คือ

1.1 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 24 ข้อ

1.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน มี 22 ข้อ

1.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก มี 21 ข้อ

1.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว มี 10 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

3. การจัดประชุมและสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาในระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการลงภาคสนามการวิจัยในพื้นที่จริงด้วยการวินิจฉัยชุมชน หรือการใช้แนวคิดการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนคลองระแงะ (SWOT Analysis) ซึ่งใช้เป็นพื้นที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ (Site Research) และประกอบการใช้ทฤษฎีเชิงพื้นที่ (Grounded Theory) นำมาซึ่งวิธีการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำมาตีความ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ให้ความหมายและเขียนรายงานวิจัยในลักษณะคำอธิบายเชิงนามธรรม (อนันต์ มลารัตน์. 2553: 30-43) ในการศึกษายังมีการใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างจากการสัมภาษณ์ การสังเกต ระหว่างคณะผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล และการไม่ปักใจว่าแหล่งข้อมูลใดแหล่งหนึ่งที่ได้มานั้นเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ โดยผู้วิจัยต้องแสวงหาความเป็นไปได้ว่ายังมีแหล่งข้อมูลจากแหล่งอื่นได้อีกบ้าง (สุรางค์ จันทวานิช. 2540: 31-32) ร่วมด้วยการใช้เทคนิค AIC (Appreciation Influence Control) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการสร้างพลังและกระตุ้นการยอมรับของชาวบ้านให้ร่วมพัฒนาชุมชน ร่วมกับการประยุกต์เทคนิค RSA (Rural System Analysis) สำหรับการเข้าใจบริบทของชุมชน วิถีชีวิต และปัญหาของชุมชน เพื่อใช้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (ครรชิต พุทธิโกษา. 2554: 17, 23)

หลังจากนั้นนำข้อมูลมาจัดทำดัชนีข้อมูล ทำสรุปชั่วคราว และกำจัดข้อมูล และสร้างบทสรุป ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อยๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุป ดังนั้นบทสรุปจึงมีลักษณะเป็นชุดคำบรรยายและอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงที่ค้นพบจากงานวิจัย หลังจากสร้างบทสรุปของการวิจัยแล้ว โดยต้องทำการยืนยันผลสรุปที่สร้างขึ้นนั้นว่ามีความถูกต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่หรือไม่ (อนันต์ มลารัตน์. 2553: 40-43)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลประเภทสมุดจดบันทึกที่ผู้วิจัยใช้สำหรับการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก รวมทั้งบันทึกข้อสังเกตและการวิเคราะห์ของผู้วิจัยเองในแต่ละครั้ง และใช้อุปกรณ์บันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป และแผนที่สำหรับการบันทึกข้อมูลและเหตุการณ์สำคัญ เพื่อนำมาประกอบการทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยเชิงปริมาณ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การศึกษาค้นคว้าตำรา และหนังสือต่างประเทศ เอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ เอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อประกอบการทำปริญญานิพนธ์ โดยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ การท่องเที่ยวทางน้ำ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงชุมชนบท การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทฤษฎีการจัดการเชิงพื้นที่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนคลองจระเข้ ผู้วิจัยนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Person) เพื่อเข้าไปพบโดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมและสนทนากลุ่ม การสังเกต การบันทึกเสียง การถ่ายรูปแหล่งท่องเที่ยวเพื่อประกอบการนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผู้วิจัยได้ทำทั้งสองวิธีวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้งานวิจัยครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากยิ่งขึ้น จากนั้นผู้วิจัยนำทั้งสองวิธีมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำคุณภาพเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถามขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี และเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว 5 คน ตรวจสอบความเข้าใจ ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงเนื้อหาในแบบสอบถาม ทั้งนี้ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และคำถามในการวิจัย

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของ Cronbach โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่ชุมชนคลองจระเข้จำนวน 30 คน โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 0.972 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเท่ากับ 0.968

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมการประมวลผลทางสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์และประมวลผลทางคอมพิวเตอร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D) และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรและความสามารถในการทำนายระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หรือตัวแปรพยากรณ์

Predictor Variable) หลาย ๆ ตัวพร้อม ๆ กันกับตัวแปรตาม (Dependent Variable) (ทรงพล ต่อนี. 2553: 1-16)

2. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

2.1 การลงพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีเชิงพื้นที่ โดยใช้เครื่องมือ คือ การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมและสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนและตีความปัญหาของชุมชนแล้วนำมาเขียนเชิงพรรณนา โดยทั้งนี้ให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์และคำถามในการวิจัย

2.2 ผู้วิจัยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและที่เกี่ยวข้อง 10 คน ไปยังแหล่งท่องเที่ยว เพื่อทำแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากนั้นนำมาสรุปรวมคะแนนผลการประเมินและนำมาเขียนในเชิงพรรณนาต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เรื่อง “การพัฒนาแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อสำรวจการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่ออธิบายกิจกรรมนั้นหาการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ เพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งในบทนี้สามารถนำเสนอผลของข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้จำแนกการนำเสนอผลการวิจัยในงานวิจัยเชิงปริมาณตอนที่ 1-6 และผลการวิจัยในงานวิจัยเชิงคุณภาพตอนที่ 7-8 ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละของลักษณะข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เพื่อจำแนกเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา/ประเทศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แสดงดังตาราง 1-7

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามเพศ

เพศ	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	57	41	46	43
หญิง	82	59	61	57
รวม	139	100	107	100

จากตาราง 1 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 59 และเป็นเพศชายจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 41 และพบว่ามีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 57 และเป็นเพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 43

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะข้อมูลพื้นฐานด้านบุคลิกของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามอายุ

อายุ	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 21 ปี	52	37.40	94	87.90
21 ปีขึ้นไป	87	62.60	13	12.10
รวม	139	100.00	107	100.00

จากตาราง 2 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีอายุ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 62.60 และมีอายุน้อยกว่า 21 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 37.40 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า 21 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 87.90 และมีอายุ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะข้อมูลพื้นฐานด้านบุคลิกของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	90	64.70	97	90.70
สมรส	49	35.30	10	9.30
รวม	139	100.00	107	100.00

จากตาราง 3 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 64.70 และมีสถานภาพสมรส จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 90.70 และมีสถานภาพสมรส จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคลของนักท่องเที่ยวยชาวไทยและ
นักท่องเที่ยวยชาวต่างประเทศจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	นักท่องเที่ยวยไทย		นักท่องเที่ยวย ต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	26	18.70	35	32.70
ปริญญาตรีขึ้นไป	113	81.30	72	67.30
รวม	139	100.00	107	100.00

จากตาราง 4 พบว่านักท่องเที่ยวยชาวไทยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 81.30 และมีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70 และพบว่านักท่องเที่ยวยชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 67.30 และมีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 32.70

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคลของนักท่องเที่ยวยชาวไทยและ
นักท่องเที่ยวยชาวต่างประเทศจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	นักท่องเที่ยวยไทย		นักท่องเที่ยวย ต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- ผู้ที่มีอาชีพไม่มั่นคง (เกษตรกร คำขาย รับจ้างทั่วไป นักเรียน นักศึกษา และ แม่บ้าน)	63	45.30	107	100
- ผู้ที่มีอาชีพที่มั่นคง (ข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจและผู้ประกอบการ)	76	54.70	-	-
รวม	139	100.00	107	100

จากตาราง 5 พบว่านักท่องเที่ยวยชาวไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอาชีพมั่นคง (ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจและผู้ประกอบการ) จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 54.70 และผู้ที่มีอาชีพไม่มั่นคง (เกษตรกร คำขาย รับจ้างทั่วไป นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน) จำนวน 63 คน คิดเป็น

ร้อยละ 45.30 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอาชีพไม่มั่นคง (เกษตรกร
ค้าขาย รับจ้างทั่วไป นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน) จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยและ
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามภูมิลำเนา/ประเทศ

ภูมิลำเนา/ประเทศ	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยว ต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประเทศไทย	139	100	-	-
ประเทศฝรั่งเศส	-	-	21	19.60
ประเทศพม่า	-	-	17	15.90
ประเทศเนปาล	-	-	14	13.10
ประเทศจีน	-	-	7	6.50
ประเทศนอร์เวย์	-	-	8	7.50
ประเทศสหรัฐอเมริกา	-	-	34	31.80
ประเทศอังกฤษ	-	-	3	2.80
ประเทศเวียดนาม	-	-	3	2.80
รวม	139	100	107	100.00

จากตาราง 6 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจะخمมีภูมิลำเนาอยู่ใน
ประเทศไทยจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเที่ยวที่
ชุมชนคลองรางจะخمส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ
31.80 รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศฝรั่งเศส จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 19.60 รองลงมา
มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศพม่า จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ใน
ประเทศเนปาล จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 13.10 รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศนอร์เวย์
จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศจีน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ
6.50 และรองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศอังกฤษและเวียดนาม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ
2.80

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 25,000 บาท	76	54.70	85	79.40
25,000 บาทขึ้นไป	63	45.30	22	20.60
รวม	139	100.00	107	100.00

จากตาราง 7 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 บาท จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 54.70 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,000 บาทขึ้นไป จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30 และพบว่ามีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 79.40 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,000 บาทขึ้นไป จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60

ตอนที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลการจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแสดงดังตาราง 8-14

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลการจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามรายข้อ

ข้อ 1. ช่องทางในการจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โทรศัพท์	79	56.80	4	3.70
เพื่อน	20	14.40	39	36.40
อินเทอร์เน็ต/บริษัททัวร์/อะโกด้า	24	17.30	31	29.00
เฟซบุ๊ก	2	1.40	-	-
รายการโทรทัศน์	8	5.80	-	-
โรงเรียน/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย	4	2.90	33	30.80
ททท. สำนักงานพระนครศรีอยุธยา	2	1.40	-	-
รวม	139	100.00	107	100.00

จากตาราง 8 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่จองบ้านพักแบบโฮมสเตย์ทางโทรศัพท์จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 56.80 รองลงมาจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์ทางอินเทอร์เน็ต/บริษัททัวร์/อะโกต้า จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 17.30 รองลงมาจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์กับเพื่อนจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40 รองลงมาจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์ผ่านรายการโทรทัศน์จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.80 รองลงมาจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์กับทางโรงเรียน/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 รองลงมาจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์ผ่านเฟซบุ๊กและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่จองบ้านพักแบบโฮมสเตย์กับเพื่อนจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 รองลงมาจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์กับทางโรงเรียน/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัยจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 30.80 รองลงมาจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์ทางอินเทอร์เน็ต/บริษัททัวร์/อะโกต้า จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 29 และรองลงมาจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์ทางโทรศัพท์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.70

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลการเดินทางมาพักโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามรายชื่อ

ข้อ 2. การเดินทางมาพักโฮมสเตย์ ของท่าน	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยว ต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รถยนต์ส่วนบุคคล	127	91.40	14	13.10
รถประจำทาง/รถสาธารณะ	6	4.30	-	-
รถตู้	2	1.40	11	10.30
รถโค้ชปรับอากาศ	4	2.90	82	76.60
รวม	139	100.00	107	100.00

จากตาราง 9 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เดินทางมาพักโฮมสเตย์โดยรถยนต์ส่วนบุคคลจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 91.40 รองลงมาเดินทางมาพักโฮมสเตย์โดยรถประจำทาง/รถสาธารณะจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 รองลงมาเดินทางมาพักโฮมสเตย์โดยรถโค้ชปรับอากาศจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 และรองลงมาเดินทางมาพักโฮมสเตย์โดยรถตู้จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เดินทางมาพักโฮมสเตย์โดยรถโค้ชปรับอากาศจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 76.60 รองลงมาเดินทางมาพักโฮมสเตย์โดยรถยนต์ส่วนบุคคลจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 13.10 และรองลงมาเดินทางมาพักโฮมสเตย์โดยรถตู้จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30

ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลการมาพักโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามรายชื่อ

ข้อ 3. ผู้ที่มาพักโฮมสเตย์กับท่าน	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อน	83	59.70	40	37.40
คนเดียว	2	1.40	-	-
ครอบครัว	46	33.10	20	18.70
คนรัก	4	2.90	-	-
โรงเรียน/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย	4	2.90	47	43.90
รวม	139	100.00	107	100.00

จากตาราง 10 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มาพักโฮมสเตย์กับเพื่อน จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 59.70 รองลงมาพักโฮมสเตย์กับครอบครัว จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 และรองลงมาพักโฮมสเตย์กับคนรักและโรงเรียนหรือวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 รองลงมาพักโฮมสเตย์คนเดียว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มาพักโฮมสเตย์กับทางโรงเรียนหรือวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 รองลงมาพักโฮมสเตย์กับเพื่อน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.40 และรองลงมาพักโฮมสเตย์กับครอบครัว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลความประทับใจในการเข้าพักโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามรายชื่อ

ข้อ 4. ความประทับใจของท่านในการพักโฮมสเตย์	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บรรยากาศธรรมชาติริมน้ำ	105	75.50	13	12.10
นกกนกนานาชนิด	2	1.40	-	-
อาหารพื้นบ้าน	6	4.30	4	3.70
ความเป็นกันเองของเจ้าของบ้าน	-	-	79	73.80
ที่พักโฮมสเตย์	26	18.70	11	10.20
รวม	139	100.00	107	100.00

จากตาราง 11 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีความประทับใจบรรยากาศธรรมชาติริมน้ำมากที่สุดในการเข้าพักโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 75.50 รองลงมามีความประทับใจที่พักมากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70 รองลงมามีความประทับใจอาหารพื้นบ้านมากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 และรองลงมามีความประทับใจนกนานาชนิด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีความประทับใจในความเป็นกันเองของเจ้าของบ้าน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 73.80 รองลงมามีความประทับใจบรรยากาศธรรมชาติริมน้ำ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10 รองลงมามีความประทับใจที่พักโฮมสเตย์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 และรองลงมามีความประทับใจอาหารพื้นบ้าน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.70

ตาราง 12 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูล การกลับมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามรายชื่อ

ข้อ 5. การกลับมาเที่ยวที่นี้ของท่าน	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลับมาเที่ยวอย่างแน่นอน	137	98.60	107	100
อาจจะกลับมาเที่ยว	2	1.40	-	-
รวม	139	100.00	107	100

จากตาราง 12 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่จะกลับมาเที่ยวที่คลองรางจระเข้อย่างแน่นอน จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60 รองลงมาอาจจะกลับมาเที่ยว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่จะกลับมาเที่ยวที่คลองรางจระเข้อย่างแน่นอน จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตาราง 13 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูล การเดินทางมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้ของ
นักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามรายข้อ

ข้อ 6. การเดินทางมาเที่ยวที่นี้ของท่าน	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยว ต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เคยมา	2	1.40	-	-
ไม่เคยมา	137	98.60	107	100
รวม	139	100.00	107	100

จากตาราง 13 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ไม่เคยมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60 และเคยมาเที่ยว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ไม่เคยมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตาราง 14 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลความต้องการแนะนำให้เพื่อนมาเที่ยวที่ชุมชนคลองราง
จระเข้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามรายข้อ

ข้อ 7. ความต้องการแนะนำเพื่อนของท่านมา เที่ยวที่นี้	นักท่องเที่ยวไทย		นักท่องเที่ยว ต่างประเทศ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แนะนำ	137	98.60	107	100
ไม่แนะนำ	2	1.40	-	-
รวม	139	100.00	107	100

จากตาราง 14 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ต้องการแนะนำให้เพื่อนมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60 และไม่ต้องการแนะนำให้เพื่อนมาเที่ยวจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีความต้องการแนะนำให้เพื่อนมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้ แสดงดังตาราง 15

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้

ข้อ	การจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้	ระดับความพึงพอใจ					
		นักท่องเที่ยวไทย			นักท่องเที่ยวต่างประเทศ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านการจัดเตรียมที่พัก							
1	ความสะอาดของบ้านพักที่ใช้เป็นโฮมสเตย์	4.11	0.649	มาก	4.32	0.736	มากที่สุด
2	ความสะอาดของเครื่องนอน (ที่นอน/หมอน/ผ้าปู/ผ้าห่ม/มุ้ง)	3.95	0.690	มาก	4.12	1.043	มากที่สุด
3	ภายในที่พักมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก	4.37	0.617	มากที่สุด	4.54	0.717	มากที่สุด
4	การเตรียมเครื่องนอนและอุปกรณ์ตกแต่งไว้พร้อมก่อนนักท่องเที่ยวมาพัก	4.12	0.759	มาก	4.20	1.052	มากที่สุด
5	ที่พักอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกับเจ้าของบ้าน ห้องส่วนตัวเป็นสัดส่วน	4.07	0.748	มาก	4.10	0.878	มาก
6	การจัดอุปกรณ์ตกแต่งภายในห้องพัก	4.14	0.665	มาก	4.35	0.803	มากที่สุด
7	เจ้าของบ้านสร้างบ้านอีกหลังเพื่อใช้เป็นที่พักนักท่องเที่ยว	4.27	0.634	มากที่สุด	4.34	0.813	มากที่สุด
8	ไฟฟ้าให้ความสว่างภายในห้องพัก	4.30	0.687	มากที่สุด	4.41	0.699	มากที่สุด
9	อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องพัก เช่น ไม้แขวนเสื้อ ราวพาดผ้าเช็ดตัว โต๊ะเล็กสำหรับวางของ อ่านหรือเขียนหนังสือ	3.64	1.035	มาก	4.15	0.825	มาก
10	ความสะอาดของห้องอาบน้ำและห้องสุขา	3.75	0.858	มาก	3.96	0.878	มาก
11	ระเบียงหรือนอกชานบ้านไว้สำหรับนั่งเล่น พุดคุยหรือแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับนักท่องเที่ยว	4.40	0.622	มากที่สุด	4.31	0.694	มากที่สุด
12	เครื่องทำน้ำอุ่นภายในห้องอาบน้ำ	3.39	1.243	ปานกลาง	3.92	1.138	มาก
สรุปรายด้าน		4.04	0.767	มาก	4.22	0.061	มากที่สุด
ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม							
13	เจ้าของบ้านคำนึงถึงเชื้อชาติและการนับถือศาสนาในการประกอบอาหารและเครื่องดื่ม	4.28	0.724	มากที่สุด	4.40	0.656	มากที่สุด

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	การจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลอง รางจระเข้	ระดับความพึงพอใจ					
		นักท่องเที่ยวไทย			นักท่องเที่ยวต่างประเทศ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
14	เอกลักษณ์ของอาหารพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น	4.40	0.667	มากที่สุด	4.60	0.545	มากที่สุด
15	ผลไม้ตามฤดูกาล	4.25	0.673	มากที่สุด	4.14	0.915	มาก
16	ปริมาณอาหาร	4.37	0.617	มากที่สุด	4.42	0.825	มากที่สุด
17	วัตถุดิบที่ใช้ในการปรุงอาหารหาได้ง่ายใน ท้องถิ่น	4.40	0.598	มากที่สุด	4.30	0.769	มากที่สุด
18	การสอบถามข้อมูลและประเภทของอาหารที่ ท่านรับประทานไม่ได้ก่อนการปรุงอาหาร	4.24	0.823	มากที่สุด	4.14	0.975	มาก
19	ความสะอาดของอุปกรณ์และภาชนะที่ใช้ในการ ประกอบอาหารและเครื่องดื่ม	4.30	0.644	มากที่สุด	4.33	0.726	มากที่สุด
20	การเตรียมอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารวาง ไว้บนโต๊ะ เช่น จาน ช้อน ช้อนส้อม ช้อนกลาง ขวดน้ำดื่มและแก้วน้ำ	4.36	0.591	มากที่สุด	4.32	0.810	มากที่สุด
21	การเรียนรู้วัฒนธรรมการกินอาหารร่วมกับ เจ้าของบ้าน	4.23	0.684	มากที่สุด	4.14	0.810	มาก
22	การสอนทำอาหารโดยเจ้าของบ้านและ มัคคุเทศก์	3.67	0.926	มาก	3.43	1.047	มาก
สรุปรายด้าน		4.25	0.694	มากที่สุด	4.22	0.807	มากที่สุด
ด้านการจัดการความปลอดภัย							
23	การจัดเวรยามดูแลความปลอดภัยบริเวณ บ้านพัก	3.79	0.877	มาก	3.42	1.064	มาก
24	การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านอุปกรณ์ สื่อสาร เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรสาร วิทยุสื่อสาร เป็นต้น สำหรับติดต่อ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร พยาบาล สาธารณสุข พนักงานดับเพลิง	3.76	0.853	มาก	3.74	1.091	มาก
25	การจัดฝึกอบรมนักท่องเที่ยวให้รู้จักวิธีการปฐม พยาบาลเบื้องต้นได้ เมื่อเกิดอุบัติเหตุทางน้ำ	3.59	0.953	มาก	3.16	1.193	ปาน กลาง
26	การจัดบริการตู้โทรศัพท์สำหรับรักษาทรัพย์สิน อันมีค่าของท่านระหว่างการเข้าพักที่โฮมสเตย์	3.52	1.058	มาก	3.07	1.264	ปาน กลาง
27	การสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับโรคประจำตัวของ ท่านระหว่างการเข้าพัก	3.57	1.056	มาก	3.42	1.214	มาก
28	ชูชีพสำหรับนักท่องเที่ยว	4.14	0.821	มาก	3.86	0.912	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	การจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลอง รางจระเข้	ระดับความพึงพอใจ					
		นักท่องเที่ยวไทย			นักท่องเที่ยวต่างประเทศ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
29	กระเป๋าสามีญ่ประจำบ้าน สำหรับ นักท่องเที่ยวเกิดอาการเจ็บป่วยระหว่างการเข้า พัก	3.84	0.999	มาก	3.94	1.017	มาก
	สรุปรายด้าน	3.74	0.945	มาก	3.51	1.107	มาก
ด้านการจัดระบบการจองที่พัก							
30	การจองที่พักหลายช่องทาง เช่น การจองทาง โทรศัพท์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต บริษัททัวร์	4.11	0.713	มาก	3.73	0.924	มาก
31	การอำนวยความสะดวกในการจองที่พัก	4.12	0.679	มาก	3.85	0.862	มาก
32	การบริการที่รวดเร็วในการจองที่พัก	4.17	0.658	มาก	3.77	0.850	มาก
33	รายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการเข้าพักตลอดจน สถานที่ท่องเที่ยวเพื่อศึกษาก่อนการเข้าพัก	4.07	0.728	มาก	3.97	0.758	มาก
34	การเรียกเก็บค่าบริการบางส่วนก่อนเข้าพัก ซึ่ง เป็นระเบียบปฏิบัติก่อนการเข้าพัก	4.14	0.766	มาก	3.93	0.815	มาก
35	ราคาที่พิกกับคุณภาพการบริการ	4.25	0.673	มากที่สุด	3.90	0.863	มาก
	สรุปรายด้าน	4.14	0.702	มาก	3.85	0.845	มาก
ด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก							
36	การกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว	4.31	0.670	มากที่สุด	4.51	0.691	มากที่สุด
37	ความมีอัธยาศัยดีและยิ้มแย้มแจ่มใสของเจ้าของ บ้าน	4.58	0.549	มากที่สุด	4.58	0.643	มากที่สุด
38	การดูแลเอาใจใส่ของเจ้าของบ้าน	4.60	0.546	มากที่สุด	4.66	0.531	มากที่สุด
39	การแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการ เข้าพักและการบริการด้านต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ สำหรับนักท่องเที่ยว	4.31	0.602	มากที่สุด	3.64	1.215	มาก
40	การแจ้งรายละเอียดของข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เกี่ยวกับชุมชนและสภาพทั่วไป	4.35	0.589	มากที่สุด	3.85	1.136	มาก
	สรุปรายด้าน	4.43	0.591	มากที่สุด	4.24	0.843	มากที่สุด
	สรุปรวม	4.10	0.746	มาก	3.86	0.931	มาก

จากตาราง 15 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจในการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้สรุปรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$) ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพักอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.43$) รองลงมาด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.25$) รองลงมาด้านการจัดระบบการจอง

ที่พักอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) รองลงมาด้านการจัดเตรียมที่พักอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) และด้านการจัดการความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$) และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความพึงพอใจในการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้สรุปรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$) ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนที่พักอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.24$) รองลงมาด้านการจัดเตรียมที่พักและด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.22$) รองลงมาด้านการจัดการความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$) และด้านการจัดระบบการจองที่พักอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$)

ตอนที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ แสดงดังตาราง 16

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้

ข้อ	กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้	ระดับความพึงพอใจ นักท่องเที่ยวต่างประเทศ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านสภาพพื้นที่				
1	การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้เพื่อชมวิถีชีวิตของชุมชน	4.43	0.689	มากที่สุด
2	ความเป็นชนบทและธรรมชาติ	4.47	0.731	มากที่สุด
3	ลักษณะและขนาดของเรือที่ใช้ในการท่องเที่ยวชุมชนคลองรางจระเข้	4.27	0.746	มากที่สุด
4	กิจกรรมนันทนาการในการล่องเรือคลองรางจระเข้	3.86	1.028	มาก
5	การใช้ลานกลางบ้านเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้	3.93	1.066	มาก
สรุปรายด้าน		4.19	0.852	มาก
ด้านลักษณะของทรัพยากร				
6	การจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ เช่น เครื่องดนตรีไทย ชุดรำไทย	4.37	0.637	มากที่สุด
7	การอำนวยความสะดวกของเจ้าของบ้านในการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้	4.27	0.759	มากที่สุด
สรุปรายด้าน		4.32	0.698	มากที่สุด
ด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ				
8	การสอนพับดอกบัวเพื่อนำไปถวายพระ	3.34	1.198	ปานกลาง
9	การเล่าประวัติของคลองรางจระเข้ขณะล่องเรือ	3.69	1.067	มาก
10	เปิดโอกาสให้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้านในชุมชน	3.81	1.029	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองระจนะ	ระดับความพึงพอใจ นักท่องเที่ยวต่างประเทศ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
11	การแสดงรำไทยและบรรเลงดนตรีไทยของชาวบ้านในชุมชน	4.37	0.874	มากที่สุด
12	นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมรำไทยกับชาวบ้านในชุมชน	4.42	0.835	มากที่สุด
13	การดักบาตรพระสงฆ์โดยทางเรือในตอนเช้า	4.06	0.983	มาก
14	การดักบาตรพระสงฆ์โดยทางบกในตอนเช้า	4.11	0.924	มาก
15	การสาธิตการทำขนมไทยและสอนวิธีทำโดยชาวบ้านในชุมชน	3.66	0.980	มาก
สรุปรายด้าน		3.93	0.986	มาก
สรุปรวม		4.14	0.845	มาก

จากตาราง 16 พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองระจนะสรุปรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านลักษณะทรัพยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.32$) รองลงมาด้านสภาพพื้นที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) และด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$)

ตอนที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองระจนะ แสดงดังตาราง 17

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองระจนะ

ข้อ	การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในชุมชนคลองรางจระเข้	ระดับความคิดเห็น					
		นักท่องเที่ยวไทย			นักท่องเที่ยวต่างประเทศ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านสิ่งแวดล้อม							
1	การใช้ชีวิตของชาวบ้านมีผลต่อการรักษาระบบนิเวศของชุมชน	4.12	0.797	มาก	4.15	0.790	มาก
2	พื้นที่ธรรมชาติในคลองรางจระเข้เหมาะสมที่จะใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.25	0.605	มากที่สุด	4.11	0.974	มาก
3	การร่วมมือกันของชาวบ้านในการรักษาระบบนิเวศในคลองรางจระเข้เพื่อการจัดการท่องเที่ยว	4.17	0.680	มาก	3.98	0.971	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อ	การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในชุมชนคลองระจนะ	ระดับความคิดเห็น					
		นักท่องเที่ยวไทย			นักท่องเที่ยวต่างประเทศ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
4	ชาวบ้านในชุมชนช่วยกันกำจัดผักตบชวาในคลอง ระจนะ	4.04	0.806	มาก	3.72	1.209	มาก
5	มีการจัดโครงการรักษาสีแกวตล่อมในชุมชน	4.15	0.734	มาก	4.01	0.900	มาก
6	มีป้ายสื่อความหมายด้านการอนุรักษ์นกในคลอง ระจนะ	3.87	0.931	มาก	3.92	0.735	มาก
7	มีกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติในคลองระจนะ เช่น การส่องนก การศึกษาพันธุ์ไม้	3.84	0.942	มาก	3.84	0.814	มาก
สรุปรายด้าน		4.06	0.785	มาก	3.96	0.913	มาก
ด้านสังคมวัฒนธรรม							
8	การท่องเที่ยวในชุมชนทำให้เกิดการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมไทย	4.28	0.704	มากที่สุด	4.05	0.810	มาก
9	การท่องเที่ยวในชุมชนทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น	4.27	0.657	มากที่สุด	3.92	0.843	มาก
10	การท่องเที่ยวในชุมชนทำให้เกิดการพัฒนาสะพาน สาธารณประโยชน์	4.17	0.701	มาก	4.00	0.846	มาก
11	การท่องเที่ยวทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนใน ชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	4.23	0.640	มากที่สุด	3.96	0.867	มาก
12	ต้องปลูกฝังความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวแก่ เยาวชนในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	4.30	0.573	มากที่สุด	4.15	0.741	มาก
สรุปรายด้าน		4.26	0.655	มากที่สุด	4.01	0.821	มาก
ด้านเศรษฐกิจ							
13	การท่องเที่ยวในชุมชนทำให้เกิดการสร้างงานให้กับ คนในชุมชน	4.37	0.617	มากที่สุด	3.92	0.809	มาก
14	การท่องเที่ยวในชุมชนทำให้ฐานะทางการเงินของคน ในชุมชนดีขึ้น	4.34	0.586	มากที่สุด	3.99	0.770	มาก
15	การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนทำให้ เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจโดยรวมในชุมชน	4.34	0.610	มากที่สุด	3.92	0.876	มาก
16	การท่องเที่ยวช่วยพัฒนาโฮมสเตย์ของชุมชน	4.33	0.606	มากที่สุด	4.11	0.904	มาก
สรุปรายด้าน		4.34	0.604	มากที่สุด	3.98	0.839	มาก
สรุปรวม		4.22	0.882	มากที่สุด	3.98	0.857	มาก

จากตาราง 18 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ ระดับการศึกษา (Beta = .158) รองลงมาคือ เพศ (Beta = .153) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Beta = .151) สถานภาพ (Beta = .144) และอาชีพ (Beta = .126) ไม่พบตัวแปรพยากรณ์ตัวใดมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจะเข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และร่วมกันทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 5.50 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Beta = .479) รองลงมาคือ สถานภาพ (Beta = .465) และภูมิลำเนา/ประเทศ (Beta = .147) พบว่า อายุ สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนคลองรางจะเข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 19.90

ตาราง 19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา/ประเทศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนร่วมกันทำนายตัวแปรตาม “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจะเข้” ด้านที่ 2 สังคมวัฒนธรรม

ตัวแปรพยากรณ์ (ปัจจัยส่วนบุคคล)	ด้านสังคมวัฒนธรรม							
	นักท่องเที่ยวไทย				นักท่องเที่ยวต่างประเทศ			
	B	Beta	t	Sig	B	Beta	t	Sig
(Constant)	20.042	-	22.290	.000	19.403	-	16.901	.000
1. เพศ	-.013	-.002	-.025	.980	-.088	-.012	-.127	.899
2. อายุ	-.711	-.116	-.999	.319	-5.871	-.541	-2.826	.006
3. สถานภาพ	.659	.106	1.026	.307	3.160	.260	1.380	.171
4. ระดับการศึกษา	.805	.106	1.170	.244	-2.077	-.275	-3.058	.003
5. อาชีพ	.922	.155	1.569	.119	-	-	-	-
6. ภูมิลำเนา/ประเทศ	-	-	-	-	.421	.254	2.464	.015
7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-.163	-.027	-.250	.803	3.524	.402	3.774	.000

ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .014
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .214

จากตาราง 19 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ อาชีพ (Beta = .155) รองลงมา คือ สถานภาพและระดับการศึกษา (Beta = .106) ไม่พบตัวแปรพยากรณ์ตัวใดมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านสังคมวัฒนธรรมของชุมชนคลองรางจะเข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และร่วมกันทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 1.40 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Beta = .402) รองลงมา คือ สถานภาพ (Beta = .260) และภูมิลำเนา/ประเทศ

(Beta = .254) พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ภูมิภาค/ประเทศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านสังคมวัฒนธรรมของชุมชนคลองรางจะเข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 21.40

ตาราง 20 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิภาค/ประเทศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนร่วมกันทำนายตัวแปรตาม “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจะเข้” ด้านที่ 3 เศรษฐกิจ

ตัวแปรพยากรณ์ (ปัจจัยส่วนบุคคล)	ด้านเศรษฐกิจ							
	นักท่องเที่ยวไทย				นักท่องเที่ยวต่างประเทศ			
	B	Beta	t	Sig	B	Beta	t	Sig
(Constant)	17.524	-	25.999	.000	14.116	-	12.944	.000
1. เพศ	-.413	-.091	-1.041	.300	.878	.138	1.330	.186
2. อายุ	-.882	-.191	-1.654	.100	-5.950	-.619	-3.016	.003
3. สถานภาพ	.940	.201	1.951	.053	4.111	.381	1.891	.062
4. ระดับการศึกษา	-.057	-.010	-.110	.913	.242	.036	.376	.708
5. อาชีพ	.180	.040	.409	.683	-	-	-	-
6. ภูมิภาค/ประเทศ	-	-	-	-	.149	.101	.919	.360
7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-.530	-.118	-1.083	.281	2.795	.359	3.151	.002
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .025								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .098								

จากตาราง 20 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ สถานภาพ (Beta = .201) รองลงมาคือ อาชีพ (Beta = .040) ไม่พบตัวแปรพยากรณ์ตัวใดมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจะเข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและร่วมกันทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 2.50 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ สถานภาพ (Beta = .381) รองลงมา คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Beta = .359) เพศ (Beta = .138) ภูมิภาค/ประเทศ (Beta = .101) และระดับการศึกษา (Beta = .036) พบว่า อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจะเข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 9.80

สมมติฐานที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์สามารถร่วมกันทำนายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณดังตาราง 21-23

ตาราง 21 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้ร่วมกันทำนายตัวแปรตาม“การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้” ด้านที่ 1 ด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรพยากรณ์ (การจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชน คลองรางจระเข้)	ด้านสิ่งแวดล้อม							
	นักท่องเที่ยวไทย				นักท่องเที่ยวต่างประเทศ			
	B	Beta	t	Sig	B	Beta	t	Sig
(Constant)	16.195	-	6.782	.000	17.404	-	5.670	.000
1.ด้านการจัดเตรียมที่พัก	.253	.406	5.193	.000	.204	.316	3.411	.001
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .158								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .091								
(Constant)	18.853	-	6.711	.000	9.135	-	3.038	.003
2. ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม	.226	.283	3.452	.001	.441	.521	6.251	.000
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .073								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .264								
(Constant)	23.549	-	13.883	.000	21.900	-	11.168	.000
3. ด้านการจัดการความปลอดภัย	.188	.246	2.968	.004	.238	.287	3.072	.003
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .054								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .074								
(Constant)	12.893	-	6.042	.000	16.477	-	8.061	.000
4. ด้านการจัดระบบการจองที่พัก	.626	.533	7.378	.000	.487	.482	5.637	.000
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .279								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .225								
(Constant)	14.365	-	4.695	.000	18.785	-	5.785	.000
5. ด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก	.636	.369	4.640	.000	.422	.263	2.793	.006
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .130								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .060								

จากตาราง 21 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (Beta = .533) รองลงมาคือ ด้านการจัดเตรียมที่พัก (Beta = .406) ด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก (Beta = .369) ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (Beta = .283) และด้านการจัดการความปลอดภัย (Beta = .246) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแต่ละด้านร่วมกันทำนายได้ถูกต้อง ด้านการจัดเตรียมที่พัก (ร้อยละ 15.80) ด้านการจัดการ

อาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 7.30) ด้านการจัดการความปลอดภัย (ร้อยละ 5.40) ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (ร้อยละ 27.90) และด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก (ร้อยละ 13) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (Beta = .521) รองลงมา คือ ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (Beta = .482) ด้านการจัดเตรียมที่พัก (Beta = .316) ด้านการจัดการความปลอดภัย (Beta = .287) และด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก (Beta = .263) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแต่ละด้านร่วมกันทำนายได้ถูกต้อง ด้านการจัดเตรียมที่พัก (ร้อยละ 9.10) ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 26.40) ด้านการจัดการความปลอดภัย (ร้อยละ 7.40) ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (ร้อยละ 22.50) และด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก (ร้อยละ 6)

จากตาราง 22 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (Beta = .612) รองลงมาคือ ด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก (Beta = .539) ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (Beta = .492) ด้านการจัดเตรียมที่พัก (Beta = .467) และด้านการจัดการความปลอดภัย (Beta = .246) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแต่ละด้านร่วมกันทำนายได้ถูกต้อง ด้านการจัดเตรียมที่พัก (ร้อยละ 15.80) ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 23.70) ด้านการจัดการความปลอดภัย (ร้อยละ 5.40) ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (ร้อยละ 37) และด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก (ร้อยละ 28.60) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (Beta = .599) รองลงมา คือ ด้านการจัดเตรียมที่พัก (Beta = .496) ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (Beta = .471) ด้านการจัดการความปลอดภัย (Beta = .251) และด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก (Beta = .235) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแต่ละด้านร่วมกันทำนายได้ถูกต้อง ด้านการจัดเตรียมที่พัก (ร้อยละ 21.20) ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 21.40) ด้านการจัดการความปลอดภัย (ร้อยละ 5.40) ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (ร้อยละ 35.20) และด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก (ร้อยละ 4.60)

ตาราง 23 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้ร่วมกันทำนายตัวแปรตาม“การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้” ด้านที่ 3 ด้านเศรษฐกิจ

ตัวแปรพยากรณ์ (การจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชน คลองรางจระเข้)	ด้านเศรษฐกิจ				ด้านเศรษฐกิจ			
	นักท่องเที่ยวไทย				นักท่องเที่ยวต่างประเทศ			
	B	Beta	t	Sig	B	Beta	t	Sig
(Constant)	12.264	-	9.429	.000	6.774	-	3.521	.001
1.ด้านการจัดเตรียมที่พัก	.106	.322	3.984	.000	.181	.426	4.822	.000
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .097								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .174								
(Constant)	9.798	-	7.025	.000	4.765	-	2.340	.021
2.ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม	.179	.425	5.489	.000	.265	.476	5.545	.000
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .174								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .219								
(Constant)	15.965	-	17.508	.000	13.939	-	10.480	.000
3.ด้านการจัดการความปลอดภัย	.054	.136	1.604	.111	.082	.150	1.555	.123
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .011								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .013								
(Constant)	12.893	-	6.042	.000	9.931	-	7.039	.000

ตาราง 23 (ต่อ)

ตัวแปรพยากรณ์ (การจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชน คลองรางจระเข้)	ด้านเศรษฐกิจ							
	นักท่องเที่ยวไทย				นักท่องเที่ยวต่างประเทศ			
	B	Beta	t	Sig	B	Beta	t	Sig
4. ด้านการจัดระบบการจองที่พัก	.626	.533	7.378	.000	.260	.391	-	.000
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .279								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .145								
(Constant)	6.986	-	4.715	.000	17.021	-	7.704	.000
5. ด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก	.469	.517	7.069	.000	-	-	-.488	.627
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวไทย = .262								
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = -.007								

จากตาราง 23 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (Beta = .533) รองลงมาคือ ด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก (Beta = .517) ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (Beta = .425) ด้านการจัดเตรียมที่พัก (Beta = .322) และด้านการจัดการความปลอดภัย (Beta = .136) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแต่ละด้านร่วมกันทำนายได้ถูกต้อง ด้านการจัดเตรียมที่พัก (ร้อยละ 9.70) ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 17.40) ด้านการจัดการความปลอดภัย (ร้อยละ 1.10) ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (ร้อยละ 27.90) และด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก (ร้อยละ 26.20) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (Beta = .476) รองลงมา คือ ด้านการจัดเตรียมที่พัก (Beta = .426) ด้านการจัดระบบการจองที่พัก (Beta = .391) และด้านการจัดการความปลอดภัย (Beta = .150) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการจัดเตรียมที่พัก ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม ด้านการจัดระบบการจองที่พัก และด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพักมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแต่ละด้านร่วมกันทำนายได้ถูกต้อง ด้านการจัดเตรียมที่พัก (ร้อยละ 17.40) ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 21.90) ด้านการจัดการความปลอดภัย (ร้อยละ 1.30) และด้านการจัดระบบการจองที่พัก (ร้อยละ 14.50)

สมมติฐานที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวสามารถร่วมกันทำนายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณดังตาราง 24-26

ตาราง 24 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวร่วมกันทำนายตัวแปรตาม“การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้” ด้านที่ 1 ด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรพยากรณ์ (กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว)	ด้านสิ่งแวดล้อม							
	นักท่องเที่ยวไทย				นักท่องเที่ยวต่างประเทศ			
	B	Beta	t	Sig	B	Beta	t	Sig
(Constant)	-	-	-	-	14.339	-	5.367	.000
1.ด้านสภาพพื้นที่	-	-	-	-	.640	.445	5.089	.000
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .190								
(Constant)	-	-	-	-	11.778	-	4.621	.000
2. ด้านลักษณะของทรัพยากร	-	-	-	-	1.849	.527	6.350	.000
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .271								
(Constant)	-	-	-	-	20.342	-	8.061	.000
3. ด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ	-	-	-	-	.236	.280	2.990	.003
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .070								

จากตาราง 24 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ ด้านลักษณะของทรัพยากร (Beta = .527) รองลงมา คือ ด้านสภาพพื้นที่ (Beta = .445) และด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ (Beta = .280) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแต่ละด้านร่วมกันทำนายได้ถูกต้อง ด้านสภาพพื้นที่ (ร้อยละ 19) ด้านลักษณะของทรัพยากร (ร้อยละ 27.10) ด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ (ร้อยละ 7)

ตาราง 25 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวร่วมกันทำนายตัวแปรตาม“การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้” ด้านที่ 2 ด้านสังคมวัฒนธรรม

ตัวแปรพยากรณ์ (กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว)	ด้านสังคมวัฒนธรรม							
	นักท่องเที่ยวไทย				นักท่องเที่ยวต่างประเทศ			
	B	Beta	t	Sig	B	Beta	t	Sig
(Constant)	-	-	-	-	8.266		4.407	.000
1.ด้านสภาพพื้นที่	-	-	-	-	.564	.529	6.389	.000
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .273								
(Constant)	-	-	-	-	4.690	-	2.898	.005
2. ด้านลักษณะของทรัพยากร	-	-	-	-	1.783	.685	9.640	.000
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .470								
(Constant)	-	-	-	-	15.464	-	8.170	.000
3. ด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ	-	-	-	-	.147	.236	2.490	.014
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .047								

จากตาราง 25 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ ด้านลักษณะของทรัพยากร (Beta = .685) รองลงมา คือ ด้านสภาพพื้นที่ (Beta = .529) และด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ (Beta = .236) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแต่ละด้านร่วมกันทำนายได้ถูกต้อง ด้านสภาพพื้นที่ (ร้อยละ 27.30) ด้านลักษณะของทรัพยากร (ร้อยละ 47.10) ด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ (ร้อยละ 4.70)

ตาราง 26 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวร่วมกันทำนายตัวแปรตาม“การพัฒนากองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้” ด้านที่ 3 ด้านเศรษฐกิจ

ตัวแปรพยากรณ์ (กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว)	ด้านเศรษฐกิจ							
	นักท่องเที่ยวไทย				นักท่องเที่ยวต่างประเทศ			
	B	Beta	t	Sig	B	Beta	t	Sig
(Constant)	-	-	-	-	11.270		5.916	.000
1.ด้านสภาพพื้นที่	-	-	-	-	.223	.236	2.489	.014
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .047								
(Constant)	-	-	-	-	6.580	-	3.783	.000
2. ด้านลักษณะของทรัพยากร	-	-	-	-	1.084	.470	5.455	.000
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = .213								
(Constant)	-	-	-	-	17.080	-	9.909	.000
3. ด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ	-	-	-	-	-.036	-.065	-.664	.508
ค่า Adjusted R Square นักท่องเที่ยวต่างประเทศ = -.005								

จากตาราง 26 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด คือ ด้านลักษณะของทรัพยากร (Beta = .470) และด้านสภาพพื้นที่ (Beta = .236) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านลักษณะของทรัพยากร และด้านสภาพพื้นที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนากองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแต่ละด้านร่วมกันทำนายได้ถูกต้อง ด้านสภาพพื้นที่ (ร้อยละ 4.70) ด้านลักษณะของทรัพยากร (ร้อยละ 21.30)

ตอนที่ 7 ผลการวิจัยในงานวิจัยเชิงคุณภาพด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมี 2 ข้อ ดังนี้

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีเชิงพื้นที่ (Grounded Theory) มาใช้ในการลงพื้นที่ของชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและร่วมด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิค RSA (Rural System Analysis) นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจบริบทของชุมชน วิถีชีวิต และปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริงและนำมาซึ่งผลการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกชุมชน (SWOT Analysis)

1.1 ผลการวิเคราะห์ SWOT แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้

สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factors)

ตาราง 27 ผลการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
1. ชุมชนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว 2. ชุมชนมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวมากกว่า 10 ปี 3. ชุมชนได้รับป้ายมาตรฐานด้านการดำเนินงานโฮมสเตย์ไทย รับรองโดย กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2557 4. ชุมชนสามารถอนุรักษ์ระบบนิเวศให้อยู่คู่กับชุมชนได้เป็นอย่างดี 5. ชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเอง	1. ไม่มีพื้นที่รองรับการจอดรถที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะรถบัสขนาดใหญ่ 2. ป้ายสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวไม่ชัดเจน เพราะถูกปิดบังด้วยป้ายของวัดรางจระเข้ 3. ไม่มีไฟทางที่สว่างเพียงพอในเวลากลางคืน 4. ไม่มีระบบการบริหารจัดการโฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐาน 5. ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างจำกัด 6. ผู้นำชุมชนด้านการท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย

สภาพแวดล้อมภายนอก (External Factors)

ตาราง 28 ผลการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนของอำเภอเสนา ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาอาชีพและการ ท่องเที่ยว	1. ชาวบ้านในชุมชนมีจำนวนจำกัดในการทำ โฮมสเตย์ จึงไม่สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำ ของหน่วยงานภาครัฐในด้านการจัดการ ท่องเที่ยวได้
2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนของอำเภอเสนา ให้ทุนสนับสนุนกับชุมชนในการพัฒนาอาชีพ และการท่องเที่ยว	2. ขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างจริงจังจาก ภาครัฐด้านการท่องเที่ยว
3. สถาบันการศึกษาให้ความสนใจทำวิจัยใน ชุมชน	3. นักท่องเที่ยวไม่นิยมมาเที่ยวคลองรางจระเข้ ในฤดูฝน เพราะไม่สะดวกในการล่องเรือ
4. นักท่องเที่ยวมีความประทับใจในการมาเที่ยว และมีการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง	4. เกิดน้ำท่วมถนนทางเข้าโฮมสเตย์ในฤดูฝน ทำ ให้นักท่องเที่ยวมาน้อยลง
5. นักวิชาการช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ชุมชน	5. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทำได้ยาก เนื่องจาก ถนนมีความขรุขระ ทำให้ไม่สะดวกในการ เดินทาง
6. นักวิชาการทำโครงการฝึกอบรมคนในชุมชน ด้านการท่องเที่ยว	6. บ้านที่เข้าร่วมทำโฮมสเตย์ลดจำนวนลง
7. หน่วยงานภาครัฐภายนอกชุมชนสนใจมา ศึกษาดูงานการบริหารจัดการท่องเที่ยวใน ชุมชน	
8. รายการโทรทัศน์สนใจมาถ่ายทำแหล่ง ท่องเที่ยวในชุมชน	

1.2 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อแสดงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้

ตาราง 29 แสดงผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อแสดงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้

Internal Factors	Strengths (S)	Weakness (W)
	1. ชุมชนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว 2. ชุมชนมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวมากกว่า 10 ปี 3. ชุมชนได้รับป้ายมาตรฐานด้านการดำเนินงานโฮมสเตย์ไทยรับรองโดยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา ระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2557 4. ชุมชนสามารถอนุรักษ์ระบบนิเวศให้อยู่คู่กับชุมชนได้เป็นอย่างดี 5. ชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเอง	1. ไม่มีพื้นที่รองรับการจอดรถที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะรถบัสขนาดใหญ่ 2. ป้ายสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวไม่ชัดเจน เพราะถูกปิดบังด้วยป้ายของวัดรางจระเข้ 3. ไม่มีไฟทางที่สว่างเพียงพอในเวลากลางคืน 4. ไม่มีระบบการบริหารจัดการโฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐาน 5. ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างจำกัด 6. ผู้นำชุมชนด้านการท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย

ตาราง 29 (ต่อ)

External Factors External Factors		
Opportunities (O)	(SO)	(WO)
1. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนของอำเภอ เสนอร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาอาชีพ และการท่องเที่ยว 2. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนของอำเภอ เสนอให้สนับสนุนกับชุมชนในการ พัฒนาอาชีพและการท่องเที่ยว 3. สถาบันการศึกษาให้ความสนใจทำวิจัยใน ชุมชน 4. นักท่องเที่ยวมีความประทับใจในการมา เที่ยวและมีการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้น อย่างต่อเนื่อง 5. นักวิชาการช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ชุมชน 6. นักวิชาการทำโครงการฝึกอบรมคนใน ชุมชนด้านการท่องเที่ยว 7. หน่วยงานภาครัฐสนใจมาศึกษาดูงานการ บริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน 8. รายการโทรทัศน์สนใจมาถ่ายทำแหล่ง ท่องเที่ยวในชุมชน	1. หน่วยงานภาครัฐให้ งบประมาณในการ สนับสนุนด้านอาชีพและ การท่องเที่ยวในชุมชน 2. กรมการท่องเที่ยว กระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬาและ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้การสนับสนุนการ ท่องเที่ยวในชุมชน 3. ชาวบ้านในชุมชนให้ ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ จึงช่วยกัน อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ โดยเฉพาะคลอง รางจระเข้ไว้เป็นอย่างดี 4. นักท่องเที่ยวเกิดความ ตระหนักและช่วยกัน อนุรักษ์ระบบนิเวศในชุมชน 5. นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างประเทศมา ท่องเที่ยวที่คลองรางจระเข้ อย่างต่อเนื่อง 6. ชุมชนมีความเข้มแข็งด้าน การจัดการท่องเที่ยวและ การทำโฮมสเตย์มากกว่า 10 ปีแล้ว	1. ควรงานงบประมาณด้าน การท่องเที่ยวไปพัฒนา ถนนทางเข้าแหล่ง ท่องเที่ยว 2. ชุมชนควรปรับปรุงทัศน ด้านการจัดระเบียบของ ป้ายสื่อความหมายโฮมส เตย์ และป้ายสื่อ ความหมายของแหล่ง ท่องเที่ยวให้ชัดเจนขึ้น 3. ควรจัดทำสถิติ นักท่องเที่ยวรายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี รวมทั้งรวบรวมการมา เที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว 4. หากผู้นำชุมชนด้านการ ท่องเที่ยวมีความเป็น กลางและยุติธรรมกับ ผลประโยชน์ที่ได้รับจะ ทำให้การท่องเที่ยว พัฒนาอย่างยั่งยืนใน ชุมชนมากขึ้น และส่งผล ดีต่อตัวผู้นำ ชุมชน และ แหล่งท่องเที่ยวได้เป็น อย่างดี

ตาราง 29 (ต่อ)

Threats (T)	(ST)	(WT)
1. ชาวบ้านในชุมชนมีจำนวนจำกัดในการทำโฮมสเตย์ จึงไม่สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของหน่วยงานภาครัฐในด้านการจัดการท่องเที่ยวได้ 2. ขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว 3. นักท่องเที่ยวไม่นิยมมาเที่ยวคลองรางจระเข้ในฤดูฝน เพราะไม่สะดวกในการล่องเรือ 4. เกิดน้ำท่วมถนนทางเข้าโฮมสเตย์ในฤดูฝน ทำให้นักท่องเที่ยวมาน้อยลง 5. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทำได้ยาก เนื่องจากถนนมีความขรุขระ ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทาง 6. บ้านที่เข้าร่วมทำโฮมสเตย์ลดจำนวนลง	1. เพิ่มจำนวนคนทำโฮมสเตย์ ชุมชนจะได้รับงบประมาณสนับสนุนการท่องเที่ยว 2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวกับคนในชุมชน และแนะนำให้เข้าร่วมกลุ่มกันทำโฮมสเตย์ 3. กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรจริงจังในการตรวจมาตรฐานของโฮมสเตย์ในชุมชน หากไม่ได้มาตรฐานควรถอดป้ายออก 4. ถ้าคนในชุมชนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานโฮมสเตย์อย่างเคร่งครัด กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะไม่ให้งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว	1. คนในชุมชนไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนการท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น เนื่องจากไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ 10 หลังคาเรือน 2. พัฒนาผู้นำชุมชนด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลงพื้นที่ชุมชนมากขึ้น และร่วมประชุมกับคนในชุมชนถึงปัญหาการทำโฮมสเตย์และความขัดแย้งของชุมชน เพื่อร่วมกันหาทางดำเนินการแก้ไข เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนคลองรางจระเข้โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยว แล้วนำมาทำ TOWS Matrix จับคู่กัน ทำให้ทราบว่าจุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยว และโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนคลองรางจระเข้ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในด้านงบประมาณเพื่อให้การสนับสนุนด้านอาชีพและการท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีกรมการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง และชาวบ้านในชุมชนคลองรางจระเข้ยังช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติรวมถึงรักษาระบบนิเวศได้เป็นอย่างดี ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักและมาเที่ยวด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติของชุมชน อีกทั้งชาวบ้านในชุมชนคลองรางจระเข้ทำโฮมสเตย์มานานกว่า 10 ปี แต่ก็ยังมีจุดอ่อนในการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนไม่มีความพร้อมในการ

รองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ถนนทางเข้าโฮมสเตย์ไม่ได้มาตรฐาน จึงควรนำงบประมาณด้านการท่องเที่ยวไปพัฒนาถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนควรปรับปรุงทัศนทัศน์ด้านการจัดระเบียบของป้ายสื่อความหมายโฮมสเตย์ให้ชัดเจนขึ้น ชุมชนควรจัดทำสถิตินักท่องเที่ยวเป็นรายสัปดาห์ รายเดือนและรายปี และรวบรวมเป็นสถิติการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดการโฮมสเตย์ภายในชุมชน ควรมีการกระจายรายได้ด้วยความเป็นธรรม เนื่องจากคนในชุมชนรวมกลุ่มกันทำโฮมสเตย์ลดลงทุกปี หากมองในด้านอุปสรรคหรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงาน ทำให้ชุมชนต้องสร้างจุดแข็ง โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาช่วยจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งมาตรฐานในการทำโฮมสเตย์ในชุมชน ซึ่งกรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นผู้ตรวจประเมิน หากไม่ได้มาตรฐานควรถอดถอนรายชื่อโฮมสเตย์และถอดป้ายออกอย่างจริงจัง ในด้านอุปสรรคหรือปัจจัยคุกคามที่เป็นจุดอ่อนของชุมชนนั้น เนื่องจากการรวมตัวกันทำโฮมสเตย์ในชุมชนลดลงทุกปี ทำให้ชุมชนไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นควรลงพื้นที่ชุมชนมากขึ้นและร่วมประชุมกับชาวบ้านในชุมชนถึงปัญหาในการทำโฮมสเตย์ เพื่อร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

2. การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนคลองรางจระเข้

ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนคลองรางจระเข้ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (40 คะแนน) ประกอบด้วย

- 1) จุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ (10 คะแนน)
- 2) ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ (10 คะแนน)
- 3) ความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ (10 คะแนน)
- 4) ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว (10 คะแนน)

ผลรวมการประเมินรายด้านเท่ากับ 28.60 คะแนน

2.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน (20

คะแนน) ประกอบด้วย

- 1) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว (5 คะแนน)
- 2) การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว (5 คะแนน)
- 3) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (5 คะแนน)
- 4) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว (5 คะแนน)

ผลรวมการประเมินรายด้านเท่ากับ 15.50 คะแนน

2.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก (20 คะแนน) ประกอบด้วย

- 1) มีศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (5 คะแนน)
- 2) มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี (5 คะแนน)
- 3) มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยวและชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ (5 คะแนน)
- 4) มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน (5 คะแนน)

ผลรวมการประเมินรายด้านเท่ากับ 10.30 คะแนน

2.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว (20 คะแนน) ประกอบด้วย

- 1) ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (10 คะแนน)
- 2) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว (10 คะแนน)

ผลรวมการประเมินรายด้านเท่ากับ 18 คะแนน

ผลรวมการประเมินทั้งหมดเท่ากับ 72.40 จากคะแนนเต็ม 100

เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังนี้

ตาราง 30 แสดงเกณฑ์การวัดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ค่าคะแนน	ระดับมาตรฐาน	สัญลักษณ์
81 ขึ้นไป	ดีเยี่ยม	★★★★★
71-80	ดีมาก	★★★★
61-70	ดี	★★★
51-60	ปานกลาง	★★
50 หรือน้อยกว่า	ต่ำ	★

ดังนั้นระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนคลองระจจะอยู่ในระดับดีมาก (★★★★)

ตอนที่ 8 ผลการวิจัยในงานวิจัยเชิงคุณภาพจากคำถามการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้

1. การที่ชาวบ้านไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ เพราะสาเหตุอะไร

2. การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวควรจะดำเนินการอย่างไร จึงจะเหมาะสม ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์

การลงพื้นที่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล จากการสังเกต การสำรวจพื้นที่และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบการใช้ทฤษฎีเชิงพื้นที่ กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสโนบอลล์ ร่วมด้วยการใช้เทคนิค AIC เพื่อการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน และเทคนิค RSA ซึ่งเป็นการเข้าใจบริบทของชุมชน วิถีชีวิต และปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อใช้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนคลองรางจะเข้ด้านการท่องเที่ยว ผลการวิจัยมีดังนี้

1. การที่ชาวบ้านไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ เพราะสาเหตุอะไร

ชุมชนคลองรางจะเข้ได้รับความรู้ในการส่งเสริมอาชีพ จากการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเสนา ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่เข้าถึงชาวบ้านในชุมชน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน การส่งเสริมอาชีพกับชาวบ้านในชุมชน เช่น การทำจักสาน การทำสินค้าของที่ระลึก ซึ่งนำวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมาทำเป็นสินค้าของที่ระลึก เช่น เม็ดสะตือ ผักตบชวา ส่งเสริมให้มีการนำผักตบชวามาย่อยเป็นอาหารสัตว์ ส่งเสริมให้ชุมชนทำโฮมสเตย์เป็นอาชีพเสริม นำชาวบ้านในชุมชนไปดูงานด้านการส่งเสริมอาชีพและออกงานต่าง ๆ สนับสนุนงบประมาณด้านการส่งเสริมอาชีพและการท่องเที่ยว ส่งเสริมอาชีพและทำโครงการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผู้สูงอายุในชุมชน ส่งเสริมอาชีพการทำจักสานตระกร้าพลาสติก จัดตั้งชมรม “กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอเสนา” โดยผู้นำชมรมเป็นพ่อค้าอยู่ในตลาดอำเภอเสนา เพื่อช่วยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวในชุมชน สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นทำวิจัยและเผยแพร่ด้านการท่องเที่ยวในคลองรางจะเข้ สถาบันการศึกษาจัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้กับชาวบ้านในชุมชน

ผู้วิจัยลงพื้นที่ในชุมชน โดยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์คนในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกของชมรมอนุรักษ์การท่องเที่ยวเส้นทางน้ำทำให้ทราบปัญหาต่างๆ ในชุมชนคลองรางจะเข้ และเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ไว้ดังนี้

ปัญหาที่พบในชุมชน

1. ขาดคนทำงานอย่างจริงจัง
2. ในชุมชนมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก
3. ขาดแรงงานคนหนุ่มสาวซึ่งไปทำงานต่างพื้นที่หรือไปทำงานโรงงานในอำเภอเสนา และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. ความไม่เข้าใจการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

แนวทางการแก้ปัญหาที่พบในชุมชน

แนวทางในการแก้ปัญหาของชุมชน ในด้านแรงงาน ควรมีการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้คนหนุ่มสาวมีความเข้าใจการส่งเสริมด้านอาชีพเสริมของชุมชน เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มพูนจากงานประจำอีกทาง ทั้งยังช่วยรักษาความเป็นชุมชน สังคมชนบทไว้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน จะทำให้เกิดความรักและความสามัคคี ชุมชนซึ่งเป็นถิ่นฐานบ้านเกิด ได้ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต และประวัติของชุมชน ทำให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่า และช่วยกันรักษาไว้ การอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน เป็นเรื่องของทุกคนในชุมชน เพราะคนหนุ่มสาว คือ กำลังหลักที่จะช่วยกันพัฒนาชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นควรจัดโครงการพัฒนาและฝึกอบรมให้กับคนในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนให้มากขึ้น

ปัญหาในการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์

1. การแบ่งปันผลประโยชน์จากโฮมสเตย์
2. การคาดหวังทำโฮมสเตย์เป็นธุรกิจหลักของครอบครัว
3. การสร้างแพเป็นบ้านพักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งผิดหลักและวัตถุประสงค์ของการทำโฮมสเตย์ เพราะนักท่องเที่ยวต้องพักอาศัยภายใต้ชายคาเดียวกันกับเจ้าของบ้าน
4. ขาดการกระจายรายได้จากนักท่องเที่ยวให้กับบ้านที่เข้าร่วมโฮมสเตย์หลังอื่น ๆ
5. ชุมชนไม่ได้รับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งรับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากชุมชนไม่สามารถรวมตัวกันตั้งแต่ 10 หลังคาเรือนขึ้นไป
6. สมาชิกในบ้านไม่เห็นด้วยกับการทำโฮมสเตย์
7. สุขภาพของเจ้าของโฮมสเตย์ไม่ดี จึงไม่สะดวกต่อการรองรับนักท่องเที่ยว
8. ภาวะความเป็นผู้นำของผู้ทำโฮมสเตย์
9. การขาดความรู้ความเข้าใจในการทำโฮมสเตย์

แนวทางการแก้ปัญหาในการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์

ควรมีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นกับชุมชน รวมทั้งสมาชิกของโฮมสเตย์ โดยหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเข้ามาให้ความรู้ร่วมกับสถาบันการศึกษาด้านท่องเที่ยว และแก้ไขปัญหของชุมชนที่ร่วมกันทำโฮมสเตย์อย่างจริงจัง มีการจัดฝึกอบรม ฝึกให้มีกิจกรรม และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ชุมชน เกิดการสร้างพลังกลุ่ม มีพลังความรักในชุมชน มีความสามัคคี และเห็นอกเห็นใจกัน การที่ชุมชนจะประสบผลสำเร็จในการทำงานร่วมกัน มีความสามัคคีกัน จึงควรมีหน่วยงานกลางที่ช่วยประสานงานในการแบ่งปันผลประโยชน์จากรายได้ของโฮมสเตย์เพื่อชุมชน และให้ความรู้ความเข้าใจกับสมาชิกโฮมสเตย์ให้มากขึ้น กฎหมายการรับรองมาตรฐานที่พักโฮมสเตย์ควรนำมาใช้ปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ทำโฮมสเตย์ผิดวัตถุประสงค์ และให้ความรู้ความเข้าใจกับสมาชิกที่ไม่

เห็นด้วยกับการทำโฮมสเตย์ หาสมาชิกใหม่เพิ่มจากสมาชิกเก่าที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ และไม่สามารถทำโฮมสเตย์ต่อไปได้ กระตุ้นให้ชุมชนสนใจด้านการท่องเที่ยวในชุมชนให้มากขึ้น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ผลจากการสัมภาษณ์จึงได้ประเด็นที่สามารถให้ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชนได้ดังนี้

1. โฮมสเตย์คือการประกอบอาชีพเสริมไม่ใช่อาชีพหลักของชาวบ้านในชุมชน
2. นักท่องเที่ยวต้องได้พักร่วมชายคาเดียวกับเจ้าของบ้าน
3. นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนในขณะมาพักโฮมสเตย์
4. การต่อเติมบ้านเป็นแพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผิดวัตถุประสงค์ของโฮมสเตย์
5. การทำโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ผิดแปลกจากวิถีชีวิตของชุมชนมากเกินไปผิดวัตถุประสงค์ของโฮมสเตย์
6. โฮมสเตย์ชุมชนต้องเกิดจากชาวบ้านในชุมชนรวมตัวกัน
7. การทำโฮมสเตย์ชุมชนทำให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน
8. การทำโฮมสเตย์ชุมชนต้องธำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไว้
9. การท่องเที่ยวชุมชนต้องมีเอกลักษณ์ของชุมชน และไม่พยายามเอาใจนักท่องเที่ยวมากเกินไป โดยไม่เป็นตัวของตัวเองยอมไม่ส่งผลต่อแง่ดีของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน
10. การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ไม่ได้เน้นปริมาณของนักท่องเที่ยว แต่เน้นคุณภาพและจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน
11. ถ้าเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวจะขัดต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
12. การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชน ดังนั้นผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวจะไม่ตกอยู่บ้านใดบ้านหนึ่งแต่จะกระจายรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน

กรมการท่องเที่ยวเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลการท่องเที่ยว ดูแลบุคลากร และดูแลสินค้าทางการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดูแลในเรื่องการตลาด การประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นคณะกรรมการตรวจมาตรฐานโฮมสเตย์ร่วมกับกรมการท่องเที่ยว มีมาตรฐานการตรวจที่พักแบบโฮมสเตย์ และสามารถถอดถอนป้าย หากการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์นั้นไม่ได้ตามมาตรฐานตามที่วางไว้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพยายามให้ความรู้ความเข้าใจในการทำโฮมสเตย์กับทางชุมชน แต่เขาไม่ปฏิบัติตาม ทำผิดหลักการ ไม่เชื่อในกฎระเบียบที่ตั้งไว้

ข้อดีของการท่องเที่ยวสู่ชุมชน

1. เกิดการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชน เช่น ถนน สะพาน ห้องสุขาที่ถูกสุขลักษณะ มีระบบการจัดขยะในบ้านเรือน
2. เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

3. เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น
4. เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น

ข้อเสียของการท่องเที่ยวสู่ชุมชน

1. รายได้จากการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
2. เกิดการแตกแยกกันในชุมชนท้องถิ่น เพราะมีการแย่งนักท่องเที่ยวกัน
3. มีการเปลี่ยนวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมเพื่อเอาใจนักท่องเที่ยว
4. หากมีการสนับสนุนปริมาณนักท่องเที่ยวสู่ชุมชนมากขึ้นเกิดการสูญเสียความเป็นตัวตนของคนในท้องถิ่น

การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการทำโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยว

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกรมการท่องเที่ยวร่วมกันให้ความรู้ความเข้าใจด้านการทำโฮมสเตย์ในชุมชนที่ถูกต้อง
2. มีการตรวจสอบมาตรฐานการทำโฮมสเตย์ในชุมชนเป็นระยะ ๆ หลังจากให้ป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์แล้ว
3. ถอดถอนป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์หากโฮมสเตย์นั้นทำผิดเงื่อนไขของมาตรฐาน
4. จัดการฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่นด้านการทำโฮมสเตย์ที่ถูกต้อง
5. จัดประกวดโฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐานในแต่ละเขต เพื่อสร้างการพัฒนาการทำโฮมสเตย์ที่ถูกต้องอย่างแท้จริง
6. สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน แต่ยังคงเน้น การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอาชีพเสริมไม่ใช่อาชีพหลัก

การท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ในชุมชนสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะหลักของการจัดการตั้งโฮมสเตย์เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านในชุมชน ปัญหาการทำงานมีทุกองค์การ ทุกชุมชน ในการแก้ไขปัญหา ต้องค่อยเป็นค่อยไป เวลาจะช่วยให้ดีขึ้น บรรเทาลง ปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมาจะลดลง ในงานวิจัยนี้เสนอการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ เพื่อให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยว ช่วยส่งเสริมและสนับสนุน ช่วยนำรูปแบบการท่องเที่ยวจากงานวิจัยไปใช้ในระดับนโยบาย และนำมาปรับใช้กับชุมชน โดยส่งเสริมในด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ การจัดฝึกอบรม เพื่อลดปัญหาการขาดความร่วมมือ หากมองในแง่บวก การแยกกันบริหารจัดการบ้านพัก เป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนช่วยกันพัฒนาบ้านพักแบบโฮมสเตย์ให้ดีขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

สรุปผลการวิจัยได้ว่า สาเหตุที่ทำให้ชาวบ้านไม่เข้ามามีส่วนร่วม ในการทำโฮมสเตย์ สิ่งหนึ่ง คือการขาดความรู้ความเข้าใจ มีชาวบ้าน 2 กลุ่มที่บริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน จากการสัมภาษณ์ประธานชมรมธุรกิจท่องเที่ยวทางน้ำ ทำให้ทราบว่า หากมองในแง่บวก การบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มี 2 กลุ่ม จะช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดการตื่นตัวและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนให้ดีขึ้น ดังนั้นหากจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา รวมทั้งภาคเอกชนช่วยกันให้ความรู้ความเข้าใจกับคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

2. การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวควรจะดำเนินการอย่างไร จึงจะเหมาะสมชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์

จากผลการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เสนอเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ (Model) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์ โดยผู้วิจัยสรุปเป็นตาราง 31

ตาราง 31 แสดงวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชน

วิจัยเชิงปริมาณ	วิจัยเชิงคุณภาพ	รูปแบบ (Model)
1. แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์	1. การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว	R คือ Rural ความเป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมชนบทของชุมชนคลองรางจระเข้ Recreation นันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน
2. แบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว	2. แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
3. แบบสอบถามความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3. การสัมภาษณ์ และการสังเกต	

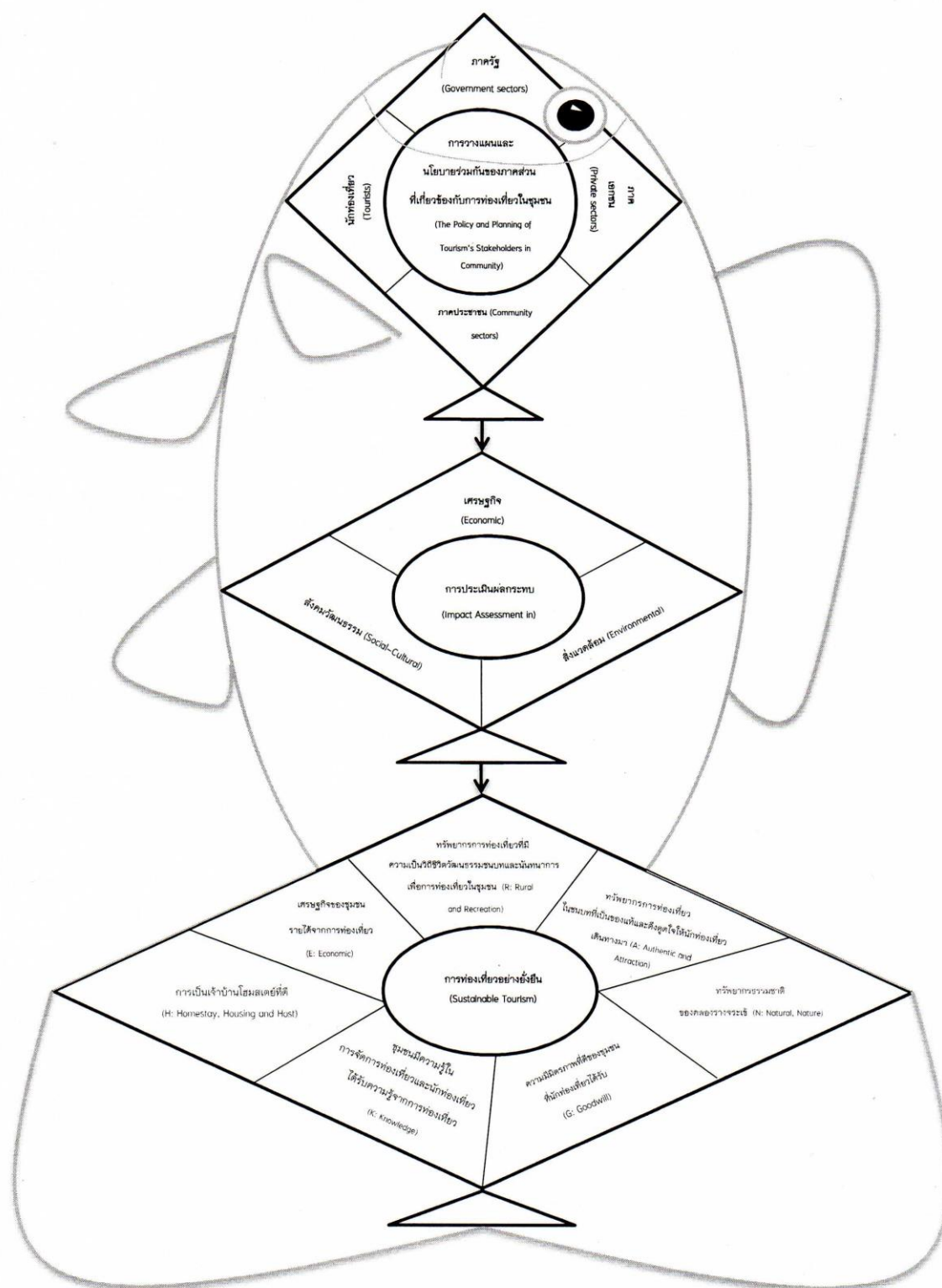
ตาราง 31 (ต่อ)

วิจัยเชิงปริมาณ	วิจัยเชิงคุณภาพ	รูปแบบ (Model)
1. แบบสอบถามความพึงพอใจในการ จัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ 2. แบบสอบถามความพึงพอใจใน กิจกรรมนันทนาการเพื่อการ ท่องเที่ยว 3. แบบสอบถามความคิดเห็นในการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. การวิเคราะห์ศักยภาพ ของแหล่งท่องเที่ยว 2. การสัมภาษณ์ และการ สังเกต 3. แบบประเมินมาตรฐาน คุณภาพแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	A คือ Authentic ของแท้ ดั้งเดิม หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวใน ท้องถิ่นที่เป็นของแท้ เป็น ของดั้งเดิมที่นักท่องเที่ยว สัมผัสได้ด้วย ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู ลิ้น จมูก ประสาทสัมผัส Attraction สิ่งดึงดูดใจให้ นักท่องเที่ยวเดินทางมา
1. แบบสอบถามความคิดเห็นในการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. การวิเคราะห์ศักยภาพ ของแหล่งท่องเที่ยว 2. การสังเกต 3. แบบประเมินมาตรฐาน คุณภาพแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	N คือ Natural, Nature ทรัพยากรธรรมชาติของ คลองรางจระเข้
1. แบบสอบถามความพึงพอใจในการ จัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ 2. แบบสอบถามความพึงพอใจใน กิจกรรมนันทนาการเพื่อการ ท่องเที่ยว	1. การวิเคราะห์ศักยภาพ ของแหล่งท่องเที่ยว 2. การสัมภาษณ์ และการ สังเกต	G คือ Goodwill ความมี มิตรภาพที่ดีของชุมชนที่ นักท่องเที่ยวได้รับ

ตาราง 31 (ต่อ)

วิจัยเชิงปริมาณ	วิจัยเชิงคุณภาพ	รูปแบบ (Model)
1. แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ 2. แบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว 3. แบบสอบถามความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2. การสัมภาษณ์ และการสังเกต 3. แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	K คือ Knowledge ชุมชนมีความรู้ในการจัดการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวได้รับความรู้จากการท่องเที่ยว
1. แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ 2. แบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว 3. แบบสอบถามความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2. การสัมภาษณ์ และการสังเกต	H คือ Homestay, Housing และ Host การเป็นเจ้าบ้านโฮมสเตย์ที่ดี
1. แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ 2. แบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว 3. แบบสอบถามความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1. การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2. การสัมภาษณ์ และการสังเกต 3. แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	E คือ Economic เศรษฐกิจของชุมชน รายได้จากการท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น

จากผลการศึกษาทั้งสองระเบียบวิธีวิจัย และนำโมเดลของชาร์ปเลย์, ริชาร์จ; และ ชาร์ปเลย์, จูเลีย (Sharpley, Richard; & Sharpley, Julia.1997: 125) มาประยุกต์ในงานวิจัยนี้ จึงได้รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ดังนี้

ภาพประกอบ 14 แสดงรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองระจนะ ไร่รางเข้โมเดล (RANGKHE Model)

ที่มา: ผู้วิจัย (2559).

ผู้วิจัยนำรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ หรือ รางเข้โมเดล (RANGKHE Model) ที่สร้างขึ้นนี้ ไปนำเสนอในการจัดประชุมและการสนทนากลุ่มกับชาวบ้านและพระสงฆ์ จำนวน 12 คน และ 1 รูป สามารถอธิบายรูปแบบของการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ และแสดงผลการวิจัย ได้ดังนี้

โมเดลรูปปลาตัวที่ 1 การวางแผนและนโยบายร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยวดังนี้

1. ภาครัฐ คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้
2. ภาคเอกชน คือ บริษัททัวร์ ชมรมการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์
3. ภาคประชาชน คือ ชาวบ้านในชุมชน
4. นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

โดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ต้องมีการวางแผนและมีนโยบายร่วมกันด้านการท่องเที่ยวของชุมชน กล่าวคือ ภาครัฐ คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปี พ.ศ. 2555 - 2559 ในยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีการสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท่องเที่ยว สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วยการสร้างกระบวนการวิจัยและทำงานร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ มีการวางแผนร่วมกับชุมชน โดยการพัฒนาและร่วมมือในการปรับโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม สาธารณสุขมูลฐานให้เหมาะสมและได้คุณภาพมาตรฐานเพื่อรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยว กรณีใช้บ้านพักอาศัยเป็นโฮมสเตย์ ต้องมีการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโฮมสเตย์ที่กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ในด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบ และรักษาวิถีวัฒนธรรมของชุมชนไว้ ในขณะที่เดียวกันภาคเอกชนต้องปฏิบัติตามนโยบายและมีส่วนร่วมในการวางแผนทำงานร่วมกัน กล่าวคือ วางแผนทำงานร่วมกันกับภาครัฐ และใช้ประโยชน์จากชุมชนในการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใส ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน โดยไม่คำนึงถึงชุมชน คือมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงประโยชน์และความสงบสุขของชุมชนเป็นหลัก โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ภาคประชาชนรับนโยบายไปบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่นของตน โดยมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมกันบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการอนุรักษ์และพัฒนา ฟื้นฟูแหล่ง

ท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน พัฒนาสินค้าบริการในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ และให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่พึงปฏิบัติในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือปฏิบัติตามนโยบายและระเบียบข้อบังคับในการมาเที่ยว โดยมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ไม่ทำลายทรัพยากรโดยขาดจิตสำนึกและให้ความร่วมมือกับชุมชนในการมาเที่ยว ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์สู่ชุมชนและนักท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาทรัพยากรของประเทศชาติต่อไป ดังนั้นทั้ง 4 ภาคส่วนจึงต้องมีการวางแผนและมีนโยบายร่วมกันจึงจะเกิดผลสำเร็จ และทั้งภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อกัน จึงต้องทำงานไปในทิศทางเดียวกันจึงจะเกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัย ในการประชุมและสนทนากลุ่ม พบว่า ชุมชนให้การยอมรับ คิดเป็นร้อยละ 100 ชุมชนและภาครัฐให้ความร่วมมือในการประชุมและสนทนากลุ่ม เพราะตระหนักและมีความเข้าใจดีว่าทั้ง 4 ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้นจึงต้องร่วมมือกันจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน โดยชุมชนให้ความร่วมมือและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลางจะเข้ เพราะภาครัฐในท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้นำและนักพัฒนาท้องถิ่น และทำโครงการต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมให้กับชุมชนในด้านการท่องเที่ยว จึงทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและทำให้ชุมชนมีความเจริญขึ้น

โมเดลรูปปลาตัวที่ 2 การประเมินผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

หลังจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีนโยบายและวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน ส่งผลต่อการประเมินผลกระทบที่มีต่อการท่องเที่ยว ซึ่งในการทำงานร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในชุมชนคลองรางจะเข้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องร่วมมือกันในการประเมินผลกระทบทั้ง 3 ด้าน เพื่อทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญขึ้น ซึ่งผลกระทบนั้นอาจจะเกิดขึ้นในชุมชนหลังจากมีการท่องเที่ยว กล่าวคือ การประเมินผลกระทบมีทั้งด้านบวกและด้านลบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมนั้นมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน โดยในด้านบวกการท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น เพราะรายได้จากการท่องเที่ยวมีการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ด้านลบหากการกระจายรายได้สู่ชุมชนไม่เสมอภาคย่อมส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนได้ ด้านบวกต่อสังคมวัฒนธรรมนั้น การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามที่สั่งสมกันมาและถ่ายทอดผ่านวิถีชีวิตวัฒนธรรมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการมาท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีและร่วมมือกัน ทำให้สังคมในชุมชนน่าอยู่ ในด้านลบการท่องเที่ยวอาจจะนำความไม่สงบมาสู่ชุมชน หากภาคเอกชน ชุมชน และนักท่องเที่ยวไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อปฏิบัติที่มีขึ้น สำหรับสิ่งแวดล้อมของชุมชน หากมองในแง่บวกนั้น การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนตระหนักและช่วยกันรักษา

สภาพแวดล้อมในชุมชนให้สะอาดเป็นระเบียบเพื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวและพักอาศัยจะเกิดความสุขกายสบายใจ ด้านลบนั้น หากนักท่องเที่ยวเข้ามาทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนได้ ดังนั้นในการทำงานร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีการประเมินผลกระทบทั้ง 3 ด้าน หากขาดการประเมินด้านหนึ่งด้านใดซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญแล้ว ย่อมไม่เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัย ในการประชุมและสนทนากลุ่ม พบว่า ชุมชนให้การยอมรับ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยทั้ง 3 ด้านมีการประเมินผลกระทบในด้านบวกต่อชุมชนมากกว่าด้านลบ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น เพราะการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นรายได้เสริมที่ได้จากการจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ รายได้ที่เกิดจากการทำอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยว รายได้ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวมีความสนใจ และซื้อผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนไปเป็นสินค้าของที่ระลึก เช่น ตะกร้าจักสานจากพลาสติก นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้ชาวบ้านมีรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ เช่น การแสดงรำไทยของเยาวชน

ด้านสังคมวัฒนธรรม เมื่อการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนดีขึ้นแล้ว ทำให้ชาวบ้านในชุมชนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความเอื้อใจใส่และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมในสังคม การท่องเที่ยวส่งผลที่ดีต่อการจัดระบบสังคมวัฒนธรรมของชุมชนด้วย เพราะการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีความสามัคคีร่วมกันทำงานทำให้เกิดความรัก ทำให้เกิดสังคมที่ดี การท่องเที่ยวยังส่งเสริมให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนและนักท่องเที่ยวมาไหว้พระรักษาศีล และอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมรวมถึงประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนไว้

ด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อการท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นแล้ว ทำให้สังคมวัฒนธรรมของดีขึ้น จึงส่งผลให้ชาวบ้านให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เพื่อการท่องเที่ยว ชาวบ้านจึงช่วยกันรักษาระบบนิเวศในคลองรางจระเข้ จึงเกิด “โครงการหน้าบ้านน้อมอง” ที่องค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ (อบต. รางจระเข้) จัดขึ้น ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี โดย นายกอบต. รางจระเข้ นำพันธุ์บัวมาปลูกไว้ที่ชายคลองหน้าบ้านของชาวบ้าน โดยชาวบ้านต้องกำจัดผักตบชวาหน้าบ้านของตนให้สะอาด และนำดอกบัวไปขายส่งให้ อบต. รางจระเข้ เพราะมีแหล่งรับซื้อคือวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำดอกบัวไปถวายพระ เป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และทำนุบำรุงศาสนพุทธรูป วิธีการเช่นนี้ทำให้ชุมชนช่วยกันอนุรักษ์น้ำในลำคลองและอนุรักษ์วิถีชีวิตริมคลองรางจระเข้ไว้

จากผลการวิจัยไม่พบผลกระทบด้านลบ มีเพียงข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้ ซึ่งรับราชการเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรางจระเข้ ซึ่งยังไม่พบนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน อาจมีอาการป่วยเป็นโรคต่าง ๆ เช่น โรคไข้เลือดออก โรคไข้หวัดนก ซึ่งชุมชนควรหาวิธีการป้องกันมิให้เกิดขึ้นโดยมีการตรวจสอบประวัติของนักท่องเที่ยว โดยให้ภาครัฐเป็นผู้ประสานกับภาคเอกชน และชุมชนต้องดูแลความสะอาด ความเป็นระเบียบของ

บ้านพักและบริเวณบ้านให้สะอาดตา และร่มรื่นอยู่เสมอเพื่อไว้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้ตรงตามมาตรฐานโฮมสเตย์ของไทย กรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา

โมเดลรูปปลาตัวที่ 3 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากงานวิจัย

7 ด้าน

หลังจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ประเมินผลกระทบทั้ง 3 ด้านแล้ว ซึ่งเป็นความสำคัญที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติตามนโยบายที่ทำร่วมกัน และนำมาประเมินผลกระทบเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน และส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน จึงเกิดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้หรือรางเข้โมเดล (RANGKHE Model) โดยอธิบายได้ดังนี้

R ในงานวิจัยนี้มีสองความหมาย R ความหมายแรกมาจาก Rural คือ การท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบทของชุมชนคลองรางจระเข้ เชื่อมโยงวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน วิถีการเกษตร สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน ชาวบ้านจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดประสบการณ์ในการใช้ชีวิตให้กับนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ การท่องเที่ยวจึงส่งเสริมให้พื้นที่ชนบทมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนจึงจะเกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

และ R ความหมายที่สองมาจาก Recreation คือ การนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ซึ่งนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้การทำกิจกรรมนันทนาการจากวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การล่องเรือเพื่อชมวิถีชีวิตของชุมชนริมสองฝั่งคลอง การเรียนรู้การทำอาหารไทยพื้นบ้านที่ใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นมาปรุงอาหาร การแสดงรำไทยและบรณลอยดนตรีไทย ซึ่งกิจกรรมนันทนาการเหล่านี้ทำให้เกิดการกระจายรายได้จากนักท่องเที่ยวสู่ชาวบ้านในชุมชน ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ โดยภาคเอกชนส่งเสริมด้านการตลาดให้นักท่องเที่ยวสนใจกิจกรรมต่าง ๆ สร้างความมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยว กิจกรรมนันทนาการจึงทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนดีขึ้นจึงเกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

A ในงานวิจัยนี้มีสองความหมาย A ความหมายแรกมาจาก Authentic คือ ทรัพยากรที่เป็นของแท้และดั้งเดิมของชุมชนคลองรางจระเข้ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สร้างคุณค่าให้กับชุมชน การใช้ชีวิตประจำวันของชาวบ้านที่ผูกพันกับสายน้ำทั้งการอุปโภคบริโภค เริ่มตั้งแต่การตั้งชุมชนริมน้ำจึงทำให้เกิดวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำซึ่งเป็นที่มาตั้งแต่โบราณในการเลือกชัยภูมิในการตั้งชุมชน ดังนั้นการปลูกบ้านไม้ริมคลองได้ถูกสูง และได้ถุนบ้านมีเรือจากไม้ จึงเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของชุมชน เป็นการป้องกันการเกิดอุทกภัยในฤดูน้ำหลาก การจับสัตว์น้ำด้วยวิธีการยกยอที่ทำจากไม้ซึ่งถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และวิถีการเกษตร ซึ่งพบในฤดูกาลทำนาชาวบ้านจะช่วยกันปลูกข้าว และมีพิธีทำขวัญข้าว ซึ่งเป็นของแท้ดั้งเดิมที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ

และยังคงปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา รวมถึงการแต่งกายไปวัดทำบุญตักบาตรด้วยผ้าไทย การไหว้พระ รักษาศีลของชุมชนที่ยังคงสืบทอดต่อกันมา สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชุมชนให้ความสำคัญและภาคภูมิใจ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและอีกทั้งยังช่วยส่งเสริมชุมชนในด้านการท่องเที่ยว โดยได้รับความร่วมมือ จากชาวบ้าน ภาครัฐสนับสนุน ภาคเอกชนส่งเสริมการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวสนใจศึกษา ทรัพยากรดั้งเดิมในชุมชนจึงส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

และ A ความหมายที่สองมาจาก Attraction คือ สิ่งดึงดูดใจในชุมชนคลองรางจระเข้ เนื่อง ด้วยชาวบ้านในชุมชนมีความเป็นอยู่ด้วยสภาพสังคมชนบท มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและ สงบสุข ชนบทมีอากาศบริสุทธิ์ ปราศจากมลพิษของยวดยานพาหนะเหมือนเช่นสังคมเมือง ชุมชนมี ทรัพยากรเป็นสินทรัพย์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ในน้ำมีปลาในนามีข้าว มีการเชื่อมโยงกับการหาเลี้ยง ชีวิตด้วยวิถีการเกษตร การทำนา การประมง ดังนั้นการตั้งบ้านเรือนของชุมชนตามลำคลองจึง เกี่ยวข้องและผูกพันกับสายน้ำ นักท่องเที่ยวได้สัมผัสชีวิตในสังคมชนบท ซึ่งสร้างความประทับใจ ในการมาเที่ยว ด้วยเหตุที่สังคมชนบทมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ และการสืบ สานวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมนี้เอง สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา เพราะมี ความแตกต่างจากชุมชนที่นักท่องเที่ยวอาศัยอยู่ จึงเป็นผลให้นักท่องเที่ยวনারายได้มาสู่ชุมชน เป็น การสร้างงานและกระจายรายได้ให้กับชุมชน เมื่อสิ่งดึงดูดใจในชุมชนทำให้ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ระหว่างชาวบ้านในชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อมทำให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

N มาจาก Natural, Nature คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนคลองรางจระเข้ ที่มี ลำคลองรางจระเข้ที่ศูนย์รวมใจของชาวบ้านในการใช้ประโยชน์จากคลองในชีวิตประจำวัน และได้รับ ความร่วมมือจากภาครัฐในท้องถิ่น และชาวบ้านในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของลำ คลองให้มีน้ำใสสะอาดอยู่เสมอ ภาครัฐจึงสนับสนุนและกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักในการ รักษาระบบนิเวศของคลองรางจระเข้ ภาคเอกชนส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวให้ ความร่วมมือในการมาเที่ยว ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติในคลอง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ ของชุมชน ส่งเสริมสภาพสังคม รักษาวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้พัฒนาและเจริญขึ้น ทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชนจึงทำให้ชุมชนเกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

G มาจาก Goodwill คือ ความมีธรรมาจริยไมตรีที่ดีของชาวบ้านในชุมชนต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ดีที่ชาวบ้านมีและสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว ซึ่งการที่ นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดรายได้ต่อชุมชน จึงเกิดการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐด้วยการสนับสนุนการ ท่องเที่ยวในชุมชน ภาคเอกชนให้ความร่วมมือด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และ นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการมาเที่ยวจึงทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองราง จระเข้

K มาจาก Knowledge คือ การท่องเที่ยวส่งเสริมให้ชาวบ้านเกิดการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ มีความรู้ในการท่องเที่ยวของชุมชน ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณและโครงการเพื่อให้ความรู้กับ

ชาวบ้านด้านการท่องเที่ยว ชาวบ้านพัฒนาตนเองและเข้าร่วมฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน มีความรู้ในการบริการนักท่องเที่ยว ฝึกทักษะการพูดและการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชนได้ ทั้งนี้ยังได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนโดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้ความร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดีในการสนับสนุนให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจด้านท่องเที่ยว เพราะจะได้ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือและได้รับความรู้ความเข้าใจในชุมชนจากการมาเที่ยว ความรู้จึงช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน พัฒนาสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้

H มาจาก Homestay, Housing and Host คือ การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนต้องการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของชุมชนโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ และมีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นที่พักแบบโฮมสเตย์เพื่อรองรับการท่องเที่ยว จึงทำให้ชาวบ้านในชุมชนพัฒนาตนเองเพื่อการเป็นเจ้าบ้านโฮมสเตย์ที่ดีเพราะต้องการมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ซึ่งภาครัฐให้การสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชน โดยชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดในชุมชน ภาคเอกชนจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวนำนักท่องเที่ยวเดินทางมาพักโฮมสเตย์ และนักท่องเที่ยวได้รับความประทับใจจากการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในชุมชนจึงทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนส่งผลให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

E มาจาก Economic คือ การท่องเที่ยวส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น เมื่อเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นแล้ว และรายได้จากการท่องเที่ยวนำมาต่อยอดและสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน เกิดการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชน รายได้จากการท่องเที่ยวนำมาก่อสร้างสะพานคอนกรีตแทนสะพานไม้ข้ามคลองรางจระเข้ และการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น จึงช่วยในการพัฒนาสังคมชุมชนให้ดียิ่งขึ้น จึงใส่ใจสิ่งแวดล้อมในชุมชนไปพร้อม ๆ กัน โดยได้รับความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยว เมื่อเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดและประเทศชาติ ทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้

สรุปจากรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้หรือรางเข้โมเดล (RANGKHE Model) นี้เอง โดยทั้งนี้ในการพัฒนาต้องตั้งอยู่บนฐานแนวคิดของหลักการอนุรักษ์ ความตระหนักในทรัพยากรบุคคลของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการสร้างความร่วมมือ มีการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี คุ่มค่า และรู้คุณค่าโดยผ่านกระบวนการรู้จัก มีจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมจึงจะเกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนที่ยังคงมีอยู่ต่อเนื่องและยาวนานเป็นมรดกให้กับชุมชนต่อไปได้ และจากรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้หรือรางเข้โมเดลนี้ทำให้เกิดผลการวิจัย ดังนี้

จากผลการวิจัย ในการประชุมและสนทนากลุ่ม พบว่า ชุมชนให้การยอมรับต่อรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ คิดเป็นร้อยละ 100 เพราะรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้มีประโยชน์ต่อชุมชนในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ยังส่งผลให้ชุมชนรักษาความเป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมชนบท ที่สะท้อนตัวตนของสังคมชนบท (R: Rural)

โดยเฉพาะวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนริมคลองที่ถูกพันกับสายน้ำในคลองรางจระเข้ การใช้เรือในการสัญจร การใช้ชีวิตโดยใช้น้ำในคลองเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยชุมชนมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย จึงทำให้เกิดการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว (R: Recreation) ที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมชนบทของชุมชนคลองรางจระเข้ โดยชาวบ้านช่วยกันคิดกิจกรรมไว้บริการนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการล่องเรือเพื่อชมวิถีชีวิตริมคลอง กิจกรรมการพับดอกบัวเพื่อนำไปไหว้พระรักษาศีล จึงส่งผลให้ชุมชนรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่เป็นของของแท้และดั้งเดิมไว้ (A: Authentic) เช่น การปลูกบ้านไม้ใต้ถุนสูง การอนุรักษ์เรือทำจากไม้ การถ่ายทอดวิถีชีวิตของชุมชนคลองรางจระเข้ การประกอบอาชีพเกษตรกร การทำนา การทำสวนพริก การอนุรักษ์การแต่งกายของชาวบ้านในการทำนา การทำประมง การทำอาหารพื้นบ้านโดยใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดั่งามที่นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ จึงทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจ (A: Attraction) ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน และการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนช่วยกันรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติของคลองรางจระเข้ไว้ (N: Natural, Nature) ด้วยความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายนี้เอง ชาวบ้านจึงมีอัธยาศัยที่ดี มีความโอบอ้อมอารี และมีมิตรภาพที่ดีต่อนักท่องเที่ยว (G: Goodwill) ทั้งนี้ชุมชนต้องพัฒนาความรู้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวต้องได้รับความรู้จากการท่องเที่ยว (K: Knowledge) จึงมีกิจกรรมการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตของสังคมชนบทและสังคมเมือง การเล่าประวัติความเป็นมาของชุมชนคลองรางจระเข้ โดยทั้งนี้การท่องเที่ยวยังส่งเสริมให้ชุมชนจัดการที่อยู่อาศัยให้สะอาด เป็นระเบียบ เพื่อเข้าเป็นเครือข่ายของบ้านพักแบบโฮมสเตย์ ชุมชนจึงต้องพัฒนาตนเองเพื่อการเป็นเจ้าบ้านโฮมสเตย์ที่ดี (H: Homestay, Housing and Host) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้น (E: Economic) และทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนต่อไป

สรุปจากผลการวิจัยการประชุมและสนทนากลุ่ม คือ ชุมชนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ซึ่งต้องประกอบไปด้วยการที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว ซึ่งทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่และให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมวางแผนและนโยบายร่วมกัน จึงจะเกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ และในการทำงานร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนี้เองส่งผลให้ต้องมีการประเมินผลกระทบที่อาจมีหรือเกิดขึ้นต่อชุมชนเมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น โดยผลกระทบนั้นมีทั้งด้านบวกและด้านลบต่อชุมชน จึงต้องมีการประเมินผลกระทบร่วมกันเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และส่งผลให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ที่นำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนต่อไป ซึ่งการจะเกิดกระบวนการเหล่านี้ได้ชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้มแข็งและมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อสำรวจการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่ออธิบายกิจกรรมนั้นหนาแน่นเพื่อการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ เพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และผลการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 139 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 59 มีอายุ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 62.60 มีสถานภาพโสด จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 64.70 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 81.30 มีอาชีพที่มั่นคง (ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจหรือผู้ประกอบการ) จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 54.70 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 บาท จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 54.70 และพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 107 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 57 มีอายุน้อยกว่า 21 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 87.90 มีสถานภาพโสด จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 90.70 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 67.30 เป็นผู้ที่มีอาชีพไม่มั่นคง (เกษตรกร ค้าขาย รับจ้างทั่วๆ นักเรียน/นักศึกษาและแม่บ้าน) จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 79.40

1.2 ลักษณะข้อมูลการเข้าพักโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่จองบ้านพักโฮมสเตย์ทางโทรศัพท์ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 56.80 เดินทางมาพักโฮมสเตย์โดยรถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 127 คน คิด

เป็นร้อยละ 91.40 มาพักโฮมสเตย์กับเพื่อน จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 59.70 มีความประทับใจบรรยากาศธรรมชาติริมน้ำมากที่สุดในการเข้าพักโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 75.50 จะกลับมาเที่ยวที่คลองรางจระเข้อย่างแน่นอน ไม่เคยมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้ และต้องการแนะนำให้เพื่อนมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ของบ้านพักโฮมสเตย์กับเพื่อนจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 เดินทางมาพักโฮมสเตย์โดยรถโค้ชปรับอากาศ จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 76.60 มาพักโฮมสเตย์กับทางโรงเรียน/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 มีความประทับใจในความเป็นกันเองของเจ้าของบ้าน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 73.80 จะกลับมาเที่ยวที่คลองรางจระเข้อย่างแน่นอน ไม่เคยมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้ และต้องการแนะนำให้เพื่อนมาเที่ยวที่ชุมชนคลองรางจระเข้ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 100

1.3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้

พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 139 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 107 คน มีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการจัดเตรียมที่พัก ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม ด้านการจัดการความปลอดภัย ด้านการจัดระบบการจองที่พัก และด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก โดยผู้วิจัยสรุปประเด็นไว้ดังนี้

1) ด้านการจัดเตรียมที่พัก พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.04 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.767 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.22 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.061

2) ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.25 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.694 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.22 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.807

3) ด้านการจัดการความปลอดภัย พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.74 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.945 และพบว่านักท่องเที่ยวชาว

ต่างประเทศมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.51 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.107

4) ด้านการจัดระบบการจองที่พัก พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.14 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.702 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.85 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.845

5) ด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.43 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.591 และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.24 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.843

สรุปผลรวมทั้ง 5 ด้าน นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.10 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.746 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.86 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.931

1.4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้

พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 107 คน มีระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านสภาพพื้นที่ ด้านลักษณะของทรัพยากร และด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ โดยผู้วิจัยสรุปรายด้านไว้ดังนี้

1) ด้านสภาพพื้นที่ พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.19 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.852

2) ด้านลักษณะของทรัพยากร พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.32 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.698

3) ด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจะเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.93 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.986

สรุปผลรวมทั้ง 3 ด้าน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.14 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.845

1.5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้

พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 139 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 107 คน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ โดยผู้วิจัยสรุปรายด้านไว้ดังนี้

1) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.06 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.785 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.96 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.913

2) ด้านสังคมวัฒนธรรม พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทย มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.26 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.655 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.01 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.821

3) ด้านเศรษฐกิจ พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.34 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.604 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.98 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.839

สรุปผลรวมทั้ง 3 ด้าน นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.22 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.882 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.98 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.857

1.6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิภาค/ประเทศ และรายได้เฉลี่ย

ต่อเนื่องสามารถร่วมกันทำนุภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พบว่าอายุ สถานภาพ การศึกษา ภูมิสำเนา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถทำนุภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ได้ถูกต้องร้อยละ 51.10

สมมติฐานที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์สามารถร่วมกันทำนุภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พบว่าความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถร่วมกันทำนุได้ถูกต้องร้อยละ 52.44 และพบว่าความพึงพอใจต่อการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถร่วมกันทำนุได้ถูกต้องร้อยละ 40.25

สมมติฐานที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวสามารถร่วมกันทำนุภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พบว่าความพึงพอใจต่อกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถร่วมกันทำนุได้ถูกต้องร้อยละ 57.03

2. สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมี 2 ข้อ ดังนี้

2.1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) ของชุมชนคลองรางจระเข้

สภาพแวดล้อมภายใน

- จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ เป็นชุมชนที่มีศักยภาพและมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คนในชุมชนช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนได้เป็นอย่างดี ชุมชนบริหารจัดการโฮมสเตย์โดยชุมชนเอง และได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในเขตภาคกลาง จากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา

- จุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ไม่มีพื้นที่รองรับการจอดรถนำเที่ยวที่แน่นอน ต้องใช้พื้นที่วัดในการจอดรถนำเที่ยว มีป้ายบอกทางสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ชัดเจน การติดตั้งไฟฟ้าให้แสงสว่างไม่เพียงพอในเวลากลางคืน ชุมชนไม่มี

ระบบการบริหารจัดการโฮมสเตย์ที่ชัดเจน และมีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวอย่างจำกัด ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ชุมชนไม่ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น

สภาพแวดล้อมภายนอก

- โอกาสของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนคลองรางจระเข้มีศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนของอำเภอเสนาช่วยชุมชนในด้านอาชีพและการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษาให้ความสนใจทำวิจัยและทำโครงการฝึกอบรมพัฒนาคนในชุมชน นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และมีนักวิชาการช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชน มีหน่วยงานภาครัฐสนใจมาศึกษาดูงานการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน และรายการโทรทัศน์ให้ความสนใจมาถ่ายทำแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนคลองรางจระเข้

- อุปสรรคในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชาวบ้านในชุมชนคลองรางจระเข้มีจำนวนจำกัดในการทำโฮมสเตย์ จึงไม่สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นได้ ในฤดูฝนจะเป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยว จึงทำให้นักท่องเที่ยวมาน้อยลง อีกทั้งถนนมีความขรุขระ ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทาง

2.1.2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนคลองรางจระเข้

ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนคลองรางจระเข้ มีผลรวมการประเมินเท่ากับ 28.60 คะแนน ด้านการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน มีผลรวมการประเมินเท่ากับ 15.50 คะแนน ด้านการจัดการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก มีผลการประเมินเท่ากับ 10.30 คะแนน และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว มีผลรวมการประเมินเท่ากับ 72.40 ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้มีระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับดีมาก

2.2 การส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมนันทนาการ และการท่องเที่ยวเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนคลองรางจระเข้

การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสนาเป็นหน่วยงานภาครัฐที่เข้าถึงชาวบ้านในชุมชน และส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน โดยมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนด้วย มีการจัดตั้งชมรม “กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอเสนา” โดยผู้นำชมรมเป็นพ่อค้าอยู่ในตลาดอำเภอเสนา เพื่อช่วยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เน้นความสามัคคีและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน อีกทั้งสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นทำวิจัยและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ สถาบันการศึกษาจัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้กับชาวบ้านในชุมชน โดยมีหลักการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ คือเน้นความเป็นธรรมชาติ นักท่องเที่ยวมาพักโฮมสเตย์ก็เพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีเสน่ห์ทำให้นักท่องเที่ยว

กลับมาเยือน มีกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว โดยในชุมชนมีกิจกรรมนันทนาการที่บริการนักท่องเที่ยว เช่น การล่องเรือในคลองรางจระเข้เพื่อชมวิถีชีวิตชาวบ้าน และธรรมชาติสองฝั่งคลอง การเก็บดอกบัวในคลอง โดยนำส่วนของก้านบัวมาทำอาหาร และนำดอกบัวมาพับเพื่อนำไปถวายพระ การไหว้พระขอพร การให้อาหารปลาที่หน้าวัดรางจระเข้ การสอนทำอาหารไทยและขนมไทยกับนักท่องเที่ยว การเล่นน้ำในคลอง การพายเรือ การแสดงรำไทย การบรรเลงเพลงไทย การสอนทำกระบุง เครื่องจักสานกับนักท่องเที่ยว ควรมีเพิ่มกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการเล่นเพลงเรือ การแข่งเรือ ซึ่งชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม กิจกรรมนันทนาการการสอนรำไทยกับนักท่องเที่ยว เล่าประวัติและความหมายของเพลงไทย และดนตรีไทยให้นักท่องเที่ยวทราบ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เมื่อมีกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนันทนาการและการท่องเที่ยว โดยไม่นำผลประโยชน์ของรายได้เป็นตัวนำ จะทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคี เกิดความรักความเข้าใจกันมากขึ้น ชาวบ้านในชุมชนจะช่วยกันพัฒนาชุมชนของตนเองด้านสังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน

2.3 การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน โดยการสร้างพลังกลุ่มในชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งของชุมชน โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องช่วยกัน จัดฝึกอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนด้านการท่องเที่ยว ฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เมื่อให้ความรู้ความเข้าใจกับชุมชนแล้วชุมชนไม่ปฏิบัติตาม ต้องมีการบังคับใช้กฎหมาย โหมสเตย์ ด้วยปฏิบัติการขั้นเด็ดขาด คือ การถอดถอนป้ายโหมสเตย์เมื่อพบว่ามีผลกระทบผิวดินประสงค์ของโหมสเตย์จริง ๆ เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีความเข้าใจด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว จะทำให้เกิดการสร้างงาน การกระจายรายได้ของการท่องเที่ยวลงสู่ชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดการพัฒนาสังคม พัฒนาระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ถนน สะพานได้รับการพัฒนาขึ้น พื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิตชนบท ประเพณีของท้องถิ่นเพื่อบำรุงรักษาให้คงอยู่คู่แผ่นดินทองของอยุธยา โดยผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ (RANGKHE Model) คือ ความเป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมชนบทของชุมชนคลองรางจระเข้ (R = Rural) ซึ่งเป็นของแท้ดั้งเดิม (A = Authentic) ที่นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ โดยมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ (R = Recreation) เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจายรายได้สู่ชุมชน เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน (A = Attraction) คลองรางจระเข้มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ (N = Natural, Nature) และความมีมิตรภาพที่ดีของชาวบ้านในชุมชนที่นักท่องเที่ยวได้รับ (G คือ Goodwill) นักท่องเที่ยวยังได้รับความรู้จากการท่องเที่ยว และชุมชนมีความรู้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว (K = Knowledge) ด้วยการเป็นเจ้าบ้านโหมสเตย์ที่ดี มีมาตรฐานการบริหารจัดการบ้านพัก (H = Homestay, Housing,

Host) เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น เพราะรายได้จากการท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น (E = Economic) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

2.4 การนำรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ (RANGKHE Model) ไปใช้ประโยชน์กับชุมชน

จากผลการวิจัยนี้ หลังจากผู้วิจัยได้รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ หรือรางเขโมเดล (RANGKHE Model) แล้วก็นำเสนอในการจัดประชุมและสนทนากลุ่มกับชาวบ้านและพระสงฆ์ในชุมชนคลองรางจระเข้ ซึ่งให้การยอมรับรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ และมีความเห็นว่ามีประโยชน์ต่อชุมชนในหลาย ๆ ด้าน กล่าวโดยสรุปคือ รูปแบบการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนคลองรางจระเข้ เห็นคุณค่าของวิถีวัฒนธรรมแบบชนบท ซึ่งเชื่อมโยงวิถีการเกษตร สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมไว้ด้วยกัน และการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีการพัฒนาขึ้นโดยการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านช่วยกันคิดกิจกรรมนันทนาการเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมนันทนาการช่วยทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้น การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรที่เป็นของแท้ดั้งเดิม และนำมาเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ซึ่งสิ่งดึงดูดใจในชุมชนทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างชาวบ้านในชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของลำคลองรางจระเข้ให้สะอาดอยู่เสมอ ซึ่งทรัพยากรทางธรรมชาติในคลองรางจระเข้มีความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และที่ชุมชนคลองรางจระเข้มีสภาพสังคมชนบท จึงทำให้ชาวบ้านมีอัตลักษณ์วิถีที่ดี มีความโอปอ้อมอารี ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจ และการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งชุมชนต้องเป็นผู้ที่พัฒนาตนเอง และมีความรู้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว เพื่อเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ จึงต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เป็นเจ้าบ้านโฮมสเตย์ที่ดี ซึ่งการท่องเที่ยวมีประโยชน์ต่อชุมชนเพราะทำให้เศรษฐกิจของชุมชนคลองรางจระเข้ดีขึ้น เมื่อเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น จึงส่งผลต่อการพัฒนาสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งในการพัฒนาต้องตั้งอยู่บนฐานแนวคิดของการอนุรักษ์ ความตระหนักและร่วมกันใช้ทรัพยากรอย่างพอดี คุ่มค่า และรู้คุณค่าโดยมีจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงจะเกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสมนา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ (RANGKHE Model) ซึ่งรูปแบบแนวคิดนี้ทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน โดยชุมชนมีการวางแผนนโยบายร่วมกันกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีการประเมินผลกระทบด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ โดยประเมินกับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านในชุมชน และประเมินทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เอื้อประโยชน์ต่อคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมแก่คนในชุมชนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงจะเกิดความยั่งยืน จึงนำมาซึ่งการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางน้ำ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงชนบท การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทฤษฎีการจัดการเชิงพื้นที่ แนวคิดและทฤษฎีศักยภาพ มาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดังนี้

ศึกษาในด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชิต สุนทรสมัย และเกศริน อิมเล็ก (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณภาพการบริการที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ของภาคตะวันออก: การพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งและความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยว” เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของโลกเป็นเพศหญิง และมีสถานภาพโสด ซึ่งมีลักษณะรักความเป็นอิสระ และรักการเดินทางท่องเที่ยว เพราะมีความสะดวกในการเดินทางมากกว่าคนที่แต่งงานแล้ว มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป เพราะกลุ่มนี้ให้ความสนใจและชอบท่องเที่ยวพร้อมทั้งได้รับประสบการณ์ความรู้จากการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ให้ความสนใจการท่องเที่ยวที่สัมผัสวิถีชีวิตชนบท ประทับใจบรรยากาศธรรมชาติริมน้ำ ซึ่งหาได้ยากยิ่งในปัจจุบัน เพราะวิถีชีวิตของสังคมเมืองมีการเปลี่ยนแปลง สภาพพื้นที่อยู่อาศัยมีจำกัด ไม่มีโอกาสใกล้ชิดกับธรรมชาติ จึงทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการท่องเที่ยวที่สัมผัสกับธรรมชาติ เพื่อลดความตึงเครียดจากการทำงาน และสภาพสังคมที่ต้องแข่งขันกัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ประทับใจความเป็นกันเองของเจ้าของบ้าน ด้วยคนไทยมีลักษณะบุคลิกภาพเป็นคนสุภาพ อ่อนน้อม และหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสจึงเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในด้านความพึงพอใจในการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ และนำแนวคิดด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์มาใช้ในการวิจัย มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชิต สุนทรสมัย และเกศริน อิมเล็ก (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาด้านคุณภาพการบริการที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ การจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ เพื่อให้

นักท่องเที่ยวได้ประทับใจในคุณภาพการบริการที่แพคเกจที่สัมผัสวิถีชีวิตชนบทและความเป็นธรรมชาติของท้องถิ่น และสอดคล้องกับบทความวิจัยของอารี นัยพินิจ; และ ชีรชยา มณีนาถ (2010: 103-109) เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านบัวสายโฮมสเตย์ งานวิจัยของสิริเกศอนงค์ ไตรรัตน์ทรงพล (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวในบ้านพักแบบโฮมสเตย์ งานวิจัยของชลลดา พุ่มพฤษ (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ด้านการดำเนินงานของโฮมสเตย์เพื่อให้ได้มาตรฐานของโฮมสเตย์ไทย งานวิจัยของจำปูน ศรีเมฆ (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนด้านโฮมสเตย์ งานวิจัยของหยาง (Yang. 2006: Abstract) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวช่วยในการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชนอย่างเสมอภาค สอดคล้องกับบทความของยูโซฟ; มูดา; และ อะมิน (Yusof; Muda; & Amin. 2013: 300-306) ซึ่งศึกษาวิจัยการท่องเที่ยวในชนบทที่มีการจัดบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์เพื่อสัมผัสชีวิตวัฒนธรรมชนบทของชุมชน ซึ่งเป็นการกระจายรายได้และทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นดีขึ้น

ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า ในการศึกษา นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้ ได้แก่ การแสดงทางวัฒนธรรมไทย การแสดงบรรเลงดนตรีไทย การสอนทำอาหารกับนักท่องเที่ยว การแสดงรำไทยร่วมกับนักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมนันทนาการมีความสอดคล้องกับกิจกรรมนันทนาการในบทความวิจัยของจามาลูดีน, อ้อคแมน และอแวง (Jamaludin, Othman; & Awang. 2012: 451-459) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการและกิจกรรมนันทนาการของโฮมสเตย์ ในประเทศมาเลเซีย ซึ่งกิจกรรมนันทนาการมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การแสดงทางวัฒนธรรม มีการสอนทำอาหาร และมีความสอดคล้องกับกิจกรรมนันทนาการในบทความวิจัยของเบอเรน (Baoren. 2011: 1-4) ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงชนบทในประเทศจีน ซึ่งศึกษากิจกรรมนันทนาการในชุมชน ด้านการแสดงทางวัฒนธรรม ได้แก่ การแสดงดนตรีพื้นบ้าน และการสอนเต้นรำ

ศึกษาตามวัตถุประสงค์ด้านการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของบานเอจี (Banerjee. 2007: Abstract) ซึ่งศึกษาด้านการประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการประเมินศักยภาพและประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เปราะบาง เพื่อนำผลการประเมินมาเสนอให้รัฐบาลเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน งานวิจัยของปริวรรต สมนึก (2552: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสอดคล้องกันในการศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว มีการประเมินมาตรฐานด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำมาพัฒนาเป็นการจัดนำเที่ยว ไม่สอดคล้องในด้านการจัดรายการนำเที่ยวในชุมชน บทความวิจัยของอภิรดี ช้วนตัน; เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันศรี; และ ชนิษฐา ชูสุข (2554: 48-71) ศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย

ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกันในการใช้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่สอดคล้องในด้านพื้นที่ศึกษาที่บทความวิจัยนี้ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทถ้ำในจังหวัดสตูล

ศึกษาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ คือ การท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างงาน เป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการท่องเที่ยวในชนบทเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่ช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบทในงานวิจัยของบุญยาน; และคนอื่น ๆ (Bhuiyan; et al. 2012: Abstract) ซึ่งศึกษาการพัฒนาที่พิกแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยในด้านการทำโฮมสเตย์ในชุมชนเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน และโฮมสเตย์สามารถส่งต่อไปกับรุ่นลูกหลานได้ ทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สีหาจากรารินี (Sekartjakrarini.1997: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะศรีบอร์ต ประเทศอินโดนีเซีย งานวิจัยของลีพ (Lepp. 2004: Abstract) โดยศึกษาวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงชนบทในหมู่บ้านของชาวอูกานดาน งานวิจัยของสลิงเกอร์ (Slinger. 2002: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเกาะเล็ก ๆ ในทะเลแคริบเบียน สอดคล้องด้านการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ งานวิจัยของซามันต้า (Samantha. 2005: 303-324) ศึกษาวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน งานวิจัยของโจว (Zhao. 2009: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวช่วยพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็ก ซึ่งนำมาช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศกำลังพัฒนา งานวิจัยของชินนามอน (Shinnamon. 2010: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการพัฒนาอย่างยั่งยืน งานวิจัยของแซมมี่ (Sammy. 2010: Abstract) ศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ในงานวิจัยของชโลคัม (Slocum. 2010: Abstract) ศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน ซึ่งจะเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ชุมชนต้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมบริหารจัดการท่องเที่ยว และมีการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น งานวิจัยของเบอเรน (Baoren. 2011: 1-4) เขียนบทความด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชนบท ซึ่งเปิดโอกาสให้คนในชุมชนผลิตสินค้าของชุมชนมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เป็นการสร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ชุมชน เกิดเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และบทความวิจัยของกัสแมน-โลเปส; บอเจท; และ ซีเรโซ (Guzman-Lopez; Borges; & Cerezo. 2011: 1608-1617) ศึกษาด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาทางสังคม และเศรษฐกิจในชุมชน ผู้วิจัยยังได้ศึกษาด้านการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุ่มน้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของซู; และ วอลล์ (Xu and Wall Geoffrey. 2007: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชุ่มน้ำหายนเซ็งในประเทศจีน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำของคนในชุมชน บทความวิจัยของแอบบี้ (Abby. 2006: 878-889) ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวในชนบทในเมืองกิดัง ประเทศไทย สอดคล้องในด้านการศึกษาการท่องเที่ยวในชนบททำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวดั้งเดิมไว้ และการท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน งานวิจัย

ของ เอ็มไบวา (Mbaiwa. 2008: Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว วิธีชีวิตชนบท และการอนุรักษ์เมืองโอกาแวนโก้ เดลต้า ประเทศบอสตาวา อนุรักษ์เมืองดั้งเดิมของบอสตาวาที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย พบว่าคนในท้องถิ่นมีอาชีพล่าสัตว์และทำการเกษตร ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชุมชนคลองรางจะเข้ในด้านการอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมชนบทของชาวบ้านซึ่งมีอาชีพเป็นชาวเกษตรกร จึงเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นเกี่ยวกับ

1. ชาวบ้านในชุมชน

- 1.1 มีความสามัคคี และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนให้มากขึ้น
- 1.2 จัดโครงการด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อนำไปของบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีงบประมาณสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชน
- 1.3 เปิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่นในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยว
- 1.4 จัดทำป้ายบอกทางเพื่อสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างชัดเจน
- 1.5 เมื่อได้งบประมาณจากท้องถิ่นนำมาปรับปรุงถนนเลียบบคลองรางจะเข้ และทางเข้าหมู่บ้าน เพื่อสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

2. นักวิชาการจากสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น

- 2.1 ให้ความรู้ความเข้าใจกับคนในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
- 2.2 ศึกษาวิจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว
- 2.3 ศึกษาวิจัยด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวให้ชุมชน
- 2.4 ศึกษาวิจัยด้านการอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน
- 2.5 ศึกษาวิจัยกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว และส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
- 2.6 ใช้งบประมาณศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยวกับชุมชน
- 2.7 นำความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวมาจัดอบรมคนในชุมชน

3. หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น

- 3.1 จัดโครงการอบรมด้านอาชีพและการท่องเที่ยวให้กับคนในชุมชน
- 3.2 จัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวร่วมกับสถาบันการศึกษา
- 3.3 ใช้งบประมาณไปศึกษาดูงานด้านอาชีพกับชุมชนอื่น ๆ

- 3.4 จัดโครงการอบรมด้านมัลติเทคแก่เยาวชนในท้องถิ่น
- 3.5 สร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว
- 4. ภาคเอกชน (ผู้ประกอบการ บริษัททัวร์ และมัลติเทค ชุมชนด้านการท่องเที่ยว)
 - 4.1 ให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว
 - 4.2 ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว และให้คุณค่ากับการอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว
 - 4.3 สนับสนุนและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชน
 - 4.4 เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวชาวไทยได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมนันทนาการกับชุมชน
 - 4.5 มัลติเทคให้ความรู้ความเข้าใจในบริบทของชุมชนคลองระจักษ์แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
 - 4.6 มัลติเทคอธิบายการสื่อความหมายของการแสดงรำไทยให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทราบ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำ. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2554, จาก <http://www.school.net.th/library/snet6/envi2/subwater/sub.htm>
- การศึกษาแนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวไทยในปี 2563. (2558, เมษายน-มิถุนายน). นิตยสารการท่องเที่ยว, กองวิจัยการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ไตรมาสที่ 2): 15.
- กุลวรา สุวรรณพิมล. (2548). หลักการมัคคุเทศก์. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- เกรียงไกร เกิดศิริ. (2551). ชุมชนกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: อู่ช้าง.
- ครรชิต พุทธโกษา. (2554). คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จิตศักดิ์ พุ่มจรัส; และคนอื่นๆ. (2552). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย.
- จำปนู ศรีเมฆ. (2549). ศึกษาการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของชุมชนคลองรางจระเข้ ตำบลรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2554). การสุ่มตัวอย่าง (Sampling). สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2554, จาก <http://www.watpon.com/Elearning/res22.htm>.
- ชลลดา พุ่มพฤษ. (2548). การสื่อสารในการดำเนินงานของโฮมสเตย์มาตรฐานไทยในเขตพื้นที่ภาคกลาง. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วทวทยา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชูวิทย์ ศิริเวชกุล. (2544, เมษายน-มิถุนายน). การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการจัดโฮมสเตย์. จุลสารการท่องเที่ยว. 20(2): 14.
- ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์. (2551). ระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส (1989).
- ดร.ชนี เอมพันธุ์, สุทัศน์ วรรณะเลิศ; และเรณูภา รัชโน. (2547). คู่มือการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น.
- ดร.ชนี เอมพันธุ์. (2552). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าไม้ หน่วยที่ 4.ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการป่าไม้ หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ดาวเรือง ฤกษ์บุปผา; และ เรืองไชย ฤกษ์บุปผา. (2555, ธันวาคม). สัมภาษณ์โดย ถิรพร แสงพิรุณ
ที่โฮมสเตย์คลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- ดาวเรือง ฤกษ์บุปผา; และ เรืองไชย ฤกษ์บุปผา. (2556). คลองรางจระเข้โฮมสเตย์เรียนรู้วิถีชีวิต
แบบไทยด้วยการท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2556, จาก
<http://management.aru.ac.th/mnge/images/pdf/communityservice1.pdf>
- ถิรพร แสงพิรุณ. (2552). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางน้ำเพื่อ
การพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต.
- ทรงพล ต่อนี้. (2553). การวิเคราะห์การถดถอย (*Regression Analysis*). เอกสารประกอบการ
สอนวิชาการออกแบบวิจัยและการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูง (PEG701). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนกฤต สังข์เนย. (2550). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการ
จัดการ วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. (2534). แม่เจ้าพระยา. กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- นิคม จารุมณี. (2535). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ:
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา; และเพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่
2. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ปวิวรรต สมนึก. (2552). การพัฒนารูทกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐาน เกาะกูดเกาะเต่า ตำบลโนน
กลาง อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. เชียงใหม่: ปรินซ์อักษณบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2556). บทวิจารณ์หนังสือระเบียบวิธีทฤษฎีฐานราก (*Grounded
Theory*). สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2556, จาก
<http://www.ssde.wida.ac.th/ojs/index.php/jsd/article/download/151/116>
- พิมพ์ระวี โจนรุ่งสัจย์. (2553). การท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2554). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2554,
จาก <http://conservation.forest.ku.ac.th>
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2549). การท่องเที่ยวชุมชนและบ้านพักแบบโฮมสเตย์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. นพบุรีการพิมพ์.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2551). วิเคราะห์ข้อมูลวิจัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- รชพร จันทรสว่าง และคณะ. (2549). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการนันทนาการและการ
ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. นนทบุรี: สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.

- ราณี อธิชัยกุล. (2546). เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน
อย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- วรรณ ศิลปอาษา. (2550). การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หน่วยที่ 8 เอกสารการสอนชุด
วิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพฯ:
สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว. (2555). นันทนาการชุมชน: *Community Recreation*. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
นันทนาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิมล จิโรจน์พันธุ์, ประชิต สกฤษณ์พัฒน์, และอุดม เขยกิจวงศ์. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วุฒิชชาติ สุนทรสมัย; และเกศริน อิ่มเล็ก. (2550). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การศึกษาคุณภาพการ
บริการที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ของภาคตะวันออก: การพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็ง และ
ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. (2556). อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม
2556, จาก <http://www.Amphoe.com>
- ศูนย์ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา. (2556). วิถีชาวคลองรางจระเข้. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2556, จาก
<http://www.google.co.th/imgres?imgurl=http://www.edtourcenter.com>
- ศักดิ์ชาย พัทธกษัตริย์. (2553). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว หน่วยที่
8 การจัดการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2557). นันทนาการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ พลายน้อย. (2552). เกิดในเรือ. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2548). คู่มือการประเมินมาตรฐาน
คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สถาบันอยุธยาศึกษา. (2551?). เสวนาทางวิชาการ เรื่อง “อยุธยากับการค้านานาชาติ”. (เอกสาร
ประกอบการบรรยาย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
ม.ป.พ. อัดสำเนา.
- สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์. (2545). ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หน่วยที่ 11. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิทธิพล เหล่าสิงลา. (2556). ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2556,
จาก <https://sites.google.com/site/sitthipoll/search>

- สิริเกศอนงค์ ไตรรัตน์ทรงพล. (2547). *การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนริมคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาวค์ จันทวานิช. (2540). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- สุวิมล ตั้งสัจพจน์. (2539, กรกฎาคม-กันยายน). รู้จักกับนันทนาการ. *วารสารสุขศึกษา-พลศึกษา-นันทนาการ*. 22(3): 80.
- เสรี เวชชบุษกร. (2550). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการนันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยที่ 7. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2548). *การท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สำนักนโยบายและแผน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2543, 1 สิงหาคม). *เอกสารเผยแพร่มติคณะรัฐมนตรี เรื่องทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติของประเทศไทยและมาตรการการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ*.
- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2556). *พื้นที่ชุ่มน้ำ*. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2556, จาก <http://www.lib.ru.ac.th/journal/feb/feb02-WetLand.html>
- อนันต์ มลารัตน์. (2553?). *บทที่ 8 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ*. (เอกสารประกอบการสอนวิชาการออกแบบวิจัยและการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ม.ป.พ. อัดสำเนา.
- อดิศักดิ์ พูลพิพัฒน์. (2548). *“โฮมสเตย์คลองรางจระเข้” เรียนรู้วิถีชีวิตแบบไทย ด้วยการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2556, จาก <http://www.ismed.or.th/SME/src/upload/knowledge/11624536294549a27de726f.pdf>.
- อภิรดี ช้วนตัน, เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันศรี; และชนิษฐา ชูสุข. (2554, มกราคม-กุมภาพันธ์). การประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษาถ้ำภูผาเพชร และถ้ำเจ็ดคด ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 17(1): 47-74.
- Abby, Liu. (2006). Tourism in rural areas: Kedah, Malaysia. *Tourism Management Journal*. 27: 878-889.
- Anucha, Leksakundilok. (2004). *Community Participation in Ecotourism Development in Thailand*. Dissertation, Ph.D. School of Geosciences. Faculty of Science. The University of Sydney, Sydney. Photocopied.

- Aree, Naipinit; and Thirachaya, Maneenetr. (2010, January). Community Participation in Tourism Management in Busai Village Homestay, Wangnamkheo District, Nakhon Ratchasima Province, Thailand. *The International Business & Economics Research Journal*. 9(1): 103-108
- Banerjee, Abhijit. (2007). *An Evaluation of the Potential and Limitations of Ecotourism as a Vehicle for Biodiversity Conservation and Sustainable Development in the Protected Areas of India*. Dissertation, Ph.D. (Environmental and Energy Policy). Faculty of the University of Delaware. Photocopied.
- Beach, Kaye. (2013). *Sustainability*. Retrieved February 21, 2013 from <http://www.axiomamuse.wordpress.com>
- Bhuiyan Hossain, Md. Anwar; et al. (2012). Home Stay Accommodation for Tourism Development in East Coast Economic Region. University Kebangsaan, Malaysia: *American Journal of Applied Sciences*. 9(7): 1085-1090.
- Baoren, Su. (2011). Rural Tourism in China. *Tourism Management Journal*. 1-4.
- Buckley, C. Ralf. (2004). *Environmental Impacts of Ecotourism*. CAB International, Wallingford.
- Goeldner, Charles R.; & Ritchie, J.R. Brent. (2009). *Tourism: principles, practices, philosophies, Eleventh Edition*. United States of America.
- Google earth. (2016). *Map of Klong Rangchorakhe Community in Amphor Sena, Ayutthaya*. Retrieved May 4, 2016, from <http://www.google.com>
- Guzman-Lopez, Tomas; Osvaldo, Borges; & Jose Maria, Cerezo. (2011, 4 March). Community-based tourism and local socio-economic development: A case study in Cape Verde. *African Journal of Business Management*. 5(5): 1608-1617.
- Jamaludin, Mariam; Othman, Norain; & Awang, Abdul Rahim. (2012). Community Based Homestay Programme: A Personal Experience. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 42: 451-459.
- Lepp, Paul Andrew. (2004). *Tourism in a Rural Ugandan Village: Impacts, Local Meaning and Implications for Development*. Dissertation Ph.D. Graduate School, University of Florida. Photocopied.
- Mbaiwa, Elizeri Joseph. (2008). *Tourism Development, Rural Livelihoods, and conservation in the Okavango delta, Botswana*. Dissertation, Ph.D. (Recreation, Park and Tourism Sciences). Graduate Studies of Texas A&M University. Photocopied.

- Nakagami Ken'ichi and New Myat, Khin. (2009). *Sustainable Water Resources and Water Security*. United Kingdom, CAB International.
- New South Wales Tourism Associate. (2005). *Nature in Tourism*. Retrieved September 23 2011, from <http://corporate.tourism.nsw.gov.au/Sites/SiteID6/objLib13/2definingnaturetourism.pdf>
- Prideaux, Bruce; Timothy, Dallen J.; & Cooper, Malcolm. (2009). *River Tourism: Introducing River Tourism: Physical, Ecological and Human Aspects*. United Kingdom, CAB International.
- Samantha, Jones. (2005). Community-Based Ecotourism: The Significance of Social Capital. *Annals of Tourism Research*. 32(2): 303-324.
- Sammy, Joy. (2010). *Exploring the Sustainability of Place: A Case Study of Community-Based Nature Tourism*. Dissertation, Ph.D. The Faculty of Graduate Studies of The University of Guelph. Photocopied.
- Sekartjakrarini, Soehartini. (1997). *Ecotourism Development: A Case Study of Siberut Island, Indonesia*. Dissertation (Urban and Regional Science) Graduate Studies of Texas A&M University. Photocopied.
- Shafer, E. L; & Choi, Youngsoo. (2003). *Nature-Based Tourism Policy*. School of Hotel Restaurant and Recreation Management Pennsylvania State University.
- Sharpley, Richard; & Sharpley, Julia. (1997). *Rural Tourism an Introduction*. International Thomson Business Press, United Kingdom.
- Shinnamon, Gobba Felicia. (2010). *Activist Tourism: Perceptions on Ecotourism and Sustainability in Costa Rica*. Dissertation, Ph.D. California Institute of Integral Studies. Photocopied.
- Shirley, Eber; et al. (1992). *Beyond the Green Horizon: Principles for Sustainable Tourism*. A Discussion paper commissioned for Tourism Concern by WWF United Kingdom, London: World Wild Fund for Nature (WWF).
- Slinger, Vanessa Anne Vere. (2002). *Ecotourism in a small Caribbean Island: Lessons Learned for Economic Development and Nature Preservation*. Dissertation, Ph.D. The Graduate School of University of Florida. Photocopied.
- Slocum, L. Suan. (2010). *Sustainable Community Tourism Development: The Case of Tanzania*. Dissertation, Ph.D. (Park, Recreation, and Tourism Management). The Graduate School of Clemson University. Photocopied.
- World Wide Fund for Nature-WWF. (2001). *Guidelines for Community-Based Ecotourism Development*. Switzerland, WWF International.

- Xu, Feifei; & Wall, Geoffrey. (2007). Ecotourism in Yancheng Wetland, China. *Journal of Tourism Recreation Research*. 32(1): 11-19.
- Yang, Wang. (2006). *Rural Community Participation in Tourism Development: Cases from Hainan Province, China*. Dissertation, Ph.D. in Planning. University of Waterloo, Ontario, Canada. Photocopied.
- Yusof, Yusnita; Muda, Mohd Shaladdin; & Amin, Wan Aziz. (2013). Rural Tourism in Malaysia: A Homestay Program. *China-USA Business Review*. 12(3): 300-306.
- Zhao, Weibing. (2009). *Small Tourism Business Development: A Developing Country Perspective*. Dissertation, Ph.D. University of Calgary. Photocopied.

ภาคผนวก

ภาพผนวก ก

แบบสอบถามและแบบประเมิน

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง
การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปริญญาเอก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบลักษณะ ระดับความพึงพอใจ และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น จึงขอความกรุณาจากท่านช่วยตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงทุกข้อ ทั้งนี้คำตอบของท่านจะนำมาประมวลผลและสรุปในภาพรวมเสนอเป็นผลการวิจัยเท่านั้น โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อท่านแต่อย่างใด

แบบสอบถามมีทั้งหมด 6 ตอน โปรดกาเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ หรือกรอกข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดไว้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (7 ข้อ)

1. เพศ

- ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง

2. อายุ

- ☐ 1. น้อยกว่า 21 ปี ☐ 2. 21 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

- ☐ 1. โสด ☐ 2. สมรส

4. ระดับการศึกษา

- ☐ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2. ปริญญาตรีขึ้นไป

5. อาชีพ.....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- ☐ 1. น้อยกว่า 25,000 บาท ☐ 2. 25,000 บาทขึ้นไป

**ตอนที่ 2 จงตอบคำถามต่อไปนี้เกี่ยวกับการเข้าพักโฮมสเตย์ในคลองรางจระเข้ของท่าน
(โปรดทำทุกข้อ)**

1. ท่านจองบ้านพักแบบโฮมสเตย์ในคลองรางจระเข้ผ่านช่องทางใด

2. ท่านเดินทางมาพักโฮมสเตย์คลองรางจระเข้อย่างไร

3. ท่านประทับใจอะไรมากที่สุดในการเข้าพักโฮมสเตย์คลองรางจระเข้

4. ท่านจะกลับมาเที่ยวที่นี่อีกไหมเมื่อมีโอกาส

5. ท่านเคยเดินทางมาเที่ยวที่นี่มาก่อนหรือไม่

6. ท่านอยากแนะนำให้เพื่อนของท่านมาเที่ยวที่คลองรางจระเข้หรือไม่

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านเพียงข้อละหนึ่ง

คำตอบ โปรดตอบทุกข้อ โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าระดับความพึงพอใจไว้ 5 ระดับ ดังนี้

(คำชี้แจงนี้ใช้สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 3 และ 4)

ระดับ 5 เท่ากับ มีความพึงพอใจมากที่สุด

ระดับ 4 เท่ากับ มีความพึงพอใจมาก

ระดับ 3 เท่ากับ มีความพึงพอใจปานกลาง

ระดับ 2 เท่ากับ มีความพึงพอใจน้อย

ระดับ 1 เท่ากับ มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

**ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ชุมชน
คลองรางจระเข้ ประกอบด้วย 5 ด้าน (40 ข้อ)**

ข้อ	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดเตรียมที่พัก						
1	ความสะอาดของบ้านพักที่ใช้เป็นโฮมสเตย์					
2	ความสะอาดของเครื่องนอน (ที่นอน/หมอน/ผ้าปู/ผ้าห่ม/มุ้ง)					
3	ภายในที่พักมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก					
4	การเตรียมเครื่องนอนและอุปกรณ์ตกแต่งไว้พร้อมก่อนนักท่องเที่ยวมาพัก					
5	ที่พักอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกับเจ้าของบ้าน ห้องส่วนตัวเป็นสัดส่วน					
6	การจัดอุปกรณ์ตกแต่งภายในห้องพัก					
7	เจ้าของบ้านสร้างบ้านอีกหลังเพื่อใช้เป็นที่พักนักท่องเที่ยว					
8	ไฟฟ้าให้แสงสว่างภายในห้องพัก					
9	อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องพัก เช่น ไม้แขวนเสื้อ ราวพาดผ้าเช็ดตัว โต๊ะเล็กสำหรับวางของ อ่านหรือเขียนหนังสือ					
10	ความสะอาดของห้องอาบน้ำและห้องสุขา					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
11	ระเบียบหรือนอกขนบ้านไว้สำหรับนั่งเล่น พุดคุยหรือแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับนักท่องเที่ยว					
12	เครื่องทำน้ำอุ่นภายในห้องอาบน้ำ					
ด้านการจัดการอาหารและเครื่องดื่ม						
13	เจ้าของบ้านคำนึงถึงเชื้อชาติและการนับถือศาสนาในการประกอบอาหารและเครื่องดื่ม					
14	เอกลักษณ์ของอาหารพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น					
15	ผลไม้ตามฤดูกาล					
16	ปริมาณอาหาร					
17	วัตถุดิบที่ใช้ในการปรุงอาหารหาได้ง่ายในท้องถิ่น					
18	การสอบถามข้อมูลและประเภทของอาหารที่ท่านรับประทานไม่ได้ก่อนการปรุงอาหาร					
19	ความสะอาดของอุปกรณ์และภาชนะที่ใช้ในการประกอบอาหารและเครื่องดื่ม					
20	การเตรียมอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารวางไว้บนโต๊ะ เช่น จาน ช้อน ช้อนส้อม ช้อนกลาง ขวดน้ำดื่มและแก้วน้ำ					
21	การเรียนรู้วัฒนธรรมการกินอาหารร่วมกับเจ้าของบ้าน					
22	การสอนทำอาหารโดยเจ้าของบ้านและมีคฤุเทศก์					
ด้านการจัดการความปลอดภัย						
23	การจัดเวรยามดูแลความปลอดภัยบริเวณบ้านพัก					
24	การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านอุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ โทรสาร วิทยุสื่อสาร เป็นต้น สำหรับติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร พยาบาล สาธารณสุข พนักงานดับเพลิง					
25	การจัดฝึกอบรมนักท่องเที่ยวให้รู้จักวิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ เมื่อเกิดอุบัติเหตุทางน้ำ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
26	การจัดบริการศูนย์รับภัยสำหรับรักษาทรัพย์สินอันมีค่าของท่านระหว่างการเข้าพักที่โฮมสเตย์					
27	การสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับโรคประจำตัวของท่านระหว่างการเข้าพัก					
28	ชูชีพสำหรับนักท่องเที่ยว					
29	กระเป๋าพยาบาลประจำบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวเกิดอาการเจ็บป่วยระหว่างการเข้าพัก					
ด้านการจัดระบบการจองที่พัก						
30	การจองที่พักมีหลายช่องทาง เช่น การจองที่พักทางโทรศัพท์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต บริษัททัวร์					
31	การอำนวยความสะดวกในด้านการจองที่พัก					
32	การบริการที่รวดเร็วในการจองที่พัก					
33	รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าพักตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อศึกษาก่อนการเข้าพัก					
34	การเรียกเก็บค่าบริการบางส่วนก่อนเข้าพัก ซึ่งเป็นระเบียบปฏิบัติก่อนการเข้าพัก					
35	ราคาที่พิกัดกับคุณภาพการบริการ					
ด้านการต้อนรับและการลงทะเบียนเข้าพัก						
36	การกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว					
37	ความมีอัธยาศัยดีและยิ้มแย้มแจ่มใสของเจ้าของบ้าน					
38	การดูแลเอาใจใส่ของเจ้าของบ้าน					
39	การแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการเข้าพักและการบริการด้านต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยว					
40	การแจ้งรายละเอียดของข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับชุมชนและสภาพทั่วไป					

หากท่านได้มีโอกาสเข้าร่วมชมกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน
คลองรางจระเข้ให้ตอบตอนที่ 4 หากท่านไม่เคยเข้าร่วมให้ข้ามไปทำในตอนที่ 5

☐ เคยเข้าร่วมชมกิจกรรม ☐ ไม่เคยเข้าร่วมชมกิจกรรม

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่องิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน
คลองรางจระเข้ ประกอบด้วย 3 ด้าน (15 ข้อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับ ความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านสภาพพื้นที่						
1	การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้เพื่อชมวิถีชีวิตของชุมชน					
2	ความเป็นชนบทและธรรมชาติ					
3	ลักษณะของเรือและขนาดของเรือที่ใช้ในการท่องเที่ยวในคลองรางจระเข้					
4	กิจกรรมนันทนาการในการล่องเรือคลองรางจระเข้					
5	การใช้ลานกลางบ้านเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้					
ด้านลักษณะของทรัพยากร						
6	การจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ เช่น เครื่องดนตรีไทย ชุดรำไทย					
7	การอำนวยความสะดวกของเจ้าของบ้านในการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้					
ด้านรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ						
8	การสอนพับดอกบัวเพื่อนำไปถวายพระ					
9	การเล่าประวัติของคลองรางจระเข้ขณะล่องเรือ					
10	เปิดโอกาสให้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้านในชุมชน					
11	การแสดงรำไทยและบรรเลงดนตรีไทยของชาวบ้านในชุมชน					
12	นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมรำไทยกับชาวบ้านในชุมชน					
13	การตักบาตรพระสงฆ์โดยทางเรือในตอนเช้า					
14	การตักบาตรพระสงฆ์โดยทางบกในตอนเช้า					
15	การสาธิตการทำขนมไทยและสอนวิธีทำโดยชาวบ้านในชุมชน					

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านเพียงข้อละ
 หนึ่งคำตอบ โปรดตอบทุกข้อ โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าระดับความคิดเห็นไว้ 5 ระดับ
 ดังนี้ (ใช้สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 5)
 ระดับ 5 เท่ากับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง
 ระดับ 4 เท่ากับ เห็นด้วย
 ระดับ 3 เท่ากับ ความคิดเห็นปานกลาง
 ระดับ 2 เท่ากับ ไม่เห็นด้วย
 ระดับ 1 เท่ากับ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

**ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน
 คลองรางจระเข้ ประกอบด้วย 3 ด้าน (16 ข้อ)**

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านสิ่งแวดล้อม						
1	การใช้ชีวิตของชาวบ้านมีผลต่อการรักษาระบบนิเวศของชุมชน					
2	พื้นที่ธรรมชาติในคลองรางจระเข้เหมาะสมที่จะใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
3	การร่วมมือกันของชาวบ้านในการรักษาระบบนิเวศในคลองรางจระเข้เพื่อการจัดการท่องเที่ยว					
4	ชาวบ้านในชุมชนช่วยกันกำจัดผักตบชวาในคลองรางจระเข้					
5	มีการจัดโครงการรักษาสีงแวดล้อมในชุมชน					
6	มีป้ายสื่อความหมายด้านการอนุรักษ์นกในคลองรางจระเข้					
7	มีกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติในคลองรางจระเข้ เช่น การส่องนก การศึกษาพันธุ์ไม้					
ด้านสังคมและวัฒนธรรม						
8	การท่องเที่ยวในชุมชนทำให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย					
9	การท่องเที่ยวในชุมชนทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
10	การท่องเที่ยวในชุมชนทำให้เกิดการพัฒนาสะพาน สาธารณประโยชน์					
11	การท่องเที่ยวทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกันของคนใน ชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน					
12	ต้องปลูกฝังความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวแก่ เยาวชนในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน					
ด้านเศรษฐกิจ						
13	การท่องเที่ยวในชุมชนทำให้เกิดการสร้างงานให้กับ คนในชุมชน					
14	การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้ทำให้ฐานะ ทางการเงินของคนในชุมชนดีขึ้น					
15	การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนทำให้ เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจโดยรวมในชุมชน					
16	การท่องเที่ยวช่วยพัฒนาโฮมสเตย์ของชุมชน					

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ท่านคิดว่าการที่จะทำให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนควรทำอย่างไร และหน่วยงาน
ของรัฐควรทำอะไรเพิ่มเติมให้กับชุมชนคลองรางจะเข้บ้าง

2. ท่านคิดว่าจะต้องปรับปรุงหรือพัฒนาด้านใดบ้างที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองรางจะเข้

3. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมนั้นธนาคารเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้า
 ความเป็นรูปแบบใดบ้าง หรือควรเพิ่มเติมกิจกรรมใดบ้าง

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
 นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ

Questionnaire for the research of
“A Development Model of Tourism in the Rangchorakhe Canal Community
Amphor Sena, Phranakhon Si Ayutthaya Province”

Explanation

This questionnaire is one part of studying for a doctoral degree with the objectives being to know the characteristics, the level of satisfaction, and the level of opinion of tourists that visited the Rangchorakhe Canal Community in Amphor Sena, Phranakhon Si Ayutthaya Province and to be beneficial for the local community. Therefore please answer all questions accurately. All answers will be compiled and only used to make a summary of the overall research findings, there will be no harm to you in any way.

The entire questionnaire has 6 parts, please place a check mark ✓ in the box or write your answers in the space provided.

Part I: Basic personal information of the respondent (7 items)

1. Gender

- ☐ 1. Male ☐ 2. Female

2. Age

- ☐ 1. Less than 21 years old ☐ 2. 21 years old and up

3. Marital status

- ☐ 1. Single ☐ 2. Married

4. Education

- ☐ 1. Less than a Bachelor's Degree ☐ 2. Bachelor's Degree or higher

5. Occupation.....

6. Place of residence/Country.....

7. Average monthly income☐ 1. Less than 25,000 baht☐ 2. 25,000 baht or more**Part II: Please answer the following the questions about your stay at a homestay in Rangchorakhe Canal Community. (Please answer all questions.)**

1. How did you book your homestay in the Rangchorakhe Canal homestay?

2. How did you travel to the Rangchorakhe Canal homestay?

3. Who did you stay with at the Rangchorakhe Canal homestay?

4. What impressed you the most about staying at the Rangchorakhe Canal homestay?

5. If you have another opportunity will you come back?

6. Have you ever visited here before or not?

7. Would you recommend your friends to visit the Rangchorakhe Canal Community or not?

Explanation

Please place a check mark ✓ in the box that matches your level of satisfaction. Please mark all items and only one answer per item. The researcher has defined five levels of satisfaction as follows (these instructions apply to parts III and IV)

Level 5 = very satisfied

Level 4 = more than satisfied

Level 3 = satisfied

Level 2 = a little satisfied

Level 1 = not satisfied

Part III: The satisfaction of tourists concerning Rangchorakhe Canal Community homestay accommodations. Please complete all 5 areas. (40 items)

Number	Item	Level of satisfaction				
		5	4	3	2	1
Accommodation Preparation						
1	Cleanliness of the house used as a homestay					
2	Cleanliness of the bedding (mattress/pillows/sheets/blankets/mosquito net)					
3	Air circulation inside the homestay					
4	Bedding and furniture were prepared before tourists arrived					

Number	Item	Level of satisfaction				
		5	4	3	2	1
5	The homestay was located in the same building as the owner, but with a private room for tourists					
6	The interior decoration of the room					
7	The owner of the homestay built another house for tourists					
8	Electric lights in the room					
9	Facilities in the room such as hanging clothes racks, towel rack and small table for reading and writing or placing items					
10	Cleanliness of toilet and bathroom					
11	The homestay has a balcony or terrace for relaxing, talking or exchanging knowledge between the owners and the tourists					
12	A water heater in the bathroom					
Food and Beverage Management						
13	The owner of the homestay considered race and religion of tourists in preparing food and beverages					
14	Local food was prepared					
15	Seasonal fruits					
16	Amount of food served					
17	The ingredients for cooking were easy find in the local community					
18	The owner asked about types of food before cooking					
19	The cleanliness of equipment and utensils used in cooking and preparing beverages					
20	The table was set (plates, spoons, utensils, serving spoons, water pitcher, and drinking glasses)					
21	Learned about culture while eating with homestay owner					
22	The homestay owner and tourist guide taught how to cook					

Number	Item	Level of satisfaction				
		5	4	3	2	1
Security Management						
23	The security guard takes care of security around the homestay					
24	There are good facilities such as telephones, mobile phones, fax, radio, etc. to contact the police, military, nurses, public health office and fire station					
25	Tourists are trained in basic first aid for accidents that occur in the water					
26	There is a safe available for keeping valuables during your stay at the homestay					
27	The owner of the homestay asked about your medical conditions during your stay					
28	Boats have life jackets for tourists					
29	The owner of the homestay have a basic medicine cabinet (box) in the house for tourists when they are sick during their stay					
Accommodation Booking System						
30	There are several ways to make reservations (telephone, internet, through a travel company)					
31	Making reservations was convenient					
32	Making reservations was quick					
33	Before arrival there were details about the homestay and tourist destination					
34	A deposit was paid before arrival which is a policy					
35	The homestay's room rates are appropriate to the quality and service					
The Reception and Registration Services						
36	Tourists were welcomed with a greeting					
37	The owner of the homestay is friendly and happy					
38	The owner of the homestay is attentive to the needs of their tourists					

Number	Item	Level of satisfaction				
		5	4	3	2	1
39	The owner of the homestay informed the tourists about the details of the room fees and prepared other services for the tourists ahead of time					
40	The owner of the homestay shared helpful information about the community and general situation					

If you had an opportunity to attend recreational activities in the Rangchorakhe Canal Community please proceed to Part IV. If you did not attend these activities please skip ahead to Part V.

☐ I attended the activities ☐ I did not attend the activities

Part IV: The satisfaction of tourists concerning recreational activities for tourism in Rangchorakhe Canal Community. Please complete all 3 areas. (15 items)

Number	Item	Level of satisfaction				
		5	4	3	2	1
Location						
1	Tourism in Rangchorakhe Canal Community shows the lifestyle of the community					
2	The Rangchorakhe Canal Community is a rural and natural setting					
3	The type and size of boats for tourism in Rangchorakhe Canal Community					
4	Recreational activities for floating the river in Rangchorakhe Canal Community					
5	The use of the central of courtyard of houses as places for recreational activities for tourism in the Rangchorakhe Canal Community					

Number	Item	Level of satisfaction				
		5	4	3	2	1
Resource Characteristics						
6	Preparation of equipment for recreational activities for tourism in Rangchorakhe Canal Community, such as Thai dance outfits and Thai musical instruments					
7	Homestay owner's facilitation of recreational activities for tourism in Rangchorakhe Canal Community					
The Model of Recreational Activities						
8	Teaching to fold a lotus flower to give to monks					
9	The telling of the history of the Rangchorakhe Canal while floating on the water					
10	Give opportunities for conversation between tourists and villagers so they learn from each other about their lifestyles and cultures					
11	Thai dancing and Thai folk music from villagers in the community					
12	Tourists participate in the Thai dancing with villagers in the community					
13	Giving alms to monks in the morning from a boat					
14	Giving alms to monks in the morning from land					
15	Villagers in the community teaching how to make Thai desserts					

Explanation

Please place a check mark ✓ in the box that matches your level of agreement. Please mark all items and only one response per item. The researcher has defined five levels as follow:

Level 5 = highly agree

Level 4 = agree

Level 3 = somewhat agree

Level 2 = do not agree

Level 1 = strongly do not agree

Part V: Tourist's opinion concerning the development of sustainable tourism in Rangchorakhe Canal Community. Please complete all 3 areas. (16 items)

Number	Item	Level of agreement				
		5	4	3	2	1
Environmental						
1	Impact of the lifestyle of villagers on the ecological system of the Rangchorakhe Canal Community					
2	Natural areas in the Rangchorakhe Canal Community are suitable for an ecotourism destination					
3	The villagers work together in conserving the ecological system in Rangchorakhe Canal Community for tourism					
4	The villagers in the community work together to get rid of the water hyacinth in the Rangchorakhe canals					
5	The community has an environmental conservation project					
6	There are signs about conservation of birds in the Rangchorakhe Canal					
7	There are nature learning activities in Rankchorakhe Canal Community, for example bird watching and studies in plant species					

Number	Item	Level of agreement				
		5	4	3	2	1
Cultural and Social						
8	Tourism in the community has created conservation of Thai art and culture					
9	Tourism in Rangchorakhe Canal Community has helped to improve the quality of life for villagers					
10	Tourism in Rangchorakhe Canal Community has caused public bridges to be improved					
11	Tourism has helped encourage participation of villagers in developing sustainable tourism					
Economy						
12	There needs to be a cultivation of a deep knowledge and understanding of tourism with the youth in the Rangchorakhe Canal Community for the development of sustainable tourism					
13	Tourism in the community has provided additional jobs					
14	Tourism in Rangchorakhe Canal Community has improved the financial position of villagers					
15	Development of sustainable tourism in the community has improved the overall economy of the community					
16	Tourism has helped develop the homestays in Rangchorakhe Canal Community					

Part VI: Additional information:

1. What do you think needs to happen for tourism to become sustainable tourism?

What are some additional things that the government should do together with the Rangchorakhe Canal Community?

2. What areas do you think need to be improved or developed to contribute to the development of sustainable tourism in the Rangchorakhe Canal Community?

3. Do you have any suggestions for recreational activities for tourism in Rangchorakhe Canal Community that would be a model? Or do you have any suggestions for additional activities?

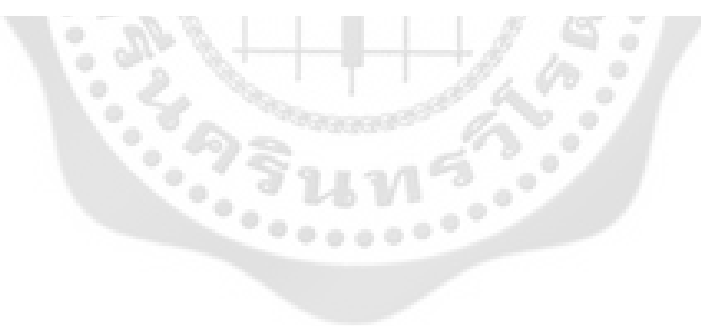
4. Other suggestions

Thank you to everyone who participated in completing this questionnaire.

Doctorate of Philosophy student in Recreation and Ecotourism

แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โครงการศึกษาและกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดย

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ร่วมกับ

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว.....
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ/ผู้ดูแล.....
ที่อยู่.....
หมู่ที่.....บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
ที่ตั้งตามพิกัดทางภูมิศาสตร์
.....

ผู้ประเมิน (ชื่อ-นามสกุล).....
(หน่วยงาน)
ประเมินเมื่อ วันที่ เดือน พ.ศ.

ส่วนที่ 1 ด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว

- ☐ เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง
- ☐ การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย

ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- ลักษณะการจัดการด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ธรรมชาติ
 - ☐ เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว
 - ☐ เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน

หมายเหตุ ในกรณีที่พื้นที่ธรรมชาติยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ให้ทำการประเมินเฉพาะองค์ประกอบด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 จุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ

หมายเหตุ แหล่งธรรมชาติที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมได้เป็นอย่างดี และจุดดึงดูดดังกล่าวต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องระบบนิเวศ สร้างความภาคภูมิใจ ความหวงแหน และจิตสำนึกในการที่จะรักษาสິงนั้นให้คงอยู่ตลอดไป เช่น การมีสัตว์หรือพืชที่มีลักษณะโดดเด่น หายาก ใกล้สูญพันธุ์ เป็นต้น

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• แหล่งธรรมชาติไม่มี สัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทใดที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	0	2	
• แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐาน เป็นประเภทที่สามารถพบได้ทั่วไปในประเทศไทย	1	2	
• แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานที่พบได้ในแหล่งธรรมชาติบางแห่งในประเทศไทย	2	2	
• แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือ ธรณีสัณฐานประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทย แต่โอกาสที่จะพบเห็นมีน้อย	3	2	
• แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทยและโอกาสที่จะพบเห็นมีปานกลาง	4	2	
• แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทย แต่โอกาสที่จะพบเห็นมีมาก และนักท่องเที่ยวมีความประสงค์ที่จะไปชมสิ่งดังกล่าว	5	2	
คะแนน			

1.2 ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ

หมายเหตุ แหล่งธรรมชาติควรที่จะคงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมไว้ได้มากที่สุด และมีการรบกวนโดยมนุษย์น้อยที่สุด แหล่งธรรมชาติที่ถูกบุกรุกหรือทำลายโดยมนุษย์จนไม่เหลือสภาพเดิมจะทำให้การเรียนรู้ระบบนิเวศและการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ลดลงไปด้วย

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• แหล่งธรรมชาติดั้งเดิมถูกทำลายไปหมด และมีสิ่งก่อสร้างต่างๆ ของมนุษย์เข้ามาแทนที่	0	2	
• แหล่งธรรมชาติเดิมถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่ คงเหลือเพียงบางจุดเล็กๆ ที่ยังคงสภาพธรรมชาติเดิม	1	2	

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
แหล่งธรรมชาติเดิมถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่ แต่มีบางจุดที่มีขนาดพื้นที่มากพอ และยังคงสภาพธรรมชาติเดิม	2	2	
แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมในระดับปานกลาง โดยกึ่งหนึ่งของพื้นที่มีการถูกรบกวนหรือดัดแปลงจากการกระทำของมนุษย์	3	2	
แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมเป็นส่วนใหญ่ และมีร่องรอยการรบกวนโดยมนุษย์เพียงส่วนน้อย	4	2	
แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมและไม่ถูกรบกวนโดยมนุษย์	5	2	
คะแนน			
1.3 ความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ หมายเหตุ ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจะมีส่วนสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ซึ่งชุมชนควรมีลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในแหล่งธรรมชาติ และยังคงรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ได้ เช่น ชุมชนมีตอมเหลียง หรือชุมชนชาวเขาเผ่าเล็กๆ หรือแหล่งธรรมชาตินั้นอาจมีหลักฐานชัดเจนที่แสดงถึงการตั้งถิ่นฐานและการเป็นแหล่งวัฒนธรรมในอดีต เช่น ภาพเขียนฝาผนังถ้ำหรือบริเวณหน้าผา เป็นต้น			
ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
แหล่งธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนและไม่มีหลักฐานการค้นพบการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์	0	2	
แหล่งธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน แต่พื้นที่ส่วนหนึ่งของแหล่งธรรมชาติเคยมีประวัติการตั้งถิ่นฐานหรือใช้ประโยชน์โดยชุมชนในอดีต	1	2	
แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบน้อย	2	2	
แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนในระดับปานกลาง โดยชุมชนใช้ทรัพยากรส่วนหนึ่งจากธรรมชาติและส่วนหนึ่งจากภายนอก	3	2	
แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนค่อนข้างมาก โดยที่ชุมชนยังใช้ทรัพยากรจากภายนอกอยู่บ้าง แต่อยู่ในระดับน้อย	4	2	
แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเห็นได้ชัด โดยชุมชนมีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติในบริเวณนั้นเป็นหลัก อาจเป็นชุมชนที่อยู่มาดั้งเดิมในพื้นที่ หรือมีหลักฐานการตั้งถิ่นฐาน และเป็นแหล่งวัฒนธรรมในอดีต	5	2	
คะแนน			

1.4 ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว

หมายเหตุ โดยจะพิจารณาจากโอกาสที่จะเกิดอันตรายจากตัวพื้นที่เองในบริเวณเส้นทางท่องเที่ยว เช่น แผ่นดินไหว สึนามิ น้ำป่า ดินถล่ม หน้าผาสูงชัน กระแสน้ำรุนแรง สัตว์ดุร้าย มลภาวะ และปัจจัยภายนอก เช่น ภัยจากโจรสลัด โรคระบาดอื่นๆ เป็นต้น

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• มีสถิติการเกิดเหตุอันตรายบ่อยตลอดปี	0	2	
• มีสถิติการเกิดเหตุอันตรายในบางฤดูกาลหรือเพียงบางช่วงของปี	1	2	
• มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้งต่อปี	2	2	
• มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 3 ปี	3	2	
• มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 5 ปี	4	2	
• มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 10 ปี หรือนานกว่า	5	2	
คะแนน			

คะแนนรวม			
----------	--	--	--

2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

2.1 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว

หมายเหตุ การพิจารณาจะต้องประกอบด้วยด้านต่างๆ ดังนี้

- ก. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัย
- ข. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและฤดูกาล
- ค. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• ไม่มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค	0	1	
• มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค น้อยมากและไม่เป็นระบบ	1	1	
• มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค น้อยและไม่เป็นระบบ มีการวางระบบไว้บ้าง แต่การปฏิบัติมีข้อบกพร่องสูง	2	1	
• มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐานอย่างน้อย 1 ข้อ	3	1	
• มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐาน 2 ข้อ	4	1	
• มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐานครบ 3 ข้อ	5	1	
คะแนน			

2.3 การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว

หมายเหตุ การประเมินในดัชนีนี้จะพิจารณาจากการดำเนินงานด้านการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดการที่เหมาะสมให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว หากไม่มีคุณสมบัติตรง ให้ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• จำนวนบุคลากรด้านบริการมีเพียงพอที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่	0,1	1	
• มีระบบเตือนภัยนักท่องเที่ยว และระบบรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	0,1	1	
• มีการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างและสาธารณูปโภค เช่น ถนน น้ำ ไฟฟ้า ห้องสุขา สถานปฐมพยาบาล ที่เหมาะสมและกลมกลืนกับสภาพพื้นที่	0,1	1	
• มีการจัดการด้านอาหารและโภชนาการที่ถูกสุขลักษณะ มีการจัดเก็บ และกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี	0,1	1	
• มีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น มีการออกแบบและใช้วัสดุก่อสร้างที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ประหยัดพลังงาน และมีระบบกำจัดของเสียที่ได้มาตรฐาน	0,1	1	
คะแนน			

2.3 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

หากไม่มีคุณสมบัติตรง ให้ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่ที่มีความเปราะบางทางนิเวศวิทยา เช่น พื้นที่ที่ปลูกนกอพยพในระยะสืบพันธุ์ กำลังสร้างรัง วางไข่	0,1	1	
• กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น ไม่รบกวนความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดี หรือวัฒนธรรมของชาติ	0,1	1	
• มีการศึกษา วิจัย สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ และนำข้อมูลมาวางแผนแนวทางที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ	0,1	1	
• มีการศึกษา วิจัย เกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น และนำข้อมูลมาวางแผนทางการดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประเพณีของคนในท้องถิ่น	0,1	1	
• กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทำให้แหล่งธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรม เช่น ไม่ทำให้เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพ	0,1	1	
คะแนน			

2.4 การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• ไม่มีแผนการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่	0	1	
• มีแผนการดำเนินงาน	1	1	
• มีแผนการดำเนินงาน และมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน	2	1	
• มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน และมีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ	3	1	
• มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ และมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว	4	1	
• มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว และมีการปฏิบัติด้านการติดตามการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปี	5	1	
คะแนน			
คะแนนรวม			

3.การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

3.1 มีศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

หากไม่มีคุณสมบัติตรง ให้ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• มีศูนย์บริการหรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	0,1	1	
• มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูล ข่าวสาร ในศูนย์บริการแก่นักท่องเที่ยว ก่อนการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ	0,1	1	
• มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ที่มีอัธยาศัยดี และสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้	0,1	1	
• สื่อมีความน่าสนใจ และเป็นข้อมูลปัจจุบัน	0,1	1	
• ภาษาที่ใช้ในสื่อประเภทต่างๆ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	0,1	1	
คะแนน			

3.2 มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี

หากไม่มีคุณสมบัติตรง ให้ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• มีสื่อในการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวช่วยกันประหยัดน้ำและพลังงาน	0,1	1	
• มีสื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่ไม่ทำให้นักท่องเที่ยวทิ้งขยะในแหล่งธรรมชาติ	0,1	1	
• จัดระบบการทิ้งขยะที่มีการแยกประเภท	0,1	1	
• มีการแจกแจงปริมาณการใช้น้ำ ไฟฟ้า ขยะ ให้นักท่องเที่ยวทราบ	0,1	1	
• มีการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเก็บและนำขยะออกจากพื้นที่	0,1	1	
คะแนน			

3.3 มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่

หากไม่มีคุณสมบัติตรง ให้ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• มีการจัดอบรมพนักงาน ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	0,1	1	

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
มีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติและป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	0,1	1	
มีการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาธรรมชาติให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน เช่น กิจกรรมการดูนก การศึกษาพันธุ์ไม้ ฯลฯ เป็นครั้งคราว	0,1	1	
มีการเผยแพร่ข้อมูลในด้านต่างๆของแหล่งท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ	0,1	1	
มีการเผยแพร่ข้อมูลในด้านต่างๆของแหล่งท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	0,1	1	
คะแนน			
3.4 มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน <u>หมายเหตุ</u> บุคลากรที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวควรที่จะมีความรู้ในเรื่องระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ ซึ่งอาจได้รับความรู้มาจากการประสบการณ์ การบอกเล่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกอบรม หรือการศึกษาในระดับปริญญาตรี สิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา หรือด้านที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้บุคลากรให้บริการด้านความรู้ควรที่จะสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ			
ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและการอนุรักษ์ให้	0	1	
มีบุคลากรที่มีความรู้บ้าง ในเรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ และการบอกเล่า	1	1	
มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ โดยการเรียนรู้จากการศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารที่เชื่อถือได้	2	1	
มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านระบบนิเวศ และการอนุรักษ์	3	1	
มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาตรี สิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง	4	1	
มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาตรี สิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา หรือด้านที่เกี่ยวข้อง และสามารถสื่อสาร และให้ความรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษได้	5	1	
คะแนน			
คะแนนรวม			

4.การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
4.1 ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว หากไม่มีคุณสมบัติตรง ให้ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน			
• มีตัวแทนของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0,1	2	
• การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว	0,1	2	
• ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น	0,1	2	
• กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น	0,1	2	
• มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0,1	2	
คะแนน			
4.2 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว หากไม่มีคุณสมบัติตรง ให้ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน			
ดัชนี	คะแนน (A)	ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
• ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง	0,1	2	
• ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	0,1	2	
• ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานโดยบริษัทนำเที่ยวหรือเจ้าของพื้นที่	0,1	2	
• ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	0,1	2	
• ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง	0,1	2	
คะแนน			
คะแนนรวม			
คะแนนรวมทั้งหมด			

ข้อมูลหรือคำแนะนำเพิ่มเติม

[illegible]

ภาพผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

1. นางสาวรำไพพรรณ แก้วสุริยะ อดีตผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยว
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.)
ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2. นางศศิอาภา สุคนธ์รัตน์ อดีตผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยว
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
3. นางสาวยุวดี นีรัตน์ตระกูล ผู้อำนวยการกองวิจัยตลาดการท่องเที่ยว
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
4. ดร.อนุชา เล็กสกุลดิลก รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.)
5. นายภราเดช พยัฆวิเชียร อดีตผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ประธานมูลนิธิสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน
6. นางกิตติยา เมอร์ฟี องค์การคริสเตียน แอนด์ มิชชันนารี อัลไลแอนซ์/
สยามมิชชัน ประเทศไทย
(ผู้แปลแบบสอบถามภาษาอังกฤษและบทคัดย่อ)
7. นายมาร์ค เมอร์ฟี องค์การคริสเตียน แอนด์ มิชชันนารี อัลไลแอนซ์/
(Mr. Mark Murphy) สยามมิชชัน ประเทศไทย
(ผู้แปลแบบสอบถามภาษาอังกฤษและบทคัดย่อ)

ที่ ศธ 0519.12/.....

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

วันที่ เดือน..... ปี

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง และหน่วยงานต้นสังกัด.....

เนื่องด้วย นางสาวถิรพร แสงพิรุณ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
การกีฬา นันทนาการ และการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบ
การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยมีอาจารย์
ดร.สุนทรตรี นิมเนติพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอ
เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวถิรพร แสงพิรุณ และขอ
ขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-649-5064

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์...086-3798291.....

รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. นายวิชัย วรากุลวิทย์ ผู้จัดการทั่วไปบริษัทสายทิพย์ ทราเวล แอนด์ เซอร์วิส จำกัด
2. นางศรัญญา วรากุลวิทย์ อาจารย์พิเศษสาขาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
3. นายกอบชัย เมฆดี อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
4. นางสาวธิดากานต์ พักตร์จันทร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จันทรเกษม สำนักศิลปากรที่ 3
พระนครศรีอยุธยา
5. นายสุรพล ศรีวรวิทย์ ประธานชมรมชมรมธุรกิจการท่องเที่ยวทางน้ำ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
6. นายบริรักษ์ อ่ำสกุล มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
7. นายวีรพล น้อยคล้าย อาจารย์ประจำสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
8. นางสาวนภัสนันท์ ทองอินทร์ อาจารย์ประจำสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
9. นายพัลลพ หามะลิ อาจารย์ประจำสาขาการโรงแรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มัคคุเทศก์
10. นางสาวไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม อาจารย์ประจำสาขาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มัคคุเทศก์

ที่ ศธ 0519.12/.....

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

วันที่ เดือน..... ปี

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง และหน่วยงานต้นสังกัด.....

เนื่องด้วย นางสาวกริพร แสงพิรุณ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชา การกีฬา นันทนาการ และการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบ การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยมีอาจารย์ ดร.สุนทรตรี นิมเนติพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกริพร แสงพิรุณ และ ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-649-5064

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์...086-3798291.....

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึก

1. นายปราโมทย์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
สำนักงานพระนครศรีอยุธยา
2. นายพานิช ศรีงาม ผู้อำนวยการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุมและสนทนากลุ่ม

1. พระครูพิศิษฐ์โชติธรรม เจ้าอาวาสวัดรางจระเข้ อำเภอเสนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. นายพงศกร มงคลหมู่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ อำเภอเสนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. นางสาวบุญญา สุวรรณทรัพย์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรางจระเข้
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่ ศธ 0519.12/.....

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

วันที่ เดือน..... ปี

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง และหน่วยงานต้นสังกัด.....

เนื่องด้วย นางสาวกริพร แสงพิรุณ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
การกีฬา นันทนาการ และการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา
การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยมีอาจารย์
ดร.สุนทรตรี นิมเนติพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตขออนุญาต
สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวกริพร แสงพิรุณ ได้เข้าสัมภาษณ์เพื่อ
เป็นข้อมูลการวิจัย และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-649-5064

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์...086-3798291.....

ที่ ศธ 0519.12/.....

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

วันที่ เดือน..... ปี

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมและสนทนากลุ่ม
เรียน ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง และหน่วยงานต้นสังกัด.....

เนื่องด้วย นางสาวกริพร แสงพิรุณ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
การกีฬา นันทนาการ และการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบ
การท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยมี
อาจารย์ ดร.สุนทรตรี นิมเนตพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมและสนทนากลุ่มใน วันที่
5 พฤษภาคม 2559 ระหว่างเวลา 09.00 – 10.00 น. ณ ศาลาเอนกประสงค์ วัดรางจระเข้
อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียด
ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นเกียรติในการจัดประชุมและให้ความรู้กับชุมชน ตาม
วัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-649-5064

หมายเหตุ: สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์...086-3798291.....

ภาพผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.972	56

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบสำหรับนักท่องเที่ยวยชาวไทย

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.968	72

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบสำหรับนักท่องเที่ยวยชาวต่างประเทศ

ภาคผนวก ง

ภาพประกอบการลงพื้นที่ในงานวิจัย
และเอกสารการยอมรับรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองระงะเข้

จากการประชุมและสนทนากลุ่มที่ นางสาวอิรพร แสงพิรุณ นิสิตปริญญาเอก สาขาการกีฬานันทนาการ และการท่องเที่ยว คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดขึ้นเพื่อนำเสนอผลงานจากปริญญานิพนธ์ “รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้” และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชนแล้วนั้น

ข้าพเจ้านายพงศกร มงคลหนู นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคลองรางจระเข้ และตัวแทนเครือข่ายโฮมสเตย์คลองรางจระเข้ประเมินแล้วและมีความเห็นว่า

- ☒ ยอมรับ เพราะ..... มีประโยชน์ต่อชุมชนในท้องถิ่น.....
- ☐ ไม่ยอมรับ เพราะ.....

ลายเซ็น.....

(นายพงศกร มงคลหนู)

นายกองค้การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้

ลายเซ็น.....

(นางสาวนุชิตา สอรรถนทวีพงษ์)

ตัวแทนเครือข่ายโฮมสเตย์คลองรางจระเข้

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวถิรพร แสงพิรุณ
วันเดือนปีเกิด	5 ธันวาคม 2515
สถานที่เกิด	อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	87/84 หมู่ 3 หมู่บ้านบัวทองแลนด์ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ตำบลบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาการท่องเที่ยว)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2533	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ วิชาเอกมัธยมศึกษา จาก สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา วาสுகีรี
พ.ศ. 2537	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จาก สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2545	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2559	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการกีฬา นันทนาการ และการท่องเที่ยว จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ